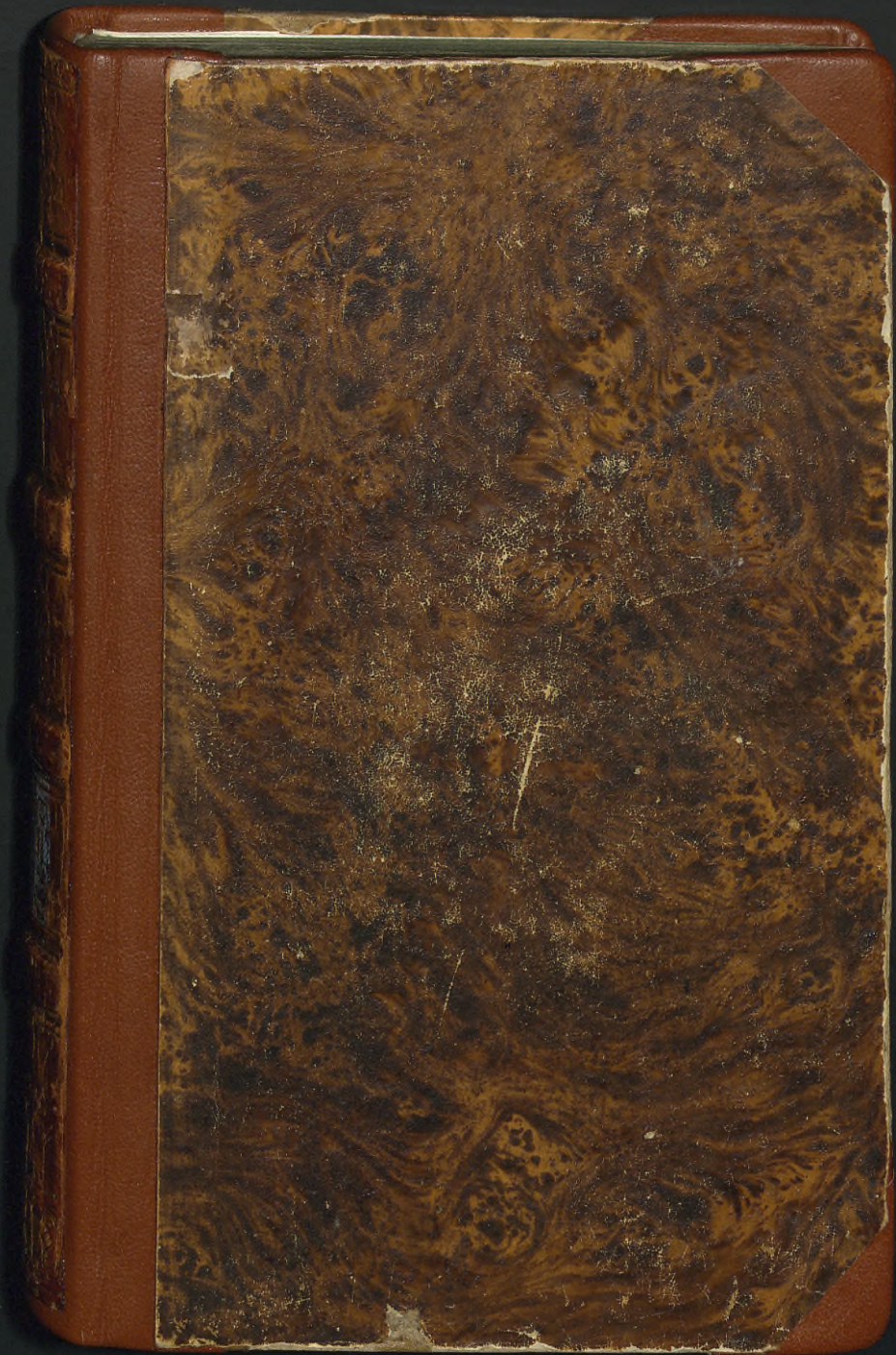

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Allmänna Sektionen

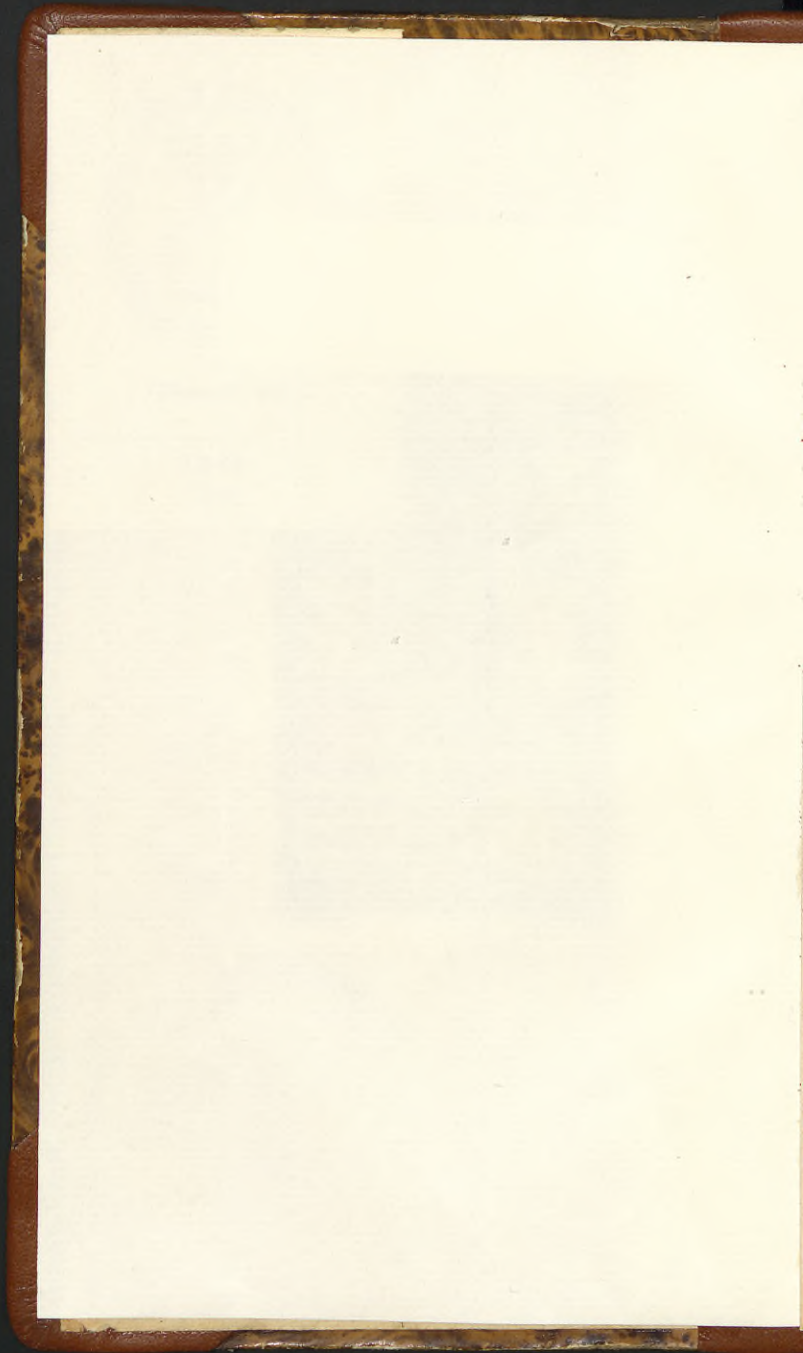
Litt.
Sv.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100162 0500

S K I Z Z E R.

AF

FÖRFATTAREN TILL KUSINERNA.

[S-on v. Knorring]

FÖRSTA SAMLINGEN.

Sörre Odelu.

STOCKHOLM,

TRYCKT HOS L. J. HJERTA,

1841.

S K I N N E R

FORSTEN THE KISERNA

FORSTEN SAMLINGS

From Oslo

STOCKHOLM

PRINTED BY P. A. HENRIKSSON

1861

FÖRORD.

Om en Södermark, en Sandberg ... en Tegnér, en Geijer, (många andra att förtiga,) med pensel eller penna — under det de uttänka större verk — göra flygtiga utkast på bord och väggar, hand-papper, underlagspapper och läsk-papper, så beundras dessa utkast, kallas med fullt skäl »mästerverka», och människorna slitas om dem, och anse sig lyckliga om de deraf blott kunnat få en enda liten bit. Men deremot när vi småfolk roa oss med att göra dylika utkast, bryr sig ingen derom, (detta med rätta!) och vi måste sjelfva komma fram och visa dem, om någon skall vara så god och se på dem. Det är ock hvad jag nu gör med en liten del af mina otaliga pennritningar, visst icke i anseende till något dess värde, men emedan de skräpade så förfärligt i min skrif-pulpet, der jag håller på att göra en stor reform, byggd på två-kammars-systemet, d. v. s. en för det lilla dugliga, och en annan — större — för allt det odugliga.

»Men huru skall man sjelf kunna dömma om detta?» hör jag något hvar fråga. Det gör jag heller icke, utan äfvenvül jag har en vän, en vän i ordets helaste och fullaste bemärkelse, vül icke något ljus, icke något snille, men rikt begäfvad med själ, hjerta och omdöme. Denna vän läser, af godhet och vänskap, igenom både det ena och det andra af dessa pennförsök högt för mig, och sker detta med sömnig ton, samt under gäspningar, så kastas verket till de odugliga, men läser vännen vaken och uppmärksam, så lägges det lästa till det så kallade »dugliga». Derföre . . . om bland dessa anspråkslösa »Skizzer» mycket skulle finnas som duger till ingenting, så är det min väns fel som gäspat för litet.

W. i April 1841.

FÖRRA DELENS INNEHÅLL:

Förord.

<i>Fru A. och fru B.</i>	sid. 1
<i>Stamsfrun</i>	» 39
<i>Tvänne Vänners råd.</i>	» 55
<i>Så går det</i>	» 130
<i>Skymnings-prat</i>	» 155
<i>Bord-diskurser 1858</i>	» 172

FORRA DELENS INNEHÅLL

Förord sid 1
Fvs A och fvs B » 30
Stamman » 33
Tönnestvänners tids » 120
Så går det » 122
Spinnings-pris » 123
Nord-diskret 1852 » 124

Fru A. och Fru B.

BREF TILL EN VÄN.

Du frågar mig hvarföre jag varit borta och badat i salt vatten. — Jo, emedan jag mådde så väl i somras att jag trodde mig tåla detta vanskeliga experiment för alla svaga konstitutioner, och — »emedan jag ville roa mig» — skulle så många säga, om de ville vara uppriktiga, men det vore icke de rätta orden, sagda af mig — utan snarare: för att uppriska förnöjelsen af att sedan få vara i mitt hem, med den att vara borta en tid; och för att lefva bland främmande några veckor, att jag sedan måtte så mycket mera kunna njuta af att vara bland de mina. Äfven för att blifva litet ny för dessa, blifva en bok hvaraf de dock icke läst hvarenda sida, åtminstone icke »bihanget» eller »tillägget» — och för att någon

gång kunna till dem börja äfvenväl *mitt* tal med: »Veten J väl! —» — eller — »jag skall berätta» — eller — »Ha ni hört etc. etc.» — — Något som började blifva rart nog i anseende till mitt instängda lif, och mitt sjelfvilliga afsked till en verld, som i mig icke mera ser annat än något *som varit*, då jag lifligare än kanske någonsin känner att jag är något *som är*, som lefver och andas, känner, njuter och lider af lifvet, i alla dess oändeliga nyanser ifrån högrödt till kolsvart, och från detta till snöhvitt. Med ett ord — jag ville åter titta in på ett ögonblick i denna verld, som jag sagt farväl, men der jag väl ändå måste hafva glömt *något*, efter jag vände dit åter, om ej för mera än denna korta tid. Den 1:sta Juli satt jag således i vagnen, och den 4:de om förmiddagen steg jag ur mitt första bad, och befann mig excellent deraf, uppfriskad, uthvilad efter resan, upplifvad till kropp och själ, gladt och lugnt stämd, samt — hvad som smakade bäst af allt — sömning. Du vet jag är det sällan. Det fins väl någon som sofver för mycket, ty jag sofver aldeles för litet, och det stora debet och credit måste väl ändå slutligen gå ihop, i detta som i allt annat. Men nu — denna 4:de Juli om förmiddagen, då vakade säkert min sjusofvare, ty jag sof ett par goda, runda timmar efter badet. När jag vaknade

var middagstimman förbi. Jag kände ett obehag deraf. Under denna middag, hade jag just ämnat formera alla mina nya bekantskaper, ty ödet ville, att nästan ingen enda af hela det talrika badsällskapet var förut känd af mig.

Jag skulle nu taga itu med toaletten. Detta var icke roligt. Jag sträckte mig ett par gånger, lade mig ned igen, och blundade när min gamla beskedliga Anna frågade hvad jag befalldes för en klädning eller rock, mössa eller hatt. När jag icke svarade, lade hon fram just hvad jag *icke* ville hafva, och när jag slutligen i sömning ton frågade henne *hvarför* hon just tog detta, svarade hon, att hon tyckte det kunde vara *alldeles lika godt hvad Hennes nåd tog*. Jag hade icke förut kommit att tänka på sanningen af detta, men nu stod den så hjert för mig, och jag sade — skrattande — så mycket man det kan, när man är sömning och flat öfver att tänkt kortare än en som aldrig tänker — »du har ganska rätt!» — steg upp, satte mig framför spegeln och kände lika som ett écho af en önskan, att, *än en gång*, verkligen *vara* dessa tjugo år, som en gammal bekant — hvilken jag icke sett på tjugo år, tyckte min nuvarande ålder kunna vara, att rätta sig efter utseendet. Medan Anna flätade mitt hår började jag betänka huru många pund smicker, och hur många uns sanning som möjligtvis

kunde ligga i detta — min gamla bekantes — utlåtande. Han är fåfång och barnslig sjelf; derföre trodde han sig böra fägna mig med en fem års asprutning, — han tror mig vara lika fåfång och barnslig; — derföre subtraheras ännu fem år, — han vill gerna ställa sig in hos mig, och detta tror han kanske med förnekande af ytterligare fem år — summa femton afdragna från verkligheten, och nu — är det färdigt, nu säger han att jag ser ut som vore jag tjugo år. Och — så när hade jag trott det, det är det allra värsta, ty han såg så trovärdig ut, och slog sina händer tillsammans med en sådan klang af sanningsfull förvåning, att den alldeles förvillade mig. Men hastigt rodnade jag för mig sjelf, öfver min lätt-tro, och när han *då* försäkrade mig, att jag såg ut som vore jag femton — troligen för att öka den glädje af hvilken han förmodade att jag rodnade — då — då — då steg sanningen naken fram bakom öfverdriften, ty det är den mest genomskinliga af alla slöjor.

På allt detta och mycket annat, hvaribland äfven en och annan fläkt af hemlängtan, en och annan ovillkorlig suck deraf — tänkte jag, medan Anna flätade mitt hår på högra sidan. När det var färdigt, bad jag henne vara så god och fläta om det — på den venstra sidan, för att ånyo få mig en liten tankestund. Men den var alls

icke rolig, ty min kapris ångrade mig, och bara sura — grå — ljumma — sega tankar infunno sig, hvaribland den der — att jag nu snart skulle begifva mig ut för att uppsöka allt detta folk, som jag ville ingenting — var den största och otäckaste. När jag ändteligen var klädd, sade Anna, att jag såg så ovanligt litet bra ut, var blek och hade helt matta ögon. Som jag just *då* kände mig ovanligt välmående till kroppen, föreföll detta mig så komiskt och utan att rätt veta hvarföre, började jag hjertligen att skratta, och skrattade hjertligare ju mindre Anna begrep hvarför jag skrattade. Detta visste jag inte sjelf, utan trodde verkligen det var något förhäxadt, och när min gamla beskedliga Anna blef allt ondare och ondare, gjorde allt större och större svängar, och jag skrattade allt värre och värre, mot min vilja, då begrep jag, att detta — lika som så mycket annat af mina tilltag — är naturens lek och nyck, öfver hvilka jag icke kan förvärfva någon makt, huru mycket jag än må försöka det, — arbeta — streta, bita omkring med viljan — men allt förgäfves. Jag ville gifvit allt, om jag i detta ögonblick kunde slutat att skratta, då jag tydligt såg, ätt jag dermed gjorde den stackars Anna ledsen och förtörnad, den enda varelse som på många, många mils omkrets, kände någon art af verklig tillgifvenhet

för mig. Men ogörligt! Jag skrattade, och hjertat gret. Detta mitt olidliga skratt, nu, var alldeles att förlikna med min oemotståndliga gråt, fastän jag ser de mina lida af dessa omotliga tårar, som stundom i hvart ögonblick fylla mina ögon, just *då* — när jag så gerna ville le mot dem, glädja dem på allt sätt, visa dem huru de äro mig kära och outhärliga, huru de på min stig strö de enda blommor som fagna mina blickar, — men när jag i stället nödgas jaga dem ifrån mig, för att i enslighet — med mig sjelf allena — få utgjuta alla dessa lidandets dagdroppar, som lidandet föder, och som föda lidandet. Men tårar hafva ock ett slut, skratt äfven, — och jag slutade tvärt dermed, ty nu slog klockan fem, och nu var den tid inne, då hela badsällskapet möttes i salongen. Det blef mig så trångt. Jag undrar om icke sjelfva Napoleon — sedan han passerat något år på S:t Helena — skulle känt sig besvärad af att inträda i ett för honom alldeles okänt sällskap. Säkert är att jag gjorde det, men nu segrade dock föresatsen öfver motviljan; jag drog handskarne på, tog shawlen öfver båda axlarna, drog en djup suck, tog en fast föresats, och med allt detta vandrade jag utaf.

Du tror väl att du skall få en upprädning af en hel skock menniskor, samlade för att tvättas — roas — begäpas — beundras — klandras

och — glömmas. Nej — nej — det må någon amatör af »Galleri der Zeitgenossen» göra, — talar blott om mig sjelf, jag — säger dig blott att — har jag ingen makt öfver mitt skratt, mina tårar, mitt lynne med ett ord — så har jag det nu likväl öfver min känsla — — öfver detta — ändteligen i förnuftets och eftertankans bojar slutna — hjerta, som fordom ilade — ja skenade emot hvarje menskelig varelse, hvilken med en enda sjäfull *blick* visste att tränga in i detsamma, som med en enda *ton* gaf tillkänna, att harmoni fanns mellan oss. Blickarne, tonerne — voro väl ännu ej slocknade — förklingade, men de studsade nu tillbaka mot något jernhårdt — stålblankt och eldfast. Dock vände jag hufvudet bort, jag trotsade icke, jag förlitade mig icke på en nyförvärfvad öfvervinnelig kraft, på omöjligheten att icke jernet *än en gång* kunde blifva flytande, stålblanka ytan brista, och det eldfasta — uppgå i ljus och låga. — Nej, jag trotsade icke, jag vände mig hellre bort — som jag det sagt — och slog mig ned öfver — Fruarna! Hvad de nu voro artiga, de fruarna! Du vet jag har en afsky för att tala om folks »artighet, vänlighet, förekommande sätt och ynnestfulla bemötande etc.» — — I dessa ord ligger ofta åmtals af skryt, men tro du mig, i dessa mina ord: »fruarne voro mig

nu af hjertat hulda och bevågna» — ligger ej en atom deraf. — Nej långt derifrån, — men *du* förstår mig nog.

Två af dessa fruar blefvo för mig bemärkelsepunkter. Den ena sökte jag, ungefär lika mycket som hon mig, den andra sökte mig, och jag flydde henne icke. — Den ena var den artigaste, vänligaste, roligaste, qvickaste, ja — alla superlativer af hygglig. Vi talade om allt, och hon alldeles hänförde mig med sitt — prat. Jag tyckte att det låg så mycket deruti. Min starka, ofta alldeles för starka och fruktbärande inbillning lade under hvarje hennes ord ett oändligt djup af tankar, och just därför beundrade jag ofta att sjelfva orden voro så simpla. Hennes ögon — (ögon hafva alltid lurat och dårat mig) talade ofta djup, ren, allt genomträngande lefnadsfilosofi, när hennes mun pratade tok, och när hon talade om sitt hjerta — sina hemmavarande — sin man, sina barn — sitt hem, så trodde jag att det var med *mina* känslor för dessa, ty jag tyckte mig se något af mig i denna röstens vibrering när hon sade: »Min Adolf — min son — min dotter». — Jag trodde, ty det händer mig ännu ibland att *tro*. Dessutom var denna Fru A: — allas favorit, roade alla, roades af alla, var med om allt, och *räckte till* för alla — och — som jag det trodde — bäst för sig sjelf ändå.

Den andra — Fru B. nemligen — som sökte mig, och ofta, utan att egentligen finna mig, var tyst, särdeles i de stora samqvämen, men meddelade sig temligen otvunget och ledigt när vi voro allena, eller bland några få. Dock tyckte jag mig tydligen märka, att af hvad som fins och sker i denna verlden, tre fjerdedelar åtminstone, var henne fullkomligt obekant, och att hon kanske litet eller intet tänkt öfver den fjerde fjerdedelen. Hennes blickar sade just ingenting, ty hon såg icke ofta upp, utan lekte merändels med en törnros eller en annan blomma, under det att hon talade, och hennes ord voro ofta behagliga, men aldrig just särdeles originella. Uppstod någongång dispute, så — — gaf hon väl icke med 'sig, men förblef tigande vid sin sats. Ibland bekände hon helt öppet att hon väl *tänkte* helt mycket i saken, men icke med *ord* förmådde reda sig, och, jag medgifver gerna min orättvisa — att jag då egnade henne en liten gnista af förakt, — — och hvarföre? Jo just för att hon erkände sig ega samma brist som vidlådit mig i alla tider, från vaggan som *varit*, till grafven som *blir* — att alltid hafva *tänkt* långt, långt mera, än hvad mina fattiga ord förslagit att redogöra, och jag — synderska! jag föraktade fru B. för att hon i enkla ord sade, hvad George Sand säger i så granna: »*La vie des trois quarts des artistes*

se consume à produire les parties incomplètes d'un tout, qui reste et meurt à jamais, enfoui dans le sanctuaire de leur pensée.»

Fru A. var alltid oändeligen väl klädd. Alla beundrade hennes toilett. Der framlyste både god smak och den skimrande rikedomens hela glans, samt varierades för hvarje dag. Fru B. var äfven alltid väl klädd, men oftast i samma kläder. Någon, som icke sett dessa båda fruntimmer förut, och som för första gången fått se dem tillsammans i sällskapsrummet, skulle måhända sagt: Fru B. är bättre klädd än Fru A., men hade då någon yttrat: Hon bär detsamma i dag som i går, som i måndags och i lördags — så — hade jemnförelsen snart utfallit till Fru A:s fördel. Sådana äro vi vordna! Kanske vill icke hvar och en medgifva det, men så är det dock!

Badtiden tog ett slut, och det nästan förr än jag den första dagen skulle trott, ty medgifva måste jag, att, oaktadt en stundelig hemlängtan, flögo dagarne ofta bort, jag vet icke på hvad för liknöjda vingar, men allt nog — de flögo. Och kommo dessa sorgliga bilder, som dock aldrig vika egentligen från människan, så länge hon vandrar, så länge solen står på himlen, lyser oss, men visar oss skugga bakom oss — kommo dessa under denna tid, så voro de dock artigare än annars ofta: — de togo ej tiden i lufven och

höllo honom qvar, för att han skulle riktigt få se huru de tormenterade mig, utan de flögo med mig genom dagarne som flögo. Du förstår ju hela denna flygt? — Du mins väl ännu, huru vi i barndomsdagarne, i skuggan af G****:s ekar, och speglande oss i A***:s klara vågor, fördjupade oss i funderingar om möjligheten af vår enda önskan på jorden, — den att kunna flyga. Vi talade derom, vi drömde derom, vi tänkte ej på något annat, och allt sedan den tiden har jag dock — så stadigt jag än tyckes vandra på jorden, med två skodda och bestrumpade fötter — dock alltid haft en känsla af *flygt*, som för ofta lagt ordet i munnen, och bilden i mitt sinne. *En gång* skall jag dock få flyga i verkligheten! O Gud! må vingarne blifva hvita!

Förlåt, o Jean Paul att jag — ovärdiga — fuskar i ditt handtverk, du store, störste parentes-makare! Nu är jag ju åter hos badsällskapet, som niger, bockar och tager afsked, ty det skall skiljas och upplösas, för att *aldrig* mera sammanträffa *på* samma sätt, så länge sol och måne lysa; ty verlden är det stora kaleidoskop, der de samma bitarne (menniskor, djur, etc.) väl finnas, men omskakas för hvar sekund, och komma aldrig två gånger i samma fasoner åter. Vi sade hvarandra oändeligen mycken osanning i dessa afskedsstunder. Vi sade de *elaka* att vi älskade

dem, skulle göra det i all vår tid, och aldrig glömma deras godhet, de *ledsamma*, att vi saknade deras sällskap, de *obetydliga*, att vi alltid skulle minnas dem, och de *otrefliga* att deras sällskap varit oss till stor fröjd. Fru A. sade mig — uppriktigt som jag trodde — att hon vore otröstlig öfver att skiljas från mig, hade jag icke till *halfs lofvat* att besöka henne i sitt hus, under min hemresa, då det blott gjorde en obetydlig afväg. Hennes ögon glänste när hon sade det, och jag — lättroga — jag *hel-lofvade*. Fru B. plockade sönder en törnros äfven under vårt afsked, och sade slutligen, med en darrning på den fina underläppen: »Skulle det icke gå an att taga ett nattqvarter på Björklund hos oss i hemresan, i stället för på någon gästgifvargård?» — Jag tackade oändeligen, och lofvade att tänka på saken. Jag glömde det genast.

Fru A. och Fru B., som båda varit utan sina äkta män och sina barn vid badet, återvände nu direkte till dessa och sina hem, men jag — stackare — nödgades visa ett af dessa aftvungna artighetsprof som tära på vår lefnadsstråd, ty jag måste göra en lång omväg till X.-trakten för att der hälsa på gamla vänner och släktingar, som jag icke sett på tio år, och som jag annars icke kunde vetat och begripit, huru gamla, ledsamma och tråkiga de blifvit på dessa tio år. Derifrån

begaf jag mig rakt på hemvägen, och kände en icke obetydlig ånger öfver den *hela dag* som Fru A:s *glänsande ögon* aflockat mig. Om bara *båda* icke glänst — tänkte jag — om jag bara sett henne *en profil* ändå, jag hade då sluppit med *en natt* och *en half dag*. Magien af Fru A:s blick hade tiden redan förtagit, och ångern öfver förhastade löften och beslut stod för tusende gången vid min sida, och hånskrattade nu som alltid, när jag för mig sjelf sade de vanliga orden: »Ja — det vet jag, att detta är för sista gången etc.» — Min *marche-route* skrefs af någon som gerna hjälpte mig, men som jag icke vågade se på, anande en glänsande blick, och fruktande att han med den kunde locka utaf mig än en dag eller half, från mitt efterlängtade hem. Förbudssedlar bestyrde han ock. De afsändes. Nu var det gjordt! En *hel dag öfver* skulle tillbringas på Sandsjö hos Fru A. Det var afton när jag kom dit. Stället var visserligen vackert, men något — visst icke vanvårdadt — men dock ej med moders hand vårdadt, tyckte jag mig genast i framfärden genom park och trädgård finna. Mycket var visst gjordt, men mycket syntes mig äfven vara ogjordt. Det ena kunde man låtit bli, det andra borde man tagit till; det hela var beräknadt på de *kommandes*, de *främmandes*, ej på de *hemmavarandes* blickar. Så der ungefär tänkte jag i

de raka och svängande alléerna, och nu höll vagnen stilla vid porten. Flera hundar skällde — groft och fint. En herre, i svarta kläder och stor vit näsduk, kom mig emot. Jag blef fasligt rädd, helst han såg så högtidlig ut som en likbjudare, men — det var »Min Adolf!» — en brukspatron! Han presenterade sig sjelf, och tog emot mig med tusende komplimenter och millioner ursäkter, för att hans hustru ej sjelf kom emot mig, men — sade han — den förb. toiletten (han var sjelf omklädd för en qvart sedan, det syntes tydligen) den kommer alltid i vägen för damerna. Jag förundrades något öfver en afton-toilett på landet, men han förtrodde mig, att hela huset varit sysselsatt att sprita ärter när mitt förbud kom, för en half timma sedan — och att hans hustru — *för ingen del* velat taga emot mig i ärtspritnings-costumen. Jag hann dock icke tänka på detta — eller förundras deröfver — ty nu kom *hon sjelf* flygande — och nu — skratta bäst du vill, ty jag gör ju det sjelf — nu förledde mig än en gång de glänsande ögonen, och dessa ord som hon tager — Gud vet ur hvad källa, der en själ speglar sig i hvarje droppe, utan att dock finnas.

»Min Adolf» — var en otroligt artig och ledsam karl. Han sade så mycket vackra saker till mig och så mycket sura till sin Fru, vid

hvars berättelser om sin badsejour han redan tycktes vara alldeles uppledsen, ty — när hon vände sig dermed till honom, egentligen för att i sina ord inlägga något förbindligt till mig — sade han ofta: »Min söta vän, det der har du redan berättat ett par gånger förut.» — hvilket på en gång bevisade hans ringa takt och hans hjertlöshet i allmänhet, och intetdera kunde jag fatta hos Fru A:s man. Sådant äfvensom motsatsen deraf plär smitta — när det är af äkta sort. De båda makarne smågnabbades ofta. Frun vände likväl alltid först utaf det, men hennes ögon glänste då stundom af en glans — som — — — icke mera lockade mig. Herrn fann en viss skadeglädje uti att sätta sin Fru på tinnarne af templet, plåga henne litet, reta henne litet, klandra dem hon tyckte om, berömma dem hon ogillade, och han hade något i sin uppsyn som tydligt sade mig: »Du hade icke här att göra».

»Mina älskade barn» — som Fru A. alltid vid badet sade — bestodo af en son och en dotter. Sonen var en yngling om aderton år, en valp som ännu icke öppnat ögonen, en calf som ännu icke gått på bete; dottern — ett par år yngre — föreföll mig som ett i grund bortskämdt och något vårdslösadt barn. Hon såg motsträfvig ut vid allt hvad modern bad henne om, moquante mot fadern, af hvilken hon likväl var ett

levande porträtt, utan att hafva en skymt af moderns »glänsande ögon». Ingen kände det alls, jag — som trott mig finna en hel familj med ögon, glänsande af lycka och inbördes trefnad. — jag kände mig redan likasom litet lurad.

Aftonen gick dock fort nog, ty Fru A. har en verklig förvånande förmåga att tala i allt och tala bra. I sjelfva hennes: »God natt! dröm att jag är den lyckligaste varelse i denna stund, då den jag så älskar, för första gången soffer under mitt tak!» — låg något som icke ens tycktes vara slägt med en tom salongs-compliment, och jag — inkom i mitt sofrum, förlåtande allt det andra blott för den älskvärda värdinnans skull, nästan beklagande henne. Hon följde mig sjelf till detta sofrum, men, full af takt, dröjde hon blott ett par minuter der, begaf sig sedan bort, vände dock det behagfulla hufvudet i dörren och sade: »Ack du sköna morgondag, om du ville räcka ett sekel!»

»Ack du älskeliga varelse!» — tänkte jag, och bad Anna öppna fönstret, ty i mitt rum var rökt med något myskeradt rökpulfver, så starkt att mitt svaga hufvud omöjligen kunde fördraga det i tio minuter, och det var ej utan att i dessa tankarnas utrop: »Ack du älskeliga varelse!» blandade sig ett litet ogillande öfver denna »älskliga varelse» — som värdinna betraktad, emedan en

god sådan låter aldrig röka, eller känner aldrig i sitt hus stark myskerad rökelse, utan att åtminstone göra sig underrättad om det behagar gästen eller icke, ty att blott traktera med hvad som smakar en sjelf, det är en så stor egoism, att den icke kan tänkas på samma gång som en god värdinna. På allt detta tänkte jag likväl icke mycket *då*, utan blott på mitt hufvud, och mysklukten, och fönstret som icke kunde öppnas. Oemotståndeligen drefs jag dock ut i farstugan deraf, och som jag bodde på undra botten, och ett par stora fönsterdörrar lätt och bekvämt ledde ut till trädgården, fördes mina steg ovillkorligen ditåt. När man låter röka med mysk, och har fönster som icke kunna öppnas, så hör man verkligen vara så älskvärd som Fru A. det är, hafva så lätt utgång till en vacker blomsterparterr och herrliga löfhvällda gångar, och kunna hugna sina gäster med detta gudaväder, som förmår att af en nordisk sommarnatt göra något paradiskt, på en gång heligt och vällustigt, just så blandadt som det var i Edens lustgårdar, förr än Eva fick sin äple-aptit. Några tunga moln stego väl upp på min beundrans horizon, och vissa aningar började göra sig rum att min värdinna — »den älskeliga varelsen» — ty så hade jag så ofta i mina tankar nämnt henne, torde vara af dessa »älskvärda varelser», som äro det blott i och för sig

sjelfva, men som icke ändå äro allt hvad en älsk-
värd qvinlighet bör vara, det vill säga spridande
sina behag rundt omkring sig till andra föremål
af sin omgifning, och icke endast concentrerande
dessa omkring sin egen personlighet, utan likt en
välgörande sol breda sitt ljus och värma, lif och
trefnad omkring sig, och ligga likt lysmasken, och
bara lysa för sig, bara säga: »här är jag!» — I
dessa tankar, dock ännu dunkla och outvecklade,
vandrade jag gången nedföre, vek af åt en sido-
gång, vek af ännu en annan, och befann mig
snart — jag vet icke huru — under en hög och
tjock kaprifolie-häck, som omgaf hela boningshuset.
Det stod en trädgårdssoffa tätt under häcken, och
jag vet icke af hvad ingivelse jag der slog mig
ned, troligen för att förlora än en illusion. Af
häcken var jag alldeles skyld, och öfver den be-
fann sig just familjens hvardagsrum, och snart —
genom de öppna fönstren — kom följande sam-
tal till mina öron. Jag satt alldeles som förtrol-
lad, som fastnaglad, ty ehuru ondt det gör oss
att förlora våra käraste illusioner — öfvertygelsen
om vänskap och tillgifvenhet, eller sanning och
uppriktighet åtminstone, så motstå vi dock sällan
de tillfällen, som ödet kastar i våra händer dertill.
Jag satt således stilla, oaktadt jag väl visste att
det just icke var så särdeles vackert eller rätt,
men som svepskäl för mig sjelf gaf jag omöjlig-

heten att *nu* stiga upp, gå på knarriga sanden, krypa från kaprifolie-häcken, utan att både synas och höras. Jag förblef således stilla, och mannens röst var den första som jag tydligt urskiljde, sedan de — talande alla på en gång inträdt i rummet. Gäslande sade Patronen:

»Det var väl ock f.. att du just skulle beställa hit henne i dag, för att hindra oss alldeles för morgondagen!»

Dottern. Ja det var bra harmeligt och ledsamt!

Modern. Beställa henne hit! Hvilka termer du brukar! Hur ofta bjuder icke du och persuaderar, utan den allra ringaste mening, samt drager derigenom på oss folk, stundom så onosliga och vedervärdiga, att jag knappast vårdar mig helsa på dem. Var det då så underligt att jag bad en *sådan person* helsa på oss i förbiresan, helst jag var nästan säker att hon aldrig skulle taga denna vägen, och intet kunde jag veta eller spå till att hon skulle komma så hjertans olägligt. Och om nu inte denna omständighet med morgondagen varit, så — — —

Patronen (med flat-skratt). Så hade det varit lika förb. ledsamt, fast du fått litet att skryta utaf, ty det har jag märkt, att derpå gå dina mesta bjudningar ut. Men nästa gång du inviderar *sådant folk* skall jag utbedja mig att du

är klädd och i full ordning att emottaga dem äfven och icke kör mig burdus i gapet på dem. Jag har sällan känt mig så tafatt och enfaldig, och så nära som på ett hår hade jag aldrig kunnat hitta på någon antaglig orsak *hvarföre* du ej sjelf var tillstädes för att mottaga denna din *non plus ultra* — bad- och hjerte-vän.

Frun. Du säger att jag endast bjuder dem jag vill skryta *utaf* — men så bjuder du endast dem du vill skryta *för*. Men det är lika godt! — Ledsamt var det — det medgifver jag — att jag icke skulle vara klädd, och att du skulle raka *utaf* ensam emot henne, men så dröjde jag icke många minuter. Nå hvad gaf du då för *pretèxte plausible* för mitt uteblifvande.

Herrn. Åh, jag grep i luften det första jag fann; jag sade att du spritat ärter och att du —

Frun (fallande honom i talet med stor häftighet) Spritat ärter! — Nå du gode himmelske Gud! du kunde väl aldrig hitta på något sämre och enfaldigare. Sprita ärter! — Huru kunde du falla på en sådan idé? Hvad skall hon väl göra sig för en tanka om mig! Sprita ärter midt på eftermiddagen. (Half-gråtande) Ack Herre Gud hvad historier och förtal på det sättet kan komma i omlopp, och det just genom ens närmaste, dem af hvilka man kunde hafva rätt att fordra annat.

Sprita ärter! — Jag ville gifva, jag vet icke hvad om jag kunde få tillbaka dessa ord, sagda just till henne.

Sonen (gäspande). Men kära Mamma, det är väl inte så farligt. Mamma och syster spritade ju ärter häromdagen.

Frun. Ja det är en stor skilnad på hvad som sker i ett hus, och på hvad man skall springa till främmande med, och om jag och Alice hjälpte hushållerskan en stund, så var det snarare en förtjenst än ett fel, och borde åtminstone icke bestraffas med att af Pappa utbasuneras; men nu skall den saken blifva hulpen, ty aldrig mera skola mina eller Alice's fingrar taga i någon ärta, det må vara aldrig så brådtom hädanefter.

Sonen (allt gäspande). Men hvad är det då egentligen för ondt uti att sprita ärter?

Frun. Ack det förstår du intet, om jag än sade dig det. Låt mig nu slippa att höra nämnas de ärterne, utan låt mig snarare få glömma dem, och låtom oss tala om hvad vi skola göra på denna välsignade ledsamma morgondag, hvaraf vi alla hade väntat oss så mycket nöje.

Herrn. Ja — jag och barnen vi resa dit, så snart middagen är väl förbi, det säger jag i förhand.

Dottern. Ack hvad Pappa är god!

Sonen. Ja det blir excellent!

Fru. Men ser det inte ändå bra oartigt ut, och kan hon ej deraf blifva något stött?

Herrn (sömnigt och vresigt). Det ger jag tusan d.....r, och när du bjuder ditt främmande på så olägliga tider, så får du hålla dem sällskap sjelf. Jag och barnen resa, det är säkert, ty vi behöfva ej sitta hemma och torka, och hafva ledsam samt för dina infall att bjuda hit folk, som — —

Resten hörde jag icke, ty han gick med det samma ut, och sonen följde honom visst. En liten tystnad följde, under hvilken jag ämnat draga mig tillbaka så saktmodeligen, men just som jag skulle resa mig upp, hörde jag åter Fru A:s annars så klangfulla och behagliga röst säga till sin dotter:

— Ack hvad hon kom i för en olycklig stund! Man borde väl icke tro på skrock, men man ser dock dagliga exempel på att de ofta nog tala sanning. I morse såg jag en stor spindel — *araignée du matin, grand chagrin*, i middags såg jag en ännu större — *araignée du midi, grand depot*, och *depot* är det just, icke egentligen att hon kom, ty det kunde ej varit så ledsamt, bara hon velat välja en annan dag, och bara Pappa sedan icke skämt ut hela huset med den der ärtspritningen.

Dottern. Ja det är för besynnerligt, att Herrar äro så dumma i allmänhet, och Pappa i synnerhet.

Fru (skrattande). Så får du icke säga söta Alice, men kom hit nu och gif mig en kyss och gå sedan och lägg dig, och glöm icke att lägga *väl* upp ditt hår för morgondagen, ty soinn om håret och toiletten är ändå alltid ett fruntimmers consequentaste skyldighet. God natt, sof godt, jag skall nog ställa allt till det bästa i morgon, så att propositionen för eder att resa dit vi så enträget äro bjudna, skall komma från henne sjelf, och jag får väl ensam plikta för min onödiga gästfrihet. Dessutom skall jag försöka att i morgon blanda bort de der försmädliga ärterne, som jag icke kan fördraga. Men nu måste jag tala vid Mamsell om morgondagens middag, som skall blifva superb, så att den kan gifva en hög idé om huset, äfven i den vägen. God natt Alice lilla, gå nu.

Alice gick, och en tystnad blef åter, under hvilken jag ännat bryta upp, men nu kommer någon till fönstret, räcker sig litet ut genom det samma, och hviskar tyst men hörbart: »God natt Wilhelm!» — »God natt Fredrika!» svarade det lika sakta från öfra våningen. Fru A. hete Fredrika, men hvem var denna Wilhelm? Mannen hete Adolf — sonens namn var August! — Det kunde väl aldrig vara bokhållaren, en ung, stum person, som först infann sig vid aftonmåltiden, stod djupt bockande borta vid skänken, tills

man satte sig till bords, och åt hvilken ingen, och allra minst värdinnan, tycktes gifva ringaste uppmärksamhet. Jag *örkade* icke gissa, jag ville bara försöka att glömma allt hvad jag hört och förnummit.

Nu blef det tyst, och tyst förfogade jag mig hädan och kände mig nöjd, när jag väl inkom i mitt sofrum, utan att hafva mött någon. Mysslukten var borta; en illusion äfvenledes. Fru A. stod der nu framför min inbillning, just som en ful människa, hvilken nyss aflagt en vacker mask. Jag kunde icke begripa att det var den samma. Hon stod der så mager på behag för mig, så liten, så vanlig, så ingenting, så lik all den grannlåt af bronze och annat, som konsten i våra dagar vet att frambringa, lysande och vackert på afstånd, lekverk och lappri vid närmande betraktande eller minsta probering.

Jag sof ganska godt, ty Fru A hade goda, alldeles icke bedrägliga madrasser, ty taglet räckte tvärs igenom; hon hade lätta och tunna filtar, lakan sådana som rikedomens består sig dem. Allt i detta hus var bra utom själen — d. v. s. människorna.

Huru den kommande dagen aflöpte kan man lätt föreställa sig när man lefvat litet i världen. Fru A. och jag mötte hvarandra i en konversation — alldeles framkallad af den beställda »slumpen»

— om den festivitét på hvilken familjen var bjuden, och som Fru A. »aldrig ens velat nämna, hade man ej *händelsevis* kommit att tala derom, helst hon aldrig ett ögonblick *tänkt* derpå, sedan min åsyn och glädjen deraf fördrifvit hvarje annan tanka.»

Jag gjorde en troendes bock, och nu kom den omtalade propositionen »från mig» — och nu afslogs den, och så krusades med den, och så antogs den, men »med stor regret»; och jag satt så matt och trött, och trodde att jag var i Persien, ty så mycket meningslösa komplimenter, fram och åter, kors och tvärs, sade vi hvarandra. De afreste. Fru A. blef allena hemma hos mig, det kunde icke hjälpas, och utom alla andra fabler om familjens husliga lycka, fick jag äfven en om ärterne. Ett frö af *Canna Indica* gaf anledning dertill. »Ack«, sade Fru A. skratande, »dessa ärtlika frön påminna om gårdagen. Jag måste tala om en huslig scène som då passerade. Den fula regniga väderleken har varit ganska svår, som vi något hvar veta, för landtmannen, och nu, när säden skall inbergas, är hvarje solskensstund dyrbar. Att gårdagen bjöd sådana både för själen och de yttre sinnena — sade hon med detta behag som hon lånar från någon trollqvinna, listigare än »Trälinnans» hexa

— det veta vi, och min goda man kom på förmiddagen in helt förtjust, talade om att allt hans skördefolk var i den största flit och arbetsamhet, önskade sig ännu hundrade armar, och i en viss entusiasm öfver att se honom så nöjd, så glad, ville vi så gerna visa vår goda vilja att fylla hans önsknigar. Men ack! jag och min lilla Alice hade blott två par armar, och dåliga de, när det gällde rågverket. Det ena ordet tog det andra. Vi ville nödvändigt visa vår beredvillighet att *vara nyttiga*, och slutligen beslöts och beramades det att jungfru-staten skulle få göra hvad den förmodade vid rågen, och vi vid ärterne; hvar och en med ett ord flytta ur sitt element i ett annat, och försöka hvad man der hade för talent. Skratande och sjungande gick hvar till sitt, och just när vi costumerat oss efter hvad omständigheterna fordrade, kom den oväntade glädjeposten — förebudet!» — Hvilken vacker saga! Hvilken skada att icke *ett enda ord* deraf var sannt. Ögonblick funnos under hennes berättelse, som jag förvillades af den otroliga sannfärdigheten, och när hon slutat, hade det varit mig rakt omöjligt att säga: »du ljuger!» — ehuru jag så väl visste det. Nej, jag log, jag gaf henne allt det bifall hon ville hafva för sin diktade kärleksfulla handling, och ho kan veta om den stora domaren ursäktar mig mera än henne för vår olidliga falskhet, ty jag

måste bekänna det, med smärta och sorg medgifva det, att en af mina vänner hade rätt när hon här-
omdagen sade, att af hvad vi verldsmenniskor i
allmänhet yttra, är minst hälften osanning.

Dagen derefter reste jag. Mätte jag aldrig
återse Fru A.! Nu till Fru B. Jag hade myc-
ket tidigt på morgonen lemnat Fru A. ty jag läng-
tade ifrån hennes artificiella atmosfære och luft-
digra vänskapsyttringar. Jag kände mig andas lätt
när jag åter befann mig ute på landsvägen, der
ingen sade mig att jag var »en sol som uppgått
på vänskapens horizon», der ingen spelade rollen
af en huld maka, en öm och omtänksam moder,
en *framåt* sträfvande menniska, der, med ett ord,
ingen fanns som *visste* — till punkt och pricka *visste*
— alla sina skyldigheter, och dock försummade dem;
ty förlåten vare hvar och en, som uraktlåter det rätta,
af ovetenhet derom. Jag åkte hela dagen. Vagnens
hjul gingo evigt och oupphörligt omkring, just som
tidens, men slutligen ledsnade ett af dem, och
nu upphörde likheten med tidens, ty det tröttnar
aldrig. Ja — ett hjul ledsnade och sade nej,
men så decideradt, att aldrig något fullständi-
gare »nej» legat i en qvinnas blick en gång.
Vagnen stavnade. Jag ryste för att fråga, ty jag
längtade obeskrifligt efter nattqvarteret, emedan
det led mot aftonen. Men jag behöfde icke fråga.
Kuskens nödrop gaf mig tillräckligt tillkänna, att

här var stor olycka å färde. Hjulet var sönder, ohjelpligt sönder. Rådslag företogos med skjutsbonden, och han visste icke *en enda* annan utväg än att gå fram till »Herregården» och be att få låna ett hjul till nästa gästgifvaregård, eller till den, der nattqvarteret var beställt. Aftonen var ovanligt vacker. Kusken kunde ej gå från vagnen, vagnen kunde icke gå ett steg, Anna hade icke vågat gå tio alnar från mig, betjenten var rest som förebud, skjutsbonden var ej värdt att skicka, ty hvem hade väl brytt sig om hans begäran, Herregården var helt nära och såg mycket vacker och inbjudande ut; af skjutsbonden underrättades jag att der bodde en Major, men namnet hade han alldeles förgätit, eller kanske aldrig hört. Mitt parti var snart taget: utan att *gifva mig ro* fråga hvad herregården hete, utan att *kunna få veta* hvad Majoren hete, vandrade jag utaf, åtföljd af Anna, som förundrades, så att hon kunde digna ned, åt detta företag, åt att »Hennes nåd ville gå upp till en främmande herregård och af främmande personer bedja att få låna något», lika som om ett annat medel stätt mig till buds! Vi kommo snart till tvenne stora jernportar, och genom dessa i en mörk skuggrik allé af gamla, jemna, väl ansade lindar och askar. »Ack hvad här är vackert!» sade Anna, och jag kände en af dessa barndomsförnöjelser öfver ett olyck-

ligt äfventyr, som kan gifva anledning till ett romantiskt dito. Jag kände en längtan fram till denna »herregård», som jag icke förmår beskrifva, och hjertat slog af en viss ljuf och oroligt behaglig aning, att här skulle möta mig något angenämt, något ovanligt. En liten vänlig hund kom oss emot i den porten, som förde in till gården, och strax derefter hörde jag en barnröst säga: »mamma! hvem är det som kommer der?» — och en syn, sådan man beskrifver den i idyllen, låg för mina ögon. Stora träd med rika löfkronor omgäfvade hela den vackra gården och bortskymde något litet det i enkel, men smakfull och prydlig stil uppförda landthuset. Under ett af dessa träd stod ett bord, och vid detta intog en förtjusande familj-grupp sin sista måltid på dagen. Man såg den fina svarta thékannen med nunnan*) på locket, man såg det guldgula smöret, de svällande brödbullarne, det kalla köttet, krönt med sirligt lagd persilja, man såg pankakor och sylt, och, bättre än allt detta, man såg en fryntlig, fin och proper landtjunkare, ur hvars öga godt hjerta och rik själ framlyste, och hvars minsta rörelse just var den man önskade hos en värd, i hvars hus man ämnade anropa både gästfrihet och hjälp.

*) En nunna, som tankfull satt och ritade i sanden, fann händelsevis den svarta, fina lera, hvaraf dessa thékannor förfärdigas, och därför afbildas hon som oftast sittande på locket af dessa kannor.

Hans blotta åsyn intog mig. Fyra älskvärda, enkelt men väl och snyggt klädda barn sprungo upp från bordet på samma gång som fadren. Och modern, — hon låg redan med oskrymtad, oförfalskad glädje om min hals. Det var Fru B. Och när jag ville se på henne, för att riktigt öfvertyga mig om denna lyckliga slump, då ville hon icke släppa mig, icke se upp; men när jag slutligen fick se hennes blida, milda anlete, då hängde ett par så vackra tårar i de halföppna ögonen, att jag kände hur äfven mina blefvo fulla och våta.

»Ack jag är för dum,» sade hon, med denna röst, som väl icke hade Fru A:s klang, men ett eget hjertligt behag, »jag är för enfaldig, ty alltid när jag blir rätt glad, rätt oförmodadt öfverraskad af något efterlängtadt och ljuft, så skall jag lipa.»

Jag behöfver väl icke säga dig, att jag inom några ögonblick tyckte mig, kände mig vara en medlem af familjen, att jag satt mellan densamma vid det alldeles oförändrade thébordet, och deltog med den i den bästa och treffligaste aftonmåltid jag haft, sedan jag lemnade mitt eget hem. Majoren tog alldeles hand om mig och min vagn, och inom en qvarts timma voro hjul afsända, för att passas, så att vagnen åtminstone kunde föras fram till »herregården», och en exprens affärdad till den gäst-

gifvargården, der min betjent skulle dröja några timmar för att sedan resa vidare och beställa hästar för den kommande dagen. Jag hade redan lofvat mig qvar utan att alls betänka denna omständighet, men Majoren sade: »nej denna godhet får ej kosta en hop väntpenningar, då kunde det ju hända, att ett mulet minne ställde sig bredvid *dem*, som jag ville göra så klara och angenäma som möjligt.» Och han har rätt. Det är blott dären, som icke känner något obehagligt öfver onödigt bortkastade penningar eller andra Guds gåfvor, som menniskorne tro sig bedja om, i bönen om *dagligt bröd*.

Jag kände mig outsägeligt lycklig på detta ställe, eller bättre sagdt, tillfreds, lugn och nöjd. Det var en hemkänsla i allt, äfven i smaken på hvad jag åt, och i luften som jag andades. Just i detta var ett oändeligt behag, och jag saknade i dessa ögonblick mindre mitt hem, än jag det gjort under hela den öfriga tid, som jag bannlyst mig derifrån. Det var roligt, det var hjertfröjdande att se de ögonkast som vexlades mellan de båda makarne, och som de sjelfva trodde vara så omärkliga, så ofattliga för alla andra, men som jag, stackars snabbseende varelse, så väl förstod att öfversätta från hjertespråket till tungomålet. *Han* såg så glad ut för att *hon* fick en glädje. Han tycktes likasom vilja råga denna med sin

artighet och vänlighet mot mig, och min egenkärlek vek blygsamt och gerna åt sidan för det jag här blott var ett medel, icke egentligen ett ändamål. Hon såg så nöjd ut, nöjdare än hon, med sin ringa portion af förställning och förgyllnings-håg ville det visa, och hon kastade så milda, tacksamma blickar på mannen för att han nu gjorde henne så mycket till nöjes. Barnen voro, hvad söta barn alltid borde vara, när alldeles främmande personer visa sig: de voro fullkomligt tysta och stilla, gjorde väl sina små tysta frågor och anmärkningar, men förblefvo alldeles lugna när ingen svarade dem, eller visade dem uppmärksamhet. Jag frågade slutligen om de *alltid* voro så stilla. Föräldrarne sågo leende på hvarandra, och barnen började äfven skratta och visa sina glänsande perlrader inom de friska korallläpparne. Jag kunde omöjligen afhålla mig att kyssa en liten, bredvid mig stående gosse på den snöhvita pannan, helst han hade stora mörkblå ögon och hete John. Jag kom straxt derefter att se upp på modren, och åter voro hennes ögon våta, åter for hon med handen öfver dem, och sade leende: »Jag har fått en af mina lifliga önsningar uppfylld! Jag mins en gång vid badet, när dessa samma händer ströko bort de blonda lockarna på en liten tiggargosse, och dessa samma läppar för ett ögonblick vidrörde hans lilla panna.

O! om det varit min lilla John! tänkte jag då, utan hopp att det någonsin skulle ske, och se nu — nu har det dock skedt.»

Långt in på sena aftonen fortsatte vi samtalet, och jag märkte, mera af den gladlynta fri-språkiga mannens, än egentligen af Fru B:s egna ord, att hon — med sina halfslutna ögon och under sitt blomsterplockande — dock vid badet hade sett, hört, förnummit och begripit allt hvad som passerat omkring henne, bedömt det ganska rätt, och ofta ur en för mig, såsom merändels medagerande, alldeles ny synpunkt. Allt hade hon meddelat sin man. Dessa makar voro *ett*, det märkte jag i allt, smått och stort, och hörde det i ingen enda stor eller liten demonstration. När det började blifva något sent, sade lilla John, som genom min smekning var vorden litet djerfvare: »Ska' vi inte göra bön nu, och sedan gå och lägga oss?» Fru B. hviskade något i hans lilla öra, men han svarade helt högt och med mycken förvåning: »tycker då den främmande Fruen inte om att göra bön och tala vid Gud?»

»Jo, mitt söta älskade barn,» svarade jag, »jag ber icke om något bättre än att bland goda människor och gudaktiga barn få höja äfven mina böner och tacksägelser till den Allgode.» Och barnen gjorde sin korta aftonbön, men med en

andakt som var *äkta*, lika som allt hvad jag hitills sett på detta genuina ställe.

Jag fördes till mitt sofrum. Det var luftigt och svalt, der luktade icke mysk, der luktade *intet*, och det är den herrligaste lukt, näst den doft som omedelbarligen sprider sig omkring den man älskar, omärkbar för alla andra, omisskännelig för den älskande. — Jag sof lugnt och drömde *intet*, alldeles som någon gång i mitt eget kära hem. Andra dagen var en serie af behagliga, hjertstillande och hjertfröjdande känslor. Det låg något så rent och klart, så djupt och fullt i alla förhållanden mellan denna lyckliga familj. De tycktes vilja dölja all den kärlek, som de kände för hvarandra, och just derigenom föll denna mera verkligt i ögonen på den *icke-blinda*. Ju större kärleken är, dess hellre smyger den bakom andra känslor, och ställer sig i skuggan, rädd att förlora något af sin kraft, af sin magie, ute i solskenet af de menskliga blickarne.

På förmiddagen, medan mannen var ute och inspekterade reparationen på mitt vagns-hjul, företogo vi — Fru B. och jag — en generalmönstring med hennes barn och deras naturfallenheter. En af dem hade stora och verkliga anlag för musik, en annan visade omisskänneliga sådana för figur-teckning. Det var lika förvånande att höra den spåda, men rena och klara rösten,

behagligt och med en viss oskuldsfull smak följa Fru B:s accompagnement på piano, till några lätta, kända sånger, som att se de väl proportionerade figurerna, tecknade med lätta, raska drag och oformerad blyertspenna, på ett äkta blad godt conceptpapper. Här stod fadren så tydligt, klappande sin ridhäst. Der, på ett annat blad, satt mamma och förhörde lilla syster sin lexa, der lekte syskonen, och den lilla vänliga hunden var icke glömd i någon enda tafla, utan utgjorde alltid en lifligt talande biperson. Det var någonting på en gång ljust och smärtsamt att se dessa frön till måhända stora konstnärsförmågor. Det var något högviktigt att här gifva ett råd. Skulle man gynna och uppdrifva dessa ovedersägeliga naturfallenheter, eller skulle man lemna dem åt sig sjelfva att utveckla sig. Jag rådde nästan till det sednare; och en röst inom mig sade att det var rättast. Ligger den verkliga gudasända konsten förborgad hos dessa små, så träder den fram sent eller tidigt och banar sig sjelf den bästa vägen. Äro åter dessa tydliga fallenheter likväl endast spår till half-talenter, hvilket så ofta inträffar, så är det kanske lyckligast, att de blott odlas som en bisak, ett nöje, ett tidsfördrif, en hvila när allvarligare värf med för mycken tyngd lägga sig öfver sinne och själsförmögenheter. Men ack! jag ville icke råda, och icke heller i den djupt

intresserade moderns ögon se ut som rådlös, rådvill, eller, hvad som värre var, liknöjd, då jag inom mig kände ett högt uppdrifvet begär att i denna sak kunna vara en tillförlitlig Sibylla, en Pythia, som uttalade försynens verkliga vilja och beslut. Man känner aldrig så väl sin ringhet som när man något skall bestämma för en ännu långt aflägsen framtid. Tankarne löpa väl ditåt, men i denna ljusblå dimmiga rymd, huru lätt kunna de ej förvilla sig om rätta kosan. De gå till venster när de skulle gå till höger, de vända åter, när de tro sig gå rakt fram. Tankarne äro då stadda på vinterresa i starkt yrväder på en vilande sjö, och prisad vare den och lycklig — som träffar rätta vägen!

Dagen, tillbringad hos dessa människor, gick förundransvärdt fort. Jag hann aldrig att längta hem, utan till och med min hemlängtan fick på detta ställe en ljuf och behaglig gestalt, som icke i hvart ögonblick trängde in på mig, lika som ville den qväfva och mörda mig. Här stod den blott och vinkade, lockade med sina behag, men hotade icke med sin förfärliga makt. När aftonen kom, undföll mig ovilkorligt de orden: »Hvad! är det redan slut?» — ty tidigt den kommande morgonen var min afresa bestämd. »Nej, det är icke slut,» sade Fru B., och denna gången voro hennes tårfyllda ögon, icke halvesänkta utan vidöppna,

»det är icke ett *slut* utan en *början*. Vänskap finns ännu på jorden, fast man sällan nog träffar den skiljd från sina arf-fiender: afund, förställning, högmod och egennyttia. Men kommer den någon gång, befriad från dessa plågoandar, o! då är den ljuf, då smakar den hjertat lika godt som ditt ofrivilliga, men kära besök, huldaste väninna.«

Så talade hon — och talade ur botten af det fulla, rena, ännu icke remnade hjertat, och jag teg, nickade ett bifall, som verkligen var ett bifall, men kände en äggande smärta inom mig att icke ändå dela hennes tanka om vänskap, ty jag älskar henne, denna *äkta* älskeligt ljufva varelse, jag beundrar henne nästan, jag trifves tillsammans med henne, jag ville ofta och länge se henne, men — min vän är hon dock icke. En sådan kan jag ej mera få. Hjertat är förnagladt, dertill finns ej mera någon ingång. Men allt nog — om *du*, om de få som jag ännu älskar som vänner, om de skulle grymt ryckas från mig — *då*, ja *då* kanske, flydde jag till hennes bröst och sade: »Här är jag! — der är du! — och en vänskap, blek som döden och med förgråtna ögon, höjande sig likt en vålnad ur de älskades grafvar, står emellan oss, räckande oss hvar sin hand. Skola vi fatta dem?»

Men från detta bevare mig himlens Gud!

Jag vet, det är en ryslig egoism att vilja *dö först*, men jag motstår icke det syndiga begäret. J andra hafven mera styrka än jag. Jag förmår allt, men icke sakna hvad jag en gång af fullt, odeladt hjerta älskat. Det är just hvad jag alldeles skulle duka under för.

Om min ankomst till eget hem vill jag ej tala. Du vet det: lifvet är långt, men njutningarna deraf äro korta och få. En sådan bestods mig dock en Augusti-afton. — Nu går allt åter sin jemna snäckgång. Ytan på den lugna stilla källan är åter spegelklar. De vida ringarne, de många krusiga små vågorna efter det ikastade sandkornet äro åter jemnade. Jag står och ser deruti. En mjeltsjuk, oförnöjd — *evigt hemlängtande* — varelse med sorgliga drag, stirrar emot mig ur dess botten. Jag flyr förskräckt derifrån! Kan det vara jag?.....

Stamfrun.

Adelgunda var en af dessa sköna skapelser, som utgå ur den store Mästarens hand, och hvilka han säkert betraktar med samma faders-fröjd som Pygmalion sin Galathéa. Adelgunda var ock faders och moders ögonsten, men icke dessmindre uppfostrade dessa henne i de allra mest stränga, äkt-aristokratiska grundsatser, som icke öfverse med ett enda fel, en enda brist, en den ringaste svaghet hos en af *de sina*. Allt skulle vara storartadt och herrligt, likasom förfäderne, ty förfäder hafva endast *dygder*, och felen begrafvas på samma gång som liken. Den minsta förseelse, det minsta öfverträdande af det skickliga, det tillbörliga, och vi måste äfven till föräldrarnes heder säga af det rätta, det hederliga, det redliga, loyala och ridderliga, straffades obarmhertigt — lika som stora brott — af dem, och på samma gång som Adelgunda med sjelfva modersmjölken insög en

hög tanke om sin höga, urgamla och rika ätt, inskräftes äfven i hennes sinne, att hon vore ett *missfoster* om hon ej liknade alla de bortgångna och redan multnade fruar och fröknar, som sutto porträtterade, i långa rader, i den så kallade familje-salen, ett i hög grad gammaldags rum, hvilket, oaktadt eldsvådor, reparationer och renovationer i det gamla och antika gressliga slottet, dock bibehållit sig oförändradt sedan medlet af sextonhundra-talet. I detta rum infördes Adelgunda ofta under sin barndomstid och kunde på sina fem små fingrar uppräknat namnen på alla dessa stolta, skäggiga, med kyller och harnesk eller andra rika drägter försedda herrar, de mesta med större ordens-dekorationer eller andra tecken af högre värdigheter, samt dessa prydliga fruar i styfkjolar och korsetter, uppstruket, pudradt hår och stora juvel-smycken, som talade högt om familjens stora och solida rikedomar. Dessa herrar och fruar sutto — som man sagt — i täta rader på hvar sin sida om det långa, smala, dystra, ekpanelade rummet, och alla voro de så kallade bröststycken, med små ovala eller fyrkantiga ramar, hvilkas förgyllning länge sedan öfvergått i något brungult, liknande kanel. Men i fonden af rummet, mellan de tvenne djupa, med små blyade rutor försedda fönstren, der satt, ensam och allena, *Stamfrun*, — en högväxt, mörklagd,

bister fru, hvars alla drag voro allvarliga, barska och nästan hotande, ehuru sköna och regelbundna, vid ett nogare skärskådande. När de andra porträtterne blott voro mindre bröststycken, så var detta deremot ett stort, nästan kolossalt knästycke, och den höga Frun, som under katolska tiden slutat sina dagar som abedissa i ett kloster, satt der så stel och inklämd i den tätt åtsittande svarta dräkten, med det hemska hvita doket om hufvudet och med den ena handen, i hvilken hon höll ett krusifix, stödd mot en svart geridon, på hvilken en bibel, en döds-kalle och ett radband lågo samjeligt bredvid hvarandra. Den andra handen hängde vårdslöst ned efter sidan, och nådde nästan intill undra delen af ramen, hvilken var betydligt mörkare och murknare än alla de öfriga. Porträttet var måladt på ett tjockt trädstycke, eller ock duken klistrad på ett sådant — man kan ej bestämdt säga hvilket, — men det var blytungt, det kunde man se, och visste det dessutom.

Stamfaderns konterfej, alldeles i samma format och dimensioner, satt i fordna dagar på hennes högra sida, men hade vid en eldsvåda på sjuttonhundrafyrtalet gått förloradt, så att nu intog den bistra, stolta Frun allena denna hedersplats i sjelfva högsätet.

Fader och moder hade aldrig underlåtit att, när de införde Adalgunda i familje-salen, föra

henne än till en, än till en annan af de på sidoväggarne sittande fruar och fröknar, sägande: »tänk om du kunde blifva så dygderik som denna din döda anförvandt, så mångkunnig som denna, så skön som denna, och så lydig och undergifven sina föräldrar som denna!» Adelgunda betraktade dem noga, och för hvar en sådan anblick växte hågen att blifva som dessa. Men den höga Stamfruns bild väckte alltid hos den lilla flickan en viss grad af skräck och fasa. Dels hade tjenstfolket skrämt henne för denna mörka barska fru, dels måste Adelgunda alltid, när hon brutit något, gå in i familjesalen och, nigande för den under doket skarpt blickande Frun, afbedja sin förlåtelse. Hennes förgråtna ögon hade då ofta lika som tyckt sig se att porträttets ögon rörde sig, men värst deran hade Adelgunda likväl varit då hon någon gång så betydligt försyndat sig, att hon blifvit dömd till en kvarts eller halftimmas penitens, stående under porträttet, med ansigtet vändt åt väggen. En gammal sägen påstod, att för många Herrans år tillbaka en liten flicka af familjen, som äfven undergick detta straff, tydligt känt Stamfruns hängande hand räcka sig ned öfver ramen, och taga ett kraftigt luggtag i barnets lockar. Detta minne och denna föreställning var en marter för Adelgunda, under dess svåra penitens-stunder, och det var icke utan att hon ej

en gång, när samvetet tillika var mycket dåligt, och inbillningen högt uppjagad af tårar och rädsla, tyckt sig känna ett visst tag i de små gyldene lockarne.

Att allt detta sammanlagdt skulle göra Adalgunda rädd för allt ondt och på samma gång ganska skygg och fruktande för det hemska porträttet, det förstås ganska lätt, och till och med vid tilltagande ålder, då Adalgunda började aflägga sina barnskor och barna-idéer, då förnuftet sade henne att en målad bild dock aldrig kunde äga mera makt och inflytande än — en målad bild, så såg hon dock skyggt och fruktande upp till denna afbild af Stamfrun, särdeles när den minsta förseelse tyngde hennes samvete, då hon alltid tyckte sig blifva gladt och vänligt helsad af den öfrige, i ramar hängande, familjen.

Men åren och tiden dansade om och lade efter hand Adalgundas högsinnade föräldrars ben till den öfriga multnade släktens, och Adalgunda fann ett nytt hem under sina unga, omyndiga år, hos en älskvärd tant, hvilken alldeles för litet vandrat under samma tak som Stamfrun och kärnan af familjen, för att kunna insupa dess öfverdrifvet aristokratiska principer.

Stamgodset åter, med Stamfru och allt, föll som fideicommiss till Adalgundas enda broder, hvarom vi med flit icke talat, för att ej behöfva

redogöra för alla de, i mångfaldigt större skala inpreglade familje-idéer, som fader och moder kostat på sonen, på enda manliga telningen af den snart utslocknade ätten, på *honom* som efter dem skulle *allena* hålla i den tråd, vid hvilken hela den framledda familjens ära, anseende och oförvitlighet var fästad. Hvilka förmaningar och föreskrifter *han*, denna *enda* sonen och *sista* ättlingen, fick, under stamfädernes afbilder, hvilken djup vördnad och undergifvenhet för Stamfruns stränga blick, i hvilken hennes stränga dygd och stora, himmelshöga fordringar på sina afkomlingar afspeglade sig, hvilka hög-aristokratiska idéer och principer som hos honom inskräpades och inritades — det vilja vi lemna derhän, såsom ofattliga för så många, och endast gå vidare i vår korta berättelse.

I tantens moderna, glada, ljusa, tillgängliga, lätta trähus var en helt annan ton, ett helt annat lif än inom Stamgodsets tjocka murar, och under dess tunga blytak. Vid Adelgundas ålder vill det så litet till, att nya förhållanden, ny omgifning och nya idéer i hast sätta en alldeles ny pregel på det unga, för alla nya intryck så färdiga sinne. Adelgunda — vi måste bekänna det — glömde snart en viss högviktig paragraf af de fader- och moderliga förmaningarne, glömde totalt så väl sin konterfejade släkt som den stränga ho-

tande blicken, i det svarta ögat som framtittade under det hvita doket hos höga Stamfrun, glömde med en viss förtjusning och i ett visst öfvermått af sällhet allt detta — i famnen af sin älskade och älskande make, en ung, med alla lyckans och naturens rikaste håfvor begåfvad sjö-officer, hvilken det felades *intet* i vår nutids ögon, men som den heders Stamfrun säkert skulle hafva knutit handen åt, om hon det förmått, ty hans adelsdiplom var icke multnadt, var icke ens författadt och, hvad värre, kunde aldrig blifva det, just emedan han sjelf ej fann sig hafva ringaste håg att, som man säger, *sitta för stek*, eller bekomma det på hvilket annat sätt som helst. Adelgunda kände sig imedertid outsägeligen lycklig, och hennes stolta broder, hos hvilken familjens anda annars gått i arf, tillika med stamgodset, hade gerna sett igenom fingrarne med detta plebejska giftermål, dels emedan han väl visste, att Adelgundas obetydliga egna förmögenhet aldrig skulle hunnat locka någon af de rätt anrika och rätt penningefattiga af sin egen kast att nedlägga sitt hjerta för Adelgundas fötter, dels emedan det egentligen var sjelfva familje-namnet, och ej dess utgreningar på qvinnolinien, som låg honom om hjertat, och dels äfvenledes för att han verkligen hade ett hjerta i bröstet, såsom hvarje hel-äkta aristokrat det nödvändigt måste hafva, och innerligen älskade sin

syster, gladda sig åt hennes lycka, och erkände uppriktigt alla sin unga älskvärda svägers många förtjenster och företräden, framför de flesta andra unga män.

Åt sig sjelf utletade dock denna broder och ätteman en maka, som icke satte något ofrälse tvärstreck på stamträdet, utan som räknade lika många goda anor, som andra goda egenskaper, ty anorna skämman ingen, och Adelgundas unga svägerska var en särdeles älskvärd varelse, så att äfven inom den gamla fäderneborgen uppspirade än en gång verklig huslig lycka, och man påstod till och med, att det *kunde* ej vara annorlunda, ty icke *en*, utan flera af det gamla rostiga spöklika fideicomiss-tjenstefolket hade tydligt och klart märkt och förnummit: att första gången den unga Grefvinnan inträdt i familje-salen, den höga Stamfrun dragit på den stränga munnen, lika som till ett bifallstecken, hvilket aldrig någonsin händt mer än *en gång* förut, nemligen 1664 vid ett dylikt tillfälle, en händelse antecknad af den dåvarande slotts-kaplanen och med många underskrifter bevittnad i ett dokument, som i all helgd förvarades bland familjens öfriga otaliga pappers- och pergaments-luntor.

När det unga greffliga paret väl voro gifta och i full ordning på det gamla stamgodset — hvilket dock ej skedde förr än fem år efter Adel-

gundas förening med sin glada sjöman, — så var broderns och systemns innerliga önskan att ännu en gång sammanträffa under fädernetaket, och Adelgundas man lofvade, att, så snart han om hösten hemkom från en sjö-expedition, skulle han, hans unga maka och deras fyra-åriga son, icke försumma en enda stund, utan genast aflägga detta, af alla de fyra unga människorna högst efterlängtade besök, ty Adelgunda och hennes unga svägerska voro ingalunda främmande för hvarandra, utan hade som barn och uppväxande varit särdeles goda vänner, och dessutom något litet slägt, så som de flesta af våra äldsta och förnämsta Svenska familjer det nästan alltid äro.

Den glada, efterlängtade dagen inföll nu till allas förnöjelse, och Adelgunda återsåg med vemodiga glädjetårar den gamla grå borgen, der hon var född och der hon framlevat denna ålder, som vi dock, jemförelsevis med alla andra, hela lifvet igenom, kalla den gladaste och lyckligaste. Adelgunda och hennes man, hvilka haft en lång dagsresa att göra, kommo ganska sent till sina sy-skon, och infördes snart i sina sofrum, tvenne höghvälfda kamrar i ett af de aflägsnaste tornen, och det gamla husets förnämsta gästrum, men som ej stod i alldeles godt rop hvad spöken och oroliga nattbuller, suckar, knackande och mera sådant beträffade. För dessa rum hade Adelgunda i all

sin tid haft stor respekt, och dertill hidrog äfven en gammal sägen, att just här besynnerliga och ännu outhärliga tilldragelser i forna dagar egt rum. Somliga trodde sig äfven veta, att just i ett af dessa rum hvilka tillika med familjesalen förblifvit mest orubbade, Stamfrun en gång, i det alldeles grånade fordom, haft sin brudkammare, och äfven deruti låg något oförklarligt och hemskt.

Adelgunda hade aldrig i sitt lif sofvit i någon af dessa dystra kamrar, och skulle i forna dagar, icke af något, hvarken lock eller hot, kunna förstås dertill, men *nu* — vid sin tappra, oförskräckta sjömans sida, smålog hon åt sin forna flick-bäfvan, helst han gapskrattade åt hennes berättelser derom. Sin lilla Victor kunde hon dock under ingen möjlig förevändning förstås att lemna ute i yttre rummet, hos hennes nästan vettskrämda kammarjungfru, utan tätt invid sin egen säng ställde hon den lilla piltens bädd, och många gånger under den långa, mörka och stormiga höstnatten, hvilken nu, som fordom, trakterade henne med hvinande, fönsterskallrande, gnisslande vindflöjlar och klämtande luckor; många gånger väckt af dessa, numera för henne så ovanliga nattbulder, vände hon sig hastigt och med klappande hjerta till barnets sida, lutade sig ned öfver dess bädd, och kände sig först åter lugn, när hon hörde den lilla älsklungen sofva och snusa godt.

»Nå,» sade hennes man om morgonen, när den högt på himmelen sittande solen äfven för-
måde titta in i dessa mörka spök-rum, — »Nå
min bästa Adelgunda, har du *hört, sett* eller *för-
nummit* några troll eller spöken i natt?»

»Nej, bara *en enda gast,*» svarade hon skrat-
tande, och af solskenet modig vorden, »bara *en
enda,*» tillade hon och kysste sin make.

»Nå än du, Anette?» — ropade sjömannen
ut till den stackars kammarjungfrun, — »du är
väl inte äfvenledes gastkrammad vill jag hoppas!»

Men den arma Anette försäkrade att hon ej
kunnat sofva en enda blund på hela natten, att
hon tydligt tyckt sig höra både suckar och knac-
kande och gående fram och åter på golvet, och
mycket mera spökeri, som ej så noga kunde spe-
cificeras.

Nu — så här på ljusa solskensdagen —
skrattade Adelgunda hjertligt deråt, men aftenen
förut hade hon just ej gjort det samma, med så
godt hjerta åtminstone.

»Ack hvad Morbror och Moster skola tycka
om min lilla Victor, nu när han är klädd och
fiffig, samt inte pipig och sömnig som i går af-
tons, när vi kommo från den långa resan» —
sade Adelgunda halfhögt och med modérlig för-
nöjelse öfver den vackra piltén, till Anette, under

det de båda voro sysselsatta att ordna hans lilla lockiga hufvud, samt påsätta honom den nya, vackra, gröna klockformiga dräkten.

Adelgundas man var länge sedan både morgonklädd och utgången för att se sig om i det gamla slottet, och borgens fru-vordna fröken tog nu sin lilla son på armen för att gå ned till sina syskon, från hvilka hon redan haft förfrågningar huru hon mädde, huru hon sofvit etc. samt bud att »frukosten är serverad.»

Sjungande gick Adelgunda med sin lätta börda i de gamla kära, välkända och écho-rika gångar och trappor, men när hon kom midt för dörren som ledde in till familje-salen, betogs hon på samma gång af en oemotståndlig håg att dit inträda, och en underbar, vemodig känsla af fruktan och skygghet. Alldeles lika som drifven af en osynlig och öfvernaturlig makt, lade hon handen på låset, vred det upp, och stod der nu, hon visste knappt huru, i skötet af den stumma, från alla väggar nedblickande familjen. Adelgundas hjerta slog häftigt. Barndomsminnen och ungdoms-intryck började tränga henne in på lifvet. Det der aristokratiska samvetet som så länge slumrat, började lika som litet svida, och hon vågade ej se upp på den förfärliga Frun i fonden, af fruktan att möta hennes stränga oförsonliga blick.

»Det var en vacker fru! Det var en ful fru! Det var en dugtig herre! Det var en grann herre!» — så der sade lilla Victor, under det att Adelgunda sakta framgick med honom förbi alla dessa välkända dragen, af de i familje-grafven sofvande tanter och onklar, farmödrar och förfäder.

»Men fy!» utropade slutligen Victor, som nu först fick ögonen på Stamfrun, »fy den otäckan der borta! Den styggan! Se mamma hur ond och elak den der stora frun der borta ser på oss!» och Victor satte sjelf ut de små läpparne, lika som för att äfven hota med sin anblick.

»Säg inte så! Säg inte så!» hade modern förgäfvets ropat, ruskande Victor för att få honom att tiga. »Tvärtom,» fortfor hon med något osäker röst, »det är en *mycket god* och nådig fru mot alla snälla och beskedliga barn; vi skola nu båda gå fram och bedja henne förlåta och välsigna oss.

»Nej, nej!» ropade Victor och sparkade med de små benen, »jag vill henne ingenting! Hon ser så stygg ut som ville hon bita mig!»

Än en gång bad modern Victor vara snäll och förnuftig, och nu stodo de båda under Stamfruns bild. Skyggt mötte Adelgunda den hiskeligt stränga blicken, och ovillkorligt nedslog hon sina egna ögon därför. Men snart segrade förnuf-

tet, hon framgick ändå närmare porträttet, och sade till sin lilla son, som hon allt jemnt höll på armen: »Nu skola vi helsa på den goda frun» (och hon neg sjelf ovillkorligt, samt böjde med sin hand på den lilles halsstarriga hufvud), »och så skola vi bedja henne blicka huldt och mildt ned på oss, för den gode älskade pappas skuld, och så skola vi kyssa hennes nedhängande hand.» Och Adelgunda kysste verkligen handen, men när hon äfven ville föra gossens ansigte mot denna hand, gjorde den lille, i hvars bröst den frisinnade faders mod och lätt uppbrusande sinne, kokade, och som nu på en gång kände sig tapper, vred och rädd, en motsträfvig rörelse, knöt den lilla näfven, och i stället att kyssa Stamfruns »nedhängande hand», bultade han derpå af alla sina krafter, och de voro stora nog i denna stund.

Vid frukosten väntade Adelgundas syskon och hennes man förgäfvos på henne. - Hon kom icke! Men deremot inlöper den besynnerliga rapporten att från familje-salen hade man hört ett förfärligt brakande, utan att veta hvaraf det kom, och ingen hade vågat se efter. Men nu störta alla dit. Ett moln af dam och stoft möter de inkommande, och derjemte en syn, så ryslig, så hemsk och ska-

kande, att hvarje hjerta ville brista deraf, men det var blott *ett* som brast, ty oagadt det manliga modet, den äkta ståndaktigheten som här visade sig i sin fulla storhet hos *honom*, hos den, ur sin kärleks sköna lustgård, fördrifna maken, den, i sina käraste förhoppningar, svikna fadern, så var hjertat dödt, och han var dock den *första*, den *enda*, som hade kraft och besinning nog, att under det nedstörtade skeppunds-tunga porträttet, framdraga de för evigt slumrande jordiska qvarlefvorne af maka och son!

Händelsen var hiskelig och gjorde stort uppseende. Det förmultnade repet som skulle bära det grufveliga trädstycket, fick all skulden. Sjömannen reste öfver land och haf, öfver spegelklar sjö och skyhögt brusande våg, men kunde aldrig glömma hvad han förlorat.

Stamfrun hade icke lidit någon skada i fallet men många år förgingo innan man åter upphängde henne på sin gamla plats, men hon kom dock slutligen dit, fast med nytt tumstjockt rep. Man hade då börjat glömma den fasaväckande tilldragelsen, och den svalnande broderliga kärleken tyckte sig gjort nog, när den i slerfaldiga år förvisat Stamfrun till ett skräprum. För alltid kunde det ju ändå icke blifva! Nu hänger hon der åter, lika bister, lika hotande som fordom, och då den nu mera föråldrade Grefven, som annars, när

han någon gång talar om den rysliga händelsen, alltid tillskrifver den de mest naturliga och förnuftiga orsaker; då han en gång såg sin yngsta sextonåriga dotter mysa mildt och godt åt en ung ofrälse prest-son, som för sin hygglighet och fina bildning var ganska väl antagen på det Grefliga slottet, då han såg detta genom en sned sidoblick, icke anad af de unga tu, då tog han sin dotter vid handen, förde henne tyst och högtidligt in i familjesalen, framgick med henne till den åter upphängda Stamfrun, och sade med faderlig myndighet och hel-aristokratisk vigt: »min dotter, akta dig! Kom ihåg din fasters öde!» — Han sade icke mera.

»Och detta hände i nittonde seklet, och här i vårt land?» Dessa frågor gör visst en annan läsare, men *vi*, som ej rätt kunna eller vilja besvara dem, vi hänvisa frågaren blott till en af de *rätt gamla* Skånska familjernas ättlingar för att spörja honom om det *kunde hända* eller ej.

Emne Wäners råd.

»Jag kan aldrig blifva lyckligare än jag nu är det, och ingen på jorden kan vara det!» yttrade Elina med verklig förtjusning, och ungdomlig glädje, när hon för första gången befann sig i ro och lugn, hemma i sin egen vackra boning, vid sidan af sin Albert, sedan bröllop, kalaser, hemkom-öl, visiter, sus och dus, ändteligen voro förbi.

Dessa ord, yttrade af en ung, vacker, älsk-
värd maka, som man af verklig kärlek valt, skulle klinga skönt i den unga äkta mannens öra, och gifva ett förtrollande écho i hans hjerta. Detta kände sig ock för fullt att i ord yttra sin fröjd. Stum tryckte Albert sin maka till sitt bröst, och en stund af tystnad, ren, himmelsk och fullkomlig, som stjernornas på fästet, följde härfpå. Men derefter började de unga, lycklige makarna att samtala, prata, skratta, jollra och skämta. Ack, de hade så litet fått detta! De tillhörde båda en

af samhällets grädd-klasser, och det var icke på den fria, otvungna landsbygden som deras kärlek knoppats och uppspirat till sin nuvarande blomstring, utan inom hufvudstadens murar, hvilka mera bestå af tvång och etikett, reglor, vanor, bruk och seder, som *alla* ovedersägligen *måste* följas, än just egentligen af stenar och murbruk.

De båda makarne hade väl känt hvarandra, nästan från de aldraförsta ungdoms-åren, men likväl aldrig, ända intill denna stund, fått fritt och obehindradt meddela sig med hvarandra, och de njöto äfven af sin lycka och sin frihet mera än tvenne skogens foglar, som varit instängda i bur, och nu sluppit ut, som nu fritt få flyga från träd till träd, sjelfva söka sin föda, qvittra och sjunga, mötas eller skiljas för att söka sällskap af andra foglar, hvilketdera de sjelfva behaga. Att denna *sista* foglarnes rättighet, var det som minst ingick i de unga makarnes idéer, kan man lätt gissa, och de njöto lika mycket af sin ensamhet som af sin frihet, samt öfverenskommo båda att de ej i detta ögonblick ville vara Konung och Drottning öfver ett helt rike, om dermed vore förknippadt upp-vaktningen af ett helt gloende och lyssnande hof.

»Vårt rike är kärlekens och tillgifvenhetens,» sade Albert, »och vårt uppvaktande hof äro små osynliga genier med pil och båge, som fladdra

omkring oss, hviskande om dem som en gång skola blifva synliga.»

Elina lade rodnande sin hand på Alberts mun, Albert kysste handen, derefter Elina. och åter föreföll en stjerne-tystnad som åter bröts af prat och skämt. Huru ljuft jollrade ej dessa lyckliga varelser bort dessa första dagar af den lycka som de trodde aldrig kunde förblekna!

Alla yttre ställningar och förhållanden i lifvet hade legat så färdiga, så tillreds, så lagom för denna deras lycka. De tillhörde samma kast, med samma serie af idéer, de voro uppfostrade ungefär i samma principer, de voro, som man och qvinna betraktade, jemnåriga, de voro båda lika älskvärda, lika omtyckta och afundade, de voro hvarken utomordentligt rika eller fattiga någon utaf dem, men deras förmögenhet, hvaraf dock Alberts mycket öfvervägde, sammanlagd och förenad, lika som deras hjertan, utgjorde *ett helt* som var ganska betydligt, och ingalunda att förakta. Deras slägt å ömse sidor hade varit fullkomligt nöjd med det val båda gjort, och ändå hade ingen enda medlem af dessa båda slägter haft sitt finger med i spelet, utan de unga tu hade sjelfva förrättat detta val, hvaraf hela lifvets lycka eller ve ofta beror, och förrättat det utan att dock mycket öfverlägga derom, ty hitintills hade de haft så högst få tillfällen att meddela sig med hvarandra. Båda

hade de talrik slägt: syskon, kusiner, tanter och onklar i parti, vänner och bekanta utan allt tal eller räkning, och några af alla dessa omgäfvö dem ju alltid i det hopträngda stadslifvet, eller lemnade dem blott dessa korta ögonblick, under hvilka de endast hunno glädja sig öfver att en sekund få vara allena tillsammans. Deras blickar hade, allt intill denna dagen varit deras mest talande språk, och hvad de visste om hvarandra, det hade de mest hört af andra, af det beställsamma ryktet som aldrig är att förakta, och minst när det talar om hvardags-menniskorne, och ungt, ännu icke med en viss karakter, ett visst anseende pregladt, folk. Det är om de utmärkta, de som synbarligen höja eller sänka sig, öfver eller under det vanliga, som ryktet finner för godt att dikta sina fabler, med pennan, ömsom doppad i hemsk svärta eller bländande hvitt. Men Albert och Elina hörde ingalunda till dessa. »Det är en ovanligt hygglig, mycket bildad, mycket kunnig och hoppfull ung man», sade man om Albert, och »det är en för söt, vacker, god, anspråkslös, vänlig, artig, bildad och väl uppfostrad flicka, den unga Elina,» sade man om henne, och detta var allt hvad de visste om hvarandra, ty deras egna ögon hade, åtminstone på längre tid, aldrig berättat annat, än att de älskade hvarandra med hela kärlekens och ungdomens glöd. Men nu voro de förenade, nu

tingo de tala, så mycket och så länge de ville, med hvarandra, nu hade de hunnit det mål om hvilket de drömt så mången gång, och bakom hvilket icke fanns något mer, något annat. Nu öppnades dessa förtroendets och det oinskränkta meddelandets stämpor for första gången, och deras tankar och idéer, deras omdömen och reflexioner rusade, likt den forsande floden, ur själ och hjerta till hvarandras möte, och de kände en outsäglig glädje, när de förnummo att desse harmonierade tillsammans, icke bröto sig mot hvarandra i skärande dissonancer, hvilket så ofta är händelsen när tvenne makar, med olika art af uppfostran, kommande ur alldeles olika kretsar, kast- och släktförhållanden, börja jemföra sina åsichter af diverse större eller mindre lifvets företeelser. Men detta var här icke att befara; äfven om Alberts och Elinas idéer i några mindre saker kunde differera, så öfverensstämde de dock i alla viktigare och större, i allt det som gifver *färg* och *ton* åt lifvet, och just i detta trodde de sig finna den största och förnämsta, den fastaste och orubbli-gaste grundvalen för en, icke mera kommande, utan endast kvarhållen, lycka och trefnad.

Huru allvarliga voro icke dessa unga makar stundom nu, när de ändteligen hunno att, likt andra barn, först skämta och leka ut, för att sedan rätt innerligt kunna egna sig åt lifvets höga

allvar, åt sjelfpröfningens stränga fordringar, åt andans och materiens noggranna skiljande från hvarandra, — försök hvilka icke föraktades eller underlätos af hvarken den ena eller andra af dem.

Och huru skämtade, huru skrattade, huru jollrade och kärleksgnabbades de ej dessemellan. Nu först fingo de ro att komma öfverens om huru älskvärda, huru behagliga och trefliga en del af deras bekanta, slägt och vänner voro, men huru tråkige, huru ledsamma och odrägliga andra deremot förekommo dem. Nästan alltid voro de af samma tanka när de fingo kollationera sina begrepp i saken, men icke sällan hände det sig att en af dem utropade, särdeles när den andra fällt ett ogillande uttryck om någon tredje person. »Åh bevars! tycker du äfven så! Så har jag alltid tyckt, men jag skulle trott att du var alldeles intagen af en motsatt smak!» — »Ja, så *måste* man ju förstå sig här i verlden,» svarade då den andra, »så *måste* man ju draga kappan öfver båda axlar, ja öfver sjelfva hufvudet, att ej ens den man mest älskar, må kunna upptäcka hvem som går derunder!» Men båda kommo de öfverens att *nu* voro de utesägeligen lyckliga, som i detta, lika som i alla andra afscenden, kunde kasta bort hela förställningens jernmask, åtminstone för hvarandra, tala, tänka, drömma högt. Och det gjorde de äfven, ty aldrig kunde ett oinskränktare, ett

mera odeladt och fullkomligt förtroende finnas än mellan dessa tvenne makar, som på en gång funno hvad lifvet herrligast kan bjuda: vänskap i kärlek.

Ingen må likväl inbilla sig att vårt unga par oupphörligt sutto hemma i eget bo, smekades och kuttrade som turturdufvor, då de väl ändå slutligen, huru stark och innerlig deras inbördes kärlek var, hade haft lika som litet ledsamt vid denna eviga *tête à tête*. Nej, långt derifrån! Albert var tjänsteman i ett af de civila verken, hade der en ansvarsfull och med rätt mycket arbete för- enad befattning, och nödgades således vara de mesta förmiddagarne helt och hållet banlyst från det tjusande hemmet. Elina hade tusentals af dessa små skyldigheter som sällskapslifvet affordrar dem; hvilka lefva deruti; än skulle hon hem till de goda kära föräldrarne, än till svärföräldrarne, än skulle hon titta till *den* tanten som var litet sjuk, än till *den* som behöfde en liten hjälp, än till kusinen som snart skulle gifva sig och ville hafva litet råd, än till henne som redan var gift och ville gifva sådana, och dessemellan hade hon mångfaldiga små bestyr i sitt eget nya hus, samt var der oupphörligen bestormad af slägt, vänner och bekanta, så att när Albert någon gång hemkom och Elina befann sig allena, gjorde han höga skutt och språng af lutter förtjusning, och Elina valsade omkring eller med honom, intagen af sam-

ma känsla, ty *vänner* och *bekanta* voro visst rätt godt och väl, men ensamheten med hvarandra var dock allra bäst, och då hade de tusen glada muntra berättelser och iagttagelser att förtro hvarandra, och hvar och ens olika äfventyr, hvilka, med deras, till all sort glädje uppstämnda lynnen, alltid antogo den mest lifliga, glada eller löjliga färg, så att de hade ämnen för skratt och skämt hela dagen, och — moralisterne må säga hvad de vilja — skratt och skämt underhålla kärleken, det säga *vi*.

Aftnarne tillbringade Albert och Elina ganska ofta ute i sällskaps-kretsarne, och sörjde alltid för att de då nästan nödgades spela rollen af likgiltiga mot hvarandra, för att ej sjelfva synas lika ridikyla som många andra gifta par, hvilka i sitt hem spara in all kärlek, alla smekningar och socker-ord, för att dermed paradera ute i sällskaper, viljande inbilla folk, just hvad Albert och Elina ville dölja för dem. Ofta sade Elina när de återvände från baler: »Ack! att jag icke nu som förr kan få dansa ett par valsar, en cotillon, några *françaiser* med dig! Det skulle vara oändeligen mycket roligare än med alla dessa andra likgiltiga människorna, men det är icke värdt, ty då sade man bara att en af oss vore jaloux, eller att vi vore det båda, eller att jag intet fick dansa, eller att vi vilja göra oss *till* och visa för alla huru

mycket vi hålla utaf hvarandra, eller något annat tokeri, som jag nu icke kan gissa till.»

Men just denna omständighet att de båda makarne på långt när ej fingo vara så mycket för sig sjelfva som de önskade, gjorde dessa stunder så begärliga och behagliga för dem. Vid ett enda tillfälle hade de likväl föresatt sig att, trotsande all etikett, dock stadna vid hvarandras sida. Båda voro de uppfödda af goda, vältänkande föräldrar, båda hade de från barndomen insupit detta behof att i templet, på veckans sjunde dag, framför det högsta väsendet, redogöra för sin vandel, tacka, bedja och lofva: och nu följdes de alltid åt, togo plats vid hvarandras sida, och oförmärkt höll Albert Elinas hand i sin, under det herrliga tal som deras älsklings-predikant lät flöda från sina läppar, till de människors uppbyggelse som hörde derpå, och gömde något deraf i sina hjertan. Detta gjorde så väl Albert som Elina, och när något ställe i predikan förekom som särdeles anslog deras unga hjertan tryckte de hvarandras hand, och stulo sig till och med en kärleksblick af den allra engla-renaste arten ur hvarandras öga.

De hade kommit öfverens om att hos hvarandra rätta hvad de funno bristande mot de sköna föresattser, de heliga löften som de i dessa och alla andra andaktsstunder gjorde. De hade heligt

lofvat hvarandra att icke af kärlek se genom fingrarne med hvarandras fel, utan väcka hvarandra derpå, så ofta de framstucko och kunde bemärkas, och, som ingen af dem var något fullkomlighetsmönster, förekom detta ofta nog; men allt det bittra och hårda af en sådan väckelse, en sådan anmärkning förgår, när den göres af den verkliga kärleken.

Sålunda hade de en gång, tillsammans och med jemndelad förtjusning, hört den förträflige tälaren i templet föreställa sina åhörare att menniskorne, skimrande i guld eller halfhöljde af trasor, äro lika inför Gud, och att, på den stora redögörelsedagen får den dyrt ansvara som med hårdhet, förakt och vämjelse sett ned från sin jordiska förmenta höjd, till de usla och betryckta som vandra i elände och förtryck, men som på den stora dagen kanske kommer att stå långt öfver dem.

»Huru skönt, huru herrligt!» sade Elina till sin Albert, när de lemnade templet, »huru varm och medlidande känner man sig icke för nöden och behofvet, och huru ringa uppskattar man ej sin egen lilla förmenta storhet, efter att hafva hört dessa, till innersta hjerta gående, ord. Och härvid tog hon Alberts arm för att vandra hemåt.

»Vik utaf litet till venster,» hviskade hon, efter några stegs gång, »jag ser en gammal pen-

sions-kamrat der, till höger, som jag just är lik-nöjd om att råka. Hon ser så ruskig och illa ut i den der gamla tofviga hatten och kappan.»

»Är det något ondt med henne annars?» frågade Albert.

»Nej, visst icke,» svarade Elina, »men hennes mor, en förut välmående enka, förlorade allt hvad hon egde genom en konkurs, och nu måste de lefva af sina händers arbete.»

»Ack Elina!» sade Albert, »du förtycker väl icke om jag nu genast påminner dig om andemeningen af det herrliga tal vi just nu gått att höra!»

Utan att svara ett enda ord på Alberts milda anmärkning, tryckte hon blott hans arm hårdt till sitt hjerta, drog honom med sig just åt denna motsatta högra sida, som hon velat undvika, och var snart vid sidan af denna sin förra pensions-kamrat.

»God dag bästa Anna!» sade Elina, och drog den torftigt klädda flickan i kappan, för att denna skulle vända sig till henne.

Anna såg på henne förvånad. Det var så länge sedan någon af hennes rika och lyckligare lottade pensions-kamrater hade velat kännas vid henne. Hon visste knappast om hon skulle tro sina ögon, helst när hon såg Elina vid armen af sin make. Ganska förlägen återgaf Anna Elina

sin helsning, och med yttersta förvåning och icke utan en suck öfver hatt och kappa, följde Anna med det unga paret, när Elina sade:

»Kära Anna! din hemväg går ju förbi min nya boning; det är icke sent ännu, och din mamma väntar dig icke så snart, kom nu och följ med oss, att du må få se huru innerligen trefligt jag och min goda Albert hafva det!»

Albert tryckte nu Elinas arm till sitt bröst, men Anna tänkte: »Ack hon vill blott visa mig all sin grannlåt!» Hon följde dock mekaniskt med, dels af litet nyfikenhet, dels af denna brist på sjelfständighet, som oftast är en olycklig följd af tryckande fattigdom, och som gör att den fattige lika som tycker sig vara skyldig att lyda den rike.

En hastig och obehaglig tanke, icke så alldeles olik Annas, genomlade Albert, och han fruktade att litet fäfänga öfver sin nya, vackra våning, möjligtvis kunde ingrediera i Elinas inbjudning till den fattiga flickan att följa med sig hem. Men huru ljust bedrog sig icke Albert, som vi väl få se.

Vid porten af sin boning lemnade han de båda fruntimren, föreberande något besök att göra, men egentligen för att gifva Elina tillfälle att på något sätt kunna få visa att rikedom och snålhet icke alltid äro synonymmer, ehuru det oftast in-

träffar, och det just emedan rikedomerna har så svårt att sätta sig i bredd med fattigdomen, icke *orkar* tänka sig in i alla dess mörka, hemska vinklar, utan slår bort dessa ängsliga tankar, som kunnat, om de ej förjagats, uppmjuka hjertat och öppna handen, hvilka af naturen kanske ej voro danade stenhårda någöndera.

»Se Anna,» sade Elina, »huru väl min goda kära Albert ställt till för mig. Se huru väl och bekvämt jag har, och hur jag här har allt hvad man kan önska för att trifvas och glädja sig åt lifvet!»

»Ja, det må Gud veta!» svarade Anna med denna sorgliga ton som vi icke skola vara nog barbariska att kalla afundens, ehuru den fattiges åskådande af öfverflöd och rikedom nästan alltid, och högst förlåtligt, antager en lätt anstrykning deraf. »Här,» fortsfor den fattiga flickan, »här kan ... Herrskapet, (hon drog sig för att benämna den fordna skolkamraten, men nuvarande egarinnan af all den prakt och rikedom som omgaf henne, för *du*,) här kan Herrskapet må som perlor i guld, och aldrig ens ana hvad ett behof vill säga.»

»Ack Anna,» svarade Elina, »du gör både mig och min Albert orätt om du så tror. Just *här*, i dessa varma, bekväma, trelliga och på allt sätt comfortabla rum, här tala och tänka vi be-

ständigt på de mindre väl lottade, och sörja nog öfver att vi ej tillräckligt förmå dela med oss till dem, och detta dels af ett skäl, dels af ett annat, hvaribland fâfånga, snålhet eller egoism minsann ej äro de minsta. Ser du, detta bekänna vi uppriktigt, och med smärta, för hvarandra, gå några steg för att godtgöra vårt fel, men återfalla snart deruti, dock, som jag hoppas, allt mindre och mindre djupt likväl.

»Ack, du är alltid den samma hjertans goda flickan som fordom i skolan!» sade Anna, bristande i tårar, och anande att hennes fordna lek-kamrat ej endast lockat upp henne till sig för att visa henne sitt öfverflöd, utan äfven för att med någon liten hjälp bistå henne; och Anna var så fattig, så behöfvande vorden, hade stridt både med hunger, brist af kläder och mycket annat för sig och den gamla modern, att allt högmod, all stolthet hade vikit, och hon var färdig att med glädje och tacksamhet emottaga allt hvad den bättre lottade barndomsvännen ville göra för henne.

»Huru är det med din mamma?» sade Eli-na, som ville skyndsamt begagna den stund de nu händelsevis voro allena, »hon är ju sjuklig och skral, och hennes tillgångar ringa, som jag med ledsnad hört. Du har väl svårt då, goda Anna, att få de småsaker som äro oundgängeliga till klädsel och allt. Kom nu in med mig i min

sängkammare, och se huru rikligen man försett mig med allahanda saker, nu till mitt bröllop; ja med så mycket att jag kan aldrig hinna slita ut det eller förbruka det innan det blir gammalt och gammalmodigt.» Och under detta tal plockade Elina fram ur sin garderobe en rätt hygglig kappa, en hatt som Anna kunde visa sig med öfver allt, och dessutom ett par klädningar, kragar, shawletter och dylikt.

Anna ville ej tro sina ögon, ville knappast tacka för alla dessa vackra skänker; men Elina, som hörde Albert i yttre rummen, skyndade på, plockade ihop hvad hon framtagit, och lade allsammans, tillika med hvete-simlor, bakelser, pepparkakor och dylikt i en stor shawl, och knöt ihopa snibbarne i största hast.

»Nu skall min kökerska få följa dig hem med detta, ty hon har ingenting att försumma, emedan vi i dag skola äta middag hemma hos Pappa och Mamma. Nu, skola vi blott lägga undan knytet, ty nu hör jag Albert komma.» — Detta sade Elina med hviskande röst och skenande ord, ty nu inkom Albert, och ehuru hastigt Elina och Anna fuskade bort knytet, bemärkte han det dock, ehuru han låtsade märka intet; och nu tog Anna afsked, och slapp, genom Alberts närvaro, till och med obehaget af alla möjliga tacksägelse, och nu gick hon, åtföljd af kökerskan med knytet, och

hennes tacksamma, tårfulla öga i afskeds-stunden, och Alberts tysta omfamning sedan hon var gången, gjorde Elina glad och lycklig för hela dagen.

Så der hände det äfven att Elina väckte sin Albert på små fel och svagheter, dock detta långt mera sällan, och det med rätta för lyckans och sänjans bestående, ty när qvinnan, af den hon älskar, kan tåla hundrade påminnelser, fördrager mannen icke gerna en enda, åtminstone icke direkte på saken, utan derföre har qvinnan fått sin lilla öfvervägande slughet, och kan hon med dess tillhjälp söka sig de små tillåtna och nästan berömliga krokvägar, som äro nödvändiga för det godas vinnande och befordrande.

På detta sätt framflöt den första hösten af Alberts och Elinas ägtenskap, likaledes vintern och våren, och när sommaren kom, och allt tillväxte och frodades, så gjorde Elina det äfven. Albert var alldeles utom sig af förtjusning öfver det hopp hans unga maka gaf honom, och nu uppstodo de första små strider som varit emellan de unga makarne. Albert, lika med de flesta fäder, ville hafva en son. Elina, som väl haft små ledsamma, ostyriga bröder, men aldrig någon syster, och som dessutom ännu hade i friskt och lifligt minne sin stora, sköna, vackra docka, hvilken det var så oändeligen roligt att kläda på och utaf, att stoffera ut och konversera med — hon önskade sig

en liten dotter, en liten lefvande docka. Hvar och en anförde sina argumenter, och ju närmare det led inemot sjelfva krisen, dess mera hade Albert och Elina öfvergått till hvarandras önsknin- gar. »För Alberts skull» önskade Elina nu ifrigt en son, och »för Elinas skull» vore Albert rätt nöjd att få en dotter.

Elina var ovanligt frisk och rask under denna tid; icke pipig och pjunkig som de flesta *äro*, och resten tro sig *böra vara* för att synas rätt intressanta, men hvilket ofta föranleder de första ostämda knäppningarna på ägtenskaps-violens, ty få saker uttrötta så en man, som pip och pjunk, helst när det är artificiellt, äfven om mannen ej det ringaste förmodar att så kan vara, men just *då* är det odrägligast, ty *då* ställer det sig alltid midt i dagern, i stället för att de som verkligen lida, oftast anstränga all sin förmåga för att dölja och undanskymma sitt lidande och sina krämpor. (Detta senare recept recommenderas i allmänhet till hvar och en, och till gifta fruntimmer i synnerhet.) Men var Elina någon gång blek, eller, som det väl ändå stundom hände, litet illamående, så var Albert otröstlig, och de sista veckorna, då Elina nästan oafbrutit var hemma, oberäknadt en för- middags-promenad, då Albert sjelf alltid lyftade henne både i och ur vagnen; under dessa veckor kunde ingenting förmå Albert att stadna utom sitt

hus mer än i och för tjensten, och äfven med denna skyndade han så vidt görligt var.

Under denna tid njöto Albert och Elina i rågadtt mått af ett nöje som de nästan aldrig förut funnit tillfälle att skänka sig. Det hade nu blifvit långa höst-aftnar, och Albert läste ristals, ja pundtals med böcker högt för sin unga maka, och de voro båda förtjusta — visst icke åt allt hvad de läste, ty de hade båda ganska godt omdöme och ren smak — men åt att nästan alltid sammanstämma i detta sitt gillande eller ogillande omdöme, i denna smak eller afsmak.

»Hvad det är skönt, gudomligt!» utropade Elina ibland, och Alberts föredrag och den hänryckta jakande blick som han hastigt, utan att afbryta läsningen, då kastade på Elina, bevisade tillräckligt att han delade hennes tycke. — »Hvad det är platt, hvad det är uselt och afskyvärdt!» — sade Elina en annan gång, och Albert hade blott väntat på dessa ord för att slänga boken i vägen, — en alldeles ovillkorlig rörelse när man läser en dålig bok, hvaraf väl kommer att dessa äro lika tormenterade och ryggbrutna och öronuppstående som de goda och mycket lästa. Långt ifrån att de slängde »Det går an» i väggen, läste de ut den, talade mycket och länge deröfver, men den store Författaren måste förlåta om vi bekänna att de, midt i sin lycka och kärlek, alldeles

i grund fördömde hans bok, att de icke förmådde fatta huruledes samma mästarte-hand som målat »Kapellet» — och så mycket skönt — kunnat teckna en *sådan* »Tasla ur lifvet». Dock, hvad betyder det! Få äro de som fördömma af samma orsak som dessa tvenne, att de sjelfva nemligen voro talande bevis för sin fördömmelse.

Men nu nalkades den stora katastrofen, som är så märkvärdig i den unga äktenskaps-historien; nu närmade sig allt tydligare den dagen som skulle skänka Albert och Elina en son eller dotter. Stunden kom. Albert vred sina händer och ryckte af sig håret, och ingen kunde förmå honom att lemna sin Elina under plågor och lidande. Slutligen lyckades det dock den tillkommande mor-modern och den tillkallade »Frun» att med goda lämpor, lock och pock få ut honom, och det var rätt väl. Albert var en af dessa goda, älskvärda, genomhederliga varelser hvaraf så tunnsådt är, men han var icke af dessa starka, bergfasta, storartade karakterer — ännu tunnsåddare — och hvilkas själssträngar kunna af lidande och motgång spännas så högt som helst, utan att dock brista; de endast vibrera högre. Albert var nära att förgås af smärta när han såg Elina plågas, men ingenting kan likna hans förtjusning, hans alldeles ursinniga glädje, hvilken yttrade sig i höga skutt och hopp när

»Frun», en liten stund efter sedan Albert lemnat sängkammaren, kom ut till honom med den glädjande underrättelsen att — han hade en liten frisk och rask dotter, samt att den unga modern befann sig likaledes. Sedan han i glädjeruset omfattat »Frun», utropade han: »Ja, lika godt! gerna en dotter — bara Elina är utan all fara!» och nu skyndade han in för att hälsa mor och dotter. Elina förmådde blott trycka hans hand, sedan somnade hon lugnt och stilla. Albert stannade inne hos henne, och under hennes trenne timmars sömn rörde han sig aldrig, bullrade icke en enda gång, knarrade icke med sina stöflor, stötte icke någon stol mot väggen eller släppte några småsaker i golvet, härskade sig icke eller nös, hvilket allt är något så admirabelt hos en herre, att vi ej kunna annat än redogöra därför, tillskrifvande denna alldeles ovanliga och oerhörda händelse, hans alldeles ovanliga och oerhörda kärlek till sin lilla hustru.

Efter de trenne timmarne vaknade Elina. Albert var allena inne hos henne. Hon räckte honom ännu en gång handen, han nedböjde sig mot henne, och en af dessa stumma engla-tystnader inbröt, under hvilka hjertat simmar i idel fröjd, och själ och förstånd och förnuft och hela dessas anhang — slumra, utan att ens drömma.

Men nu hördes ett litet fint pipande i ett

af den dunkelt upplysta sängkammarens mörkaste hörn. »Hvad är det?» sade Elina nästan förvånad, och Albert gick dit, hvarifrån ljudet hördes, och kom snart åter till Elina med — hennes dotter. Min Gud hvad Elina var glad! Hon kysste och kramade det lilla tinget utan all besinning, men var ännu för svag och matt att sjelf taga det, utan Albert höll det alltjemnt, *tant bien que mal* — frukta vi.

»Hvad i himlens namn står på!» utropade »Frun», som i samma ögonblick med största skyndsamhet instörtade från yttre rummet, när hon hörde den lilla nyfödda skrika, och det unga Herrskapet tala. »Herre Gud, hvad skall allt detta vara godt för!» sade hon bekymrad, när hon såg Albert vända det lilla stackars barnets fötter upp och hufvudet ned. »Tag för Guds skull hit den lilla! Herrar förstå sig icke på sådan börda! Ja stackars liten», tillade hon med jollrande, pjollrande ton, »hade pappa och mamma fått råda, så hade de väl förstört mitt lilla engla-kryp med sitt smekande och kyssande och kyssande och kramande!» och härmed lade hon det lilla stackars barnet åter i vaggan, der det genast somnade. Men nu förklarade Elina högtidligt, att om än hennes man lofvade att icke mera »rifva upp och släpa på lillan», såsom Mormodern och »Frun» kallade det, så afstod Elina för ingen del och under ingen

förevändning att hafva vaggan bredvid sig. Både modern, »Frun» och till och med Albert föreställde henne att hon ännu vore alldeles för matt, och att hon behöfde all upptänklig ro, men det var förgäfvets: vaggan flyttades intill Elinas säng, och från den stunden följde Elina troget och oafbrutet, med både uppmärksamhet och blickar, hvarje det lilla barnets minsta rörelse. Hon tycktes hvarken se eller bry sig om Albert eller något annat. Sjelf hade hon beslutat amma sitt barn, oaktadt flera tanters invändningar, men Elina stod fast vid sin föresats, helst hennes moder och Albert höllo sig neutrala, hvilket ungefär betydde det samma som att de gillade hennes beslut.

Snart var Elina åter på fötterna, frisk och rask; hennes lilla dotter likaledes, men ingen af dessa brydde sig om allt det stökande och bråk som var i huset för det snart stundande stora »barns-ölet». Albert var, så vidt han kunde, inne hos Elina, och såg, än rörd, än skrattande, på huru hon handskades med deras lilla arfvinge. Inom sig sjelf önskade han dock hjertligen att »det välsignade barns-ölet» vore väl förbi, så att allt åter skulle komma i sitt gamla skick, lika som Elina då ej mera skulle sitta dagen igenom vid den lillas vagga!

Stackars Albert! han bedrog sig högeligen. I sitt gamla skick kom ingenting: »Lillan» blef väl

och ordentligt döpt med fyra eller fem namn, hade så många faddrar som fingor i salongen, utom dem som voro frånvarande och bara skrefvos upp. Rehnskt vin och konfekt flödade. »Frun» aftackades med 50 B:co och gjorde 50 nigningar därför, barnsängs-visiterne började så småningom aftaga, lugn i huset började åter infinna sig, Albert började andas lätt, men — Elina satt ännu hela dagen vid den lillas vaggan, och Albert, glad öfver att åtminstone sluppit detta spring, detta jägtande och fäktande i huset, och att få vara i ro med sin Elina, satt äfven vid vaggan. I början var detta mycket, ja oändeligt roligt; men efter några dagar sade Albert att han blir hes af att bara *tala sakta* och *hviska*, ty detta fordrade Elina nästan hela dagen igenom, för att lilla Milla ej skulle vakna. »Nu sofver Milla som en liten gris,» sade Albert ibland, »låt henne nu ligga, och sätt Carolina på vakt vid vaggan, så kan du ju komma ut i salongen. Vi kunna ju få läsa litet, eller skall du spela och sjunga för mig litet, det var så länge sedan jag det hörde: pianot har nu stått stängdt i flera veckor.» Men på allt detta svarade Elina blott med en blick, komisk af bara luttet förvåning och häpenhet. »Jag! gå från Milla för att spela och sjunga och väcka upp henne, när hon sofver! Är du från dina sinnen, goda Albert?» sade hon, ry-

sande för ett sådant majestäts-brott mot Milla. Albert log. »Nå så kunde du ju göra det när hon vaknar!» föreslog han. »Jag gå från Milla när hon är vaken, och då släppa henne till den hårdhändta, häftiga Carolina! Nej, visst icke!» utropade Elina, ännu mera betagen af förvåning öfver Alberts, i hennes tycke, alldeles vansinniga proposition. Albert förnyade den dock många gånger, och tänkte allt jemnt: »det ger sig nog, Elina skall väl snart tröttna att sitta så der hela dagen. Men Elina tröttnade icke, utan *det* — blef den stackars Alberts lott, helst lilla Milla nu en längre tid var grusligen kinkig och pipig, särdeles om nätterne, så att för den arma Elina var ej att tänka på att få sofva, och när Albert äfven legat vaken i flera nätter, bad och tiggde honom Elina att flytta in i hans skrifrum, för att icke onödigt ligga och vaka. Detta var en hård nöt att bita på för den stackars Albert. Han protesterade länge, men slutligen måste han medgifva att Elina i det hela hade rätt, att det vore till ingen nytta, tvärtom en dårskap af honom att ligga och vaka, när han ändå ej dermed kunde gagna hvarken Elina eller Milla på ringaste sätt, för att sedan vara slö och sömnig hela den kommande dagen; och nu flyttade Albert in till sig, men bad och tiggde, i sin ordning, att Elina för Guds och hans skull måste spara sig litet sjelf, försöka att

sofva, och hafva mera förtroende till Carolina, eller ock anskaffa någon annan, på hvars vård om Milla hon kunde förlita sig. Elina lofvade »ja» till allt, men höll intet af detta. Nu sedan Albert icke mera låg och aktade henne, nu tyckte hon sig hafva fria händer, och nu gick hon uppe mest hela nätterna igenom, bärande och vyssande på den allt mer och mer skriande Milla, och när denna ändteligen insomnade — då gret Elina, ty hon trodde att flickan var sjuk och att hon kanhända skulle dö. Huru hon af allt detta skulle må, huru hon skulle affalla och magra, kan man lätt föreställa sig, och hennes glada, lekande lynne, hennes muntra skämtsamma sätt att möta sin Albert — det var alldeles förbi. Dessutom *mötte* hon honom nu för tiden alldeles icke, ty i salongen fanns hon ej mera, i förmaket icke, i det lilla älsklings-kabinettet icke heller, utan i den mörka sängkammaren, der befanns hon dagen igenom. Icke en gång vid måltiderna var hon alltid synlig. Än var hon alldeles oklädd, än »skrek Milla just då», än hade Elina slumrat ett ögonblick, och i närvarande omständigheter var det nästan hvad Albert allrahelst såg, ty endast deraf hoppades han att både moder och barn skulle få helsa, styrka och trefnad — »och allt blifva som förr» — en ljuspunkt, den enda i Alberts alla tankar och förhoppningar. Hans måltider, dessa förr så trefliga och

muntra stunder, de gingo nu bort ensligt, tyst och fort, och maten, sällan nog tagen i ögonsigte af den unga matmodern som så hastigt lärt sig Alberts smak, var icke heller alltid honom till nöjes. Utom hus visade sig Elina aldrig, utan tiggde och bad Albert för all del gå allena, och inte alltid försaka alla bjudningar och större samqväm, för hennes skuld. I första begynnelsen bad Elina nästan förgäfves härom, men, när Albert började hörsamma hennes begäran, då började Elina att — gråta deröfver. Nu blefvo vinteraftnarne, de långa och mörka, ofta odrägliga för henne. Milla sof ibland, Elina kunde icke sofva utan gick då ofta fram och åter i den mörka salongen, lyssnande på hvarje buller, om ej Albert skulle komma; men han kom icke alltid, och när han kom så fann han ofta spår efter tårar på Elinas anlete. Dessa förklarades väl alltid vara utgjutna öfver Milla, men icke *alla* kommo dock ur denna källa, fast det så hette. När Albert var borta, ofta för att icke återkomma på långa timmar, då började stundom ett och annat spöka i Elinas hufvud, som förut legat der så tyst och stilla som de döda i sina grafvar. Hon började föreställa sig Albert, glad och munter, sådant hans lynne af naturen var, ute bland andra, men sorgbunden och nedslagen hemma hos henne. Hon började nu först tänka på en mängd små händelser ur Alberts ynglinga-

lif, som han, efter deras förening, berättat för henne, och vid hvilka hon då ej lagt stor vikt. Hon mindes likväl att Albert en gång yttrat om ett visst fruntimmer, som på den tiden drog till sig alla unga hyggliga karlars hjertan, för att sedan åter släppa dem vall åt alla möjliga håll: »Jag var bra kär i henne en liten tid». Elina hade då börjat att gråta af blotta tanken att Albert *kunnat vara* kär i någon annan än henne, men Albert hade då skrattat, samt försäkrat henne att från *den* sorten *kärlek* han kände för detta fruntimmer, och till *den* som han egnade sin Elina, var det mest himmelsvidt stora svalg. Elina hade då låtit trösta sig af Alberts ord och skratat åt sina »onödiga tårar», som hon sjelf benämnde dem. Men nu! under dessa långa ensamma timmar, när hon visste att Albert åter var ute i lysande sällskaper, bland dussintals fruntimmer, som icke skulle begära bättre än att få kedja den älskvärde unga mannen vid sin triumfvagn, och som säkert icke underläto att göra stora bemödanden därför, nu när Elina icke mera var i vägen; nu spökade åter de olycksaliga orden: »jag var bra kär i henne en liten tid», och det hemskaste, det fulaste, det mörkaste och förfärligaste af alla spöken — svartsjukan; det stod och tjöt något om att »hvad som varit *en gång*, kan blifva en gång till». Vid dessa hjertgnagande föreställ-

ningar flödade Elinas ögon i tårar, och som hon ofta tyckte det vara synd att skylla dessa tårar på lilla Milla, när denna låg snäll och tyst, sofvande i sin vagg, så skyndade hon in i sängkammaren i största hast, när hon hörde Albert komma, och låtsade sofva, för att slippa redogöra för dessa röda, förgråtna ögon. När Elina sof, eller sades sofva, gick Albert åter in till sig, eller åter ut om det ej var för sent på aftenen. Elina tyckte sig häri läsa allt mera och mera köld. »Förr», tänkte hon, »hade han icke gjort så, förr hade han sätt sig tyst vid min sida tills jag vaknat! . . .» och nu strömmade ånyo hennes tårar. När hjertat med saknad börjar säga: »Förr var det så!» då svider det förfärligt. Men deremot märkte icke Elina hur otröstlig Albert var, just emedan han sökte att dölja det för henne så mycket som möjligt, och så väl han som Elinas moder och öfriga vänner blötte sina hjernor förgäfves, för att finna ett medel som kunde afhjelpa det onda, hvilket med hvar dag tycktes tilltaga, ty ju mera Elina grät, dess oroligare blef lilla Milla, och så tvärtom, hvaraf detta onda som sagdt är dagligen skulle tillvexa. Albert ville sammankalla hela Medicinska Faculteten för att rådfråga och höra dem; Elinas moder var nästan af samma tanka, men Elina, som sjelf bäst visste hvar det onda egentligen hode, förmådde dem likväl slutligen att nöja

sig med husets vanliga skickliga läkare, hvilken likvisst omöjligen kunde se något fel, hvarken på moder eller barn. Men han gjorde dock hvad de stackars läkarne nödgas göra när de anlitas, just då deras konst icke är af nöden: han kände på pulsen, såg på tungan, supponerade en liten förkylning, föreskref flanell samt att hålla sig varm om fötterna, hålla sig inom hus några dagar, äta lättsmält mat, akta sig för alla sinnesrörelser, gå tidigt till sängs, etc.; och för att trösta Albert och Elinas moder, skref han recept på en oskyldig blandning, hvaraf Elina skulle taga in, en eller två gånger om dagen. Denna olycksaliga flaska blef nu ett jemnt stridsämne mellan Albert och hans unga maka. Han trodde att all välsignelse bodde i den, och Elina brydde sig icke mera om flaskan än den snö som flög i luften. *Han* manade på att hon flitigt och ordentligt skulle taga deraf, *hon* prutade emot, försäkrande att det gjorde ingen nytta, men qväljde och pinade henne, och en gång, när de länge tvistat derom, kallade Albert Elina för *envis* och *ledsam*, och detta med litet humör, samt gick derpå ut, stängande dörren en smula hårdare än vanligt.

»Nu ser jag det rätt tydligt, nu finner jag det fullkomligt!» sade Elina för sig sjelf, och utbristande i tårar, när Albert var borta, »Albert älskar mig icke mera! En *annan* bor nu i detta

hjerter, som fordom var mitt, och för hvilket jag velat gifva en hel verld!» och Elinas eget hjerta höll på att brista. Att beklaga sig för sin moder, som var sjuklig och nerfsvag, det nämdes icke Elina. För någon måste hon likväl klaga sin oändeliga smärta. Milla sof godt. Elina kastade, i största hast och utan betänkande, på sig pelis, hatt och lappskor, samt ilade ut, och medan hon genom ett par bakgator och en af henne känd genväg, skyndade framåt, vilja vi gifva ett litet conterfej af den person, till hvilken Elina styrde kosan.

Det var ett äldre, ogift fruntimmer och Elinas köttsliga kusin, för hvilken hon i alla tider hyst den största möjliga aktning och vördnad, om icke just något särdeles förtroende. Denna kusinen, Mariana, hade, äfven under sin hastigt förgående ungdomstid, alltid varit hvad man kallar ful, och till och med obehaglig, hade alltid slutit sig inom sig sjelf, i början med undergifvenhet, mildhet och fromhet, men *nu*, vid tilltagande år, med en viss andelig stolthet, ett visst religiöst högmod, som kom henne att se ned med ett visst förakt på den samma verld, hvilken alltid sett henne öfver axeln. Hon hade en skarp och genomträngande blick, en viss slughet och qvickhet, som menniskor till och med ofta titulerade med *snille*, emedan menniskor alltid äro så

frikostiga med denna titel, der verkligheten saknas, men så njugga dermed der den någon gång finnes. Hvad hon sjelf i den vägen trodde, veta vi icke, men i hennes sätt att dömma, att gifva råd och föreskrifter, att aldrig låta sig beträdas med ringaste misstag, minsta okunnighet eller brist på vetande, att merändels hafva rätt och alltid gifva sig det; att endast småle, om någon solklart bevisade henne att hon dock hade orätt, lemnande åt hvar och en att kalla det medgifvande eller hvad de sjelfva behagade; i allt detta låg något som man skulle kunnat öfversätta med: en ganska hög tro på sig sjelf. Men, förunderligt nog, ingen gjorde det. Hon väckte ingen gnista af afund eller ovilja, och hon lyckades verkligen icke allenast att få alla menniskor att tala om hennes stora, varma religions-nit, hennes djupa, klara förstånd, hennes mångfaldiga och solida kunskaper (ty hon hade läst och arbetat i den bokliga vägen hela sitt långa, af alla fruntimmers-distraktioner, ostörda lif), att tala om hennes stora förmåga att i skrift affatta sina tankar, hennes skicklighet att måla porträtter (förvånande lika, men andskrämligt fula), att tala om hennes ordhållighet, hennes vänfasthet, hennes osvikliga tystnad om hon fick ett förtroende, hennes försakelse af sig sjelf, och uppoffringar för andra, hennes fasthet och orubblighet i idéer och föresatser, utan jemväl att

vitsorda hennes ödmjukhet, hennes stilla, lugna fromhet, hennes varma, medlidsamma hjerta, hennes godhet, mildhet och öfverseende med andra, samt hennes stränghet mot sig sjelf, och, framför allt, hennes vackra, oförvilliga vandel, ty det var omöjligt att förebrå henne någon ting; och i många afseenden följde hon ordagrannt »Skriftens» läror, ty hon spisade de hungriga, klädde de nakna och hugsvalade de lidande på alla sätt, så vidt hon förmådde, och det var ganska mycket, ty hon lefde myndig och ensam, med en gammal moder, som aldrig varit mycket klok, och som nu var litet bortkommen, eller, minst sagdt, barn på nytt. Denna visade sig aldrig, och hennes behofver kunde ej vara särdeles stora, icke Marianas heller, och minst två tredjedelar af deras rätt betydliga inkomster använde Mariana till barmhertighets-verk af mångfaldig art. Hon ansågs i släkten och släktens slägt på en gång som ett ljus och ett helgon. Var någon nöd, något trångmål å färde, så anlätades alltid Mariana. Led någon, så skulle tröst sökas hos Mariana, och fanns den icke der, så fanns den ingenstädes. Ville någon hafva ett godt råd, så bad man Mariana derom, och det var icke hennes fel att dessa råd så sällan följdes, ty det kom af den orsaken, att de flesta som begära råd, dock till slut sällan följa andra än sina egna.

Albert hade, i början af sin förlofning, och när han således riktigt infördes i Elinas släktkrets, utom hvilken Mariana sällan syntes, ej särdeles förstått sig på den nya kusinen eller så mycket tyckt om hennes dogmatiska, ofta undervisande, ofta tillrättavisande, och alltid högtidliga ton, och utsökta, invälda ordställningar. Innan han rätt kom under fund med huru högt Mariana stod i hela släktens tanke, och huru stort anseende hon hade inom den och hos alla dess bekanta, hade det någongång till Elina och de yngre undfallit honom en och annan liten speglosa, sådana som unga karlar ofta tillåta sig dem mot äldre ogifta fruntimmer, hvilka dock icke vilja vara och förblifva obemärkta, och det ville just icke Mariana ändå, med all sin beprisade ödmjukhet och anspråklöshet. Albert hade en gång sagt till Elina: »Det skall väl vara något litet carmelit-aktigt hos gamla Mariana i den der heliga minen, den der eviga bruna klädningen, bruna shawlen, bruna hatten etc.» men Elina hade då lagt sin hand på hans mun, bedt honom, för allt hvad heligt var, aldrig yttra ett ofördelaktigt omdöme om Mariana, och försökt att göra honom begripligt huru illa detta skulle tagas, och huru skyhögt Mariana stod i allas tankar. Albert log och teg väl då, men sedan Elina en gång var hans egen, och de fritt kunde samspråka om allt, hade de, i största tysthet

kommit öfverens om att Mariana var ett mönster af all dygd, all beskedlighet, ett helgon och ett ljus, men — bra ledsam. Detta sade de likväl så sakta, och under ett hjertligt skratt öfver sin räddhåga för sjelfva de döfva och stumma vägarne, att det sedan blef dem lika som litet svårt att hålla *god mine* hvar gång de, efter gammal antagen vana och bruk, skulle beundra, berömma och rosa »den förträffliga Mariana».

När Elina gifte sig hade hon af släkt och vänner fått oerhördt med presenter och souvenirer. Äfven då hade Mariana utmärkt sig: till Albert hade hon gifvit Elinas porträtt, mycket väl måladt af henne sjelf, och »ganska likt» sade hela verlden, men Albert tillade då alltid helt sakta: »Ja, när hon blir femton år äldre», ty det var egentligen den ålder porträttet utvisade, fast dragen voro odisputabelt lika. Albert gömde *mycket väl* detta porträtt, och tog aldrig fram det, utan att någon speciellt bad derom — *två gånger*. Elina åter hade fått en oändeligt vacker bibel, med permarna perlbroderade af Marianas egna händer (ty hon kunde *allt*), och som Elina verkligen satte det allra högsta värde på. Men dessutom hade hon äfven fått en pall, broderad i silfver med *Tron*, *Hoppet* och *Kärleken* på svart sammet, och af en besynnerlig sned, lutande façon. När Elina fick denna pall, hade Mariana hållit ett af sina

längsta och vackraste tal för henne, hvaruti hon flera gånger talade om bödens nödvändighet och gagn, samt alltid anförde den satsen, att man endast på knä kunde förrätta den med full och verklig djup andakt. Elina hade häraf trott sig förstå att Mariana hade ämnat henne den svarta pallen till någon sort böne-pall, men som Elina, allt ifrån första dagen, morgnar och aftnar, vid sin Alberts sida, och tillsammans med honom förrättat sin korta, men från varmaste hjerta gående, bön, hade både hon och Albert varit ganska rådvilla hvad de egentligen skulle göra med »den svarta pallen» som han gemenligen kallades; hvar han skulle placeras etc. Att hålla fötterna på honom var icke att tänka på, utan — under ett bord, ofvanpå en annan simplare pall, i en af sängkammarens mörkaste vinklar — der stod han nu, och förekom ofta den unga och barnsliga Elina just som litet hemsk, helst Albert alltid, när han blott var hörd af Elina, kallade den för *Katoliken* eller *Munken*, och, än i denna dag har Katolicismen något underbart och spöklikt för oss protestanter, och som ovillkorligt återförer tankarne till den gråa forntid då äfven vi, Skandinaver, bekände oss till denna lära. Att de unga makarne i sin barnsliga glädjeyra, ofta sins emellan hade skämtat öfver både »den svarta pallen»

och Mariana, likasom öfver allt annat, det kan man lätt förstå!

Men nu var det just till denna samma Mariana som Elina ställde sina snabba steg. Elinas sorg hade gifvit åt Mariana en helt ny färg, och hos henne trodde hon sig skola finna *råd, tröst* och allt hvad hon saknade. Det rum, som Mariana sjelf bebodde, gaf en besynnerlig anblick. Det var stort, höghvälfdt, mörkt och dystert, hvilket sednare mycket kom deraf, att de båda fönsterlufterne voro tilltäckta nervid, och endast gaf dager uppifrån, i anseende till Marianas måleri, hvaraf den stora attiraljen upptog mer än tredjedelen af rummet. Ett stort nötbrunt bokskåp, med vidöppna dörrar, stod på posten mellan båda fönstren i stället för den der så vanliga spegeln och bordet eller byrån. På en sida af rummet voro en åtta till tio små pallar uppställda i en rundel, och på dessa lågo tillklippta barnkläder af grofva, tarfliga tyger, som skulle sys af små fattiga flickor, hvilka på bestämda timmar kommo för att få undervisning i konsten af Mariana. Kläderna voro sedan ämnade till andra, ännu fattigare och mindre barn, som voro i behof deraf.

Vid ett mycket stort och gammalmodigt skrifbord, alldeles öfverhöljdt af böcker och papper, satt nu den lilla, torra och magra Mariana, ihopkrupen och nästan försvinnande i en gammal-

dags, verkligt gammal ländstol af största och bastantaste sorten. Hon vände ryggen åt dörren, och som hennes lilla hufvud räckte halfvägs upp mot det höga ryggstödet, och de nästan lika höga sidorne, kunde hon ej utan att för det mesta kasta sig ur stolen, se hvem som kom in.

»Hvem der?» frågade hon när det gick i dörren, och då Elina ej i ögonblicket svarade, upprepade hon sin fråga, men, när hon äfven på denna ej fick något svar, utan Elina blott skyndade fram till bordet, sade hon, när hon rätt fick se hvem den inkommande var:

»Ah! är det du min unga vän! Vare hälsad tusen gånger! Huru mår du? Hvad kan väl föra »den unga lyckliga Frun» till gamla Mariana?»

Dessa orden »den unga lyckliga Frun» voro sagda med ett visst eftertryck, hvilket genast och obehagligt påminde Elina att Mariana ofta, midt under hennes första lyckliga äktenskaps-år, hade sagt med en vemodig klagande ton, som Albert i mjugg vågade kalla *korpa-ton*: »Ach detta varar icke alltid! Sorgerna och bekymren skola äfven hafva sin tid! Man flyr dem länge, men slutligen hinna de oss, den ena som den andra.» — Detta mindes Elina; dessa ord, som Albert ofta, med grimacer och under skratt, härmat, stodo nu så spöklika framför henne, och sorgerna, och bekymren — de voro redan komna.

»Ack, kära Mariana! jag är kommen till dig för att» men längre hann Elina icke, innan hon brast ut i en häftig gråt, under hvilken Mariana ordade i högtidlig ton:

»Jo jo, mitt kära barn! Jag väntade dig nästan till mig endera dagen, och det smärtar mig att det skulle ske *så snart*, att min aning, mitt förutseende, min olyckligt stora mennisko-känedom skulle tala så sant. Lyckan och glädjen stå icke mera vid din sida — är det icke så? — och nu vill du, hos en vän, i hvars sköte du med visshet vet att du kan nedlägga hela din nedtyngda själs förtroende, söka tröst och hjälp. Men,» tillade hon, seende mot höjden, »Mariana har aldrig mer än *ett* råd att gifva, *en* tröst att bjuda, och det är den himmelska manna som en *rätt troende, rätt älskande* och med det *rätta hoppet* begåfvad, alltid söker och finner i *bönen*, i detta öppnande af hela sitt syndiga, af verldsliga och fäfängliga ting uppfyllda hjerta, för sin Herre och skapare.»

»Ack Mariana,» sade Elina gråtande, »tror du icke att jag bedt! Ack! jag har legat många hel timma på mina knän och bedt den gode Guden återgifva mig den lugna, sköna, rena lycka som var min, men som med hvar dag tyckes fly mig allt mer och mer.»

»Himlen bevara dig, min älskade fränka!»

utropade Mariana nästan hemskt, »himlen bevara dig att bedja om *sådant*, att bedja på *det sättet*! Sålunda kunde du förverka hela din salighet! Tror du icke att den store Guden vet hvad dig godt är? Tror du att han lägger dig börda uppå, utan att han dermed hafver sin höga outränsakeliga mening? Nej, mitt kära barn! var säker och öfvertygad att när sorgen och mödorna komma, så hafva vi förtjent dem, eller behöfva vi dem för vår eviga salighets vinnande, och då skall man blott i bönen bedja om nåd, kraft, mod och ståndaktighet att lida; bedja om ökade lidanden, allt som man känner att styrkan och krafterna växa, samt alltid, i hvar stund, hvart ögonblick hafva för minne och ögon huru Gud lät sin egen son, sin enfödde, lida och plågas — en föreställning hvaraf våra små obetydliga motgångar och sorger förefalla så ringa, försvinna som ett intet, som en droppa vatten i en ocean, en rök i en dimma.»

En art af bokstallig sanning låg visst till grund för dessa Marianas ord, men ack! Elina tröstade de icke. Hon fann alldeles icke hvad hon egentligen, utan att rätt reda det för sig sjelf, sökte, som var råd och föreskrifter huru hon skulle kunna återfinna den fordna och förlorade lyckan vid sidan af sin, mera än någonsin, älskade Albert. Men Elina var en så god, så för alla goda, rena

intryck öppen själ, att när hon i detta afseende icke fick hvad hon sökte, så tog hon hvad hon fick, helst hon hade ett så sundt och rent omdöme, att hon ganska väl fann det rätta och sanna af de flesta af Marianas ord, fast hon äfven i hjertat kände det hårda och bittra af dem. Mariana talade länge för henne, allt i samma missförstådt renläriga och nästan för stränga anda; hon talade med lif och värma, ty hon talade verkligen ur sin öfvertygelse. Hon hade sjelf så uppfattat andemeningen, och därför lyckades hon till en stor del, att till Elina bibringa den. Hon läste och förklarade, på sitt sätt, äfven för henne långa stycken ur andaktsböcker, som hon dessutom lånade Elina, och hvilka Mariana påstod skulle både uppbygga, trösta och hugsvala henne, om hon rätt innerligen lade dess ord och anda på hjertat, begrundade och insöge dem, »lät sig af dem lika som impregneras». Elina tog och lofvade, men ryckte slutligen ändå fram med en direkt fråga hvad medel Mariana trodde hon borde bruka, för att söka återvinna Alberts hjerta, något som hon ansåg ej allenast vara lofligt att göra, utan till och med en skyldighet att försöka.

«Ack käraste, älskade Elina!» sade Mariana, och ryckte litet på sina magra axlar, »hvad finnes väl för medel att taga dessa hjertan, fulla af jordisk kärlek, jordiska lidelser, i flykten. Jag

åtminstone känner *intet*. När ett sådant flyger bort, så är det som när ett lätt moln drifves af stormen: man ser nog huru det skyndar undan, men att ropa det åter och hålla det fast, vore omöjligare än att räkna sandkornen på verldshafvets botten. Derföre! låt hans verldsliga kärlek fly, och sök blott att vinna hans andeliga, och, om eder lycka hittills haft sin grundval på denna vanskliga jorden, så bygg nu opp dess fasta tempel i himmelen; der finns inga stormar, inga hvirvelvindar som blåsa det ned, ingen falsk grund som gör att det instörtar. Med ett ord — sök att draga Albert från dessa fäfängliga nöjen och tidsfördrif, som nu sysselsätta och förvillia honom; visa honom huru välgörande bönen och *lif i Gudi* inverkat på dig sjelf, och sök att indraga honom i detta, äfven om han i begynnelsen skulle spjerna emot, ty *detta* är din pligt, din höga skyldighet, skulle du än deraf till en början ej skörda annan frukt än otacksamhet, hat och begabberi!»

»Och detta af Albert! Nej Gud bevara mig derifrån, goda kära Mariana!» sade Elina förskräckt och förfärad, ty af alla Marianas ord voro dessa dock de hårdaste. »Nej Mariana! hellre låter jag Albert fortgå som han vill, än utsätta mig för hans hat och begabberi.»

»Ja, se bara!» sade Mariana strängt, »huru

svag, och bräcklig, och eländig eder jordiska kärlek är! Förr vill du då se Alberts själ gå förlorad för den himmelska saligheten, än uppoffra din egen känsla af obehag vid att se honom, i början kanske, med vämjelse mottaga eller kanske till och med bortkasta det himmelska manna du ville räcka honom!»

Ännu en lång stund talade Mariana i denna anda för Elina, och Elina fann slutligen att det verkliga vore hennes skyldighet att, kosta hvad det ville, återföra Albert på den rätta vägen, och det genom religionen, såsom det enda, enda användbara medlet.

Men Elina måste nu skynda hem, och Mariana lofvade att hädanefter *ofta* besöka henne, i sin ensamhet, ty Elina hade så utledsnat sina andra unga väninnor med sitt eviga pjåkande omkring vaggan, och sitt sorgbundna, mörka lynne dessemellan, att de så småningom flytt, för att endast högst sällan, och då blott på ett kort ögonblick, besöka Elina.

Nu, efter denna dag, grät Elina ännu långt mera, både dagar och nätter; Milla skrek naturligtvis i proportion deraf, och förfärligt synd var det om den arma Albert, hvars hjerta led outhärliga kval af att se Elina för hvar dag aftyna och aldrig möta honom med andra ord än: »Albert, låtom oss tillsammans bedja den gode Guden

om nåd och förbarmande!» och detta alltid under heta, strida tårar. Albert villfor alltid och gerna hennes önskan, men började slutligen föreställa henne, att de fordom voro oändeligen lyckliga utan att dock jemnt och beständigt »besvära den gode Guden» — såsom Albert uttryckte sig — »med böner, jemmer och klagan», och, då Elina i dessa ord trodde sig finna någon sort hädelse, något ogillande af hennes djupa andakt, gjorde hon sina små försök att andeligen skola upp Albert; men då detta ej rätt ville lyckas henne, utan Albert bara blef ledsen och trött, samt gick sina färde, då grät Elina, så att man kunde sköljt stora lakan i hennes tårar, och kom då Mariana för att *trösta* och *hugsvala* henne — så blef det ännu många gånger värre.

Man hade imellertid hunnit öfver Julen, Januari och Februari månad. Mars-solen började titta in helt munter och glad, väckande och lifgivande, och när Elinas ögon någonsin voro torra, sydde hon, i denna Mars-solens sken, med allra största flit på öfverdraget till en stor bekväm skrifstol, hvarmed hon ville öfverraska och glädja sin älskade, och, som hon trodde, för sig alldeles förlorade, Albert, på hans födelsedag, hvilken inföll fram i slutet af Mars. I Elinas hjerta började de första ljusgröna hjertebladen till trö-

ste-liljan att uppspira, på samma gång som hon sömmade alla dessa blomster åt *honom*, hvars hela lif hon ville blomster-strött, om hon endast vetat *huru*. Milla var nu ett halft år, och oftast ganska snäll och medgörlig. På en tid af fjorton dagar — just när den omtalade Mars-solen leende och glad började visa sitt blida anlete — hade Mariana litet eller intet haft tid med Elina, ty hon var, som hon sjelf sade, så upptagen af att *trösta, lindra, hugsvala* och *hjelpa* människor som voro i nöd och betryck, att hon mången dag ej hade ett enda ögonblick öfrigt för sig sjelf eller *dem* som hon *numera* visste »vandrade den rätta vägen henne förutan», och deribland räknade hon Elina. Elinas tårar hade så betydligt afstannat, och denna sysselsättning med broderiet till Alberts stol hade särdeles roat henne, ehuru hon, emedan det skulle företagas i smyg, nästan alltid för Albert sjelf sett lika sorglig och otillgänglig ut. När Mariana sålunda en dag kom till henne, såg hon mycket piggare ut, försäkrade Mariana att hon nu började finna sig i sitt öde, och att hon nästan börjat taga det beslut att *litet mindre* sluta och draga sig från världen, och, till en början dermed, ville hon just rådgöra med Mariana *huru* hon, på allra bästa sätt, skulle kunna fira sin Alberts födelsedag. För dylika firationer inom fa-

miljen hade Mariana just en särdeles passion, stod i stort rop och var vida beryktad för sin rika uppfinningsgäfva i den vägen. Man talade vidt och bredt om hennes förträffliga konstfärdighet att iordningställa *tableaux vivants*, och hvar helst en sådan skulle anbringas i hela den stora familjkretsen, måste alltid Mariana vara med om uppfinningen och tillställningen, samt ordna upplysningen, ty annars blef den *aldrig* enligt alla konstens regler.

»Ack min älskade vän!» sade Mariana, som alltid fick lika som litet verldsligt lif uti sig när frågan blef om en dylik namns- eller födelsedags firande, »vi skola göra en *tableau* — en alldeles gudomlig *tableau*! Maria med barnet — och det blir du och din lilla Milla. En sten borde kunna mjukna och röras af denna syn, och få se om du ej just härmed kunde röra din makes kalla och förhårdnade hjerta.»

Denna plan ingick icke litet i Elinas nuvarande idéer. En instinkt lika som dref henne dessutom att söka någon förnöjelse, ty med hennes af naturen lätta och glada lynne, kunde ej en sådan här gråtpers vara i evighet, utan skulle slutligen öfvergå till något annat.

»Ack ja!» sade Elina glad, och klappande händerna, »du, käraste Mariana, ställer till det! Jag kan väl med litet smink och mycket väl ut-

pyntad, blifva en någorlunda dräglig Madonna (de äro minsann icke alltid så särdeles vackra) och Milla blir väl det allra lilla sötaste Jesusbarn man kan vilja se! — Och så bjuda vi Mamma, Pappa, alla syskonen och »

»Fy Elina,» afbröt henne Mariana litet sträfft, »inte vill du som den heliga Guds moder visa dig för alla dessa menniskor! Jag trodde att det var blott för att gifva en glädje åt *din man*, och, om möjligt, en annan riktning åt hans af världen förvillade tankar, och sådant sker ej i stora samlingar; och, skulle du bjuda *en* så skulle du bjuda alla, skulle du bjuda *dina* föräldrar så voro ju Alberts äfven sjelfskrifna; det hela blef blott en munter afton-tillställning, och då förfelades åtminstone hela det egentliga, andliga ändamålet.

»Nå nå, du har mycket rätt!» sade Elina med en lätt suck, och med långt mindre munterhet i rösten än förut. »Vi göra en tableau blott för Albert; han skall så mycket dess mera värdera vår möda.»

»Ja, se det är just min tanka,» svarade Mariana, och nu började man öfverlägga om *heilken* »Madonna med barnet» Elina skulle föreställa. Mariana kände dem alla på sina fem fingrar, och upprepade nu flera dussin Madonner af differenta mästare, sittande i Rom, i Florens, i Milano, i Dresden och Paris, och Gud vet ej hvar. Hon

utvecklade härunder en stor erudition och konst-kännedom. Slutligen stannade hon vid en af Ra-faël.

»Du blir alldeles gudomlig!» sade hon, »du Elina sitter till hälften hölj'd af ett lätt draperi, och håller Jesus-barnet alldeles nakot i dina ar-mar.»

»Nej, min bästa Mariana, det gör jag visst icke!» svarade Elina, icke utan en viss ovilja som hon förgäfvos sökte dölja.

»Ack hvad det är för ett innerligen dumt och enfaldigt pruder!» sade Mariana, äfven med litet harm. »Ni verldsmenniskor se mycket mera på *sådant der* än vi, som blott lefva i *an-dan* och den sköna, heliga och gudasända *konsten*. Du kan väl stå och betrakta en sådan tafla till-sammans med hundratals kända och okända per-soner, och då skulle du ej vilja återgifva henne allena för din egen man! Ack, när skola men-niskorna lära sig att rodna och skämmas för det onda, det orätta, det nedriga och smutsiga, men ej för det rena och naturenliga. Sådant är san-nerliga icke Gudi behagligt.»

»Ja, det kan jag inte hjälpa!» svarade Eli-na, som denna dag var alldeles ovanligt nedstämd, eller ödmjuk för Marianas vilja. »Du må skratta åt mig, eller blifva ond på mig, bästa Mariana,» tillade hon, sjelf hälften skrattande, hälften harmsen

»men halfnaken ställer jag mig aldrig med en mängd ljus framför mig, midt emot någon människas; och visst icke vill jag i grund förkyla och förderfva lilla Milla för detta upptåg.»

»Åh kors, man kunde ju elda helt varmt i rummet;» sade Mariana, som nu och alltid gerna ville hafva sin vilja fram.

»Nej, nej!» sade Elina med en alldeles ny och ovanlig bestämdhet i tonen, »ingen makt i världen kunde förmå mig, om det vore aldrig så varmt, att sitta och presentera min lilla stackars unge spritt naken.»

Nu började Mariana äfven att skratta, och man lemnade alldeles den idéen, sökande efter en annan.

»Om du» — sade Mariana efter en stunds begrundande — »skulle föreställa en annan Madonna af den store, af sjelfva Gudomen inspire-rade mästaren, Rafaël, i hans »Den heliga familjen». Madonnan sitter der helt klädd och anständig, Jesus-barnet sitter lika som ridande på ett litet lam, (ett sådant vore väl ej omöjligt att anskaffa,) och modren håller i barnet, och ett stycke ifrån dem står Josef.»

»Ja, men hvem skulle vara Josef?» frågade Elina, som annars tyckte det var rätt roligt med det der lilla lammet som lilla Milla skulle rida på.

»Jo, jag funderar just på», sade Mariana viktigt, »om icke jag *sjelf* skulle kunna öfvertaga den rollen!»

Nu var Elina nära att icke kunna hålla sig från skratt, af blotta tankan på den lilla, kuriösa och befängda gubbe, som Mariana i karlkläder skulle komma att föreställa, och hon insåg genast det orimliga och löjliga af detta projekt, samt förutsåg att en skrattsalfva af Albert skulle blifva hela den effekt som deras försök kom att göra.

»Ack nej, söta Mariana,» sade Elina, »det går ej an! *Du* måste ju ställa om allt. *Du* måste ju taga emot, införa och placera Albert, när här ingen annan är som kan göra det!»

Detta hittade Elina på i hast för att på en gång afvända projektet om Josef, ty från början var det visst icke hennes idéé att tussa ihop Albert och Mariana, hvilka, hon kände det i luften, ovanligt lite sammanstämde och passade för hvarandra. Men nu var det gjordt! Ohjelpigt gjordt, ty Mariana gillade fullkomligt hennes invändning, och Elina hade den glädjen och helt barnsliga tillfredsställelsen att tillsammans med Mariana få skratta åt föreställningen af henne såsom Josef. Mariana fick genast en annan Madonna på förslag, och denna antog ändteligen Elina.

Dessa små tillrustelser gåfvo nu en helt annan ton, en helt annan färg åt Marianas besök

den sednare tiden, och när födelsedagen slutligen kom, syntes intet enda spår af tårar på Elinas vackra, ungdomliga anlete, utan Mariana försäkrade henne att skönare Madonna kunde man ej få se. Detta var en innerlig förnöjelse för Elina, fast hon just icke visade den så alldeles för Mariana; och ljuft sväfvade den tanken för henne att Albert kanske *än en gång* skulle finna henne vacker. Milla var, vid första proberings-försöket, alldeles odräglig att få i styr, men Carolina hittade på att locka den lilla piltinnans uppmärksamhet till sig med en grann och pinglande leksak, som hon, sjelf fördold bakom ställningen, stod och visade henne, sakta sägande: »Ah! lull lull», och man hoppades att på samma sinnrika sätt lyckas under den rätta representationen.

»Ack om bara *någon annan*, än just Mariana, gick emot Albert ändå!» tänkte Elina när stunden var inne, när klockan ändteligen blef sex om aftonen; och hon satt med Milla, sprattlande af alla krafter, i skötet, bakom en oändelig mängd ljus, och hörde hur Albert kom, och hur Mariana fjeskade och orerade för honom. Snart hörde hon dem komma in i rummet, hörde Mariana placera Albert i en för honom framsatt stol, och Albert förvånad säga: »Hvad i all verld skall detta blifva utaf?»

Men just då uppdrog Mariana med stor behändighet förhänget, och Albert erfor en salig, oblandad känsla af ren fröjd åt den sköna syn som honom var beredd. Förtjust sprang han fram och ville sluta moder och barn i sin famn, men Mariana stretade och drog honom i rocken, ville att han skulle beundra hur troget originalet var följdt i anordningen af taflan, huru förträfflig ljuseffekten var, huru skön, och lika som i en gloria af helighet och himmelskt ljus, Guds moder och sonen der syntes, uppmanande till omvändelse, ånger och ruelse. Mariana ville ändteligen hålla ett litet lämpeligt tal till Alberts uppbyggelse, hvilket hon just för detta tillfälle uttänkt, — men Albert brydde sig om intet af allt detta, lät Mariana skrika och ropa bäst hon ville, lemnade henne gerna sitt frack-skört till pris, och — tryckte Elina och Milla till sitt, i glädje och fröjd simmande hjerta.

Ingenting kunde förliknas vid den glada känsla som intog honom öfver att Elina såg så frisk och liflig ut, att Milla smålog mot honom i stället för att gallskrika, som hon hittills alltid gjort. Men, ett af Alberts första utrop, sedan han gladt sig åt allt detta, blef dock:

»Men hvarföre fick ingen mera än jag se detta! Hvarföre fick ej Pappa och Mamma och

mina föräldrar och alla syskonen äfven fröjda sig åt denna sköna anblick?»

Elina svarade ingenting på denna naturliga fråga, ty hon tyckte nu i detta ögonblick att Albert hade så fullkomligt rätt, samt önskade innerligen att hon ej låtit öfvertala sig af Mariana att icke bjuda alla dessa kära anförvandter till sig.

»Gå nu och tag på dig varma ordentliga kläder,» sade Albert till Elina när första glädjeryan var öfver, »ty i de der draperade skynkena kan du lätt förkyla dig.»

Elina efterkom genast hans begäran, men som hon skulle kläda om sig från topp till tå, och i sin glädje just ville göra detta med litet omsorg, som lilla Milla dessutom tog henne en lång stund i anspråk, och som hon i köket lite ville tillse att Albert ej allenast fick sina favorit-rätter, utan dessa särdeles goda och väl lagade, varade hennes bortovaro en god timma, under hvilken Albert hade en mindre rolig »*tête à tête*» med Mariana. Detta kände Elina på sig, och skyndade derföre så mycket som möjligt, men med somligt kan man icke skynda; och då Elina ändteligen kom in i salongen blef hon icke litet ängslig och bekymrad när hon hörde Albert och Mariana i den mest ifriga och hårdnackade disput, der ingen tycktes vilja gifva efter, och der bådas

ögon flammade af en eld, som icke var långt ifrån vredens eller oviljans.

Albert hade icke haft så alldeles godt öga till Mariana nu på en tid. Han hade ofta mött henne i trapporna när han hemkom, och mången gång skylt Elinas tårar på den fromma kusinens besök, och någon gång i Elinas ord trott sig igenfinna Marianas inflytande och ingivelse. Under Elinas frånvaro hade de nu, olyckligtvis, och af en fatal slump, kommit att tala om den allmänt kända fru Krüdener, som reste omkring och predikade till mensklighetens omvändelse och förbättring, och som slutligen likt en skugga hakade sig fast vid kejsar Alexander, hvilken hon förstätt att alldeles lära sig beherrska. Albert kallade henne för en äfventyrerska, en fantast, en galning, etc. som gjorde mera ondt än godt. Mariana åter, som i botten läst allt hvad som någonsin är skrivet *om* och *af* fru Krüdener, och som nogsam kände att hon visst icke gjorde något ondt, minst ville något sådant, fast hon väl icke just förmodade uträtta allt det goda hon åsyftade, hon kallade den namnkunniga frun för ett Himmelens ljus, en profetissa, en af Gudi inspirerad, en äkta sierska, begåfvad med stor och öfvernaturlig förmåga att se in i framtiden och ned i människornas hjertan och själar.

Skrattande, och icke utan litet malice, hade Albert frågat, om Mariana *verkligen* trodde att dylika »utkorade» kunde finnas och hade funnits; och på detta hade Mariana, med stor ifver och häftighet, svarat, att »hon ej allenast trodde derpå, utan var *fullt* och *fast öfvertygad* derom, att det fanns rikt begåfvade naturer, som, sedan de med bön, försakelse och uppoffringar gjort sig värdiga himmelsk nåd och ingivelse, af Gud förlänades med långt större och vidsträcktare förmåga och kraft än dessa vanliga, usla, eländiga verlds-människor, som, döfva och blinda för ljuset och dess röst, kräla i stoftet, skratta, häda, tvifla och förhäfva sig, i stället för att *tro*, *bedja*, *hoppas* och ödmjuka sig.»

Mariana talade mycket och häftigt i ämnet, samt riktade skarpa, sårande pikar åt Albert. — Albert, för första gången allena med Mariana, och icke mera bunden af en hel gapande och lyssnande slägt, vägde just icke heller sina ord, eller återhöll sitt något sarkastiska skratt, utan gaf Mariana en och annan liten pik för dess egenkärlek, sjelfklokhed och höga förtroende till egen personlighet. — Så stodo aktierne när Elina inträdde. Samtalet tog väl en annan vändning, men förblef stelt, tvunget och ledsamt. Albert gäspade då och då; Mariana satt och knäppte, och kastade stundom långa fundersamma Madonna-

blickar, dels på Elina, dels i taket; Elina ringde gång för gång för att få den lilla supéen serverad. Denna blef just icke heller angenäm eller trefflig, helst kalf-kottletterne voro totalt uppbrända och gröten vidbränd — allt olyckor som timat efter Elinas besök i köket.

Så fort man ätit, aflägsnade sig Mariana, dock icke utan att tillhviska Elina att »hon fruktade Albert vara för evigt förlorad för henne och all bättring». Dessa ord plågade grufsligen Elina, lika som Alberts första tilltal sedan Mariana var gången.

»Hvad i Guds namn, kära goda Elina,» sade han, »skall du med den välsignadt ledsamma Mariana att göra? Denna afton hade varit den roligaste och angenämaste jag på länge kan påminna mig, hade du bara förskonat mig från Mariana, eller ock skaffat några flera, än denna för mig odrägliga varelse.»

Så hade Albert ännu aldrig förr talat om »den förträffeliga Mariana», allas afgud och orakel, och i detta Alberts ogillande af Mariana trodde Elina sig finna ett dylikt af henne sjelf, hela tillställningen och allt annat. Hon brast ut i tårar, och dessa runno hetare än någonsin, ty de voro det svikna hoppets malörts-dagg. Med förtvillan i hjertat, och utan att yttra ett ord, gick hon sakta och gråtande in till den lilla sofvande Milla, och med

sorg och ledsnad i hela sin själ inkom Albert i sitt mörka, ensliga sofrum. Väl en timma föregick under hvilken Albert i ett dunkelt månsken satt och begrundade sitt öde, jemförande ett *fordom* med ett *nu*, innan han ringde på betjenten för att få ljus antända; men huru stor blef ej hans förvåning och glädje när han fick se den stora, vackra, länge önskade stolen som Elina skänkt honom, och hvarmed han genast märkte att hon haft stort besvär och mycket arbete, lika som med en korg att lägga papper uti, som stod der så prydlig i sitt blomsterrika halsband. Nu ångrade han tusen gånger att han gjort Elina ledsen med att utfara mot Mariana. Kanske hade denna hjälpt Elina med dessa stora tapisseri-arbeten, kanske hade han ändå gjort den stackars gamla flickan orätt. Han ångrade och ville gerna återköpt hvart enda ord som kunnat stöta henne, och följakteligen Elina. Han ville gå in till den innerligt älskade, för att ännu denna samma af-ton få godtgöra sitt fel och tacka henne af allt sitt hjerta, men man sade honom att hon sof redan, och minst af allt ville han störa hennes sömn.

Elina sof dock icke — hon grät; men om morgonen deremot, då Albert klockan 9 nödvändigt måste gå upp på sitt embetsrum — då sof Elina verkligt, och det så lugnt och godt som det

rena fläckfria samvetet och den friska, ungdomliga lekamen det endast kan. Sängkammardörren stod på glänt, Albert vågade sig in på den mjuka mattan och stod länge vid Elinas säng, betraktande huru söt och behaglig hon låg der. Det klarbruna håret hängde vårdslöst men vackert öfver den hvita pannan och den runda, lätt rosenfärgade kinden. En af de små fina händerna låg under hufvudet, och den andra behagligt utsträckt på det himmelsblå sidentäcket. Hon andades så lätt och lugnt. Ett litet guldhjerta med Alberts hår uti, hvilket hon redan som fästmö fått af honom, och som hon alltid bar om halsen på en fin svart snodd, det höll hon nu med de purprade läpparne. En gång qvillrade Milla litet i sin vagg, och då utsträckte Elina — alldeles i sömn — armen, vaggade litet, men öppnade ej ögonen och sof lika godt efteråt. Alberts öga fuktades och han log ömt på samma gång åt denna innerligen vackra, oskuldsfulla syn. På ett af sina visitkort skref han en morgonhelsning och en kärleksfull tacksägelse för gårdagens öfverraskning och skänker. Detta kort satte han vid kanten af Elinas toilettspiegel, säker att hon då skulle få se det under morgonklädseln. Detta fulländadt måste Albert gå, ehuru påkostande det var.

När Elina vaknade och fick veta att Albert redan var bortgången, helsade hon vårsolen än en

gång med tårar. Hon hade så gerna velat tala vid Albert, velat be honom förlåta »den dumheten», som hon nu sjelf kallade det, att bara hafva gamla Mariana på födelsedagen. Under natten hade hon betänkt mången god och klok sak, funderat på att det kanske väl ej var så rätt ändå, att låta Mariana få *för stort* välde öfver sig, helst när Albert tyckte så litet om henne, vidare: att det väl ändå, i många förhållanden, var mycket som Mariana ej så alldeles kunde förstå sig på, och att hon (Elina) borde akta sig för att icke för mycket smittas af Marianas öfverdrift i en hel hop saker och ting. Men nu grät Elina bittert om morgonen för att hon ej genast, på färsk gerning, fick förtro allt detta åt Albert och bedja honom ej vara missnöjd med sig, ty hon började ana att det dock hos Albert kunde finnas kärlek till henne kvar, bara hon visste att locka fram den. Att hon icke råkat Albert på morgonen, plågade henne så mycket mer, som hon visste att han ej den dagen skulle komma hem till midnatten, utan att hon först om aftonen, då Milla alltid brukade vara kinkig och ledsam, skulle få samspråka med honom.

Alberts lilla kort förmärktes alldeles icke af Elina, ty med morgon-toiletten gick det ganska knapphändigt, och utan en enda blick i spegeln. Det oupplagda håret hängde rakt ned på de tå-

rade kinderne; en halföppen rock och en stor shawl fulländade kostumen, och på detta sätt satt Elina — som sagt sig ute för hela världen — ännu klockan 12 vid Millas vagga, och vaggade, och vaggade, fast flickan sof, när hon, jungfrukammars-vägen, fick höra snabba, främmande steg, som nalkades sängkammaren. Hon kastade håret bakom öronen, drog shawlen tätare tillsammans och såg, med af ovilja rynkad öfverläpp, åt den dörren hvarifrån hon väntade det ovälkomna besöket, allt med tystande »schut!» på läpparne, för att man ej skulle väcka Milla.

Men innan dörren öppnas, innan den främmande, ty det var verkligen en sådan, inträder, utbedja vi oss att få teckna *än* ett porträtt af *ännu* en kusin till Elina:

Sådana hade Elina många, och deribland Arabella, en den allra fullkomligaste antipod till Mariana. Hon var en tio eller tolf år äldre än Elina, och gift sedan många år tillbaka. Hon var alldeles ingen favorit i den stora, stränga, nogräknade släkten, tvärtom! hon var just den som de flesta, för att icke säga alla, hackade på. Man påstod, och hade i alla tider påstått så *mycket* om och mot henne; och som Elinas moder icke heller tyckte om henne, hade Elina äfven fått en och annan fördom mot denna kusin, och dessutom ej fått yara särdeles mycket tillsammans med

henne, ehuru Elina fann henne både rolig, hygg-
lig och vacker, ty allt detta var hon ändå midt i
förtreten, och, som *tålig man trifves*, tycktes äf-
ven hon trifvas förträffligt, oaktadt allt slägtens
hackande. Denna hade alltid haft så mycket att
påminna mot *den sköna Arabella*, såsom hon ofta
på förtret och på spe af Tanterne och de Tant-
aktiga Onklarne kallades. Arabella hade verkli-
gen varit en stor skönhet, och såg ännu mycket
bra ut, ehuru hon var alldeles ovanligt stor, fet
och axelbred. Men hon var mycket väl och pro-
portionerligt vuxen, förde sig mycket magnifikt,
var röd och vit som mjölk och bär, klädde sig
utmärkt väl, hade de allra qvickaste och lifligaste
klarbruna ögon, rikt glänsande kolsvart hår, tän-
der som perlor, och visade dem äfven beständigt,
ty minst tre fjerdedelar af sitt lif, kan man tryggt
säga att hon skrattade, och narrade andra dertill,
emedan hon just var hvad man kallar »rolig» —
något som släkten ej ens kunde neka. Men när
de medgåfvo detta, tillade de alltid: »Men hon är
elak!» och på sitt sätt kunde de väl ej hafva så
alldeles orätt deruti, ty Arabella märkte genast
menniskors löjlige och ridikyla sidor, skrattade
gerna deråt, sparade ej alltid sin nästa, dref gerna
något litet gäck med hvar och en, men var på
det hela, och i hjertat, långt ifrån elak eller be-
häftad med fjerdedelen af allt det onda, som den

goda släkten tillvitat henne. Denna hade, bland annat, beskyllt henne att redan som flicka varit »mycket coquette» och dessutom mycket »variable» i sin smak, ty trenne olika förlofningar hade hon »promperat». Men detta råkade komma deraf, att Arabella, vid nogare påseende och betraktande, funnit att hon med dessa trenne differenta fästmän skulle blifvit rakt olycklig, och således hellre »stämde i bäcken än i åen», som man plägar säga. Detta kunde släkten likväl aldrig förlåta, helst ett par af de afdankade älskarne varit både rikare och i större anseende än hennes nuvarande man. Med honom förliktes hon likväl förträffligt, oaktadt han var en ovanligt kinkig och svår meniska att lefva tillsammans med, men annars, obeträknadt sitt ledsamma lynne, var han en ganska bildad, och i botten hederlig och bra karl, tillbad sin hustru, hade aldrig frågat efter hvad släkten perorerade om henne, utan endast rättat sig efter hvad han sjelf såg och förnam, och deruti fann han aldrig något klandervärdt, ty Arabella älskade honom af hela sitt hjerta, förekom hans minsta önskan, höll ett förträffligt hus och hade de allra sötaste, bäst uppfostrade barn. Man hade en tid äfven »påstått» att hon »ruinerade sin man», ty man tyckte att de *lefde* alldeles för mycket, jemförelsevis med deras tillgångar — något som alltid skylles på fruarne! Arabella hade skrattat åt

detta, lika som åt allt annat, ty hon visste bäst att *debet* och *credit* gingo upp mot hvarandra, och att endast uti hennes och hennes mans kloka beräkningar och ekonomi låg hela knuten. Till och med som gift hade man vågat tillägna Arabella ett par älskare, men, besynnerligt nog, just dessa, ett par ovanligt älskvärda och hyggliga unga karlar, voro hennes mans bästa vänner, vänner sins emellan, vänner af hela huset, och bibehöllo sedan många år tillbaka, alldeles samma ton med både Frun, Herrn och barnen i huset, af hvilka alla de voro högt värderade. Ute i världen var Arabella långt mera omtyckt än i släkten, ehuru få saker förmå kasta en så ohjelpig skugga på ett fruntimmer, som att stå illa i sin släkt och blifva förtalad af denna, emedan det aldrig sker *alldeles* oförtjenadt och orättvist. En stor orsak att detta så mycket inträffat var att Arabella icke kunde lära sig att fördraga Mariana — »den dråpliga Mariana» — utan hade alltid tusende anmärknin- gar att göra mot henne, och dessa gjorde hon icke sakta, ej heller skrattade hon i mjugg, såsom Albert och Elina det någongång tillätit sig, utan uppenbarligen; då Mariana åter aldrig någonsin yttrade ett enda ord till Arabellas nackdel, eller ens talade om henne, eller låtsade märka henne nu för tiden. Men, besynnerligt nog, denna Marianas tystnad om Arabella verkade långt mera

ofördelaktigt för den sednare än alla de speglosor denna tillät sig om Mariana, och Elina hade ofta, midt under det hon kiknade af skratt åt Arabellas befängda idéer och reflexioner öfver Mariana, klandrat henne för att hon tillåtit sig dem. Albert, som mera sett Arabella utom släkten, tyckte rätt väl om henne, och hade ofta sagt till Elina att det icke var hälften så mycket ondt med den glada, skämtande Arabella, som den stränga släkten det påstod, och Elina hade äfven börjat, under det första året af sitt äktenskap, då hon mera rådde sig sjelf än hemma i föräldra-huset, att närma sig Arabella, och skilja på hennes fel och förtjenster, ty hon, som alla, var behäftad och begåfvad med båda delarna.

Sådan var nu denna Elinas andra kusin, som, efter att raskt »traverserat» kök, pigkammare och jungfrukammare, lade handen på sängkammardörrens lås, och sakta men fermt öppnade detsamma. »Vyss! vyss! Schut!» sade Elina vaggande och nickade halfvänligt åt Arabella.

»God dag, god dag, käraste Elina!» sade muntert den inkommande, »huru lefver verlden med dig? Men hvad i all verlden ser jag! Nå Gud sig förbarme» — tillade hon skrattande — »sitter du icke och vaggar ungen när hon sofver! Då får du en rolig klenod af henne! Och så kanske bär du och släpar på henne när hon är

vaken! Kära Elina, du skämmer på detta sätt i grund bort hela flickan, och hon blir odräglig för dig och alla andra. Tänk om jag skulle gjort så med alla mina fem!»

»Har du ammat dem sjelf?» frågade Elina, som ej så noga visste, men *var säker* om motsatsen.

»Allesammans; men med ganska litet krus och komplimenter, ty att vara barnpiga roade mig alldeles icke!» svarade Arabella gladt och litet skorrande, som hon oftast gjorde.

»Ja, dina barn ha väl alltid varit friska som nötkärnor!» sade Elina och vyssade allt jemt på lilla Milla.

»Det hafva de visserligen varit,» genmälde Arabella, »men så var jag ock munter och glad, och det verkar mycket. Du åter ser så ömkelig ut som hade du hela verdens tyngd på dina små axlar. Hvad är det nu egentligen som är så farligt, hvad är det som grämer dig så, kära lilla Elina?» — fortfor hon med litet mindre skämsam ton, och flyttade sin stol närmare Elinas pall, ty på en sådan satt Elina alltid vid vaggan — »Flickan ligger ju der, röd och frisk som en rosenknopp, fast ond och knarrig som en liten tiger, för att du skämt bort henne.»

»Att du kan tala så om min lilla englamilla!» sade Elina halfskrattande, och tog upp

flickan, som af allt detta prat vaknat, ty Elina hade vänjt henne vid en dödstystnad.

»Tag hit henne!» sade Arabella, och ryckte till sig Milla, samt började hyssa, leka och dansa med henne, oaktadt att hon skrek förfärligt. Men slutligen teg Milla tvärt, af lutter förundran öfver dessa alldeles nya förlustelser.

»Jo, jo, min lilla docka,» sade Arabella, »det var annat än ligga i Mammans knä och kura! Ser du Elina hur hon skrattar! Nu lägga vi henne i vaggan igen, ty jag vill just tala litet förnuftigt med dig om både henne och annat.»

Till Elinas största förvåning låg Milla, trött af dansen och hoppandet, stilla i vaggan, och såg tyst och stint på den främmande Frun.

»Jo, nu skall jag riktigt *börja med början,*» fortfor Arabella skrattande, »och det är att jag har kommit hit för att skola upp dig, dertill för- anledd af riktigt — pigsqvaller, om du i korta ordalag vill veta det!»

Elina såg högst förundrad ut.

»Se icke så häpen ut, kära barn!» fortfor Arabella, och alla hennes tänder glänste, ty oak- tadt hon ej alltid skrattade, såg hon dock alltid mer eller mindre glad ut, »tag icke en så förvå- nad uppsyn, ty man har ej vågat säga annat om dig, än hvad du väl lär få kännas vid!» Och nu började Arabella att uppräknä på fingrarne — »att

du dragit dig ur verlden för att du fått en barnunge, att du dag och natt tjuoter och gråter öfver den, oakadt flickan är frisk och kry som ett vinterny, att du kört in din trefliga och hyggliga man i hans ledsamma skrifrum, och låter honom ligga der allena, som en stackars hund på sin dyna; för att sjelf ligga och vaka ihjäl dig öfver dockan der, som ligger och skrattar; vidare: att du hvarken pyntar ditt vackra hår som förr, eller kläder dig ordentligt och gentilt som förr, och slutligen att du ej har ringaste förtroende till Carolina, som är en så dråplig menniska med barn — och som berättat allt detta. Jag har ju haft henne i tre hela år, och hon skötte lilla August — man kunde aldrig begära det bättre. För att nu säga dig rena sanningen, så är det just hon som sqvallrat för mig. Hon var hos oss i söndags och helsade på lilla August, för hvilken hon alltid behållit en liten klockar-kärlek, och då gjorde jag, hvad jag väl annars aldrig brukar att göra, jag lockade ur henne allt hvad jag nu sagt till dig, och detta gjorde jag med flit, ty det är riktigt grämeligt att se hur din unga hyggliga man går och sörjer bort både sin ungdom och hygglighet, emedan han tror du är sjuk eller annars olycklig, efter du lär gråta och tjuta så oupphörligt. Och hvarför i all verld gråter du? Tror du kanske att din Albert ej mera älskar dig så

mycket? Jo det kan jag försäkra dig att han gör, ty den som ser honom *nu*, och som sett honom förr ute i sällskap, den märker bäst att hans förändrade sätt kommer af bara innerlig hjertesorg öfver dig. Han talar aldrig vid andra fruntimmer, ser ej ens på dem, utan sitter der och spelar sin whist, så liknöjd och trög som en bild, han som förr alltid var glad och rolig. Nämner någon ditt namn, så ser han hastigt upp, och att tala om dig är det enda ämne som roar och intresserar honom. Jag har märkt det, ty jag har just provat honom. Men han är en *karl*, och en *ung karl*, och man får ej för länge fresta hans ståndaktighet, utan försöka att återgifva honom sitt goda lynne, innan tiden gör det omöjligt, och innan han börjar söka sig förströelser sjelf, åt annat håll.»

»Ack hvad vill du jag skall göra?» sade Elina, bristande i häftig gråt, ty hon fann att Arabella menade väl med henne, och blef högst upprörd åt hennes målning af Albert ute i sällskaper. »Hvad vill du jag skall företaga! Jag vill gerna göra hvad som helst för att Albert nu som förr skulle trifvas hemma, men jag vet icke *huru*, eller på hvad sätt, ty jag tycker jag gör intet annat än hvad jag bör.»

»Jo, min kära Elina, det gör du visserligen!»

sade Arabella, ruskande på hufvudet med så komiskt allvar, och så fullkomligt härmande Mariana att Elina kom i fullt skratt. »Du gör visst långt annat än du bör,» — fortfor hon allt med Marianas högtidliga ton och stora gester, som Arabella aldeles till förvåning kunde härma. — Du tjuter och gråter och har alls ingenting att gråta för. Du lägger icke upp ditt hår om aftnarne, och kläder dig icke elegant om morgnarne. Du vaggar Milla när hon sofver, och släpar jemt på henne då hon är vaken. Du stänger dina dörrar. Du är aldrig ute i din salong. Du spelar och sjunger aldrig. Du helsar aldrig på dina vänner och släktingar. Man ser dig hvarken på baler, konserter, spektakler eller soupéer, der du förr trufdes så väl, och utgjorde en så stor prydnad. Med ett ord: du drager dig ur verlden och blir slutligen en torkad murkla — aldeles som vår goda Mariana.»

Endast dessa allra sista ord sade hon med sin egen glada röst, ty till alla de andra tillmälerna hade hon lånat Marianas, just när denna höll en af sina värsta straffpredikningar, men genom den himmelsvidt olika tendensen i dessa och Arabellas uppstod något så oemotståndeligt löjligt, att Elina gapskrattande afhörde alla hennes beskyllningar.

»Och så slutligen — fortfor Arabella i sin egen naturliga, litet skorrande ton — »låter du denna välsignadt ledsamma Mariana alldeles förhexa dig med sina upptåg, sin läsning och sina predikningar. Tror du inte jag vet att hon springer ut och in här morgon och qväll, och tror du inte jag vet hur mycket ondt deraf kan komma, oaktadt, jag medgifver det verkligen och uppriktigt, oaktadt Mariana af själ och hjerta menar det väl, med både dig och alla som hon upptukta vill. Jag glömmmer aldrig», fortfor Arabella, med hälften skämtsam, hälften sorglig röst, »när min lilla Henrik var död. Jag *sörjde* så att jag trodde jag skulle blifva vansinnig, och Mariana tröstade mig tills jag höll på att gå och dränka mig. Min man och mina vänner voro alldeles öfvergifna för mig, och när den förre en gång riktigt med allvar föreställt mig, att man hade *icke rätt* att lägga sig flera timmar om dagen att gråta och *bedja Gud*, när man hade maka, barn och hus att sköta, och att Gud sjelf icke kunde gilla detta; då började jag allvarligen draga öronen åt mig, ty jag fann sanningen af hans ord, och jag *föresatte* mig att flux upphöra med mitt öfverdrifna *sörjande* och *bedjande*, försöka att vara glad och munter som förr, samt söka alla möjliga förströelser tills detta lyckades. Detta råkade jag väl att *annoncera* litet för tvärt för vår goda Mariana, ty hon

blef fasligt stött öfver att ej af mig, glada, yra verldsbarn, kunnat göra först en proselyt och sedan en fullkomlig anachorète. Allt sedan den tiden har Mariana alrig kunnat med mig, oakadt jag i början försökte *allt* för att blidka henne och bevisa henne den gamla erkända sanningen: att sur mjölk kan vara bra för skrädarpojkar, men icke för skomakarpojkar; att *hon* kunde göra mycket som alldeles icke anstod *mig*, och så tvärtom; men äfven detta argument, som jag tycker är så påtagligt, ville hon ej antaga, utan sade tvärtom, att ju större syndare man är, ju mera bot bör man göra, och som hon troligen ansåg mig som en af de allra största, ville hon väl att jag skulle kläda mig i säck och asko för all min tid; men se det hade jag ingen håg till, och sade henne det helt uppriktigt, och då blef hon ond, och då kommo vi i dispyt, och då öfverflyglade hon mig med så många konst-termer, så många lärda, filosofiska, metafysiska ord och fraser, och dessemellan så många bibelspråk, att jag blef alldeles ledsen på det, och då pratade hon äfven, bland annat, så mycket, så vidt och så bredt om sin oerhörda människokänedom; och all denna hennes högt beprisade stora människokänedom, den vill jag likväl icke gifva fyra styfver för, ty hvad är det väl för människor hon då känner så pertinent? Jo — det är gubbar, gummor och

barn, ty allsicke känner hon *ungt folk* och *gift folk*, eller vet hvad som är godt och nödvändigt och lagom för dessa. Och *hvar* skulle hon väl lärt känna sådant folk? I sin mörka jungfrubur, bland sina gamla luntor kanske? Nej minn; de som skriva och kluttra böcker, känna minst dylika förhållanden och beskriva dem oftast så, att de derfor borde kindpustas; och för allt hvad Mariana jemnt och samt, bittida och sent, i tid och otid, harangerar om qvinnan, och qvinnan, och qvinnan — så känner hon icke ens den, och bevisar det allra bäst när hon oupphörligt voterar för qvinnans såkallade emancipation, ty ingen qvinna med goda och kära husliga förhållanden skriker någonsin på denna tokiga emancipation, hvaraf de mest befängda uppträden skulle blifva frukten om den någonsin egde rum, emedan endast de hel- och halfgalna af vårt kära kön begagnade sig deraf, och vi andra, kloka, sansade fruntimmer, vi fingo skratta, när vi voro vid godt humeur, och gråta när vi voro vid det lynnet — åt deras dårskaper. Men inte sade jag allt detta åt Mariana, kan du väl förstå, utan jag teg, hörde en stund på henne, gäspade sedan och gick mina färde; och efter den dagen ha vi just aldrig samspråkat, och nu bryr jag mig inte om henne, utan jag skrattar litet åt henne, som åt allt annat här i denna befängda verld.

»Ja, men det är synd!» sade Elina vänligt, och tog Arabellas stora, fina och hvita hand. »Mariana är ändå botten-god.»

»Åh ja lappri», svarade Arabella skämtande, »af mitt skratt åt Mariana har jag mera ondt än hon, och när Tanterna och Onkel-tanterna säga sju anathemer öfver mig, yttra de ej ett menligt ord om Mariana; således kan jag väl få skratta litet, till ersättning för mitt lidande!»

Arabella började nu tala om annat, och berättade Elina så många besatta tilldragelser ur dagens historia, och det på ett så originelt och komiskt sätt, att Elina alldeles kinknade af skratt, och när Arabella fått det derhän, steg hon upp, sägande: »Nej, min kära Elina, nu måste jag gå hem; bevars väl! klockan är snart tre! Hvarken man eller barn få en enda matbit förrän jag kommer. Farväl med dig!» — och härmed försvann hon.

Elinas första rörelse när Arabella var gången, blef att i spegeln se efter om hon verkligen såg så oklädd och slarfvig ut, som den glada kusinen påstått. Då först fick hon se Alberts lilla kort, och hennes lynne, gladt och muntert stämt förut, fick nu en ändå högre lyftning. Hon ropade in både Carolina och sin kammarjungfru, sägande till den förre: »Nu skall du väl få taga lite mera hand om »lillan» och sköta henne bäst

du kan, ty nu börjar hon blifva mindre kinkig. Hon skriker väl litet i början, men det sade din förra matmoder, som nyss gick sin väg, går snart öfver, om du är snäll och god mot henne. Hon sade äfven att »lillan» nu bör hafva skorpvälling, och att du kan koka en förträfflig sådan, och att »lillan» kommer att hålla utaf dig, om du börjar med att gifva henne någon mat. Koka nu sådan välling medan jag går här inne och kläder mig, och kom sedan in.» Till sin kammarjungfru sade hon: »Kära Annette, lägg uti en hårtång, du måste bränna mitt hår något litet, för att lockarne äro alldeles spik-raka; tag sedan hit en af mina sidenrockar, en fin vacker krage, snörlif och allt, ty jag vill kläda mig helt ordentligt nu hädan-efter!»

Under tiden såg hon med glädje bort åt Milla, som låg helt stilla i sin vagga och lekte med sin silfverskallra, som Arabella räckt till henne.

När Elina var klädd, tyckte hon sig se ut som en helt annan människa. Hon kände sig ju äfven så glad. Alberts lilla kort, och Arabellas beskrifning öfver Albert, hvaraf hon nu ändteligen fann att han lika mycket älskade henne, fast han sörjde öfver hennes förändring, hade gifvit hennes hjerta fullkomlig tröst. Hon kände sig innerligen tacksam mot Arabella på samma gång som hon

på intet sätt förkastade allt hvad den uppriktigt välvilliga Mariana uppmanat henne till. Tvärtom! just *nu* bevisade Elina att hon kunde skilja hvetet från agnarne, guldets från slagget både hos Mariana och Arabella, ty hon följde *bådas* råd: gjorde allt hvad Arabella bedt henne göra, och *tackade* under tiden, innerligen och med största andakt, Gud som slutligen öppnat hennes ögon, och hon *bad* honom förfara med henne efter sitt behag, säker att det då alltid, till och med under detta jordlifvet, blef till hennes gagn och fromma, äfven om det i början kändes tungt och hårdt *). Hon var så nöjd, så lätt till sinnes, så glad, så lycklig. Hon längtade bara att Albert en gång skulle komma hem; men timmarne ville aldrig gå, och förr än klockan sex eller sju kunde hon ej vänta honom. Hon tog en bok, och lade den ifrån sig; hon tog söm och arbete, men det var ledsamt; hon tittade emellanåt in till Milla, men hon befann sig så väl hos den kloka och belättna Carolina, att Elina med glädje såg sig alldeles öfverflödig derstädes. Slutligen öppnade hon sitt Piano, blåste utaf och damtorkade det obeskrifligt väl, samt började sedan att spela och sjunga. Båda delarne gick väl litet trögt och ovandt i

*) En god, en skön, en välgörande tro, om just icke alldeles enlig med de strängaste Martyrernes.

början, men roade Elina allt mer och mer, och slutligen kom hon i en sådan ifver dermed att — hon icke hörde huru hennes efterlängtrade Albert kom in, gick fram till piano't och en lång stund med förtjusning hörde henne, innan han slöt henne till sitt, af den renaste glädje, klapande hjerta.

Knappast behöfver man tillägga att Albert och Elina från denna dag sågo all sin fordna lycka och trefnad återkomma, och att de hädanefter voro så lyckliga som man kan vara det på denna jord, der aldrig än någon *fullkomlig* sällhet uppspirade och blomstrade, der himmelen väl stundom är klar och stjernströdd, hviskande om ett *bättre* lif — men dessemellan molnbetäckt, dunkel och töcknig, tjutande om bitterheten af *detta*.

Så går det.

ETT ERFARENHETSFRÖN.

Olofs fader var död. Tårar föllo ur ögat; tårar föllo utför kinden. I bröstet kändes ett styng, i hufvudet en förfärlig tyngd, och de orden: »Jag skall aldrig mera se den älskade, vördnadsvärde Fadern!» flöto lika som af sig sjelfva öfver tungan. — Men en ny dag hade dock gått upp, en ny verkningskrets öppnat sig. En port, som hittills varit sluten för ynglingens egentliga framtid, stod nu på vid gafvel. Han rafsade hastigt tillsammans sina effekter, han sprang med besynnerligt lätta och bevingade steg, fastän han kände sorg i hjertat, omkring i staden, betalade sina skulder, tog afsked af vänner och kamrater, och slutade sin fart med att smyga upp för en vindeltrappa, slå ett lätt slag på en läst dörr, och skynda in när den öppnades.

»God afton Sara!» ropade han med besynnerlig röst, som han förgäfves ville bjuda till att göra lugn. »God afton kära barn, hur står till med dig? Jag har fått sorgliga nyheter. Min fader är död, och jag måste lemna dig . . . på en tid . . . en lång tid kanske . . . men du skall få . . . (Sara var blek af förskräckelse) . . . blekna nu icke så der, kära Sara,» fortfor han, »ty då är du alls inte vacker, då håller jag icke utaf dig, då vill jag icke komma åter till dig, utan se nu glad och hurtig ut. Jag kommer väl snart igen; hvarom icke — så är du en så vacker och hygglig flicka, att du får snart en annan älskare.»

»Dig får jag dock icke!» sade Sara, och ögonen summo i tårar.

Han tryckte henne mot sitt bröst, han kysste de kalla läpparne, han torkade bort hennes tårar, och började åter:

»Här, Sara, skall du få allt hvad jag af penningar, i detta ögonblick, kan göra mig utaf med. Tag det! Lef nu glada dagar, jag skall icke glömma dig. Nu är jag icke mera så fattig, som hittills. Nu skall dig ingenting fattas. Men bo stilla här tills du hör vidare utaf mig!» — och nu följde en stum, en halfhviskande stund. Sara gjorde en bekännelse. Olof mottog den med en känsla, der harm, blygsel, liknöjdhet och ledsnad blandade sig; och med en djup suck skiljdes han

från den arma flickan, arm på dygder och oskuld, rik på behag och naturgåfvor, och kanske äfven goda själs-anlag, fast de från början voro så nedtrampade i dy och stoft, att man nu knappast kunde få reda på dem.

Olof sprang trappan nedföre, skyndade ut på gatan, blickade upp till det flämtande ljuskenet i Saras kammarfönster; suckade än en gång, kände en aning att han tittade dit upp, der han varit så mången skymningsstund, kanske för sista gången: »Men, hon tröstar sig nog!» tröstade han sitt eget samvete och ilade gatan utföre.

Hemma hos honom var full förstörelse. Hälften af hans saker voro inpackade, hälften o-packade, och när skjutshästarne kommo klockan 12 på natten, då först var han färdig. Nu bar det utaf, i mörker och natt. Ju längre han kom från staden, dess svagare, dess blekare blef bilden af denna Sara, som han aldrig sett förr än nu — för några månader sedan; som redan då var ett vackert men vilsefördt barn, som han tyckt mera om än nu, och som han troligen ändå, inom en kort tid — snart nog kanske — öfvergifvit, hade ej händelsen, ödet, *tvungit honom att nu* genast göra det; ty händelsen, ödet, *tvingar*, säger man, när man kan gifva en rimlig förevändning till sina orimliga handlingar. »Stackars Sara! hon älskar mig verkligen!» — tänkte han ibland

under resan, med liten sorg och mycken egoistisk glädje, ty det må vara hvilken qvinlig varelse som helst — älskad eller hatad, föraktad eller tillbedd — hennes kärlek är dock alltid ett offer, som mannen med välbehag tager emot. »Stackars Sara! Hon älskar mig, och så länge hon bevisligt är mig trogen, skall hon väl aldrig lida någon nöd.» Så tänkte han, medan hjulen surrade omkring, krets efter krets. — Men, man har redan sagt det: Saras bild bleknade allt mer och mer, och nya, friska, lifliga, bjerta färger fick i inbillningen — *hon*, syskonbarnet, Melida, *hon*, som Olof var uppfostrad tillsammans med, *hon* som fader, moder och slägt ämnat honom, allt sedan hon såg ljuset, *hon*, den guldlockiga ljus-alfen, som, tills nu på en tid, alltid stått som solen, allena på Olofs skönaste framtidshimmel. I den svartögda Saras famn hade hennes bild väl förlorat något af sina färger, — nu återtog hon dem, och oskulden göt deröfver en glans, hvars magi Olof nu först rätt förstod. För hvart lifligare minne af Melida fingo hästarne en ny påminnelse att jaga framåt, framåt; och när Olof rest två gånger tjugufyra timmar oafbrutet, stod han vid dörren af fädernehemmet, der hvita lakan i fönstren och sorgklädda menniskor med tårfulla ögon var det första som mötte honom.

»Är farbror här?» var hans första fråga sedan han något litet sansat sig efter den första smärtsfulla stunden, då man inträder i ett hus, der det som vi älskade fordom lefde, andades, rörde sig, kom oss gladt och vänligt emot — men nu ligger stumt, kallt, dödt, väntande på graf och förruttelse.

»Han är icke här, men han kommer!» svarade en gammal trotjenare och torkade bort tårarna, som den unga herrns ankomst ånyo framkallat.

»Kommer han allena?» frågade Olof, och en lätt färg återlifvade de af tårar, af resans besvär och af stads-lefnaden blekta kinderne.

»Jag vet icke!» svarade tjenaren, och Olof hoppades. Men hans hopp s'og felt: Farbrodern kom allena.

Begrafning och ledsamma värf upptogo de båda släktingarnes af samma namn, tid och tankar. Efter en åtta dagar var dock allt på rediga fötter; den aflidne nedstoppad i jorden, hans kvarlåtenskap noga räknad, och detta med en viss förnöjelse, ty den var betydlig, och öfversteg vida hvad man kunnat vänta; något hugnande både för den ärfvande sonen och den i ganska medelmåttiga omständigheter sig befinnande farbroderns framtida förhoppningar. Om huset var det fullt bestyrdt, och farbrodern sade nu:

»Ja, min kära Olof! nu är allt redo här, nu vända vi hem till mig. Otåligt väntas vi *der*, och *här* kan du icke trifvas förr än du får *godt sällskap*.» Och nu blef den bleka Olof alldeles högröd, ty *godt sällskap* antog, i detta ögonblick, ingen annan bild i hela världen än den af *henne*, den tyst väntande, och otåligt efterlängtrade — Melida.

O, hvad ljufva, himmelsljufva stunder lifvet stundom kan bjuda! Dessa ljusa förespeglingar af framtiden äro måhända hvad det har skönast, och detta med rätta, ty lifvet här är dock endast en *ljus* eller *mörk* förespegling af ett kommande, och sälla de, för hvilka den är ljus!

Olof följde sin frände med orolig, otålig, ljuf längtan. Det var afton när de hunno till farbroderns egendom. Det var höst och mörkt i naturen, men vår och hopp i Olofs hjerta, och med förtjusning såg han ljusen skimra från fönstren af det välkända huset, der han tillbringat så mången himmelskt ljuf stund, vid Melidas sida, under barndomens och den första ungdomens jubeldagar. En lätt skugga rörde sig fram och åter i dessa fönster, och — när man ändteligen hunnit in i farstugan, flög dottern emot fadern och tycktes icke ens *se* kusinen, men den högt rodande kinden bevisade nogsam, att hon *kände* hans närvaro. Melida hade blifvit större, vackrare, el-

digare, friare och behagligare på dessa år. Den svarta sorgdräkten höjde den bländande hvitheten af hennes hy, och den nordiska färgen af hennes svällande lockar. Olof var alldeles betagen. Melida *kände* äfvenväl detta, och var utsägeligen lycklig. Ljufvare drömmar än dessa tvänne unga varelsers, under denna långa, första höstnatten, stego väl än aldrig upp ur drömmarnes hemland — fantasiens yppigt rika lustgårdar.

Dagar och veckor förflöto derefter såsom ögonblick för dessa lyckliga två. Melida hade aldrig älskat, aldrig tänkt sig kunna älska någon annan än *honom*, till hvilken hon var ämnad från de spädaste åren; *honom* som hon odeladt egnade hela sitt rika, fulla, varma hjerta; *honom* som varit henne huld och trogen i alla skiften, hemma i födelsebydden, ute i världens förvillande buller. Så trodde Melida åtminstone, och trodde äfven att man blott med kärlek kan gälda kärlek, och hon älskade!

»Min brud!» kallade henne nu Olof, hisskande i ensliga skymningens förtrollande stunder. »Min brud», kallade han henne framför hela världen, och i klaraste solsken; och till den kommande sommaren var deras bröllop utsatt.

Julen gick förbi, glad och ljuvlig för våra älskande, och för alla som blott sågo dem, ty deras sällhet gaf strålar ifrån sig, milda och lyck-

liggörande. Våren skred framåt; men nu kommo en mängd bekymmer och små bestyr. Kärleken tycker icke om dessa, den vill allena råda öfver hvarje stund. Melidas moder var ett beskedligt, men ledsamt och föga älskvärdt fruntimmer. Hon förbittrade nu ofta de arma älskandes ovärderliga dagar med *små saker*, så *små* men så ledsamma, så störande och nästan svalande eller ljummande, ty de göto lika som kalla droppar öfver deras varma hjertan. Olof hade i alla dagar känt en hög grad af vedervilja för sin faster, och kände något trångt, klämmande och bittert när äldre människor jemnt pinade honom med den anmärkningen, att Melida var så fullkomligt lik sin moder, när denna var vid Melidas år, ty äfven modern hade varit ett skönt fruntimmer, men det glömde Olof och tänkte blott: »Kan Melida då äfven en gång blifva sådan?» — och ryste.

Imellertid fick han bref från staden som han lemnat. En ung lekbroder, alldeles okunnig om hans trolofning, skref bland annat: »Sara syns sällan, men hon glänser som en sol af skönhet, när hon någon gång tittar ut. O! hvad du är lycklig att ega en sådan juvel! Skön och trogen! Men huru länge tror du väl att det kan vara? Det finns många som lägga ut snaror för henne, och om hon undgår dem en tid, så faller hon dock slutligen uti dem.» — Olof bet sig i läp-

pen och rynkade ögonbrynen. Han ville ändå, midt i sin lycka, att Sara skulle sitta trogen och sörja honom.

»Voilà les hommes!» skulle en Parisare säga. — »Sådana äro de vordna!» få vi äfven snart säga.

Sara skref sjelf, med dålig handstyl, och ännu sämre ortografi: »Huru jag längtar efter dig! ... Kommer du då aldrig igen? Nu är jag åter frisk och rask. Det gick bättre än vi trodde och kunde hoppas. Våra stora bekymmer voro alldeles onödiga, och jag var rätt lycklig denna gången. Du förstår mig väl — barnet var dödfött. Tack för pengarna du skickat mig. De kommo rätt väl till pass. För dem har jag gjort mig grann och gjort grannt omkring mig, allt för din skull, ty de andra gloparne bryr jag mig inte om, fast de ingen möda ha ospard att oroa mig, och hänga efter mig om jag någonsin tittar ut, och vara så närgångna till och med att de komma upp och bulta på dörren, och hota att slå in den, om jag icke genast öppnar för dem.» (Olof knöt handen, och ögonen gnistrade.) »Hvad gör du dernere på det ledsamma landet? Dalson säger att du »tager arf efter din fader», men det kan väl icke räcka till en hel lång vinter. Du har väl icke skaffat dig en annan flicka, vet jag! —

ty då skaffar jag mig en annan gosse, det säger jag dig för sant! etc.»

Olof tänkte med förakt på den stackars Sara, fnös och rynkade öfverläppen, ty ännu såg han så mycken verklig lycka bakom alla dessa små tumslånga ledsamheter, som den tillkommande svärmodern och alla dessa små och stora bestyr kostade honom; ännu tyckte han att kärlek och endrägt mellan tvänne makar skulle förmå öfvervinna dessa och långt större svårigheter, ännu hade aldrig en tanka insmugit sig hos honom, hviskande om något annat, något önskligare, något som ens kunde förliknas med att få kalla Melida för sitt andra, sitt bättre *jag*; ännu stod hon således i hela sin gloria framför hans inbillning; men äfven den skulle slockna. En *ljus-släckare* af mörkaste sort skulle snart komma att hvälfa sig deröfver.

»*Det går an*» hade redan några veckor spridit sin berusande ånga, hemtad ur någon mörk och förderflig Naphta-grop, omkring landet; och menniskorne — de likna ju flugorne i mera än ett fall, ty de surra helst kring elden som förbränner deras vingar, och suga gerna giftet, bara litet honung strykes deröfver. »*Det går an*» föll nu äf-

ven i Olofs händer. Han läste den *en* gång, och kastade bort den. Men . . . han fick Saras och kamratens bref, . . . men . . . Melidas moder var odrägligt tråkig, kinkig och gnatig, . . . men . . . handverkare och andra bestyr plågade Olof. Han blef ledsen och ledsam. Medlida grät. Ingen karl af Olofs art, fördrager tårar, som ej flyta af svartsjuka. Olof läste för ro skull ännu en gång om »*Det går an*». Olof grubblade en tid mycket öfver saken; och en afton i April, när han med dagens post fått *ännu* ett bref från sin vän i staden, som sade att endera dagen blir Sara ett säkert rof för en listig orm; när han fått *ännu* ett bref af denna Sara, lika som skrifvet på branten af en afgrund, och i hvilket hon bara ber honom komma, komma, komma, . . . när Melidas moder varit ännu tråkigare än någonsin, . . . bestyren flera än någonsin, och Melida blek och tårögd och »*tvär*», som Olof kallade det, då — denna afton när allt detta sammanstött — då tog han sitt parti, som han ansåg genialiskt, originelt, poetiskt, storsinnadt, nutidigt, berömvärdt, förträffligt på allt sätt, ja, till och med nödvändigt och oundvikligt: han beställde hästar, vek ett papper, doppade en penna och skref följande till Melida, fast hjertat ofta sved under skrifningen:

»Melida! vi måste skiljas! Jag ser det *nu*, jag finner det för väl. — Vi passa icke för

hvarandra, och vi måste skiljas innan vi äro oåterkalleligen *fastsmidda* vid hvarandra, till hvarderas timliga och eviga olycka. Du är en god, en älskvärd varelse, men du är fördomsfull, och hänger vid gamla seder och bruk — förrostade och opassande för den tid vi nu lefva uti, och den förnufts-sol som uppgått öfver denna tid. Du vill icke för mig uppoffra en enda af dina gammalmodiga idéer, du vill icke *fritt* gifva mig hvad som ändå vore mitt, blott en halfänig, dum, rå, okunnig, obildad karl, med ett par hvita linne-lappar under hakan, babblat några ord framför oss, som hvarken han eller vi tänka på, i den stunden. Dessa *ord* kunde vi ju sjelfva tänkt oss, långt lifligare, långt mera kännande dess andemening, i en tyst och enslig stund, allena med hvarandra och det högsta väsendet. Men jag vet det, jag förutser, du skulle aldrig kunnat vänja dig vid mina idéer, mina nya åsigter af vissa saker. Du skulle gråtit bort din ungdom, din fågring och min lycka, äfven om du slutligen gått in på dem. Du skulle förebrätt mig, oupphörligt talat om verlden och förtalet och omdömet och pratet och tusen *småsaker*, som jag *nu* mera lärt mig förakta. Du skulle varit olycklig och lidande, och gjort mig till det samma. Du och dina föräldrar skulle icke gifvit mig någon rast eller ro, skulle manat och drifvit mig så länge till en eländig,

intet betydande ceremoni, tills jag, för husfridens skull, gifvit efter och gått in derpå. Du skulle O förlåt att jag i detta viktiga ögonblick af vårt lif, då vi bryta ett förbund som redan knöts i barnåren,» (här var stylen ojemn och darrande, hjertat uppreste sig mot orden) — »förlåt om jag då, utan alla betänkligheter, sårar din barnsliga känsla, och kanske äfven din sjelf-känsla du skulle, säger jag, måhända ärfva din moders ängsliga, fröjdfrätande och all glädje störande lynne, blifva bitter och grälaktig, småaktig och tråkig som hon; och ett helfvete skulle då uppstå, der vi tänkt bilda oss ett eden, och vi skulle *bråkat sönder hvarandra* med inbördes kif och oenighet, under det att vi för verdens ögon dock nödgats se ut som de sötaste vänner, blott för att en svart karl läst några glosor öfver oss, framför en hop liknöjda, och på annat tänkande personer. Nej Melida! . . . I ödets bok stod det icke skrifvet att vi skulle förenas, efter vi ej tänka lika, ej hafva samma begrepp om rätt och orätt, om en förening mellan man och qvinna, om mycket annat. Nu på dessa sednare dagar har jag så ofta länkat samtalet på dessa ämnen, och alltid funnit att du strikte håller dig vid den gamla slentrianen om ett »en gång gifvet löfte, en för alltid ingången förbindelse, ett förbund som himmelen välsignat, etc. etc.» — då jag åter vill att en sådan

förening endast och allena skall hvila på den allt uppoffrande, allt försakande, frivilliga, oegennyttiga kärleken. Och, dyraste Melidal skall jag säga dig det i denna heliga bekännelse-stund, — skall jag yppa för dig att mitt samvete anser sig bundet af en sådan förbindelse? Jo — ut dermed! Det finnes en arm varelse som blott lefver *för mig*, andas blott *för mig*, eger på hela jorden icke mer än min kärlek; och — skulle jag väl vara så grym och rycka den ifrån henne, för att slösa den på en stolt qvinna, stolt öfver sin bepröfvade dygd, och som endast behöfde genom en vigsel vara bunden vid en annan, för att aldrig mera kasta en enda blick åt mig. Nej Melida! vi passa icke för hvarandra; och om sorger och olyckor möta oss på våra skiljda stigar, så kunna vi dock gå dem frimodigt till mötes, sägande: Vi hafva *mycket* uppoffrat för att undvika ändå större, kanske, — ty *uppoffra* och *försaka* göra vi dock, det nekar jag icke,» (här var åter handen ojemn), »och kanske — kanske räkas vi en gång i framtidens blå, då tiderne rullat längre framåt, och fört det rena, sunda förnuftet i sina spår; kanske har detta *då* äfven belyst dina idéer, och att vi sammanträffa under helt nya förhållanden, och ho kan veta om du icke då skall säga till mig: »Du hade rätt! *Det går an!*» — Gifve lå Gud att vi båda äro fria, eller kunna afskaka

oss de band som vi sjelfvilligt ålagt oss. Mätte det vara fallet med *dig*, nog vill jag försöka att lefva ett fritt, obundet lif. — Farväl Melida! Farväl min ungdomsvän! Ett enda ord af dig kunde ännu förändra allt, men du gifver det icke, jag vet, jag vet det så väl, och jag har *beslutat* att handla som en *man* det egnar, d. v. s. — att följa den föresats som *förnuftet* förestafvar, det må då än kosta hvad det vill. — Lef väl Melida!»

Detta en gång skrifvit, ilade han trapporne utföre och vägen framåt, till det ställe der hans åkdon stod; svängde sedan vindsnabbt genom natten och rymden, vågade aldrig se sig bakom eller tänka sig tillbaka, af fruktan att vända om eller ändra sitt beslut, utan uppkastade i det stället, så godt det kränkta hjertat och det förtrampade samvetet ville det tillåta, en lefnadsplan för framtiden, så himmelsvidt skiljd från den i hvilken han speglat alla tankar, under den sist förflutna tiden af sitt lif. *Nu* spökade för inbillningen — en elegant våning i staden, equipage och betjening, hela lyxens och rikedomens glans, utgjuten öfver denna sköna, af så många tillbedda, och honom afundade, Sara. Och detta namn sedan! Huru underbart, huru förvånande slumplikt att detta namn just skulle vara det samma som ett snille valde för att i verkliga, fattliga former göra sina åsigt

förståeliga! Denna namnlighet hade verkat mera än man tror, ty det är otroligt hvad *små* saker verka *stort* på små själar. Det låg lika som något hänförande och berusande, för Olof, i den tanken att vara *bland de allra första* (ty nog skulle han få efterföljare!) som gaf, med ett högt talande exempel, en *ny* vigt åt den *nya* frihets-satsen; att vara *bland de allra första* som följde denne Alberts exempel, fastän under oändeligen mycket lyckligare och ljusare utsigter. Folket skulle ju nu säga: »Se der är han, med sin Sara! De lefva ju ett änglalif!» — (ty Olof ämnade lefva ett lustigt lif) — »de göra ju skam åt alla dessa hjonelag, der mannen ser liknöjd och hustrun trumpen ut, och barnen gå som mellan katt och hund.» Och dessutom, huru vanligt, huru gammalmodigt att så der gå och förlofva och gifta sig med sin köttsliga kusin, med henne som hvar man förut sagt skulle blifva min maka, allt sedan vi voro små! Huru förutbestäldt och sammanmakadt af släkt och vänner! Hur ledsamt, hur tråkigt, hur trivialt! etc. etc. . . . Och framdeles en gång, om jag skulle ledsna vid Sara, och hon vid mig, hvad *naturligare* och *förnufts-enligare* än att vi *då*, med ömsesidig frivilja, skiljas åt, förblifvande goda vänner, och väljande hvar för sig dem som bättre passa oss.

En ovillkorlig tanka slog nu ned öfver den ljuslockiga, oskuldsfulla Melida, men Olof jagade den bort, jagade hästarne framåt och — hvad han vidare företager, lemna vi derhän. Till dess målande fordras pennor, ryckta ur den svarta korpens vingar, och ett fluidum — mörkt, som vore det hemtadt på botten af Acheron, och frätande, som vore det skedvatten.

Melida vaknade sent nog på solklar Aprilmorgon. Hon vaknade, men lyckans barn stiga icke alltid upp fast de vakna, utan hon låg stilla bland de svällande kuddarne, och betraktade med halföppna ögon huru solbelyst, huru ljus och glad hennes lilla jungfrubur såg ut på denna vackra morgon. Dock må ingen tro att hennes första tanke var solen. Redan innan hon slagit ögat upp, möttes den vakande inbillningen och den sofvande, allt med en bild af Olof. Hon hade i drömmen redan tyckt sig vara hans maka, vandra vid hans sida, utmed sjöstranden på hans fäderne-gods, troget hållande honom vid handen för att icke halka på de slippriga stenarne, när hon då och då lutade sig ned, för att plocka af dessa stora, yppiga *förgät-mig-ej*, som blott trifvas och frodas

der de få spegla sig i klar bölja. Ibland låtsade hon att falla, blott för att njuta af sin Olofs oro, men, kännande det älskande hjertats samvete slå, räckte hon till honom den blå blomsterbönen såsom försonings-offer, skrattande och skämtande i drömmen *så* som hon det aldrig mera skulle göra — vaken. Redan i sjelfva uppvaknande ligger något tungt. Verkligheter äro dock aldrig hvad drömmar äro, hvarken så ljufva eller så hemska. Ytterligheterna höra till drömmen, fruktan och hopp följa sällan ända dit. Melida kände något smärtsamt i sin första vakna tanke på Olof, denna morgon. Hon mindes genast hans mörka panna, när de hade sagt hvarandra »godnatt» den föregående aftonen, hon mindes så många underliga, besynnerliga, i hennes tycke halft vansinniga, ord och idéer, undfallna Olof nu på någon tid, och så olika dem hon förut hört från samma läppar. Hon drog en djup suck, men den gick ändå så lätt. Det var blott ett litet handsbreddt moln på hennes klara vårhimmel. »Det är väl alla dessa ängsliga tillrustelser som plåga Olof, som plåga alla män!» tänkte hon, »derför skyndom dermed, så mycket görligt är!» Och i en blixst stod flickan, »Morgonfrisk, morgonklädd», just som »Ungmön i lunden», — och äfvenväl hon band på sitt jagtnät, det vill säga, hon lät nålen ila genom kamarduken med konstfärdig snabbhet, och jagad af

en tanke som gaf den mångdubblad fart. Tiden var ännu icke långt framliden på morgonen. Visaren pekade blott på sju, och Melida föresatte sig att före klockan nio — familjens samlings-timme — hafva uträttat storverk med nålen, för att sedan på förmiddagen kunna vara ledig, och tillgänglig för Olof, utan alla samvetsagg, och utan att förtjena bannor af mamma.

De voro vidt skiljda de föresatser och beslut som togos på samma tid, under samma vårsol, men i syskonbarnens olika bröst, fast den arma Melida i sin kärleksfulla oskuld trodde att blott ett enda hjerta slog i båda, en enda själ lifvade båda.

Klockan nio samlades man i frukost-rummet, alla — utom Olof. Man väntade en liten stund, fadern — otålig öfver att ej få sitt kaffe, modern — alltid vresig öfver all sorts väntan, dottern — med kärlekens hela oro, för hvilken väntan på den älskade är en tortyr. Man väntade, men ingen Olof kom. Man sände bud, men det återkom med rapport att Olofs rum var tomt, man sände ännu ett, och detta återkom med ett försegladt bref till Melida.

Farväl j rosor som blomstrade på flickans kind! Farväl du eld som brann i hennes öga! farväl j svällande purpurläppar, öfver hvilka de lätta blomstersuckar, som den lyckliga kärleken pressar ur det fulla hjertat, så ofta halkat! Farväl j suckar! Farväl du lekande skämt, du oskuldsfulla joller, som hade kunnat locka en död att le, en lefnads-trött att stadna en sekund i ilfarten till grafven! Farväl j rosiga, florbetäckta förhoppningar! Farväl j förespeglingar af framtiden, som ofta lockade en hel morgonrodnads flammor på jungfru-kinden! Farväl j glädjesånger, j dansande lätta fjät, som knappast böjde ängens vekaste blomma mer, än att hon stoltare än förut reste sitt hufvud, annars så skyggt för den minsta vindflägt! Farväl all den salighet som ungdom anar, och — som grafven först gifver. Farväl nu är det förbi! — Dödens lia har gått öfver eder. Förgängelsen har sopat bort eder, för att j aldrig mera skolen återkomma dit, der j voren! — Melida fördränkte sig i egna tårar. Melida kastade sig ned på svarta jorden och bet i den, för att förmå den att öppna sig, ty ofvan den fanns ingenting mera för henne. Melida förtviflade, och glömde att det fanns en Gud och en himmel, och att lifvet blott är en pröfvo-stund. Melida kände is och eld ömsom förtära sitt hjerta. Öfver Melidas förstånd sänkte

sig en nattlig dimma, och lyste det något derigenom, så var det vanvettets gnistor som sprakade och fräste. Med Melida var det förbi, men hon lefde dock, hon var ännu en »tafla ur lifvet», ty hon var icke maskarnes spis ännu. Det var bara förtviflans små ormar som gnagde litet på hvarje nerf i hennes yttre och inre varelse. Men den gamla fadern! Han deremot var icke en »tafla ur lifvet», utan en verklig sannfärdig bild af döden, ty han låg der — utmärglad af sorg och felslagna lefnadslånga flersfaldiga förhoppningar; han låg der kall och andlös, invecklad i den sista hvita skruden, nedbäddad i den sista svarta sängen, och när den förgråtna modern — för hvilken den arma Melida, till råga på sitt elände, fått en oöfvervinnelig afsky — när hon kom till dottern för att göra denna begripligt, att om hon ville se sin fader än en gång, så skulle hon skynda, innan det obarmhertiga locket fastnaglades, — då svarade Melida med bortvändt anlete: »Nej mamma! *det går icke an!* Väck upp honom, tag honom ur kistan, kläd på honom, ställ upp honom — han är icke död! man *kan* icke dö, när jag icke dör! Du begrafver honom lefvande! Dock likväl! När jag tänker rätt på saken — låt honom ligga, och lägg mig bredvid honom, så få vi dö i grafven, ty *här uppe* dör man icke, man lefver blott.»

Skön vår! herrlig, efterlängtd sommar —
för Melida och hennes arma moder!

Åter en gång blef det höst. Natten var herre öfver dagen. Luften var kulen, tung och tjock. Snöflingor flögo deruti — tanklöst och slumplikt som våra utifrån kommande öden — de lade sig här, de lade sig der, de lade sig ock på Olofs hatt, ty han gick med tunga, liknöjda steg, insvepad i sin kappa och med högt uppdragen krage, gatan uppföre, vändande hufvudet och böjande det åt alla sidor för att undvika den i motvinden skarpt piskande snön. Mulen var himmelen, mulen Olofs själ, ty hans nuvarande lif var af den der sorten, som gifver ögonblicklig stormande glädje, och dessemellan ett ständigt varande elakt lynne. Hans väg gick händelsevis förbi stadens postkontor. Han bultade på luckan, frågade efter bref, oakadt han inga väntade, men för att ändå företaga något. Man räckte honom ett. I mörkret och snö-yran kunde han ej se hvad det var för ett bref; men, hemkommen till sig, ropade han vresigt på ljus, och när han fick det, då såg han först att brefvet, än en gång, hade kol-svarta kanter. Han vände det många gånger fram och

åter i handen. Ögonen, som stirrade på de svarta kanterne, blefvo skumma af något. Han bröt brefvet och läste långsamt de korta meningarne. Under tiden stod Sara och frågade:

»Skall du bort i afton?» Ett kort »nej!» —
 »Kommer här några?» Ett ännu kortare. —
 »Skola vi fara på spektaklet?» Intet svar. —
 »Vill du hafva ett glas punsch?»

»Nitton år, tre månader och sjutton dagar!» stafvade Olof med grafflik röst, och stirrande i brefvet.

»Jag frågade dig om du ville hafva ett glas punsch att muntra dig med?» upprepade Sara.

»Ja, *det går an!*» svarade ändteligen Olof.

Slut.

»Det var ett elände!» sade sonen Arvid, som föreläst familjen ofvanstående sannsaga. »Det var en uselhet!» tillade han, och kastade boken ifrån sig med ovilja. Fadern smålog och sade intet.

»Och hvarföre så uselt?» frågade modern efter en stunds tystnad.

»Jo», sade David, »medan det väl icke kan finnas en enda så svag och eländig ung man som Olof.»

»Tusentals,» svarade modern, »men de vänta blott på impuls från någon notabel sida för att gå *ditåt* som en ögonblicklig, lössläppt håg leker. Tänk om nu Olofs slumrande kraft blifvit väckt af *något annat*, något ädelt, storsinnadt och skönt, han hade då gått i den riktningen, ty deruti består just svagheten, att den kan ledas åt alla håll, blott en kraftig arm håller tygeln, och om nu dertill den kraftiga armen föres af en ren, klar anda, då förmår den äfven leda tusentals vacklande sinnen på den rätta vägen, der de sedan, allt ilande framåt, blifva stora, ädla, förträffliga varrelser. Motsatsen visar sig äfvenledes dagligen, med ändå nästan hjertare drag. Derfor låtom oss önska, önska och hoppas att snillet och de stora, äkta, gudasända förmågorne aldrig må utsända skefva, otydliga och mörka budkaflar bland oss svaga menniskor, som icke alltid kunna förmå att genomskåda den innersta och rätta andemeningen, ty att denna måste vara *ren* och *god* hos ett *stort* snille, det tager jag för lika afgjort som att den fogeln, hvilken i trädets högsta topp *synes* oss grå och mörk, dock *kan* prunka af de herrligaste färger, fast han sitter *för högt* för att af oss kunna rätt ses. Låtom oss därför bedja till

Gud, att han lägger snillet sådana ord i mun som *gagna* och icke *förderfva*, och att de bland oss, som ej förmå att med sina svaga ögon följa fjärlens flygt, utan blott kunna förmärka huru puppan vältrar sig i stoftet, icke må smittas af någon håg att göra så med.»

»Dixi!» sade fadern, »gå nu vidare med dina Skizzer min son. Jag är uppledsen vid allt som både börjas och slutas med: »Det går an», — ja, *till den grad* uppledsen, att jag säger det aldrig, utan hellre säger jag om alltsammans: »Det går aldrig an», ty med den titeln borde alla dessa mörka idéer framslått i världen, på det att små och stora, gamla och unga, starka och svaga, dumma och qvicka, skulle *veta*, hvad de hafva att rätta sig efter, — emedan så många behöfva gångstol att gå uti, andra åter ett lätt stöd att någongång hvila sig emot, på den rätta men törniga bana de valt, och att blott dessa få utvalda, sjelftänkande och frigjorda förmå att af *egen* drift och kraft bana sig en väg, vore det än genom skyhöga klippor och fraggiga haf, för att komma till det rätta målet — som blott är *ett* — ett i alla tider, alla skiften. Dixi! Gå vidare, min son!»

Skymnings-prat.

»Nej inga ljus ännu, det är alledeles för tidigt!» ropade minst ett halft dussin röster när salongsdörren öppnades, och en betjent kom inbärandes med påtända lampor och ljus, samt en annan med sin långa käpp och dervid fogade vaxstapelsbit, för att antända kronor och lustrer. Betjenterne stannade förvånade på midten af golvet, kastande häpna och frågande blickar på »nådig Grefvinnan», obeslutsamma om de skulle tända eller vända om.

»Vi kunna vänta med ljusen ännu en stund, eller tills vi ringa!» sade Grefvinnan småleende.

Betjenterne gingo ut med sin upplysning, och försummade icke att när de väl voro utkomna i korridoren, sakta förundra och formalisera sig öfver att »nådig Herrskapet» — en afton midt under sjelfva julen, vill sitta i kolmärker. Men, om det behagade »nådig Herrskapet», och till och

med förtjuste högstdetsamma att sitta i mörkret, så var det dock ingalunda i betjenternes så kallade »kolmörker», ty ännu glimade ett och annat stort glöd från marmor-kaminens utbrunna brasa, och på den tjocka ostindiska mattan, på de dyrbart om än något antikt tapetserade väggarne, och till och med i det höga, med gipsornamenter prydda, taket, bildade den fullmogna månen långa, sneda rader af fönster, med alla sina rutor, väl icke så stora, men så många flera till antalet, enligt smaken från sextonhundra-talet. Somliga af de vackra och dyrbara målningarne som prydde de mörka väggarne, och som man ofta svårligen kunde fatta vid dagsljuset, voro nu, till och med nästan hemskt, upplysta. En Sanct Christoffer vandrade der nu så tydligt i det blågröna vattnet, som krusade och småvågade sig för hans gång; och Sanct Johannes med sin hviskande fogel vid örat, blickade så fromt under det fina, svarta kors, som skuggan af fönsterposten kastade på honom.

»Det hade varit stor synd att med de allt förstörande ljusen skämma bort vår trefliga skymning, och taga effekten från så förträffligt berättade spökhistorier som edra, bästa Öfverste W.», sade busets vänliga och älskvärda värdinna, och hvar enda en af sällskapet biföll högljudt dertill.

Men imellertid hade man blifvit afbruten i spökhistorierne; hvar och en hade nästan deraf uttömt sitt förråd; hvar och en hade så många gånger varit uppskrämd åt berättelsen på dess midt, men skrattat åt dess naturliga slut. På de fullkomligt underbara och oförklarade tilldragelserne som blifvit berättade, hade hvar och en, fast mer och mindre, något litet tviflat, och man började nu komma öfverens att, huru man ock måtte bära sig till, ingen dock kunde skatta sig så lycklig att någonsin fått höra en spökhistoria, eller andesyn, eller öfvernaturlig händelse — af någon person, som sjelf varit ögonvittne dertill, eller spelat någon roll deruti. Detta regretterades af de mesta, och särdeles af den unga fru D. som försäkrade att det för henne har ett alldeles eget oemotståndligt behag, när någon lofvar en aldrig så litet *underbar* berättelse, och då börjar med: »Jag etc. etc.»

Man skrattade hjertligt, och skämtade öfver denna hennes smak, och det påstods att det fanns *mången* som häruti oändeligen gerna skulle gå hennes önskingar till mötes, och som icke begärde bättre än att få börja hvar enda mening med »jag», och sluta den med »mig». — Men skymningen befanns vara alldeles för treflig och genialisk för att afhandla så triviala ämnen som egenkärlek och egoism, utan man återkom snart

till *Contes bleus*, och huru det ena ordet tog det andra, beslöts det slutligen att hvar och en skulle berätta en tilldragelse ur deras eget lif, som började med »jag», och der *Jagets* hjeltemod och kallblodighet på något särdeles sätt blifvit pröfvade af andar, gastar, troll, menniskor, djur eller andra curiositeter. Hvar och en medlem af sällskapet gick gerna in härpå, till och med de yngsta och blygaste, i hopp att genom detta sitt villfarande få höra mången rysligt skön och underbar »teckning ur andelivvet». Någon propo-nerade genast att Öfverste W. som odisputabelt var den bästa berättaren med den rikaste erfarenheten, skulle börja dansen; men några andra, litet klokare, anmärkte då visligen, att det skulle blifva rätt ledsamt komma med sina *dumheter* efter hans *qvickheter*; och man beslöt nu att hvar och en skulle tala i den ordning i hvilken de sutto, och början ske hos den af alla älskade och ärade värdinnan. Hon talade äfven om — ganska naivt och roligt — huru hon en natt vaknat, sett ett långt, hvitt spöke, minst fyra alnar högt, stå i ena hörnet af rummet: sett det röra sig, sväfva af och an, och slutligen med ett litet hvinande — totalt försvinna lika som genom golfvet; och hvar och en skrattade rätt godt när grefvinnan ändteligen upptäckte att hela spöket bestod i det fuktiga bad-

lakan som hennes kammarjungfru behagat upplänga på spjället aftenen förut, och som genom något luftdrag blifvit satt i rörelse, och slutligen nedfallit. Man skrattade väl, men några tyckte dock inom sig, att det var en dålig och alldeles för kort spökhistoria — fast temligen bra berättad — och de hoppades framdeles på bättre, d. v. s. långt hemskare och förfärligare tilldragelser; men som sällskapet var temligen stort, blef man som oftast ganska lurad, och fick höra långa, tråkiga, omtuggade händelser, med oändliga parentheser och repetitioner, som dock slutligen developerade sig till — en rotta, en hund, en katt, en tupp eller något dylikt. En ung fjortonåring, kadett på sitt handverk, nevö till grefven och värden i huset, och som öfver Julen varit nog säll att få lemna Carlberg, berättade under hemskt och högljudt skratt, huru fasligt, förfärligt, alldeles förskräckligt, och framför allt — rysligt rädd han blifvit en gång, då han i en af gångarne som förde till logementet, mött en af sina kamrater, gående på styltor, med fosforus i mun, och för resten omsvepad med ett hvitt lakan eller filt — han mindes ej rätt hvilketdera. Kadetten förvånades mycket öfver att sällskapet ej delade hans skräm- sel, knappast fattade den; och öfverste W. rådde den unga kamraten att en annan gång, när han ville öfverraska sina åhörare med ofvanstående be-

rättelse, aldrig börja med att berätta namnet på den brodern Kadett som anställt spöksce-
nen, emedan en sådan upptäckt i början något mycket förtog
effekten af det hela.

En gammal, beskedlig och allmänt ärad och
värderad hus-mamsell, hvars tur det nu var, men
som vida bättre lagade till thé, syltade, stöpte,
bakade och alltid, med ett ord, fanns der hon be-
höfdes och skulle vara, än just berättade histo-
rier; hon talade nu om en ändlös *romaunt*, om
huruledes hon i sin kammare, som var vägg om
vägg med »stora handkammaren», en natt hört ett
förfasligt buller, huru hon varit så rädd att hon
icke kunnat andas, ännu mindre tala, och allra-
minst ropa på någon, icke alls förmådde röra sig,
resa sig upp i sängen, eller stiga upp; huru hon
kännt kallsvett på ryggen, stickningar i bröstet,
kramp och hjertklappning, susning för öronen och
tyckt att det gnistrade för ögonen, huru håren
reste sig på hufvudet, huru svett droppar fallit från
pannan på näsan, från näsan på hakan och från
hakan på — Gud vet hvad; med ett ord: man
fick den mest specifika, noggranna och anatomi-
ska redogörelse för hennes egen sinnes- och kropps-
författning vid det märkvärdiga tillfället; men —
på hvad det kunde vara som hon tydligt hörde
»fara ut och in i syltskåpet, som drog i krydd-
skåps-lådorne och brakande for upp och ned i

ljuskistan och apotheksskåpet, slog ned flaskor och burkar från dess hyllor, och gammal bråte som hängde på väggarne, samt slutligen läste igen handkammardörren och gick sin väg» — derpå blef man aldrig slug, ty den goda mamsellen sade sig vilja tro »nådig grefven», som med en dyr ed försäkrat henne att det var *han sjelf*, som tagit sin egen hufvudnyckel, för att i stora handkammaren söka en oigenfinnelig burk med blodiglar, hvilka der skulle finnas, och hvilka han sagt sig vilja applicera på sin betjents tinning eller kindben, i anseende till en häftig stöt denne fått under ett fall. Det var omöjligt för de åhörande att ej brista ut i skratt åt den strid som nu, åtminstone för tjugonde gången, uppstod emellan grefven och mamsellen, om detta äfventyr. Grefven kunde aldrig öfvertyga den goda Mamsellen att han personligen varit detta förhärjande spöke, och hennes argumenter för att derpå tvifla, voro verkligen ganska antagliga. »Hvem i Herrans namn kan inbilla mig eller någon klok människa», sade hon, »att nådig grefven sjelf skulle behöfva gå i stora handkammaren med sin egen hufvudnyckel! att — om än så hade varit — han skulle behöfva gå i syltskåpet, kryddskåpet och ljuskistan för att leta efter burken med de döda blodiglarne, som precis stod på sitt vanliga ställe, midt för ögonen, och dessutom slå ned ägg-bråderne och små-

herrskapets kronljus, alla murklorne som hängde i taket, häcklorne som hängde på väggen och mycket mera, som allt låg i en hög midt på handkammargolfvet, när jag den kommande morgonen dit inträdde. Nej, sådant kan då aldrig existera,» fortfor hon, nästan halfond, »och så gammal jag blir, så tror jag aldrig att det var nådig grefven sjelf, utan att grefven bara säger så, emedan både jag och pigorne försäkrat oss ej töras ligga så nära handkammaren en natt till. Dessutom hade ju Janson ej den minsta skråma på tinning eller kindben, ty det både såg jag och kände på sjelf om morgonen! Nej minsann,» tillade hon halfhögt för sig sjelf, »jag har min egen tro om den saken och mycket annat rammel som höres här i detta gamla nästet, både natt och ljusan dag.»

Alla skrattade hjertligt åt den gamla trotjenarinnans ifver och harm; och uppäggad af flera af sällskapet medlemmar, frågade hon sin husbonde, som hon både vaggat och luggat, i hans barndoms-dagar, om det äfvenledes var *han* som manglade om nätterna, som tog af haken på köks-klockan ibland, så att den ofta under loppet af natten »slog många tusende slag å rad»; — vidare: om det äfvenväl var *han* som galde som en tupp, jemrade sig som små barn, tjöt som hungriga vargar, suckade, och slamrade med kedjor,

under de långa höst-nätterna, helst vid Lusse-tiden, i detta gamla, förhexade gråstens-näste.

Alla skrattade, men ovilkorligt fast omärkligt drog man sig dock närmare till hvarandra, såg sig något misstänksamt omkring i det stora, hög-hvälfda rummet med sina alldeles mörka hörn, och när det slutligen häftigt sprakade till i den alldeles nedbrända spisbrasan, hoppade de flesta af damerna samt kadetten, högt upp från sina platser, och gäfvö så förfärliga anskri som hade de både sett och hört alla den gamla heders-mamsellens förmenade andar och gästar.

Men snart gjorde den allseende och allt in-seende värdinnan ett behändigt slut på denna disput, ty hon förutsåg att för hvart ord som vexlades mellan mamsellen och hennes man, skulle hennes gäster blifva allt mera och mera spökrädda i det gamla slott, som nog kunde ingifva dylika känslor på egen hand. Nu var turen att berätta — påminde grefvinnan — hos den unga och glada fru D. — Mycket naivt och roligt förtäljde hon ock, hur hon en gång, vid en fjorton eller femton års ålder, gjort en resa med sina föräldrar, gästade hos en gammal tant, och då blifvit placerad i ett stort, gammaldags förmak, der hon skulle ligga på en af sofforna. Redan när hon lade sig, kände hon något kallt gå henne öfver ryggen, vid tankan att ligga allena i detta stora

rum med alla dessa många höga fönster. Gardinerne kunde, eller fingo ej — hon mindes ej hvilket — dragas framför dem, utan fullmånen upplyste rummet så som den plägar göra, d. v. s. med skarpa dagrar, mörka, svarta skuggor, och nästan ingen mellan-teint. Den gamla tanten, försigtig som sådana böra vara: rädd för eld och misstrogen mot den unga niëcen, lät tidigt se efter att ljuset var släckt, — något som väl annars ej så snart blifvit gjordt. Den unga damen fick således ligga vaken och förnöja sig åt månskenet, samt betrakta huruledes en Kinesisk figur med nickande hufvud, stod der i full ljus måndager, då af en annan dylik derborta i hörnet blott en svag kontur syntes. Men, hon var femton år, och trött af resan. Månsken, bilder och beläten, och för-makets öfriga gammalmodiga möbler började snart blifva en röra för hennes blickar, ögonen lades tillsammans, och hon befann sig i detta tillstånd midt emellan sofva och vaka — som är så angenämt när man är frisk, men en sådan plåga för den sjuke. Hon fick likväl ej länge stadna i denna dvala, eller öfvergå till den ändå djupare, till denna dödens yngre broder som vi kalla sömn, utan hastigt väcktes hon af ett hårdt skrapande mot väggen strax öfver hennes hufvud, och snart ser och känner hon något långt, smalt, mörkt och förfärligt tungt som kommer — allt öfver hennes

hufvud, och utan all ceremoni kastar sig öfver henne, och så nära qväfver henne med sin horibla tyngd. Några ögonblick tyckte hon sig vara sanslös af räddhåga och skrämsel, men när hon ändteligen dristar att med handen känna på denna förfärliga piéce, som alldeles öfverhöljer henne, hvad blir ej hennes förvåning då hon förmärker att det är en stor och tung madrass, hörande till ryggen af den soffa i hvilken hon låg, och som kammарjungfrun om aftonen tagit undan, fruktande att bädden annars skulle blifva för smal, men som hon rest upp mot väggen bakom hufvudgården, på ett litet mellanrum som der befanns. Madrassen hade likväl icke varit lik den sorten folk som håller sig uppe i alla skiften: tvärtom, den liknade mera dem som falla just för att de äro för viktiga, eller dem som svigta och böja sig för ödets nycker, ty det hade madrassen verkligen gjort, och slutligen fallit långrak öfver fru D.

Alla medgäfvö att surprisen måste varit rätt stor, och ej af de angenämaste för en ung fröken. Man skämtade deröfver; och nu skulle hennes granne, alldeles en sådan ung dame som fru D. det var vid madrasspressningen, tala om det förfärligaste som hittills händt henne. Hon gjorde det äfven. Med rysningar för blotta minnet af denna hemska katastrof, berättade hon huruledes hon en gång om natten vaknat, börjat gallsrika,

väckt upp ett helt hus och vettskrämt tvenne tanter, tre kusiner och fem pigor, och allt detta — för att en liten negligé, som hon sjelf fästat på fönstergardinen aftonen förut, börjat svaja litet af drag från fönstret. Alla skrattade, och fru D. sade: »Söta Alice, fäst nu för allt i verlden icke dina negligéer så vådligt, ty jag ville bra ogera blifva bland de vettskrämda tanter och kusiner.»

Nu var då ordningen ändteligen kommen till öfversten, som alla kände för god berättare, och den hvilken säkert skulle hafva rikaste förrådet af ämnen för sådana berättelser. Han teg en liten stund, under hvilken alla de andra suto med spänd uppmärksamhet och otålig väntan. Slutligen gaf värdinnan honom ett lätt slag på axeln, sägande:

»Nå, bästa öfverste W.! säg oss nu uppriktigt det enda tillfälle då edert allmänt kända mod, om ej svigtat, åtminstone varit på vägen dertill, ty man påstår ju, att äfven de som kunnat gå, med hufvudet upprätt och utan att blinka, rakt emot fiendens bajonetter eller kanon-eld, dock känt en viss pickning i venstra sidan, när något oförklarligt, något som tyckts varit beslägtadt med andeverlden, mött dem.»

Öfversten nickade ett tyst och betydningsfullt bifall, och fruntimren funno till och med något hemskt deruti; derefter tog han till orda:

»Som jag nästan är den äldsta bland det här församlade sällskapet, och säkert *den* som mest sett mig omkring i och sträfvat världen öfver, så bör jag äfven hafva haft de flesta äfventyr, och jag kan heller icke neka, att dessa varit mångfaldiga; att äfven sådana som dem vi i afton afhandlat, mången gång mött mig, och att af dessa de flesta visserligen genast blifvit förklarade genom högst naturliga orsaker, men att flera af dem förblifvit mig en längre tid, ja hela år bortåt, en gåta, och att det till och med händt mig saker och ting, som det ännu är framtidens affär att gifva upplysning åt eller ej.»

En isning genomgick flera af åhörarne, ty öfverstens ton hade blifvit allt djupare och djupare, och nu teg han tvärt.

»Jag har verkligen varit i ett visst qual om valet för min berättelse,» återtog han efter den lilla hemska tystnaden, »men jag stadnar dock vid en viss tilldragelse ur mitt lif, som alltid förefallit mig underbar, ehuru jag verkligen haft några små betänkligheter» — yttrade han, kastande en flyktig blick bort åt de yngsta af sällskapet — »att just välja en händelse, åt hvilken jag icke själf förmår gifva all den belysning som jag skulle önska, utan som ännu hvilat i ett visst mörker, som jag bra gerna skulle vilja se skingradt.

Fru D. klappade händerna af förtjusning, medan tänderne skallrade af hemskhet och spökräddsla.

»Ack,» sade hon, »hvilken fröjd! Jag får då en enda gång i mitt lif höra en trovärdig person börja en *verklig spökhistoria* med de förtjusande orden: »Jag var en gång etc.» och icke med det fatala: »Jag har hört berättas etc. etc.» Värddinnan stötte sakta på fru D. — Öfversten svarade icke på hennes utrop, utan började kort derefter:

Under kriget 1813, då Vestra arméen låg vid Norska gränsen, och högkvarteret var förlagdt i Wengersborg, skickade mig en gång framlidne Hans Excellens greve Essen, som då var hvad man den tiden kallade *General en Chef*, och hos hvilken jag hade den lyckan att tjänstgöra som Adjutant, in till Norige med några depêcher, som i all tysthet skulle öfverlemnas till en af de Svenskas vänner. Uppdraget var väl egentligen icke militäriskt, ty jag skulle resa i civila kläder, alldeles som i mina egna ärender, och söka att väcka det minsta uppseende som möjligt. Icke heller brådskade saken just, utan jag kunde, alldeles efter mitt godfinnande, få taga hvilken väg jag behagade, och resa så bekvämt jag det ville. Ganska glad öfver detta uppdrag, beslöt jag deremot att skynda så mycket jag förmådde, för att

kunna taga en omväg uppe i fjällbygden, och der besöka en gammal informator, som jag icke sett på flera år, och som hade fått ett litet men ganska godt pastorat, uppe i dessa otillgängliga bergs- och skogstrakter. Jag afreste således från Wenersborg, utan allt dröjsmål, den följande morgonen, och lät hästarne trafva ut så mycket de förmodde, men hann ändå icke förr än inemot skymningen till min gamla lärares hem, helst djupa hösten nu var för handen. Sjelfva prestgården låg ovanligt ensligt och dystert, och såg i högsta grad förfallen och ruskig ut, emedan man det kommande året skulle vidtaga dess totala ombyggnad och iståndsättande. När jag körde in på gården, visste jag sannerligen icke hvar jag skulle hålla, ty det största, eller det som jag ville kalla boningshuset, det var läst och såg så ohyggligt och obebodt ut, som det ock verkligen var, och flyglarne föreföllo mig så små och eländiga, att jag aldrig kunde förmoda att min gamle vän, förr så nogräknad, samt hans Stockholmska fru, som varit guvernant i ett par af våra förnämsta hus, kunnat förmå sig att krypa i dessa kyffen. Så var det likväl; och i början, i detta det glada återseendets första ögonblick, märkte jag icke i hvilka små, trånga och låga kamrar, eller rättare sagdt, skrubbar, man införde mig; men när jag skulle gå ut för att betala min skjutsbonde, och

då slog hufvudet emot, i den knappa tio quarters höga dörren, då begrep jag att den var liten, och när jag åter inkom i rummen der ljus voro antända, så såg jag att de voro i den allra minsta skala tilltagna. Men der var icke desto mindre fint, propert och comfortabelt som man kan vänta det i ett sådant boningshus, och en sådan vrå af verden. Utom köket hade min vän och hans maka, som annars voro i ganska goda omständigheter, blott tvenne små kamrar, och som de äfven hade tvänne små barn, så var detta i knappaste laget. I den ena bodde frun, barnen och en piga, i den andra kammaren — Pastorn sjelf, och der skulle man dessutom äta och vistas. Icke dess mindre såg jag, under loppet af aftonen, huru man här inbar min kappsäck och mina öfriga effekter, hvilka just ej voro så få, ty i anseende till ännu ett annat uppdrag än det till Norige, måste jag i alla fall hafva hela min uniform med mig på resan. Jag vändades jemmerligen åt tanken på huru mycket omak jag gjorde mitt hederliga värdfolk, helst när jag — litet senare på aftonen — fick se huru man kom insläpandes med en stor säng, ställande den på den enda tomma plats som fanns i midten af rummet. Nu kunde jag icke längre tåga, utan började med dessa vanliga ursäkter för allt det besvär jag gjorde, och frågade, innerligen ledsen häröfver, om

det icke fanns något annat rum, hurudant som helst, som jag kunde få bebo, — isynnerhet som min tid verkligen tillät mig att efterkomma mitt gästfria och goda värdfolks enträgna böner, att jag skulle tillbringa hela den kommande dagen hos dessa mina goda vänner. Pastorn hade redan förut underrättat mig, att de blott detta året skulle vara tvungna att bo så här miserabelt, emedan den gamla karaktersbyggningen var utdömd, skulle nästa vår rifvas, samt alldeles ombyggas; och under mitt krusande, komplimenterande, samt protesterande mot det intrång jag gjorde hos värd och värdinna, hörde jag huru den förre hyskade något till den sednare, om »stora byggningen».

»Nej, nej! för Guds skull! Der skall han visst icke bo!» svarade frun halfhögt, och såg helt förfärad ut.

»Ack jo, ack jo!» föll jag henne i talet, »låt mig för all del få inqvartera mig der. Vi, krigsbussar, äro ej rädda för illa vid. Kan man ej elda åt oss, så gör det ingenting; vi hafva varmt blod, och faller det en stock eller två ned på oss, så — är det ju ändå ett litet intet emot de kulor, för hvilka vi icke kunna springa undan så lätt.»

»Åh bevars!» sade pastorn betänkligt, »inte

falla bjelkarne ned, och nog tror jag att man skulle kunna elda försigtigt, om man bara ...

»Nej, nej,» inföll frun, »jag tillåter det aldrig, om man än kunde elda hundra gånger, och bjelkarne sutte som i berg.»

Förvånad frågade jag *hvarföre* hon så ifrigt lade sig emot denna förträffliga plan, när ingen fara tycktes vara dermed förknippad. Pastorn drog på mun, på ett visst tvetydigt, nästan bekymradt sätt; frun bara teg och ryste, slutligen sägande:

»Nej fy! Aldrig mera i världen skall der någon bo eller vistas, det har jag utlofvat!»

»Är der då så mycket rottor, eller annat värdfolk i väggarne?» frågade jag skämtande.

»Ack, väl värre!» svarade hon, oaktadt hennes man sade:

»Kära Elise, var nu inte så barnslig! Talar du bara om hvad som utgör *din* farhåga för rummen der uppe i gamla byggningen, så — tro mig — inqvarterar sig der vår vän och gäst, i ren trots; jag känner honom sedan längre tid tillbaka.»

»Aha,» sade jag skrattande, »nu förstår jag! Det är väl *andar* som hålla till der uppe. Men det är ett sällskap som jag ingalunda fruktar, utan utber mig tvärt om att i natt få göra deras

intimare bekantskap, ty jag känner så litet och så få af dem.»

»Åh nej! det är rent omöjligt!» sade Frun, som gerna ville prata alldeles bort hela projektet. »Du har ju säd deruppe, dessutom!» tillade hon, vändande sig till sin man med ett förstulet blinkande, som jag dock rätt väl märkte.

»Ja visst!» svarade han, »i salen och gäst-kammaren — der ligger säd, men i gamla säng-kammaren»

»Nej fy! kära du, tala ej om det nästet!» inföll frun. — »Hade ändå gästkammaren varit ledig! Men ... gamla sängkammaren!» — och hon ryste, ryckande på axlarne.

»Der är således den allra värsta spökdansen!» sade jag, allt jemt skrattande, »der svänga de då om som allra bäst; och som jag var tvungen att resa ifrån en stor bal i Wenersborg, så skulle jag sannerligen önska att i natt få något surrogat därför.» Och nu ropade jag helt kort och godt på min betjent, sägande: »Kom nu och tag mina saker, och följ med!»

Min gamla lärare, som kände mig, som såg att det var min fulla mening, och som dessutom insåg huru otrefligt det skulle blifva i den förfärliga trängseln, och att jag troligen på natten någon gång, om ej flera, skulle blifva väckt af barnskrik, — en så dräglig musik för en pappa

sjelf, när det icke är allt för mycket, men så genom odräglig för alla andra, huru litet det än må vara; — min gamla lärare, säger jag, samtalade först litet och sakta med sin fru, och tog derefter en lykta, samt gjorde sig färdig att följa mig upp i det omtalade *spökhemvistet*, ty denna titel på den gamla byggningen låg på hvart enda drag af den förfärade fruns anlete, ehuru äfven hon gjorde sig redo att följa tåget. Nu sattes det i gång.

Pastorn gick i spetsen, med lyktan i hand, och visade vägen; derefter följde min betjent väl lastad med alla mina effekter; så kom frun och jag, — och jag måste, till mitt beröm, och för att något lite skryta dermed, tillägga, att hon höll sig så nära mig, som hon det för anständighetens skull kunde; och som hon var rätt dejlig och söt, och jag en ung löjnant — och sådana sällan nog afsäga sig ringaste ynnest-bevis af ett älskvärdt fruntimmer, utan tvärtom räkna sig detta till förtjenst och tro sig ofta ingifva damerna en öm känsla, när dessa åter endast närma sig dem af fruktan för hundar, kattor, råttor, onda kreatur och spöken — så var detta mig rätt behagligt.

»Harska sig icke så mycket och så tvislande och med så mycken säkerhet på sin sak, min unga krigskamrat!» afbröt Öfversten sig sjelf, seende bort åt en ung Löjnant som icke tyckte särdeles

om reflexionen, men så mycket mera om sin vackra granne. — »Kom ihåg, min unga man, att äfven jag har varit löjtnant, och har någon erfarenhet i saken!» tillade han, och fortfor sedan:

Tåget slutades med husets drängar, som buro den omtalade sängen; och under vägen hörde jag huru den ena halfhögt sade till den andra: »Så i alla dagar! skola vi nu upp i det otäcka förb. nästet än en gång i qväll. Jag tyckte det kunde varit nog med en gång, det var inte för roligt det.»

»Åh kors,» svarade den andra, med litet dristigare ton, »nu ä' du fälle inte så rädder, nu måtte väl ingenting kunna hända när vi ä' så många som fem karlar och ett qvinfolk.»

Han hade verkligen rätt att blott *ett enda qvinfolk* var med, ty jag fick sedan veta, att af pigorna i huset ej en enda, hvarken med lock eller pock, stått att öfvertala att göra sällskap. — Tåget fortsatte sin kosa öfver gården, och nu satte prestfar sjelf i den förrostade nyckeln till den gamla förstugu-dörren, men den ville icke gå omkring, på något villkor.

»Nu ha' ni brutit sönder detta gamla, usla lås, när ni hemtade sängen i gästkammaren!» sade pastorn, förtretad, till drängarne, ty vi stodo imelertid under bar himmel, och det både blåste och snöade.

»Nej, käraste vän!» svarade frun, med af köld och räddhåga darrande röst, »förebrå dem icke detta, ty de hafva icke gått igenom denna gamla port, genom den bräckliga farstugan och stora salen, utan de togo helt behändigt ut ett fönster i gästkammaren, och togo den vägen ut sängen, som stod strax bredvid.»

»Ja så!» sade pastorn lakoniskt, »mina herrar drängar, trodden således att j skullen träffa på andar och gastar, om j gingen rätta vägen genom dörrarne, men jag skall berätta eder att det är just när man smyger genom fönstren, eller andra orätta vägar, som man möter dem der de finnas.»

Imellertid hade han lirkat upp låset till den gamla porten, som gnisslade på sina förrostade gångjern, och vi inträdde i en gammal förfallen förstuga, lik alla andra sådana. Pastorn bad oss akta noga att ej nedfalla i de hål och vakanser efter tiljor i golvet, som här och der uppenbarade sig; och frun tog ett kraftigt tag i den arm jag bjudit henne. Salsdörren var nästan lika svår att få upp som förstugu-porten; och dit inkomna, funno vi ett stort, mörkt och förfallet rum, med halfnedramlad spis, hängande pappersremсор i fula festoner, öfverhöljda med damm och spindelväf, på väggar och i tak; golvet lutade mycket åt fönstren, och dessa tycktes vara i allra sämsta

skick. Nästan öfver hela golfvet låg säd, hvilket var det enda ljusa och trefliga i hela rummet.

»Ack min bästa vän!» sade frun med ängslig stämma till sin man, »kunde vi icke ändå rödja bort de der ärtorne, eller hvad det är för slag, i gästkammaren, så att vår kärkomna gäst åtminstone kunde slippa att bebo »gamla sängkammaren.»

»Nej, min bästa vän!» svarade pastorn och styrde under tiden kosan åt venster, medan frun drog mig åt högra sidan, der gästkammaren var belägen, — »nej, det är ogörligt, och dessutom tror jag att man möjligtvis skulle kunna elda i den gamla sängkammaren; men, i gästkammaren åter, vet du så väl som jag, att kakelugnen är alldeles nedramlad.»

Detta var ett argument, icke godt att disputera i denna kalla årstid, och pastorn förekom mig dessutom, ty jag hade just föresatt mig att, kosta hvad det ville, bebo denna fruktansvärda »gamla sängkammare», emedan jag hade en otrolig håg att brottas med alla dessa andar, som man der förmodade; eller, allvarligare taladt — en stor åtrå att visa alla dessa människor, och min gamle lärare särdeles, mitt mannamod och min kallblodighet, båda delarne stödjande sig på det inrotade begreppet jag *dittills* haft, att andar aldrig gifva sig tillkänna för våra yttre sinnen, funnes de ock.»

Det var någonting i öfverstens ton, när han utsade detta ordet »dittills», som kom alla fruntimren att rysa och maka sig närmare sina grannar. Hvad herrarne dervid kände, veta vi icke så noga, ty de kokettera då aldrig med sin *terreur panique*, funnes den än.

»När vi inkommo i den så allmänt förhatade »gamla sängkammaren», fortfor berättaren, »så blef jag helt förvånad, ty jag hade trott att detta rum skulle vara ett *non plus ultra* af elände och délabrement, men i det stället var det ett temligen hyggligt rum, der pastorns och pastorskans öfverflödiga möbler voro ordentligt uppstädade, och när nu den, af pigorna redan i förhand bäddade, sängen tillkom, fick rummet något verkligt trefligt. Jag utbrast genast i loford öfver min tillkommande bostad, och i en viss förundran öfver att detta rum kunde vara så illa ansedt. Frun släppte icke min arm, men pastorn sade skrattande:

»Ja, det är så mycket besynnerligare, som det är det enda drägliga rum här finns på hela stället, helst det har en ovanligt vacker utsigt; men ändå kunde jag ej förmå min kära hustru att midt på solklara sommardagen vistas här, när flugor, mygg och hetta höllo på att fördrifva oss ur de der kyffena der nere.»

»Bevare mig Gud!» svarade frun, och nu blef fråga om eldningen. Pastorn undersökte sjel

kakelugnen och spjället; allt tycktes vara i temligen godt skick, och nu tillsade han en af sina drängar att skyndsamt gå efter ved och stickor. De dröjde dock qvar båda.

»Nå så gå då båda två!» sade slutligen Pastorn, »det måtte ni väl våga, edra feqa mesar.»

Misstänksamt och skyggt sågo de ut åt den gamla salen som de skulle passera; men sedan frun antändt de medhafda ljusen, sedan de fått lyktan till sin disposition och upplysning, och sedan min betjent — en modig krigsbuss och rytare lika som jag — gjort sig redo att följa dem, bar det ändteligen utaf.

»Hu!» sade frun, när alla dessa trenne karlar afmarscherade, »skola vi blifva allena här!»

Då började både jag och hennes man hjertligt skratta, och hon skändes slutligen för sin feghet och började skratta med. Men nu återkommo drängarne med ved; och jag hann icke att, som jag egentligen ämnat, under deras frånvaro fråga om *orsaken* hvarföre detta rum var så illa beryktadt, — något som särdeles väckt min nyfikenhet.

Först slog röken fram ur kakelugnen, sedan der blifvit eldadt, men sedan brann det förträffligt; och när brasan sprakade som bäst, propo- nerade pastorn att vi skulle gå ned till den väntande af- tonmåltiden.

»Jag ser på dig, min gosse,» sade han till min betjent, »att du allena vågar vårda elden här inne!»

»Ja bevars!» genmälte denne, »om det än vore hela natten igenom.»

»Åh, vi skola väl dröja hos harrn!» sade drängarne, som nu äfven ville visa sig modiga, och jag tror visst att min betjent åtminstone ej afslog anbudet. Vi gingo emellertid ned, och frun drog ett djupt och godt andetag, just då hon och jag kröpo in genom den låga dörren till deras lillepytte-boning. Inkomna i »sällskapsrummet» var bordet väl och inbjudande dukadt. Maten var dock icke intagen, utan frun aflägsnade sig genast, förmodligen för att derom bestyra, och jag blef allena med pastorn.

»Min gamla vän!» började jag genast, »gör mig den tjensten och säg mig orsaken hvarföre man tagit mitt tillkommande sofrum i en sådan afsky. Jag kan icke förneka att detta väckt min nyfikenhet; men jag försäkrar, och tror mig till eder knappast behöfva försäkra,» tillade jag skrattande, »att hvad orsaken än må vara till denna misskredit, så kan det på intet sätt rubba min föresats att bo der, eller ens gifva detta rum något lyte i mina fördomsfria ögon.»

Pastorn såg sig om, för att försäkra sig att han ej hade några lyssnande pigor att be-

fara, och derefter började han i en låg, underlig ton:

»Åh, det är i anseende till en gammal händelse som man påstår tilldragit sig der för många, många år tillbaka, men om hvilken jag just icke gerna vill tala, af orsaker som du snart skall få veta. Om traditionen säger sanning, så var händelsen högst ohygglig, ty man vill veta att en gammal prest-enka här mördad sin son och sin sonhustru af ondska och afund, för att de nu voro de regerande i huset, sedan sonen blifvit af församlingen vald efter faderns död; och man påstår att den gamla frun, plågad af onda andar, och utan ro i grafven — *går igen*, som allmoggen säger, hvar enda natt i detta rum, der denna illgerning skulle föröfvats, der man dessutom hör hennes offers qvidande, och många andra ohyggligheter. Huru nu härmed må vara, lemnar jag alldeles derhän, men säkert är att när vi hitflyttade för tvenne år sedan, stod min hustru ej att öfvertala till någon inflyttning i detta gamla hus, ehuru församlingen då ej ännu var alldeles ense om det skulle rifvas, ombyggas eller blott repareras. Men min hustru föreställde mig med hela den qvinliga värtaligheten och öfvertygelse-förmågan, hur *mycket besvär* det skulle blifva att först etablera oss *der*, och sedan *här*; och hon, annars mycket eftergifven och lätt att leda, var i detta

fall så envis och enträgen, att jag mycket väl förstod, att till hennes obenägenhet voro skäl dem hon just icke androg som de viktigaste, men hvilka dock väge mest i vågskålen. Det fick blifva derved; och när vi hitkommo, hade man en sådan respekt för detta gamla, nedruttnade hus, och framför allt för detta, det enda brukbara rum deruti, att jag mången gång både skrattat och varit ond därför, samt slutligen verkligt började lyckas att öfvertyga Elise om orimligheten af hennes räddsla och göra tjenstfolket något begripligt deras vantro. Men sedan i fjol höstas har denna räddhåga och vidskeppelse olyckligtvis tagit en alldeles ny frisk fart, och en ledsam omständighet gör att jag hädanefter alltid — åtminstone på en längre tid — får litet svårt att åter inpregla någon fördomsfrihet för detta gamla ruckel, utan är jag ganska glad att det till våren rifves ned, för att sedan alldeles nybyggas, ett långt stycke längre in i trädgården, för att få större och rymligare gårdsrum.»

Jag var, som man väl kan tänka, särdeles nyfiken att få veta hvilken underbar tilldragelse som änyo injagat denna förfärliga spök-räddsla för »gamla sängkammaren», som jag nu fann råda i hela huset, hos min gamle lärare undantaget.

»Jo,» sade han, med ändå lägre röst än förut, »jag skall väl äfven därför redogöra: saken var

den, att jag hade en gammal skol- och akademiekamrat som i ungdomsåren var mig mycket kär, och i hvars föräldrars hus jag njutit mycken godhet och välvilja. Men våra banor skiljdes alldeles åt, när jag började min kondition i dina föräldrars hus; dock kände jag alltid en ljuf efterklång af vänskap och tillgifvenhet för honom i mitt hjerta. Han var emellertid blifven handlande, och råkade förlidet år att komma på stort obestånd, invecklande en hel hop människor i ett föga hederligt falissement, mera af misräkning, slarf och obetänksamhet, samt några tillstötande oförutsedda olyckshändelser, än egentligen af elaka och nedriga afsigter., Men de som förlora sina penningar, se sällan till de mer eller mindre förlåtliga orsakerna dertill, utan mannen hade väckt stor ovilja, och satt nu häktad, väntande att dömas till något nesligt straff. Imellertid lyckades det honom att nästan med lifsfara komma undan både bevakning, häkte och uppbragta kreditorer; och på sin rymning till Norrige, kom han förklädd hit en afton förliden höst, och bad oss om tak öfver hufvudet blott för en enda natt; men som man redan var honom på spåren, och slog efter honom just i denna trakten, måste han nödvändigt döljas, på ett eller annat sätt. Jag var icke i stånd att neka honom detta; ty, ehuru strängt laglydig man gerna vill och bör vara, så hafva dock hjertat,

vänskap, tacksamhet och ungdoms-reminiscencer äfven sina lagar, som icke heller vilja vika åt sidan eller gifva med sig. Min hustru, som äfven känt honom i fordna dagar samt bibehållit vänskap för honom, blef nu betagen af det vanliga, hvarken på förnuft eller förnufts-lagar byggda, qvinno-medlidandet, och som hon numera ej hyste så stor fruktan för den gamla byggningen, föreslog just hon, att vår olycklige gäst skulle taga hus derstädes. Under skymningen släppte vi in honom genom fönstret, och sedan buro vi mat och andra förnödenheter till honom samma väg — allt utan att någon af tjenstfolket anade det ringaste deraf. Mannen hade alltid varit en orädd, glad och »stoujours» karl, samt skrattade uppenbart midt i sitt betryck, när Elise, äfven skrattande, bad honom samla mod och stå på sig, ty hans soffrum var allmänt beryktadt såsom spök-kammare. Allt detta passerade en lördags-afton, och jag satt länge uppe denna samma afton, för att sluta en predikan för morgondagen, hvars fulländande min stackars väns ankomst afbrutit. Jag lade mig således något sent, grubblade mycket på om jag egentligen gjort rätt eller orätt, kände tyngden af detta, det svåraste af alla tvifvel, somnade först mot morgonen och steg således äfven upp senare än vanligt. Min första tanke gällde den stackars flyktingen. Jag skyndade att kläda mig, och ilade

till honom; men huru förvånad blef jag icke, när jag fann rummet tomt, fönstret utslaget samt stående vidöppet, och flera af min väns effekter glömda på bordet. Dessa rafsade jag i största hast tillsammans, helst jag hörde röster nalkas, och icke ville att man skulle se mig der jag då var. Jag lyckades med möda att komma undan, ty strax derefter fick jag se mitt eget tjenstefolk, hvilka, nästan alla med bleka anleten och under ett besynnerligt doft men ifrigt samtalande, valfärdade till detta samma öppna fönster, utanför likväl. På en omväg gick äfven jag dit, och frågade, med låtsad förvåning, hvad de gjorde här, samt hvem som slagit sönder fönstret, etc. Först svarade mig ingen, men slutligen grep en gammal piga — som vi haft i flera år — sig an och började berätta:

»Jo, vet herr pastorn, här har varit ett fasligt regemente i natt, och nu kan pastorn aldrig mera säga, att spökeriet här i byggningen är bara skrock och vidskepelse, barnsagor och sådant mer, ty nu har man inte allenast *ett* utan *många* vittnen derpå.» — Jag bad henne tala tydligare,» — fortfor min gamla vän, — »och med ledsnad öfver att ej genast kunna förklara allt detta för det församlade och konsternerade folket, och med någon förvåning öfver att ej alldeles kunna det, ens för mig sjelf, afhörde jag nu drängarnes berättelse.

Dessa hade nemligen den föregående aftonen varit ute på någon liten dans eller »rolighet», som de sjelfva kallade det, och återkommo omkring midnatten genom trädgården, för genvägens skull. Redan på långt håll hade de tyckt sig se ljus flämta från det gamla sängkammars-fönstret, och de sade sig icke varit vid bästa kurage när de kommit närmare, ty deras väg gick nästan förbi det norra hörnet af gamla byggningen, der detta rum just är beläget. Men deras förskräckelse hade ej haft några gränser när de slutligen, trafvande allt hvad de förmådde, ändteligen voro alldeles invid fönstret, och de då tydligt sågo rummet upplyst, fast det i en hast blef kolmörkt, då de dereremot hörde »jemmer och tandagnisslan, tjutande och hväsande, kedjors rasslande och släpande, samt sluligen sågo — ja, tydligt med öppna ögon sågo — icke en, utan alla tre drängarne — huruledes *sjelfva Skam*, med horn på hufvud och knän, samt hästhof och allt sitt »vanliga tillbehör», slagit upp fönstret så att det fallit i tusen bitar, hoppat ut derigenom, och sedan alldeles som sjunkit under jorden.» — Jag låtsade ej sätta minsta tro till deras ord,» fortfor pastorn, »och för att bevisa dem deras öfverdrift, frågade jag huru de i kolmörker kunde se allt detta, hans horn, hästhof, etc., men de svarade mig genast, att ur »Skams» mun stod en mörk, blåaktig eldslåga, som upplyste

honom fullkomligt, tills han försvann. Jag låtsade väl le åt och betvifla alltsammans, men inom mig var jag högst förvånad öfver denna min stackars gästs besynnerliga flykt, helst vi kommit öfverens att han om morgonen skulle få en häst, som han sedan kunde lemna till en af mina bekanta, på sjelfva gränsen. Men sedan,» fortfor min värd, efter en liten paus, »sedan fick jag nöjaktig upplysning från min flyktade vän: Han hade fruktat ljusa dagen och länsmännens klor, samt begifvit sig åstad, ju förr dess hellre.»

»Här slutade min gamle vän och lärare sin berättelse; men jag, som kände honom så väl,» — fortfor vår förtäljande öfverste — »tyckte mig i hans drag läsa en viss förlägenhet, en åstundan att ombyta ämne, eller åtminstone en obetydlig benägenhet att fortsätta detta. Vi tego en stund; men — skall jag bekänna det för eder, mitt herrskap! — nyfikenheten öfverväldigade mig slutligen, och efter vår besynnerliga tystnad tog jag så här till orda:

»Min bästa vän! nu förstår jag fullkomligt alla omständigheterna, både af spökeriet och hvarföre man befinner sig jäfvig uti att kunna rätt förklara det för husfolket, men en enda sak — förlåt mig det — är och förblifver mig dock mörk och obegriplig; en enda sak finner jag icke nyckeln till, och det är huru din hustru, den kloka

och fördomsfria pastorskan, som dessutom vet hela den naturliga orsaken till det sista förmenta spökeriet, huru äfvenväl *hon* kan dela folkets inrotade förskräckelse?»

Min värd teg en stund, och skrufvade under tiden fram och åter på locket af sin snusdosa; men då jag ännu en gång uppmanade honom att nöjaktigt förklara mig denna gåta, sade han, med en ännu långt lägre röst, och med något doft deruti, som skulle kommit eder, mina damer, att kanske något litet rysa!» — (de ryste alla öfver en bank) — »jag ser det, jag är fångad i mina egna nät, och måste äfven ut med det ledsamma slutet af allt detta. Jo, här har du nu *verkliga* förloppet: Med stor ledsnad öfver denna obehagliga natt-händelse, som vi visste skulle göra mycket buller och uppseende och väcka åtskilligt prat i orten, samt med stor oro öfver vår olyckliga väns öde, som svårligen i natt och mörker kunnat reda sig i en djup och vild, för honom alldeles okänd skogstrakt, afvaktade vi otåligt någon under rättelse från honom, utan att dock kunna fråga någon, eller ens veta hvartåt vi skulle ställa någon efterspaning. Men, döm nu om vår förvåning och smärta, när jag slutligen och ändteligen mottager ett halft ohöfligt, halft vansinnigt bref från den arma flyktingen. Han tackade mig ingalunda för mitt »förb. nattqvarter», försäkrade att

han aldrig i sin lefnad utstått sådana »helvetes
gval som denna fördömda natt, bland spöken, an-
dar och gastar.» — Hans bref var högst förvir-
radt, och med stor grämlse hafva vi sedan erfa-
rit, att han allt ifrån denna olycksaliga natt varit
mer och mindre rubbad till förståndet, och nu så
galen att man nödgats innesluta honom på ett
dårhus.»

Pastorn teg en liten stund, och jag hade
heller ingen håg att tala, men ändteligen återtog
han ordet.

»*Jag för min del,*» sade han med eftertryck,
och nästan alldeles med samma ton som han i
fordna dagar brukade, när han som lärare ville
öfvertyga mig om något som jag icke var rätt
fallen för att tro eller fatta, *jag för min del*, som
omöjligen kan förmå mig att sätta tro till någon
vidskepelse eller någon människornes gemenskap
med *onda* andar — jag för min del tror att vår
väns vansinne just i detta ögonblick, af någon till-
fällighet, kanske möjligtvis af någon oss okänd
skrämsel, som haft högst naturlig orsak, om man
vetat den, just i denna stund tog sin början, och
att han — hvars inbillning dessutom var upp-
jagad af mångahanda dystra föreställningar vid den
tidpunkten — verkligen *trodde* sig se och höra
allt hvad han nu oupphörligt vurmar om. Men
min stackars hustru, annars så klok, och — som

du säger — äfven fördomsfri, hon har helt andra griller i sitt hufvud, och om hon med en viss ovilja alltid betraktat den »gamla sängkammaren», så ser hon den nu med en oöfvervinnelig afsky och fruktan; och jag är rätt glad», — fortfor pastorn, — »att en sådan karl som du kommer och visar henne sin orimliga barnslighet i detta fall, men gladast är jag i alla fall,» fortfor han, och steg opp från sin plats, »att hela rucklet blir nedrivet, bara vi få första vårdag.»

Här slutades min väns berättelse, och nu kom värdinnan och straxt derefter aften-måltiden, som gjorde henne stor heder, och hvaraf jag lät mig smaka med en ung resenärs vanliga, goda och förträffliga aptit. Min gamle heders-vän och jag drucko flitigt om med hvarandra af en flaska gammalt ypperligt vin, och ända tills minsta skynten af »gamla sängkammaren» och dess luftiga innevånare — förglömdes. Först när jag efter slutad måltid, och långa interessanta samtal derefter, skulle taga godnatt, såg jag på fruns bleka kind och darrande läppar, att hon hade haft den i lifligare åtanka än *vi män*.

»*Vi män!*» upprepade den unga fru D., med ett litet hänskratt. — »Min Gud hvad de alltid stoltsera på sitt mannamod, äfven om harhjärtat skulle sitta i sjelfva halsgropen, och de ej kunna andas af lutter hjertklappning och ängslan, ty

medgif nu, bästa öfverste W., att, så krigsbuss ni var, och husar med sabel vid sida, och pistoler i bälte, kartusch och sabeltaska, så — kände ni eder dock rätt illa till mods, rätt obenägen att låta kommendera eder: »framåt marche!» när det ändteligen skulle bära utaf till den der horribla »gamla sängkammaren» som jag icke ville beträda med min minsta fot, fick jag än derföre alla Moguls skatter.»

»Schyt!» ropades från alla håll, ty allas nyfikenhet var i hög grad spänd, att få yeta huru öfversten tillbringade denna länge omordade natt. Men öfversten fortfor icke med sin berättelse, utan vände sig till fru D. så godt han det kunde, i det mörker som nu nästan totalt var för handen, ty elden i kaminen var längesedan bortdöd, och månan drog sig då och då bakom ett tjockt snömoln, för att dess emellan likväl, så mycket klarare frambryta, men nu var den gömd.

»Ja, min bästa fru D.», sade öfversten med en ton som uti sig hade något ovanligt, »skall jag nu verkligen bikta mig för eder och alla dessa andra värda bekanta och vänner, så måste jag tillstå och bekänna, att jag aldrig i min lefnad hade känt mig sämre till mods, än när jag — med raska steg, superb hållning och under skratt och skämt — följde min värd, som ånyo vägvisade mig till mitt redan kända sofrum. Men, väl dit

inkommen, vek en stor del af de obehagliga känslor, ty der var rätt trefligt, varmt och ljus. Min värd önskade mig snart en god natt, och såg då sannerligen så litet bekymrad ut för hvad som skulle kunna hända hans gäst, att jag inom mig ordentligt skämdes för den lilla *souppçon* af harhjärtklappning som jag känt, fast jag tryggt kan säga: »men det märkte ingen». — Jag hade nu åter hela mitt mod, och skrattade hjertligen åt min betjent, som, när pastorn var gången sina färde, förklarade mig, att om jag visste allt hvad han nu visste om *detta rum*, så skulle han aldrig gått in på att bebo det; men att *nu*, i så fatta omständigheter, att jag det ovedersägeligen skulle göra, ingenting kunde hindra honom (betjenten) att dela mina öden, och ligga på en gammal soffa som stod borta i en vrå, helst han — hade ingen annorstädes att ligga. Det på en gång beskedliga, godsinta och löjlige i denna framställning, och detta sätt att göra nödvändigheten till en dygd, kom först mig och sedan honom sjelf att hjertligt skratta, och med bästa kurage i verlden lade han sig, samt snarkade en tio minuter derefter, med så äkta sömn-accent, att jag nästan ryste därför, tänkande att spökene voro säkert långt mindre besvärliche, åtminstone tystare och saktmodigare. Jag sjelf lade mig icke genast, utan som jag i allra största hast begifvit mig från

Wenersborg, och huller om buller i min port- följ endast hunnit inkasta depêcher, pengar, bref och pengar om hvarannnat, föresatte jag mig att nu göra en liten revision, och bunta ihop hvar sak för sig, samt att skriva ett angeläget bref, hvilket jag heller icke hunnit med, i anseende till den brådskande afresan. Jag satte mig således i fönstret vid ett bord som stod der. Dagen och aftonen hade varit temligen lugna, men nu stormade det förfärligt. Ingen rullgardin, inga luckor funnos, utan ljusen slämtade mycket, det såg jag nog, men omöjligen kunde jag föreställa mig att de kunde blåsas ut deraf. Dock hände detta! En stormil kom: det ena ljuset sade först godnatt, och när jag i ögonblicket försökte att åter antända det vid det andra, så delade detta andra äfven samma öde. Der satt jag nu i kol- mörker! Tobaksrökare var jag den tiden ännu icke, och hade således hvarken elddon eller ens svafvelstickor med mig, och alla våra nu så vanliga sätt att i hast få upplysning och ljus antända — trädstickor åtminstone — dem kände man ej då. Innerligen förtretad gick jag till eldstaden, fann der, till min stora glädje, några ännu lefvande kol och började blåsa. Jag var obetydligt hemma i den ädla konsten, och jag började slutligen miss- trösta om att lyckas, började fundera på att väcka

min betjent för att se om han kunde hafva konstfärdigare lungor, när slutligen — till min stora fröjd — det tog eld och ljuset antändes. Nu var jag klokare af erfarenhet vorden; drog nu fram mitt bord ett par alnar på golvet, och satte mig åter till mitt värf; allt likväl i samma direktion som förut, d. v. s. så att jag dock alltid hade ljusen mellan mig och fönstret. Men nu flämtade icke dessa, helst jag lagt några klädespersedlar framför det värsta draget i fönstret. Åter satt jag helt lugnt, störd af intet annat än min betjents djupa sömn, och med tankarne långt fjerran från det närvarande, och alldeles förglömmade det farliga rummet. Men snart skulle jag få en förfärlig påminnelse derom! Bäst jag satt och skref eller räknade, — jag minnes ej rätt hvilket — kastade jag hastigt upp ögonen mot fönstret, och en otäck känsla genomlade mig, när jag der mötte ett par ögon, gnistrande alldeles som i eld. I samma ögonblick slogs fönstret ut med ett grufligt brakande, och den onde fienden kom denna gången utifrån och in, för variations skull, alldeles à la rabulist, och bestod uti en — ohygglig och näsvis nattuggla af största sort, som, lockad af ljusen, fann för godt att helsa på mig. Den karnaljen flaxade först ut det ena ljuset, och i ögonblicket derefter, det andra. Nu stod jag åter i mörkret, men i en långt svårare belägenhet än

förra gången. Ugglan flög rastlöst omkring vägarne, flaxande med sina stora otäcka vingar, nedslående allt som kom i hennes väg, hvaribland en vattenkaraff och glas, med mycket brak. Snö, regn och luftdrag inströmmade obehindradt genom det sönderslagna fönstret. Min betjent, som ändteligen hade vaknat af allt detta, och som blott *hörde* det förfärliga väsendet, utan att kunna se det ringaste deraf; han började ömsom läsa en bit af Fadervår, ropa och leta efter sin sabel, samt svära öfver den »förb. och förhexade kam-maren». Jag blåste oupphörligt på kol, så små som ärter för att åtminstone få upplysning i saken. Slutligen — efter många misslyckade försök — brann ändteligen ett ljus, men nu blef det en konst att bevara detta för luftdraget och för den flaxande ugglan, samt sedan att få fast i det satans kräket. Min betjent, något litet återkommen från sin spökräddsla, men fasligt ond på ugglan som hade gifvit anledning till den, propo-nerade mig att med ett pistolskott göra ett kort slut på alltsammans; men veten j väl mitt herrskap, att, så gerna jag detta gjort om ugglan befunnits i den fria luft som naturen gifvit henne, så väl som hvarje annan besjädrad innevånare, till sitt element, så omöjligt blef det mig att inom rummets trånga gebit, sigta på henne och skjuta ned henne, utan med min betjents tillhjälp lyckades

det mig slutligen att få fast i ena grå vingen af den besten, och få fösa ut henne genom det sönderslagna fönstret. Detta reparerades sedan så godt som möjligt var, med en af pastorskans öfverflödiga dunkuddar; af ett packlakan gjordes en gardin, och när allt detta var färdigt då var klockan tolf, och jag lade mig, uppledsen vid alla de afbrott som min brefskrifning och mina kalkyler lidit. Ljusen satte jag dock bredvid mig, ty jag var ingalunda sömnig, utan tänkte just att blifva det, medelst litet läsning i en, den tiden nyss utkommen, liten Novell vid namn: *Ruinerna vid Brahehus*. Men den var för mig alldeles *icke* sömngifvande, ty den är ganska rolig och underhållande, och långt bättre än många af dem som man i dessa tider trakteras med. Jag fortsatte framgent min läsning, och när jag kom till den lilla romansen:

»Tyst och häpen vandringsmannen går.» etc. så tyckte jag mig känna igen att jag hört den sjungas, och började i mitt musikaliska minne leta efter melodien. För detta ändamål lade jag boken ifrån mig ned på täcket, och gjorde hvad man ofta plägar göra, när man vill fundera rätt på något. Jag slog upp ögonen för att se i taket, just som hade minnet något gömställe derstädes; men *nu*, mina damer! nu må j skratta om j viljen åt mig, men jag bekänner min svaghet, jag bekänner

att håren reste sig på mitt hufvud, och svett-dropparne trängde sig ut på min panna, hjertat kunde ej ens slå, och jag kände tunga och arm alldeles förlamade, ty den allra djupaste tystnad rådde i rummet, och icke dess mindre blef jag vid den motsatta mörka väggen tydligt varse

.....

Men här blef öfversten plötsligt afbruten i hela sin berättelse.

»*Tig med hvad du såg! .. eller*» ropade nu en dof, ihålig röst från den dunkla salongens mörkaste och mest aflägsna hörn. Damerna gånge till ett enhälligt anskri och fattade tag i den närmast sittande af herrarne. Öfversten stannade tvärt i sin halfva mening, såg bort åt det hemska hörnet, gjorde en liten rörelse lika som för att stiga upp, men blef qvarsittande. En half minuts förfärlig hemsk tystnad blef nu rådan-de, ty karlarne sade intet, och fruntimren stötte endast omärkligt på hvarandra, nästan ohörbart hviskande: »Hvad var detta?»

»Jag tror vi befalla in ljus,» sade den grefliga värden och ringde i detsamma. Ingen svarade, och inom ett par ängsliga minuter stodo åter betjenterne der, med sina antända ljus och lampor. Ingen yttrade ett enda ord om hvad som passerat, men lika som af en gemensam ingifvelse, drogo sig alla ur salongen, in i små rummen.

Damerna gingo två och tre på en gång genom dörren, och ingen ville vara sist. Herrarne följde damerna och, till mångens förvåning, trängde sig vår modige och kække öfverste bland de allra första. Brickan med vattenkaraffer och vinbuteljer lemnade man i sticket qvar i den dystra salongen, der den alltid brukade stå, och helsade ej på den en enda gång under loppet af aftonen, oaktadt man ätit en förträfflig, men något salt hummersaladé till middagen. Aftonen var trög och tyst. Ingen kom sig före. Alla sågo sig misstänksamt omkring i hvart ögonblick, och makade sig tillsammans så mycket som möjligt. De äldre herrarne spelade en död och enformig *whist*. Värddinnan proponerade damerna och de yngre karlarne en Kille, men ingen skämtade hvarken öfver Blarén eller kamraten på en fot, kruka eller krans, utan man gaf och bytte, gjorde appeller, satte in, strök och dog, — allt mekaniskt och machinmessigt, med tankarne långt ifrån spelet, ehuru ingen meddelade sig till grannen. Men föll en ljus-sax från ljusbrickan på bordet, eller kastade någon en spel-mark, litet hårdare än vanligt, uti insatslådan . . . så hoppade fruntimren helt högt; och fru D. som vunnit hela insatsen ett par gånger, och hvilken man brydde litet för detta, svarade helt allvarsamt och nästan ängsligt, alldeles utan sin vanliga skämtsamma liflighet:

»Ack, jag kan väl blifva fattig igen, innan morgonen gryr, ty det säger jag för sannt, att här sitter jag kvar tills i morgon, när solen är på himmelen.»

»Topp!» sade en af de andra damerna; och de öfriga nickade bifall.

Imellertid kom den på landet alltid efterläng- tade och välkomna posten, och detta var det för- sta som gjorde en liten diversion i den tröga och ängsliga sinnesstämningen, som nu var rådande i denna, annars så muntra och själfulla, sällskaps- krets. Hvar och en fick angenäma bref. Hvar och en meddelade några nyheter derutur, och när alla slutat sin bresläsning, började man slå sig lös på den otaliga mängd af tidningar, månads- och vecko-skrifter, som det vettgiriga gressliga paret höllo sig med. Fru D. råkade alltid på de roli- gaste notiserne, och när hon föreläste en och an- nan annons ur Aftonbladets sista spalter, blef det omöjligt att icke le åtminstone; men med skratt, prat och skämt ville det sig alldeles icke denna afton.

»Ack hvad man vill purra uti oss mycket otroliga och orimliga saker!» utropade ändteligen fru D., sedan hon med stor uppmärksamhet läst en lång artikel om en — alldeles förvånande *ventriologue* eller *buktalare*, som nu uppehöll sig i Paris och der gjorde stor *furore*, ty han sades

kunna tala långa meningar och låta rösten komma än från skorstenen, än från golvet, än från taket, sjelfva murarne, eller ned ifrån gatan. Han påstods kunna förändra denna röst på flerahanda sätt, och tala än som en grof karl, än som en ung flicka, än som en gammal gumma, samt härma flerahanda djurläten, m. m.

»Af det der finns väl icke ett enda ord sanning,» fortfor fru D., »utan är det väl bara konster och charlataneri.»

Värdinnan började att lindrigt motsäga sin gäst och anförde som exempel en häradshöfding A. som hon personligen känt, och till och med hört säga ett par ord på detta otroliga sätt. Herrarne instämde med grefvinnan. Somliga af dem hade känt och hört samma häradshöfding A., andra hade sett och hört omkringresande buktalare, och man samtalade en lång stund fram och åter i ämnet. Öfversten deltog dock alldeles icke i denna konversation, utan tycktes vara fördjupad i tidnings-läsandet, följande med oafvända blickar de spalter, som upptogo riksdags-förhandlingar. Slutligen vände sig grefven till honom, med en slug och leende uppsyn, sägande:

»Hör nu på, broder öfverste! Du kan bäst upplysa saken om *buktalare*, ty, minns jag icke alldeles orätt, så fuskar du ju litet i handteringen?»

Öfversten såg upp bakom tidningsbladet, rodnade litet, och tog sedan en hälften förlägen, hälften skälmaktig uppsyn, men sade intet.

»Aha! nu begriper jag hela chaisen!» sade, efter en half minuts förlopp, värdinnan, gapskrattande och klappande händerna. »Nu förstår jag hvarifrån detta hemska och förfärliga — »*Tig med hvad du såg!*» — kom.»

Och nu blef ett allmänt skratt och stor munterhet bland sällskapet, och de flesta kände nu först att de, oaktadt det förträffliga och välgörande thé'et, dock voro ganska törstiga, och de skyndade nu till brickan med förfriskningar, som man lemnat orörd hela aftonen i den alldeles obe-

Bord-diskurser 1858.

MIDDAGEN.

Presidenten *** tog en dag sin middag hemma i sitt hus, och det, ovanligt nog, alldeles allena med de sina, utan någon enda gäst, hvilket i detta annars så gästfria hus — men der hvar och en älskade hvarandra inbördes, der husfadern vördades som ett högre väsende, och der man så sällan fick vara *en famille* — nästan ansågs som en liten fest. Man bredde smörgåsar, skämtade och skrattade omkring den gode fadern och bränvinsbordet, ty som presidenten *alltid* varit vän af *all* måttlighet, tyckte han sig ej behöfva titeln af total nykterhets-vän. Fru mamma gjorde likväl snart signal att draga på stolarne och sätta sig till bords. Nu tog den goda aptiten ut sin rätt den första quart-timman, sedan började man åter språka fritt och ledigt.

»Har du slutat andra delen af Ståndsparal-
ler ännu?» frågade den yngsta dottern den äldre,
med halfhög röst, men presidenten hörde det dock,
och utropade genast, vändande sig till sin fru:

»Nå, det var sannt! hvad tycker du om
denna nya roman?»

»Åh jo, såder,» svarade presidentskan, »men
den titeln! den titeln!»

»Ja, det är skada!» intonerade guvernanten.

»Hvad är det för fara med titeln?» frågade
presidenten.

Ingen svarade.

»Hvad har du egentligen att anmärka vid
denna titel, min goda vän?» frågade presidenten.
ytterligare, vändande sig direkte till sin älskvärda
maka.

»Åh, intet just *jag*,» svarade hon, »men alla
påstå ju att den icke passar.»

»Det begriper jag inte!» sade presidenten.
Boken är i sig sjelf ganska medelmåttig, men hvad
titeln beträffar, så uppfyller den allt hvad den
lofvar, och det är allt hvad man kan begära af
en titel.»

»Ja, men man hade väntat sig en hel hop
politiska reflexioner och illusioner, etc. etc.» sva-
rade småleende den äldste sonen, en qvick och
skarpt blickande yngling.

»Ja, »man hade väntat sig!» genmälte skrat-
tande presidenten, »man hade väntat sig!» det är
just rätta ordet, och emedan man nu fann en
simpl roman, *utan* all den politik man väntat,
och som högeligen och ljudeligen hade klandrats
om den der funnits — ty qvinnan är och för-
blifver en misslyckad politikus eller en misslyckad
qvinna — när, säger jag, man nu icke fann all
den royalism eller rabulism som man bespetsat sig
på att få kriticera så tager man sin hämd
på *titeln*, och säger, med ett enkelt och oomkull-
kasteligt maktspråk: »den duger icke!» Och hade
hon bara börjat politicera (ty vi hafva ju kommit
öfverens att det måtte vara en *hon*, fast hon, helt
konseqvant, behåller sin en gång antagna signatur
af Författaren), så hade man alldeles glömt titeln
för att blott hacka på boken, ty — som sagdt
är — qvinnans hjerta kan gerna få klappa
varmt och lifligt för fosterland och frihet, hon kan
till och med gerna i tysthet få arbeta för båda
delarne, så vidt hon förmår, — och det *kan* vara
mycket nog understundom; — men att stiga upp på
aken och derifrån utbasunera sin mening, sina åsig-
ter, och derifrån vilja göra sin »politiska trosbe-
kännelse» i hopp att få den gällande, det gör hon
icke så länge hon är klok och sansad, ty hon vet
då att hon skulle göra sig löjlig, utan att dock
något kunna uträtta, hvarken godt eller ondt.

Nej . . . låt mans titeln vara, och låtom oss hellre nagelfara med inkromet, och se huru det passar till titeln eller ej.»

»Åh ja, men nog kunde hon väl valt en annan ändå!» vidhöll presidentskan, som var mycket säker på sin sak, att titeln var oduglig.

»Åh ja,» genmälte presidenten, »visst kunde hon hafva kallat sin bok för »Herman» eller »Bybarnet» eller »Informatorn» eller, som många andra, alltsammans på en gång, och lite mera till på köpet, för att få titeln rätt lång och inbjudande; men vi skola nu icke bedömma en sak, utan att hafva analyserat den förut. — Hvaraf kommer *Stånd?*» frågade fadern sin lilla yngsta son, hvilken varit så sysselsatt med en mærgpudding, att han ej hört ett enda ord af hvad som rörde samtalsämnet.

»Af verbum *stå* — pappa!» svarade Herbert, och skrapade den delikata saucen med skeden, så att glasyren på talriken började sitta emellan.

»Nå väl — *stånd* kommer således af *stå* och icke af *vara*,» sade presidenten, »och den qvicka fru Schröderheim hade ej så orätt, när hon litet satiriskt svarade en af sina väninnor, hvars man blifvit upphöjd i adeligt stånd, öfver hvilket dess fru mycket yfdes, gerna talade, och således till fru Schröderheim sade, när de, första gången efter denna lyckliga händelse, råkades: »Jag tror

från Herrskapet.

inte jag träffat söta syster, sedan jag kom i mitt nya stånd!» — »Åh, bevars! jag önskar lycka och framgång!» svarade fru Schröderheim, »men, tillade hon, »förlåt att jag frågar: *hvar* har söta syster egentligen sitt *nya stånd*?» Detta var ganska rätt frågad, fast det innebar något litet malice,» fortfor presidenten, »*ty stånd* eller *ståndpunkt*, likasom ett marknadsstånd, betecknar icke den person som der står, utan den plats der denna person är ställd — af ödet, af ställningar, förhållanden, vanor och uppfostran. Här se vi t. ex. ett stånd med matvaror, skinkor, korfvar, slagtade gäss, skollade grisar, äpplen och bakelser. Der sitter en fryntlig matrona, som handhaft dylika saker allt sedan sin spädaste barndom. Hon talar med sakkännedom derom, hon förstår att prisa sin vara och gifva den ett aptitligt utseende, att rätta sig efter tiden och sina kunder, hon förstår och intresserar sig för allt hvad som kan röra hennes kall, emedan hon alltid har tillhört, alltid skall tillhöra detta sitt stånd, der moder eller matmoder före henne framlefde sina dagar. Ett stycke derifrån står nipperhandlerskan i *sitt stånd*. Hvem är väl finare och fiffigare än hon? Hvem förmår väl bättre styra om en negligé, att den blir smakfull och modern och i ögonen fallande, än hon? Hvem kan bättre bedömma de inköp en mode-handlerska måste göra — än hon? Hvem

är artigare, ordentligare och mera förekommande mot den köpande och gapande allmänheten, hvem har vackrare kragar, perlrader och dockhufvuden upphängda, och hvem passar bättre — med ett ord — i sitt stånd, än hon? Men om ödet behagat från början sätta henne i det några alnar derifrån belägna fruktståndet, så hade hon troligen äfven der skött sitt kall. Således måste vi medgifva att det finns ej allenast fyra riksstånd, utan äfven mångfaldiga stånds-nyanceringar dessemellan, fast menniskor äro menniskor, och intet mera och intet mindre i hvart af dem. Om nu någon roar sig att betrakta lifvet i sina många, så högst olika former, som när det visar sig till exempel: i den fattiges torftiga stuga, i den välmående bondens trefliga boning, i den rika och högvördiga prestens gård, eller hos den tarfliga, välmenande komministern, eller under den afsigkomna knaper-adelns remnade tak, eller i aristokratens palats, eller på penning-aristokratens handels-kontor, eller inom adeliga och ofrälse pösmunkars, i höjden resta väggar, prydda med all den lyx som rikedom och fåfänga kunna åstadkomma, om nu någon finner nöje att göra teckningar ur dessa olika »marknads-stånd», — ty till exposition blef dock hvar och en, som lefver i världen, utsatt, — och lägger dessa teckningar bredvid hvarandra, och finner att hvar och en af individerne deruti har sitt all-

deles egna lefnads-mål, som utgår från en egen punkt, och syftar åt ett eget håll, utan all beröring med grannens, utan tvärtom — finner att om dessa deras banor utdrogos i oändlighet, så skulle de dock aldrig råkas, då faller »tecknaren» ovillkorligt på tanken af paralleler, ty med paralleler förstås icke alltid hvad så mången dermed menar, nemligen någon ting synonymt med jemförelse, utan hvad menas med tvenne parallela linier, lilla Herbert?» frågade fadren.

»Tvänne linier, pappa,» svarade Herbert, mumlande på fjerde bakelsen, »som om de än utdragas i oändlighet, ändå aldrig kunna råkas.»

»Rätt, min son!» sade presidenten, »linierna sålunda utdragna råkas aldrig, de olika klasserna af menniskor förblandas aldrig, utan de vandra evigt skiljda, evigt framåt, först sammanträffande vid yttersta och sista målet, och enligt min tanka är just detta något som författaren till »Parallelerne» bör söka att bevisa — om hon det kan — i sin fortsättning, ty dessa första utkast förefalla mig blott som en uppräning till hvilken hela inslaget fattas.» — Och nu sköt man stolarne från bordet, och nu glömde man ända till ringaste skymten af alla stånd och »Ståndsparalleler» för glädjen att få vara tillsammans, älska och vara älskad af de sina.

AFTON-MÅLTIDEN.

Den angenäma familje-dagen var slutad, aftonen kom, thé-bordet framdukades. Vattnet i silfver-théköket kokade och porlade, susade och brusade på sin spritlampa, likt ett oroligt sinne, slutet inom en jernvilja; gräddan stod der så fet, så dum och i sig sjelf så smaklös, som höghet utan vetande; smöret åter, lyste så gult och hade redan till utseendet det pikanta och aptiten retande som höghetens grädda får, förädlad af vetandets och bildningens salt; sockret stod der och glänste, hårdt och sträft att bara taga på, sött och ljuft att smaka på, lika som alla vetenskapers vetenskap; och skorpor och bröd, kringlor och rån, de sågo så läckra och goda ut, så inbjudande och medgörliga som — folket i allmänhet, men, i likhet med dessa, man kunde icke veta så egentligen hvad de innehöllo. Och presidentens familj, tillika med ett par goda vänner som kommit på besök, satte sig nu omkring bordet för att sluka allt detta.

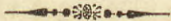
[Åter föll talet på de nyligen utkomna Ståndsparalleler och dess författare. Presidenten var re-

dan ledsn vid att orda och höra ordas om detta lappri.

»Låt henne vara!» sade han, »våra kritiker verka på henne som vatten på gåsen. Gåsen ruskar litet utaf vingarne, och står der sedan lika torr, kanske på det hela tacksam nog att fått sina vingar ljusare och renare af den obarmhertiga sköljningen. Hon förefaller mig som en temligen frisk ande i en bräcklig hydda, som den hvilken slutit sig inom en trång familj-krets och för alltid lemnat världen, men som i inbillningen ropar den tillbaka ibland, och hastigt och lustigt sätter daguerreotypen framför en af dess rörliga tafnor, och straxt är det färdigt, och *genast* ser hon på sina händers verk, och *genast* lemnar hon det sorglöst ifrån sig, till hvem som vill betrakta det. Och under det man dömmar hit och dit deröfver, går hon stilla bort att lefva sitt eget lif, hvars djupaste och bästa känslor hon dock vet att världen aldrig skall känna. Jag tycker mig i aningen skönja ett lifligt spel af skimrande intryck på hennes rörliga anlete, jag tycker mig se på hennes läppar ett lekande skratt öfver dårskaperna i världen, både hennes egna och andras, och i hennes öga — en tår, en tår af vemodig kärlek, af oändlig längtan till det goda, det fullkomliga, som hon åtrår, som hon tillbeder, under det hennes lefnadsflamma drifves framåt öfver lifvets öknar

oaser — längtande *uppåt!* Det förefaller mig äfven att hon bättre än någon inser de otaliga bristerne i sina anspråkslösa skapelser, skrattar först och sist, skrattar mest och bäst deråt, men *kan icke, orkar icke, hinner icke* afhjelpa dem, utan målar för att det roar henne sjelf, ger talfan ut på trycket för att, om möjligt, roa andra, och går der dessutom på litteraturens stora fält och obegränsade allmänning, så allena, så utan alla hjälpare, utan alla gynnare, försvarare, beskyddare och förespråkare, med ett ord — utan allt hvad Fransmännen kalla »*proneurs*», och vi »utpuffare» — går alldeles ensam på sin törniga, sjelfröjda stig, säker att der sällan träffa annat än herr Kritik och fru Kritik och hela småherrsskapet Kritik, ty de trifvas bäst på *sådana* vägar och stigar.

Låtom oss nu tala om något annat!»

S K I Z Z E R.

AF

FÖRFATTAREN TILL KUSINERNA.

FÖRSTA SAMLINGEN.

Sednare Delen.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS L. J. HJERTA,
1844.

S. R. I. N. E. R.

FORBATHS THE RESERVAT

FORBATHS THE RESERVAT

FORBATHS THE RESERVAT

STOCKHOLM

TRADAL ROS L. A. HILSTA

1211

SEDNARE DELENS INNEHÅLL:

<i>Soldaten och hans Hustru</i>	sid.	1.
<i>Fyndet</i>	»	90.
<i>Enkans Son</i>	»	106.
<i>Broderlig uppriktighet</i>	»	176.

GENERAL PRINCIPLES

1	Introduction and first lecture
20	Second lecture
100	Third lecture
170	Fourth lecture

Soldaten och hans Hustru.

Der stod en liten men ordentligt och väl byggd stuga under några höga björkar. En liten ladugård låg straxt bredvid; en kåltäppa, och i följd dermed, en potates-hage, voro belägna närmast böningshuset, och litet längre bort såg man ett par små, med omsorg och möda, upprädda gärdar, der de stora stenhögarna noga bevittnade att människor svettats derför. En smal gångstig förde till stället, och utom hvad man nu redan har nämnt, fanns *intet* som talade om människohänder, ty hög och djup tallskog omgaf denna ensliga stuga, på hvars yttre gafvel man dock såg lysa en brokig, målad, alnshög trädtäffa, som skulle föreställa det regementes vapen, samt gifva tillkänna den rotens nummer, hvars soldat här hade sin boning. Den lilla råg som vuxit i hörnet af det ena gärdet var redan inbärgad. Der

råmade en ko. De aftagna ärterne voro uppresta på en kon-formig ställning, men några trafvar hafre stodo ännu ute i regnet, som väl icke häftigt, men jemnt och flitigt fuktade jorden och allt hvad som ej var under tak. Det luktade redan höst från tallskogen. Man var dock endast i slutet af September. Ur stugans skorsten hvirlade en tjock rök, som än steg uppför, än slog ned öfver den öde, vilda trakten, allt som de fuktiga vindar bebagade, och då och då kom en doft af nybakadt bröd, starkare än en sådan plägar vara, emedan säden ännu var så färsk. Men hvem kände denna doft? — — ingen — om ej den omtalade ko'en, ett par får, hvaraf det ena hade en svagt ljudande bjellra om halsen, och ett par grågula grisar som oupphörligt följdes åt, ty utom dessa, syntes ej en enda af Guds skapade varelser, några våta, olustiga foglar oberäknade. Men i stugan var hvarken fukt, kulen höst, eller en enda skymt af det mjeltsjuka och ängsliga som låg bredt öfver trakten. Der skrattades godt och hjertligt.

»Jo jo,» sade den unga hustrun skälmskt leende, »så är det när man får sitt eget! Då är man nöjd med det minsta. Nog mins jag när du ratade herregårdsbrödet af *bara* rågen, för att det fullit lite på i ugnen! Hvad skulle du då sagt om blandbröd Musjö?»

»Ja, men de bakade inte så bra som du, der på herregården,» svarade mannen med en liten förlägenhet.

»Åh din skälm!» utropade hustrun gapskrattande. »Likasom det inte var just *jag* som bakade det mesta brödet, och *säkert* hvar kaka som du skulle ha; för si, på dem satte jag ett märke med tummen, och hur jag svängde med gamla jungfrun, så kom alltid de kakorna till dig, på din brödlott.»

»Ja, då vete f. . . hur det var me'et,» återtog mannen äfven skrattande, »men det vet jag att detta smakar bättre än allt ihopa, ja långt bättre än snutar och franska bröd och sockerskorpor och Gud vet hvad det heter allt, som man kunde få på Drottningholm i fjol, om man bara hade pengar, eller — tillade han litet saktare — bekanta.»

Han såg icke upp från den pregel att tröska säd med, som han var sysselsatt att förfärdiga, när han sade dessa sista ord. Stina, den unga hustrun, låtsade ej att höra dem, utan satte flinkt in den ena kakan i ugnen efter den andra; men då de alla voro der, smög hon sig sakta — hvilket var lätt nog, emedan hon ej för tillfället var besvärad med lyxartiklarne skor och strumpor — bakom sin man, och innan han visste ordet utaf,

slog hon sina armar omkring honom, läggande händerna på hans ögon.

Just *nu*, i denna ställning, vill man afmåla dem så godt ske kan i kalla, döda ord.

Den unga soldaten var en hög, smärt, på en gång rak och ledig gestalt, sådan man sällan nog ser dem bland allmogen nu för tiden, dels emedan de hlifva allt mer och mer sällsynta, dels emedan de som dermed äro utrustade af naturen, sällan eller aldrig hafva någon hållning, om ej soldatlifvet, disciplin och gymnastik utbildat den. Detta var händelsen här. Den unge Bold hade blott ett par år varit soldat, men togs, ehuru nyss approberad rekryt, att utgöra den 6:te af de soldater som året förut kommenderades till Drottningholm för att — — utbildas till kropp och själ. Han togs då förnämligast för hans vackra, i ögonen fallande utseende, och dernäst, för att man visste ingenting ondt om honom. Tvärtom, han var nykter, begriplig och påpasslig. Ett ljusbrunt lockigt hår, i hvilket kam varit hvar enda dag, och som växte till lika fort som compagniechefen befalldes att det skulle saxas utaf, krusade sig omkring den hvita öppna pannan. Det tycktes likasom gå i fortsättning till kindbensskägg, och detta möttes under hakan. De mörkblå ögonen skuggades af långa ögonhår, och hans blick var fullkomligt analog med munnens rörelser, ty var den

allvarlig och litet utstående, sådan som den under all exercis det blir, då låg äfven något lite bister i ögonen, men drogs den förra till ett leende, så följde blicken sjelfmant med. Betraktade man den ädla, fria pannan med denna aningsförmåga, som yttre föremål stundom väcka, om hvad som bor derunder, så trodde man sig med visshet kunna säga att *här* funnits rent guld, hade det blott blifvit framlockadt ur råa malmen. Svenska bondens vanliga prydnad, perlhvita tänder, prydde äfven vår unga stridsman. Han satt der nu med skjortan öppen i bröstet, öppen hängande vest, men med ordentligt hängslade underkläder af gamla kaserade munderingspersedlar, således ännu försedda med sina röda lister, fast dessa voro betydligt nötta. I ölikhet med hustrun, hade han ej allenast stöflor, utan äfven bastanta ullstrumpor.

Stina, den unga hustrun, var en tjugo-årig gestalt af medelmåttig storlek. Hon var ej liten, hon var ej stor, men hon såg lätt och rörlig ut, och man kunde ganska väl märka, att hon hade af naturen en vacker rund och förmlig växt, fast den *nu* var alltför rund och mindre smidig än vanligt. Det rika mörkbruna håret hade om morgonen varit ganska sirligt benadt öfver den hvita pannan, och flätadt i nacken, men af värman och bakugnen hade alla de kortaste hårstråen lätt fri-

serat sig, och utgjorde nu lika som ett litet mola öfver det liggande och släta håret, och öfver allt detta var en lätt stoft af mjöl, som gjorde, att man ovilkorligt skulle kommit ihåg vackra pudrade porträtter af länge sedan i jorden slumrande tanter, tagna i deras första ungdom. De penslade ögonbrynen skulle så mången i högre kretsar afundats henne, och ögat, det bruna klara skälmska ögat sen! Näsan var af vanlig sort, munnen var vacker och frisk, något stor kanske, garnerad med perlor innanför korallröda läppar, och öfver dessa sväfvade ett ständigt fortfarande leende som än var godt och vänligt, än ganska skalkaktigt. Kinden hade en gång för alla fått sin karmin af moder natur, och bakningen hade nu höjt färgen till något som liknade pionrött. Händerne som hon lade öfver mannens ögon voro så hyggliga som någon i hennes stånd kan det hafva, och silfverringen såg alldeles ny ut, fast den var något mjölig.

»Din skälm,» sade hon, »nu får du ej se upp förr än du säger mig hvad du menade med de der »bekanta» som du ibland talar om, och då alltid ser så flat och förlägen ut. Hvad var det för andra? Var det manfolk eller — qvinfolk? Säg nu strax för jag vill veta't, och släpper dig intet förr.»

»Nej, släpp bara öga på mig,» svarade han,

och klappade henne kraftigt på armarne — så skall jag väl säga dig hvad det var för ett kar-nalje-byke som tidt och jemnt, bittida och sent hängde öfver oss på det förhårdade Drottning-holm, ty så mycken synd och liderlighet som jag der såg, får jag väl aldrig i mina dar mer se, vill Gud.» — Och nu följde en beskrifning, åt hvilken äfven de nedkammade släta håren på Stinas hjessa reste sig, och snyftande kastade hon sig i mannens armar, när han slutligen sade:

»Ja, kära Stina! om jag intet hållit dig så hjertans kär, och natt och dag tänkt på att bara det eländet var väl slut, skulle vi få komma ihopa som aftaldt var, så vet Gud om det intet gått med mig som med många af de andra gossa', för der fanns mången galant gosse, som kom dit nykter och frisk, men som gick hem förderfvad för all sin tid, det vill jag försäkra, och jag undrar slättes intet på'et, för du kan aldrig begripa hur mycket konster de ha der uppe! Ja, de äro illfundigare än sjelfva skam för att dra en till liderlighet och elände. Tvi vale't! Jag hade aldrig gladare stund än när vi gick om bord på ångbåta för att gå hem. Men det var sjelfva f... till resa, må du tro! Stridt regn och den allra fasligaste blåst, och knappt nog med — —»

»Åh ja, det vet jag ju redan,» svarade Stina, som ännu satt tankfull och dyster efter mannens

första beskrifning, »din hemfärd har du berättat mångfaldiga gånger, men hvarföre du aldrig talat om det der andra förr än nu, det begriper jag inte.»

»För att det var onödigt,» svarade Johan.

»Det var det visst inte,» återtog Stina, »om du, när du ändå kan skriva så väl, hade skrivit till mig, att du intet *alls* frågade efter de der slinkorna, så hade jag sovit godt mången natt. Det var väl godt och väl att du skref att du hade helsan och mädde väl, och bad helsa till Gud och hela världen, men ser du! om du bara skrivit ett enda ord om att du allt jemnt höll mig lika kär, så hade du gjort fasligt väl. Gud förlåte mina synder! jag blef aldrig gu'slån glad när du skref att du hade helsan, för det visste jag så kontant förut, efter du aldrig varit sjuk, men se! deremot gjorde jag mig de allra fasligaste föreställningar om hur du båd' tyckte om och smekte andra töser, och hur de tyckte om dig, och båd' med godt och ondt lockade dig ifrån mig, staccare!» Och här utbrast Stina i en högljudd gråt och snyftningar.

»Du ska' inte vara barnslig Stina!» sade mannen allvarligt, allt under det han kringklappade Stina. »Hvad ska' det vara till att gråta för det som förbi är. Nej, ska' en gråta för något, så vore det visst för det förhexade eviga

regnet, som gör att jag intet kan få under tak de der stackars hafre-nekerne, som stå der så sura och eländiga, och som stått så, snart i fjorton hela dagar.»

Stina torkade tårarne ur ögonen och från kinden med sin lintygsärm och quad.

»Ja så men! Det är dumt att gråta för det som Gud alla redan styrt till det bästa, men jag kan gråta än, bara jag kommer ihåg hur jag sörjde och vändades den långa eviga tiden. Men Gud vare lof! — tillade hon helt muntert — en sådan kan aldrig komma mer, eller hur Johan? Det är ju slut med det dera Drottningholms-väsendet?»

»Ja.» svarade Johan tankfullt, och hade så när laggt till: »Men det finns väl annat d.....-skap ändå.» Dock innehöll han med dessa ord, och just deruti ligger den *verkliga kärleken*, att man icke onödigt utkastar ett enda ord, som kan svida i dens hjerta som man älskar, af hvilken man är älskad tillbaka. Dessa *onödiga ord*, dessa taggar på lifvets stackars enda ros, äro lika afskyvärda som — att tiga och gömma hos sig något som den älskande ser, känner, anar, men dock icke rätt fullkomligt kan gissa sig till, utan ständigt och oupphörligt frågar om. Nej, lefve förtigenhet när det höfves, öppenhjertighet när den är af nöden. Ett älskande, ett verkligt älskande

hjerter känner alltid när det ena eller det andra bör iakttagas, och regler dertföre skulle vara som att gifva snöflockarne föreskrifter i hvilka former de böra ligga eller icke ligga.

Imellertid slutade ej den unga soldaten med ofvanstående enstaka »ja,» utan styrkte sin bekräftelse tvärtom med följande ord, som hvar och en må komma ihåg att de äro sagda af soldaten och icke af författaren, af *sista* länken i kedjan, som sällan förmår se upp och rätt fatta den *första*, och ej af contour-tecknaren.

»Ja, de lär väl ha' funnit att det nyttade till ingenting, utan bara kostade fasligt med pengar att så der släpa ihop folk från alla landsändar för att *exserra*, *skrifva* och *läsa*, alldeles som små skolpojka! Tvi f. ., det va' inte roligt! Löjtnanten var visst fasligt beskedlig, men se! han var så ung han med, och det vill båd' är och förstånd för att vara skolemästare, helst för fullväxt folk till. Han blef ibland så ond att han hoppade, och jag undrar intet stort på'et, för samma va' nu så gudomeligt dumma att de kunde reta småsten; men jag kunde aldrig hålla mig för skratt när han gick omkring och mästrade våra fingrar, hur hvulet vi skulle hålla pennan när vi skulle skrifva, för, sanningen att säga så tycker jag att bara det blef *skrifvit*, så kunde det just qvitta och vara

lika godt hur pennen satt i näfven, helst jag för min del aldrig kunde bjuda till att skriva ett ord med pennen, såsom han satt'n, utan när han gick till en annan för att sätta'n rätt, så vred jag min så som jag är vand vid. Mången timme gick bort för det bråket. Och så räkninga se'n! Ja, der räknades så många riksdaler, skillingar och runstycken att jag vänner jag hade en tusendels tusendedel deraf, så skulle jag och hela Nolby socken vara stenrika. Men det såg jag grannt, att när man inte fått den dera räkninga in i skallen från barndomen, så har man aldrig någon rätt nytta af den, för jag, Gud förlåte mig, räknar ändå alltid på mitt gamla sätt. Nej se! om somma från början fick gå i lära för att bli skrifve-mästare, och somma för att bli räkne-mästare, och somma fick gå i fred som aldrig blir annat än soldat eller bonde, då vore det bra tillställt, men att en ska' gå i skola se'n man är en gammal karl, det bär intet till.»

Stina hade obetydligt gifvit akt till sednare delen af detta tal, utan när Johan ändteligen gjorde punkt, suckade hon och sade:

»Ja, Gud vare tack att de höga funnit att det var bara dumheter, så att du nu får vara hemma.»

Johan såg tankfull ut genom fönstret, och drog äfven en suck.

»Kära Johan,» sade Stina efter en liten tystnad, »jag vet du hjälper mig så gerna, gack nu och tag ämbaret, och gif mig litet vatten, jag vill nödvändigt skura utaf här på lördagsqvällen.»

»Bara du orkar det, kära barn,» sade Johan, under det han tog ämbaret och gick.

»Jo, hvad jag orkar, ty i detta svinhus skulle jag förgås öfver helgedagen,» sade Stina för sig sjelf sedan hennes man stängt dörren; och nu städade hon fort och flinkt bort allt hvad som var framdraget, satte alla orena kärl i spisen för att tvätta dem, bara hon fick vatten varmt, tog derefter en ny björk-qvast, med hvilken hon hastigt och lustigt afsopade stugan, under en liten munter trall. Hon hann detta, hon hann att kasta upp hufvudgården ordentligt i sängen, och hon hann slutligen äfven att slänga en liten halfsekunds blick i den fyra tums höga spegeln, och stryka ned håret med tvenne fuktiga händer, innan den unga soldaten återkom med ämbaret och vattnet, ty de hade långt till den lilla källan borta i skogen.

»Det slottar på med regnet,» sade den inkommande.

»Gud gifve oss en klar och vacker dag i morgon, och en i öfvermorgon, se'n ska det få regna året ut.»

»Undantagande *en* dag,» sade Stina halfhögt

och rodnande, fastän hon stod med ryggen vänd åt sin Johan.

»Ja så,» smålog den nya äkta mannen förnöjdt, »ja nu vet jag när du vill ha' upphållsvä-
der. Det blir när Kajsa-moster ska' fara till
presten med — — —»

»Sch!» tystade Stina, och lade sin hand på
hans mund, »säg icke »pojken,» för då blir det
bara en tös, det kan du lita på. Det har gamla
Annika försäkrat mig slår aldrig felt, att när en
vill ha' en pojke, så får man en tös, och så
tvärtom.»

»Kanske du kan få båda delarne,» genmälte
mannen skämtande.

»Åh skäms!» svarade Stina harmset, och gick
ifrån honom, fast han ville qvarhålla henne. »Nej,
det säger jag en gång för alla, att så gerna jag
vill ha *en*, så ogerna ville jag ha *två*. Nej, se
det hör till nådig Grefvinnan och de rika att få
tvillingar. Det är godt att det lilla vi kunna
samka ihopa, räcker till *en*! — sedan då till *två*!
Men, vet du, fortfor hon i en betydelsefull och
äfven något hemlighetsfull ton, under det hon
ånyo framgick till mannen, »vet du, min tro är
att den goda Grefvinnan tänker på oss med nå-
got till poj... till *det lilla*, när tiden kommer,
för se! hon var så nöjd med mig alltid, och sade
ju till mig och alla de andra, att det var det

roligaste pige-bröllop hon gjort, efter det var så allt i tukt och ära, som det var, och efter jag kunde få bli' riktig kronbrud. Hon sa' just när de klädde på mig, att detta var henne en stor fågnad, och att det ska' jag ha igen framdeles. Då tror jag hon mente som så. Tror du inte det med Johan?»

»Ja Gud vet» svarade han. De *lofa* mycket, de höga, men *hållen* — den sitter inne ibland.»

»Åh fy, skäms att säga så om Grefvinnan,» inföll Stina lifligt. »Om du är anständig och beskedlig nu, som förr,» sade hon till mig, när jag talte om för henne att du ville ha' mig, »så skall du få både bröllop och hjälp, och bli' klädd *så*, som ingen kronbrud varit det på långan tid,» och det höll hon ord med som en karl.»

»Ja det må Gud veta,» sade Johan skratande, »du var så utspökad, att jag knappt kände igen dig den dagen.»

»Ja se,» svarade Stina, »de hade schamererat ut mig med all den gränslät som fanns, (undantagande hvad brudpigorna skulle hafva) och så förryckt mitt stackars hår, att jag hade den allra värsta hufvudvärk; men det frågade jag intet efter den dagen. Men nu ska' vi intet sladdra» fortfor Stina, och sysslade under tiden borta i spisen. »Jag har kastat upp litet i sängen, gack

och lägg dig litet tills jag fått skura. Du tycker intet om det verket, det vet jag af gammalt, men ske måste det, det vet jag äfven.»

»Åh tvi! hvarföre skulle jag lägga mig innan solen ännu är gladder,» sade Johan, »nej, jag skall gå ut och vända litet på hafren, och s'en ska' jag gå ett springande till Larses och höra om de intet skola åka till kyrkan i morgon.»

Den unga soldaten tog sin mössa och gick, och Stina såg så mysande och nöjd efter honom, ty hon visste mer än väl hvarföre hennes Johan ville veta om den rika grannen och rusthållaren åkte till kyrkan eller ej. Nu blef stor rörelse i stugan: Stina skurade i fyrsprång och torkade dito med hvitmossa, som hon tappvis lemnade kvar på golvet. Sedan tvättade hon flinkt och hurtigt utaf kärlen och satte dem på sina platser, blåste på elden under potatis-grytan, sprang ut med diskvattnet till grisarne, tog in sin ko, mjölkade den, tog in sina får, gaf dem foder, bröt ned en hel börda med det vackraste och grönnaste löf hon såg, »för att göra grannt med,» och återvände till stugan. Men allt detta gick hastigt, lustigt, gladt och under jemn sång, som allt hvad Stina gjorde. Inkommen i stugan, aflyftade hon potatisgrytan, som nu var fullkokad, sopade utaf hvitmossan, företog borta i ett hörn af stugan en väldig tvagning på ansigte, hals, armar och hän-

der, och sedan hon i skymningen lyssnat litet att Johan ej var i närvidnad ännu, tog hon sitt rena söndagslinne, och klädde på sig i fyrsprång. »Det var skönt,» sade hon för sig sjelf, när hon var rent och snyggt klädd, och nu började hon kamma mjölet ur det långa vackra håret, men ansåg sig icke kunna fläta det, utan vred blott upp det, och tryckte en förfärlig tråkham deruti, hvars minsta tand skulle gifvit våra fina, eleganta damer hufvudvärk för minst en hel vecka. I största hast lade nu Stina fram en söndagsduk på bordet, ty hon tyckte sig höra Johan som sjöng borta i skogen, satte sedan fram bränvin, smör, mjölk och färskt bröd, kastade ännu några risqvistar på elden, men ville icke slå upp potatis ännu, för att den ej skulle blifva kall, ifall hon misshört sig. Hon lyssnade längtande, ty nu stod ju allt så färdigt och *treffligt*, något som Stina djupt kände, fast hon aldrig förstod att orda derom. Förut, under hennes ifriga bestyr, hade hon lyssnat med en viss oro och fruktan, ty hennes ambition var just att hinna med hvad hon hunnit.

»Ack om han ville komma nu!» sade hon för sig sjelf, och lade sig under tiden ned på knä, men ack! icke för att bedja, utan för att leta i ett litet skrin der hon hade några små färdigsydda barnkläder, hvilka hon med en viss

förlöjlig betraktade, det ena lilla plagget efter det andra.

Hvad de voro mångfaldiga och blandade, de känslor som intogo Stina när hon så här låg på knä vid sitt lilla skrin! men i allt, och öfverallt framstod dock en enda rätt redig bild för hennes fantasi, och det var den af hennes Johan.

»Tyst! nu kommer han!» sade hon, och afbröt alla andra tankar, kastade hastigt de små kläderna åter i skrinet, smällde det i lås, kastade nyckeln upp på fenster-hyllan, och sprang emot den inkommande.

»Ack hvad du har dröjt!» bannade hon, medan hon på samma gång öfverhopade honom med ömhets-betygelser, klappade hans kinder, drog honom i mustascherne, och när hon väl fått honom att sitta på den till honom framsatta stolen vid bordet, kysste honom på den hvita rena pannan, på kinden, och slutligen, när Johan blott tycktes hafva en önskan, på de friska läpparne.

»Ack hvad jag är glad i afton!» sade Stina i sitt hjertas fröjd, »jag kunde alldeles hafva lust att dansa.»

»Jo, det skulle just passa dig, så här i åttonde månaden!» smädade Johan, men smekade henne hjertligen under tiden. »Nej, dansen får du väl sidera nu en tid bortåt,» fortfor han, »men

jag siderar intet maten, ty jag är glupskt hungrig i qväll.»

»Ja så får du det som duger ock,» sade Stina triumferande, och visade honom på de uppdukade läckerheterna.

»Det var ett fasligt kalas på lördagsqväll,» sade Johan, men lät sig dock smaka af allt, och talade under tiden om litet små-sqvaller från Larses samt att Larsa-mor Kajsa och Anna Lisa skulle åka till kyrkan, och att Stina allt för gerna fick åka i deras knä. Detta gjorde Stina en stor och verklig fröjd. Vägen till kyrkan var ganska lång; klädd och utstofferad i sin söndagsdrägt, orkade hon icke mera att vandra den, och det låg henne om hjertat att ännu en gång innan den förestående, i qvinnans lif så viktiga stunden, få besöka Guds hus, se den gode Herden för hvilken hon »gått och läst,» och som sammanvigt henne med sin Johan, samt råka sina vänner och bekanta, som hon måhända ej mera på hela vintern skulle träffa. Dessa natur-menniskor, hvilka anse allt det lilla som händer dem i lifvet för katastrofer, vilja gerna hafva en mängd saker och ting undangjorda, färdiga, utträttade, förr än dessa skola inträffa, och känna sig ängsliga och illa till mods om hinder därför skulle lägga sig i vägen. Stina var förtjust öfver tankan på morgondagens kyrkofärd, och visade sin tacksamhet

på det mest påtagliga sätt, dels i sin glädje, dels i sina enkla ömhetsbetygelser till *honom*, som utgjorde hela hennes lifs lycka. Efter slutad aftonmåltid dröjde det icke länge innan de båda makarne slumrade ljuft och saligt vid hvarandras sida.

Redan tidigt den kommande morgonen smög Stina sig upp, satte på sin kålgryta, släppte ut ko, får och grisar, sprättade upp ännu ytterligare ett veck på söndags-kjolen för att få den litet vidare, och började kamma och fläta sitt hår. Då först vaknade Johan, men förblef stilla och gaf icke tillkänna sitt uppvaknande, förr än han hastigt utropade:

»Kors Stina! hvad du ändå har för ett långt grannt hår!»

Stina som ej visste att Johan var vaken, och således alldeles icke väntade något tilltal, spratt häftigt till, tappade kammen, som gick i flera bitar, och blef likblek. Men nu skulle man sett den stackars Johans oro!

»Ack min Gud! nu blef du fasligt rädd, min stackars Stina! Förlåt mig! Förlåt mig!» utropade han. »*Kam* skall jag nog skaffa dig bättre igen, bara den välsignade skrämseIn intet bekom dig illa. Drick litet vatten! Gör det för all del!

Du är blek som ett lakan! Herre Jesus hvad jag var för ett fä, som så skulle gasta till så. Du trodde väl att jag sof, dermed så — — —

Så här talade Johan länge, och förebrådde sig sjelf, men Stina, som icke hade en fjerdedels tanka på att med sin skrämsel göra sig intressant, utan tvärtom, denna kärlekens gudomliga instinkt att så vidt möjligt är, undanrödja allt som kan ängsla och plåga den älskade, bet på tungan, drack vatten, och försökte allt hvad hon förmådde att tala lugnt och raskt, fast hjertat ännu hoppade inom henne.

»Var icke ledsen min gode vän,» sade hon, »nu är den sorgen förbi. Nu är jag bra igen. Det är fasligt dumt och eländigt att vara så der sqvättug och snarskrämd. Det har jag väl aldrig haft namn för hittills, så mycket som de andra töserne fram på herregåln alltid försökte skrämma mig, både i mörker och solsken. Och kammen, den var nu ingen skada på, den var så dålig. Var nu icke ledsen! Se så, nu är jag ju så stark som trots du.»

Så här täflade de länge att trösta och mildra hvarandras bekymmer, och så fort de sågo att detta var väl gjordt, talades ej vidare om den saken. Man gjorde nu i det stället sin toilett. Den unga krigsmannen drog kronpersedlarne på, och såg så manhaftig, så uppsträckt fiffig och fin

ut, som en fändrik för en hop år sedan, och Stina myste vacker som en dag i sitt hvita *huckle*, hvilket omgaf det unga friska ansigtet, som en morgondimma lägger sig omkring en skön solbelyst trakt på en blid sommarmorgon. Detta unga par var vackert att åse.

Klockan 8 vandrade de båda makarne utaf, hållande hvarandra i handen så länge de voro allena på skogsstigen, men hvar för sig när de längre fram stötte på annat kyrkofolk, till »Larses», som just nu voro resfärdiga. Johan hyssade upp Stina i åkdonet, och kände en stor förnöjelse inom sig att hon fick åka, »så godt och bra på fjäderkärra.»

Ankomna till kyrkan, gick hvar åt sitt håll. Ack det är något grymt, något munkaktigt och otäckt i den seden att icke goda, älskande makar kunna få höra ord från Gud vid hvarandras sida, utan *då*, just, skola se en hel mängd likgiltiga människor emellan sig och föremålet för deras högsta jordiska kärlek.

Aldrig hade Stina haft en sådan andakt som nu, aldrig så lyssnat till den gode Herdens kraftiga ord. Den tankan att hon kanske icke på så länge skulle få höra honom, tankan på den förestående viktiga tilldragelsen, och alla de böner hon i följd deraf höjde till Allfader för sin Johan, för sig och för deras lilla barn, gjorde hennes sinne

vekt och hennes hjerta öppet för hvarje heligt ord. Hon grät, men ack hvad de voro ljuftva och milda dessa tårar. Utkommen på kyrkbacken väntade henne Johan derstädes. Oaktadt Stinas uppmärksamhet nästan oafbrutet varit fästad vid Gudstjensten, hade hon dock emellanåt hunnit uppgöra en annan plan för hemfärden. Hon tyckte sig nemligen vara så rask och uthvilad, att hon ämnade föreslå Johan om han ej ville låta henne gå med honom hem. Hon tyckte det skulle blifva så tomt att komma hem så långt före honom. Man må nu dömma om hennes bestörtning när Johan kom till henne med en betänklig och svärmodig uppsyn, samt i korta, bestämda ordalag underrättade henne att han fått *order* att inställa sig hos compagni-chefen på eftermiddagen; och som kyrkan alldeles låg i hans väg dit, ifrån hans hem, ämnade han försaka middagen och genast begifva sig till kaptenen, för att kunna komma hem sedan, så mycket dess tidigare på aftonen. Huru misslynt och nedslagen Stina blef, kan man lätt föreställa sig, men i hennes klass är det en stor förtjenst att dölja sina känslor, vare de af sorg eller glädje, för allmänheten. Hon låtsade således om ingenting, men kramade kraftigt sin Johans hand, då denna ånyo hjälpte henne upp i den höga kärran.

»Ja, Gud vare med dig så länge, kära Stina,« sade den unga soldaten.

»Kom snart hem,« genmälte Stina, och detta var de enda ord de vxlade, men, O Gud, hvad det låg mycken ren kärlek i dessa två enkla meningar!

Stina gjorde sitt bästa att vara munter på hemvägen, och derigenom visa sin tacksamhet på det enda sätt hon kunde, för den erhållna kyrkoskjutsen.

»Nå hur länge går J uppe än, kära Stina,« frågade fryntligt Larsa-mor-Kajsa, gemenligen af Stina kallad Kajsa-moster.

»Ja,« svarade Sina, och nappade på det stärkta hucket, »det vet Gud och intet jag, men en fyra veckor till, tänkte jag väl vara säker ännu.»

»J har väl talat med Annika-moster?»

»Ja bevars! Hon kom till vårt en gång när hon gick om der, re'n i midsommars, och då talte båd' jag och Johan vid henne.»

»Har Bold fått in sin hafre än?»

»Nej, intet all, men i eftermiddag om denna goda väderleken står vid sig, så tänkte vi bära in alltihop, ty det är inte mycket kvar. Bara nu Johan kommer så tidigt,« tillade Stina med en gömd suck.

»J ska' inte förstreta er, Stina,« sade mor

Kajsa med en connoisseurs-ton, «för det är intet bra, lika litet som att ligga på latbänken; men se det behöfver man intet frukta hvad er angår.»

»Åh nej, Gudi tack», svarade Stina, glad öfver komplimangen af den kärftva rothållar-gumman, »det har jag väl aldrig hittills haft namn för.»

»Nå fick J sälja galant eran lärftsbite,» frågade mor Kajsa.

»Ja vasserra! Ullgrenskan tog en med sig in till markna'n och jag fick bra betaldt.»

»Hvad, då?»

»Tre daler och åtta.»

»Det var minsan bra betaldt, för det var intet så bredt heller, tyckte jag när det stod uppe i väf.»

»Nej, och intet så fint heller,» sade Stina skrattande, »ty det var bara små-blångarn till inslag, men se det var så mycket dess hitare, och hårdare mangladt,» fortfor hon, allt under ett godt och hjertligt skratt, »och se det sätta herrskaperna ett förfasligt värde på. Jag har mången gång på markna'n sett hur de ha betalt mer för en hvit och hårdmanglad bit, än för en annan, som varit båd finare och bredare, fast den skollat litet oblektare.»

»Ja det vet jag visst!» svarade mor Kajsa med stort förakt öfver herrskapernas enfaldighet, »liksom intet det linnet blef hvitt nog när de

drog till och bruka't, och byka't och pynta't, och skubba't med sin tyska såpa!»

»Ja, ibland ä' herrskaperna så konstiga,» genmålte Stina, »att man inte kan förstå sig på dem. Jag vet mången gång när grefvinnan, som annars är så god och resonerlig, lät oss pigor tvätta om ett plagg, sedan det var mangladt, eller stärkt och struket, bara för den allra minsta lilla fläck, om den nu än satt så, att den aldrig i verlden kunde synas; och tänk, den vanen hänger riktigt i mig än. Jag bykade i förra veckan, och Bergens Lena gick just om vårt då, och riktigt kontant skrattade åt mig för att jag så skubade Johans skjortor, som alltid bli' svarta som Guds heliga jord, af de eländiga svarta halsdukarne.»

»Ja, skubba J lagom, kära Stina, det rå'r jag er,» sade mor Kajsa med en viss grötmyndig rothällare-öfverlägsenhet. »Det förstås att plagget skall vara rent och hyfseligt när det kommer ur byken, men det är bara tokeri och barnslighet att skubba sönder sitt linna. Herrskaperna ha många dårskaper som det inte är värdt att apa efter, hvarken för dem som ganska väl kunde mäktat, (här stack den rika bondhustrun hjert fram), sedan då för *fattigt folk*.»

Stina fann nu för godt att vända samtalet

åt annat håll, ty framslängda moraler tycker ingen om, ej en gång den muntra, lefnadsglada Stina. Hon berättade i det stället huru hon varit fram på herregåln, just för att få mangla sin omtalade väfbit på stenmangeln, huru hon då fått kaffe, skorpor och äpplen af grefvinnan och öfverklappat småfröknarne, samt huru der var ett främmande herrskap på herregåln, som icke alls talade som annat folk, utan gick på med en så besynnerlig rotvälkska, att ingen menniska kunde begripa't.»

»Ja, de herrskaperna! De hafva så mycket konster för sig att man kan nu aldrig blifva slug på dem!» yttrade mor Kajsa förtrytsamt och snusförnuftigt. »Hvad ska' nu det vara, att inte kunna tala som annat hederligt folk! När vår Herre gaf oss tunga för att göra oss begripliga med, så var det slätt inte hans mening att man skulle bruka henne till allahanda maskopi och narrverk. Jag har väl mycket hört talas om tocket *tuska* och *frantuska* och hvad det allt kan heta, men aldrig hörde jag'et, och aldrig får jag höra't, för aldrig tjente jag på någon herregål i min ungdom, och aldrig tror jag det kunde så illa bära till, att jag det fick på min ålderdom.»

Stina hade svårt att hålla sig för skratt, eller hvad som hon på sitt språk skulle hafva kallat *grin*, åt att alla de ämnen hon afhandlade

slogo så illa ut hos mor Kajsa. Hon bet sig i läppen och valde ånyo något annat som hon visste skulle behaga.

»Nå det må jag säga,» började hon, när hon fick se mor Kajsas gåslock som gick på det inbärgade gårdet, »det må jag säga, att i hela trakten såg jag intet så många och så granna gässlingar som Kajsa-mosters! En, två, tre, fyra» — — och nu räknade Stina ända till femton.

Mor Kajsa njöt tyst af Stinas beundran, och triumferade allt mer och mer för hvar nummer hon räknade, men när Stina slutade med femton, och talet sexton uteblef, gjorde mor Kajsa ett stort och väldigt hyssande i fjäderkärran, så att den tycktes skakas ända till sina grundvalar, vände sig åt gåslocken, och utropade i en viss koncentrerad förtvillan:

»Femton bara, säger J Stina! nej sexton skall det vara, annars är en borta. Misskundelig Gud hvad det vore för en olycka! Håll, håll stilla! Pro brunte! stå stilla då! pro, tag töm-marne Stina!» Och nu hoppade mor Kajsa personligen ur equipaget så att detta tog en förfärlig törn, och så att mor Kajsa sjelf med en blytyngd stannade på sina väldiga hälar. Och nu blef en stor gåsmönstring. och nu begaf det sig sannerligen, att den stora, fruktade olyckan verkligen var skedd: gässlingen var och förblef borta!

Under det tumult som nu blef hos »Larses» och hans grannar i byen, drog Stina sig sakt åt sitt lilla hem, sedan hon likväl tackat »många tackar» för den »pråktifika skjutsen,» och sedan hon, oaktadt gässling-katastrofen, blifvit bjuden en kyrke-sup, för hvilken hon dock betackade sig, och endast smakade det »fina bröd» som dertill bjöds, och som hade många förtjenster, fast icke den att vara ungt, ty det daterade sig sedan midsommars-tiden eller första slottern, fast det varit oändeligen väl konserveradt.

Stina hann snart sin lilla ensliga boning, tog hänglåsnyckeln ur barmen, öppnade dörren, då katten genast kom rusande emot henne, hvilken hon till sin ängslan fann varit instängd under hela tiden.

»Stackars misse,» sade hon, »så du suttit i arrest! Du har väl intet gjort något ondt, eller någon skada för mig, för se då bli vi inga go'a vänner.»

Stina såg sig om i stugan, men Misse tycktes på allt sätt uppfört sig artigt och belevadt, och Stina började genast plocka utaf sig kyrkskruden och påtaga en »half-paryr», hvilken äfven klädde henne mycket väl, något för hvilket Stina var litet svag, särdeles när hon tänkte på sin Johan, eller rättare sagdt, numera endast för hans skuld. När Stina var omklädd; tittade hon efter

vanligheten till sin ko, sina får, och sina små grågula grisar, pysslade derefter litet i spisen, men hade just ingen särdeles aptit, så der, ensam.

»Ack min Gud,» suckade hon, hvad det var för ena usla *oder*, som Johan skulle få just nu! Jag hade en så god kål och annat med åt honom!»

Hon vankade nedslagen omkring i stugan, gick slutligen bort till det omtalade lilla skrinet, letade upp från botten några stenhårda päron, som hon fått i början af veckan, men som hon gömt för att dermed surprenera Johan på söndagen. Dem lade hon upp i en liten vide-korg, satte gröna blad rundt omkring, så som hon sett det göras på »herregåln», och ställde den midt på bordet. Detta sysselsatte henne ifrigt en lång stund, men när det var färdigt, besinnade hon först hur många timmar det ännu var kvar, innan hon kunde göra sig hopp om att vänta Johan hem, och då hade hon så när lagt ned sina päron, för att hafva det nöjet att ännu en gång upptaga och ordna dem. Hon vankade ånyo omkring i den trånga boningen, men beslöt sedan att sy något åt den *minsta* af de två *väntade*. Hon knäfvöll åter en gång för sitt skrin, letade upp en nätteldukslapp, som hon fått af småfrökarnarne, och klippte med temligen konstfärdig hand till en liten mössa, med en ullsax! Hon sydde

ifrigt nog derpå en stund, men ensamheten, tystnaden och tröttheten efter kyrkofärden, samt det rogifvande som en helgdagseftermiddag ofta förer med sig, öfverväldigade snart Stina, hufvudet föll ned mot bröstet och den stackars Stina slumrade bort några ledsamma väntans och längtans stunder, ty dessa äro långa och ängsliga, och kunna svårligen bättre användas. Vår unga soldathustru var dock icke af dessa tungsinta varelser som sofva i evighet för det de somnat, utan hon kunde både somna och vakna, särdeles vid minsta knäpp, och nu hände att misse jamade förfärligt vid den stängda stugudörren, och att Stina sprang upp och ropade, halft i sömn, halft vaken: »Johan! min snälle Johan!» Men ingen Johan hördes utaf; katten släpptes in och misslynt satte Stina sig åter till sitt lilla arbete, sedan hon noga sett på solen hvad dagen kunde lida. Först kommo liknöjda tankar och svängde förbi hennes själ, sedan några sorgliga och missmodiga; ett par tårar runno utför kinden, men slutligen sprang Stina upp och sade för sig själf:

»Tvi, inte ska' jag vara så barnslig och gråta för så litet! Nej! jag skall tacka Gud i höjden, som bevarat mig för så stor olycka som att *nu i år* vara utaf med Johan. Det gick ändå an i fjol! Ack det var helt annat. Jag kände'n inte så väl, och inte höll jag så myc-

ket utaf'en heller, och inte satt jag ensam heller, och inte va' vi man och hustru heller, och mycket annat, som då inte var. Ack nej! Tack min gode Gud, som så väl skötte för dina barn, att Johan blef kommenderad i fjol och inte i år, för det hade varit min död, det känner jag på mig.»

Efter denna enkla tacksägelse till höjden, som troligen hittade lika så väl den rätta vägen till Allfaders öga, som den, af granna, klingande och välljudande ord, sammansatta, befann sig Stina lugn och glad, och hon fortsatte nu sin söm under en jemn sång, med en klar och ren röst, hvaraf konsten kunde hafva gjort mycket till andras förnjöelse, men hvaraf naturen gjort en stor tröstekälla för Stina sjelf; ty var Stina ledsn så sjöng hon en bit af en psalm, var hon glad så sjöng hon muntra visor, och var hon trött eller annars nedslagen, så sjöng hon litet af hvarje, och dessutom några släpiga sånger, der en viss tung moral-poesi råder, men som allmogen sätter stort värde på, ehuru de hvarken roas eller lifvas deraf. En af dem börjar ungefär så här:

Statt stilla du yngling och se dig väl före,
Hur fasansfullt i verlden att lefva det är, etc.

Men Stina brydde sig icke med denna eller dylika sånger i dag, utan gick nu på med:

Hopp lilla Maja! Hvad ska' jag med dig?
Slår jag dig så dör du!
Klappar jag dig, så blifver du ond,
Kysser jag dig, så vill du ha' mig
Bäst är att jag låter bli dig.

Men som hon nu endast kunde första ver-
sen af denna visa, tog hon snart vid en annan,
och hoppas vi att oss förlåtes, om vi anföra den
i sin helhet

Hör du Sigrid doter mi
Pär i Lia friar till dig
Honom vill jag du ska' taga.

Han har båd' gods och gård
Han har båd' oxar och får
Och dertill så har han penga.

Han har båd' åker och äng
Han håller båd' piga och dräng,
Och mycke har han med i skåpa.

Gubben han är en gammal man
Som inte länge lefva kan
Se'n Sigrid får du välja.

»Nej, förr än jag tar ett gubba-fä

»Så tar jag mig ett spinta vedträ.

»Lägger det vid mi sia.»

Sigrid du har så litet vét

Du talar ännu som e get

Packa dig ut på dörra.

När Stina slutat denna uppbyggeliga sång, under hvilken hon dock minst tjugo gånger lyssnat om ej någon hördes komma, då var den lilla mössan färdig och solen nedgången. Ko, får och grisar lingo nu åter sin ans, och när detta var färdigt, var mörkret äfven inne. Stina kastade litet ris på spiseln, blåste upp eld och lyssnade.

»Herre Gud, hvad han nu dröjer!» sade hon, och en hemsk ängslig aning, en sådan förelöpare som sorgen ofta sänder, genomlade den stackars unga qvinnan. Åter bröto tårar fram, åter torkades de bort, åter försökte Stina att sjunga, men tonerne fastnade i halsen. En oändelig mängd hemska föreställningar började dansa förbi hennes fantasi; hon jagade bort dem åt en sida, men de kommo igen från en annan.

»Jag ville ge tili båd' shal och shallett som Johan hade hem med sig i fjol höstas, om han bara vore hemma,» suckade hon och en viss ovill-

korlig darning hade bemäktigat sig henne. Hon kunde ej mera vara inne i stugan, hon gick ut i dörren. Natten hade bredt sitt svarta bårtäcke öfver jorden, tallskogen hven så doft, och när Stina anade det allra minst, ljöd ej långt ifrån henne ugglans otäcka och i gemene mans tro, alltid olycksbådande: »klä hvitt! klä hvitt!» Stina ryste häftigt till, men kunde icke förmå sig att gå in. Hon skälfdde af köld, af fruktan, oro och ängslan. Hon började bittert gråta, men derigenom försvann hennes förmåga att höra så skarpt, och när hon ett ögonblick hejdade sin gråt för att åter lyssna, hörde hon tydligt de välkända jemna, snabba, något tunga stegen af sin återkommande make.

»Johan! är det du som kommer?» ropade Stina, darrande och i gräslig fruktan att ej få svar.

»Ja visst! ja visst!» ropade Johan, och påskyndade sin gång till något som gick lika fort, men som dock ingalunda var språng.

»Ack Gud vare tack och pris,» suckade Stina, och sjönk halft vanmäktig i den älskades famn. Han nästan bar in henne och nedsatte henne på en bänk vid spiseln. Hon repade sig likväl genast, och vände sig med hela glädjens förtjusning till den efterlängtrade maken.

»Min Gud hvad du dröjt, och hvad jag väntat och längtat!» sade hon. Men misskunde-

lige Gud! så svett du är! Du har gått orimligt! Och blek är du som ett lik! Du har bara fått det usla brännvinet men ingen mat, det känner jag så grannt. Ack, Johan, bli aldrig så länge borta mer!»

»Huru skulle det då gå med dig, om jag blef borta med ens?» frågade soldaten med en röst, deruti man tydligt hörde att många känslor blandade sig.

Stina såg hastigt och forskande upp på Johan, men som hon aldrig anade någon sådan möjlighet, svarade hon utan omsvep:

»Jag skulle dö!»

»Ack du får väl lefva, du stackars kräk!» utropade Johan med en röst i hvilken qual och smärta ugglelikt ljödo.

»Himmelske Gud hvad står på färde!» utropade Stina, slog sina händer tillsammans och ville digna ned mot jorden. — »Krig?» sade hon halft hörbart, men med hela sorgens och den förtviflade kärlekens energi.

»Åh nej! kära barn!» tröstade Johan, och tryckte henne hårdt till sitt manliga men beklämda bröst, »intet krig, men se! det kan väl finnas d. . . . skap i fred äfven. Gif dig nu tillfreds, Stina lilla, och gif mig en bit att äta, så skall jag sedan säga dig hur det hänger tillhopa, och hur jag varit ända som tvungen att göra som *de*

ville, ty Gud i himlen skall veta hur' det bar mig emot.»

Tyst, men darrande i hvarje led, fullgjorde Stina mannens begäran, och då han, hastigt nog, släckt sin hunger, stod hon, utan att alls kunna andas af oro och gräslig fruktan, vid hans sida, afvaktande sin hårda dom. Så snart hennes make lade bort skeden, men icke förr, sade hon med qväfd förtviflan:

»Johan! för barmhertighet, säg mig nu hvad det är, hvart du nu skall hän igen, ty *borrt* ska' du, det ser jag, det begriper jag nog.»

Johan tog sin maka på sina knän, tryckte henne till sitt bröst, och, kyssande de nu så bleka, annars så rosenröda kinderne, sade han:

»Jo, qvinna lilla, nu ska du riktigt få veta hur det är: Af vårt regemente ska' hundra man gå till Carlstens fästning; tolf man af hvart kompani, tre officerare, två underofficerare och ett par trumslagare. Af detta kompani'et voro Mod, Kanon, Lustig, Svärd och Borg, och några som jag inte tror du känner till, kommenderade, men så befanns det att Mod och Borg ligga i frossen, en annan som heter Fred hade vrickat foten så han ligger, och hur f. . . det var, så var det fel med alla dem de ville ha i stället. Då skickade kapten efter mig och sade: »Bold, det är »visst inte din tur, det vet jag nog, men *jag vill*

»gerna att du ska' gå med kommenderingen.»
Då sa' jag kaptens ärligt att det står *aldrig* till,
men han skrattade bara och slog mig på axeln
och sade: »Fy! ska' du vara en sådan stuge-gris
»för att du nu är gift! Nu känner jag alls inte
»igen dig! Hvad går för nöd på friska, raska
»hustrun din, om du är borta par tre månader
»bara. Henne skola vi nog se till på bästa vis.
«*Jag vill gerna* att du skall följa med. Du är
»bland dem jag riktigt litat på, och, tro mig!
»man har inte sin kaptens förtroende och lit för
»intet. Gör dig nu färdig i rippet, och trösta
»gumman så godt du kan. Jordegumma kunde
»du ändå inte varit sjelf, och när du nu kommer
»hem från kommenderingen, så kommer hustrun-
»din emot dig med en rasker pilt på armen, lik
»båd' far och mor, och som sen kan bli
»volontär vid mitt kompani, om sexton år här-
»efter.» — Hvad hundra d..... vill du en ska
svara på sådant och det af sin kaptens till, han
som alltid är beskedlig och bra?

»Ack!» tänkte Stina inom sig, fusen svar
utom »ja,» men hon teg och sade blott med en
nästan ohörbar stämma:

»När ska' du gå?»

Johan teg. Hon upprepade sin fråga ändå
saktare.

»Om torsdag,» svarade soldaten, och all den smärta som fanns i hans hjerta låg i detta ord.

Nu brast Stinas länge hämmade tårar ut, men intet utrop, inga extaser, inga förbannelser öfver öde och menniskor, inga hotelser till upphofvet af denna oändeliga sorg, intet knotande mot nödvändigheten, utan endast heta, oåterhållna tårar, och då och då ett kärlekens och smärtans ord till sin Johan. Han åter sade intet. Hans bröst var sammanklämdt af sorg. Han lindrades sjelf af ingen tår, och fann inga ord, endast hjertliga smekningar till den armas tröst. Så insomnade de först emot morgonen af denna, till smärtfull kärlek helgade natt.

»Min Gud, min Gud, var barmhertig mot mig!» var Stinas första utrop när hon vaknade sedan dagen redan hjert nog inträngde i stugan. Hennes grufliga sorg hade vikit för sömnen, men vaknade på samma gång som hon. Johan var redan uppstigen och utgången. En aldeles infernalisk aning att han ej velat säga henne rätta förhållandet, utan redan var afmarscherad, bemäktigade sig den arma. I en sekund hade hon kläder på sig, och blef, så att säga, genomglad.

då hon fick se Johan gå och syssla med diverse ute på deras små egor.

»Åh Gud ske lof! du är här ännu. Jag trodde du var redan borta!» utropade hon.

Johan drog sorgligt på munnen, lemnade det arbete med en grind som han förehade, och gick fram emot sin maka.

»Nej, hvarföre skulle jag narra dig till, du stackars barn!» sade han. «Det är värre än allt annat, det är just satans illfundiga konster att locka folk till att narra dem man har kär. Nej, sanningen skall du hafva utaf mig, om du än aldrig får något mer, det kan du lita på, Stina lilla.»

O hvad de voro ljuftva dessa ord för Stinas hjerta! När en redlig man lofvar *sanning* åt en älskad qvinna, och i hans öga står att läsa bekräftelsen, då jubilera visst englarne i himmelen, ty då är fröjd, ren salig fröjd i det arma, varma qvinnohjertat, som kan lida allt utom att bedragas af den hon älskar. Men när hon ser *honom* för hvilken hon ville gå genom eld och lågor, öfver skummande haf och bräddjupa svalg, när hon ser honom stå framsför sig och *ljuga*, och vilja draga henne bakom ljuset! Ack! förskona oss från att säga hvilka afgrundskänslor som då ormlikt vrida sig om hennes hjerta, och stinga det lika som dessa, och spruta etter, gift i såret,

lika som dessa. Ve! ve! öfver allt det som icke är sanning!

Med stilla, inneboende sorg trädde det unga paret hand i hand in i sin anspråkslösa, men hittills så trefnadsfulla boning. De talade nu vemodigt om en mängd små angelägenheter, som de förut språkat om under skämt och glam. Ack! nu var det annorlunda! Skiljsmessans förestående smärta bredde ett grått töcken öfver hvart enda föremål. Hvad som förut utgjorde ett ämne för deras oskyldiga glädje, gaf nu anledning till suckar och qual. En mängd små göromål och nödvändiga tillrustningar var det enda som något litet förmådde skingra de mörka moln, som så hastigt uppgått på detta lyckliga paret's ljusa himmel. Arbete och flit är det enda yttre, som man kan sätta emot öfverhängande sorg och stora bekymmer. Deruti ligger väl ingen egentlig tröst, men en lindring, en tidens påkörare åtminstone. Men ack! »att tiden icke ville gå för fort,» se det var hvad Stina nu allra högst önskade. »Kära sol,» sade hon fram mot eftermiddagen, när Johan gått bort »ett springande», »kära sol! gå icke ned så snart. Då blir det natt, och sedan äro blott två dagar kvar. *Två dagar!*» och här utbrast hon, för hundra gången på denna dag, i bittra, heta tårar. Men när hennes Johan återkom, astorkade hon dem hastigt, och visade

honom hur slitigt hon »sytt och lagat åt honom,» medan han varit borta.

Om aftonen, sedan de ätit sin enkla aftonmåltid, lyckades det Johan att något litet muntra sin stackars bedröfvade unga maka.

»Nu Stina,» sade han så glädtigt han förmodade, »nu kan du åtminstone icke behöfva att ligga och göra dig sådana der onödiga skrupler, som när jag var på Drottningholm i fjol, för ser du, der på Carlsten finns intet, *slätt intet* annat än listidsfångar och hvittling. Der finns minsan inga liderliga qvinfolk som drifva omkring. Nej minsan fins der ej. Det har jag hört af flera som legat kommenderade der de andra åren.»

Stina smög sitt hufvud till hans bröst och kände sig på en gång glad och högst förlägen öfver denna underrättelse. Hon ville till och med gerna afbryta samtalet eller gifva det en annan vändning, och sade därför:

»Men den der fasligt goe Prinsen som du talar så ofta om, och berömmar så innerligen, och de der små Prinsarne som voro så snälla och roliga, de ä' väl der, kan jag tro?»

»Jo pytt sa' Pelle!» svarade Johan litet indignerad öfver Stinas dumbhet och enfald. »Jo visst!» fortfor han. »Nej minsann, det vankas inte på hvar kommendering! Sådan herrlighet finns ja gu icke på Carlsten, och Gud vet om

jag nånsin mer får se den rare Prinsen,» tillade han och strök sig med fingret i ögat.

Så här småsnackade de båda unga makarne en liten stund, och gingo sedan till hvila i en viss lugn, men sorglig sinnesstämning.

Den arma Stinas *två dagar* gingo som två flygande minuter. Hon alldeles slukade sin Johan med sina rödgråtna ögon, för att, som hon sade, ej glömma ett enda af de kära dragen. Hon klippte en liten lock af hans hår och lade in den i papper, så som hon sett små-fröknarne lägga in Grefvinnans och salig Grefvens hår till *ett suveni*, och detta lade hon i sin psalmbok. Hon lagade till de största läckerheter, som hennes torftiga hus det tillät, till hans matsäck och till hans sista frukost. Det var en förfärlig stund då denna »sista frukost» ändteligen egde rum. Blek och ordlös, slök Johan maten, utan att känna om den smakade väl eller illa, eller ens något. Stum och förgråten, färglös och darrande stod Stina vid hans sida, och höll hårdt om hans ena arm, samt tryckte då och då äfven sin kalla panna, eller de heta tinningarne deremot.

»O du Gud som allt förmår! Gif tröst och styrka och tålamod till min stackars Stina,» sade Johan med sammanknäppta händer, i stället för att tacka Gud för maten, när han hastigt uppsteg från denna sista måltid. »Och nu min kära

goda Stina, farväl! Nu måste jag ut, ty tiden lider redan. Ät nu en bit, så är du snäll, och gå sedan till Kajsa-moster. Hon vet nog något att trösta dig med.

»Nej,» svarade Stina, »äta kan jag alls inte, och alls inte går jag till någon Kajsa-moster, utan jag följer dig.»

»Men jag får lof att gå så fort!» sade Johan med sorglig ömhet.

»Åh jag orkar nog,» svarade Stina, och de gingo. Men ack, hvilken ängslig gång! Dessa hjertan som blott slogo af en impuls, de voro redan brutna från hvarandra, och svedo deraf. Den unga soldaten ömsom påskyndade sin gång när han tänkte på samlingen och kaptenen, och allt sådant, ömsom dessemellan saktade han den, när han såg med hvilken möda Stina följde honom.

»Nej Stina! detta går inte an!» sade han slutligen och tvärstannade. »Jag står icke till ansvar inför Gud, om du så här strapserar. Vänd nu om snällt och beskedligt medan du något orkar. Der borta vid samlingen blir intet roligt för dig. Jag hinner då ej hvarken tala med dig eller ens se på dig, du stackars tös, för jag känner på mig att det är sent, att jag kommer i allra sista laget.«

»Ja väl! jag vill då vända om,» sade Stina

efter litet besinnande, och ett besynnerligt afsked togs nu. Johan hade ej tid, tordes ej taga sig tid till sorg, Stina tycktes hvälfva ett stort projekt i sin hjerna, och sade blott: »Farväl Johan! Gå nu.» Hon satte sig genast ned på en mossig sten, ty hon var utmattad af det häftiga gåendet. I den första kröken af skogsvägen vinkade Johan ännu en gång, satte sedan handen för ögonen och — försvann. Stina hviftade äfven med näsduken, men, besynnerligt nog, grät icke. Så här, nästan känslolös för allt annat än en liten ögonblicklig fröjd som hon ämnade bereda sig, satt Stina och hvilade, en knapp quart timma. Derefter steg hon upp, men den som tror att hon återvände till sitt tomma ödsliga hem, den bedrager sig storligen. Nej, sakta eller snarare sagdt, så fort hon orkade, tog hon samma kosa som sin Johan, och för hvarje sten, hvarje stubbe, ty det var blott en skogsväg, tänkte hon: »Här gick han för litet grand sedan!» Instinktmässigt sökte hon oupphörligt hans spår, och önskade sig, som det *allra bästa tecken*, att finna någonting, som han kunde hafva tappat på vägen. Dömmen då om hennes innerliga glädje, när hon på långt håll ser något glänsa på vägen, och när hon vid närmare skärskådande finner att det är en knapp ur hans uniform. »Min Gud,» tänkte hon, »hur väl var ej detta infall af

mig!» Hur skulle Johan annars fått igen sin knapp! Och hvad skulle ej kapten ha' brummat, och det med allt skäl. Och mitt fel var det, ty Johan bad mig just rycka med allt besked i alla, alla knappar. Men ack! det glömde jag när matsäcks-pankakan gick itu, just som jag skulle slå upp'na. Ack hvad väl detta var! Mätte jag nu bara hinna före kapten! Nål och tråd har jag här i tröjan, så Johan behöfver ej upptaga sitt don.»

För natur-menniskan, och så länge ingen gnista af samvetsförebråelse eller qual blandar sig i sorgen, vill det ofta litet nog, för att gifva denna samma sorg en ögonblicklig — hvad vill man kalla det — jo: makning åt sidan. Händelsen med knappen var en af dessa många små tröstekorn, som Herren skickar sina barn i nöden. Stina alldeles upplifvades deraf, fick en ny fart i sin gång, och grät ej så bittert. Ännu ett par gånger måste hon hvila, ty vägen var lång; dock gjorde hon det så litet som möjligt, och till Johans allra största förvåning stod Stina framför honom jemnt half annan timma sedan han sjelf kommit till samlingsplatsen, och ett par timmar innan kapten ankom. Johans fruktan att komma för sent, hade jagat honom, helst han ingen klocka hade, och han var den första vid samlingen. Han och hans unga maka smögo upp på

ett så kalladt hö-ränne, der de i fred och ro satte sig så att de kunde se hvilka som kommo fram efter vägen. Hvad de voro lufva, och lika som från himlen komma, dessa opåräknade kära stunder! De talade nu i sans och ro, om mycket som de ej hunnit förut, och i detalj om sådant som de endast i allmänhet vidrört. Stina begärde och fick flera föreskrifter huru hon skulle bete sig vid dopet af deras barn, och med andra små angelägenheter som hon ej trodde sig om att sjelf bestyra. Hennes tårar runno väl, men de voro ej så utsägeligen bittra som förut. Äfven en och annan tår stod i Johans mörkblå öga, nu sedan en viss ro kommit i hans själ. Men snart började de öfriga olycks-kamraterna att samlas. Under-officerare och korporaler kommo nu. Johan måste lemna sin Stina. Gråtande satt hon och såg ut genom en liten glugg, på allt som tilldrog sig, och följde med ögonen oupphörligt *honom* som var hennes allt, och utan hvilken allt annat var ett intet. Han såg mången gång dit upp der han visste att Stina skulle vara, ehuru han ej kunde upptäcka mer än hennes klara ljusbruna ögon, som han *visste* voro tårfyllda. Han nickade flera gånger omärkligt åt henne, men sedan kaptan kom var hvarken rast eller ro, och blott ett hastigt »farväl» hann

nu Johan att säga sin maka, innan den lilla truppen satte sig i gång, för att afmarschera.

Den arma Stina, huru hon nu grät! Hon följde tåget med ögonen, så länge blicken kunde upptäcka det, men sedan smög hon en omväg bakom höladan, och började att vandra hemåt. Dagen var imellertid långt framliden. Stina vankade än fort, än långsamt, utan att veta hvad hon företog. Hennes tankar voro döfvade af sorg, hennes kropp matt af hunger och ansträngning. Det var nästan nu mörkt när hon hann sitt ensliga hem, men huru tomt och öde var ej detta! Hon förmådde ingenting mer än att under tårar och snyftningar, och i stor hast sköta om de stackars djuren. Derefter kastade hon sig klädd på den bädd, som ännu var orörd sedan hon, då ännu icke allena och öfvergifven, hade lemnat den. O hvad de voro bittra, och ur hjertats sår flytande, de tårar som fuktade Johans hufvudgård. Den icke någon gång gråtit sådana tårar, kan väl känna ömkan och medlidande för dem, men icke fatta hela vidden af dess malörts-smak. Det är saknaden i det stora hela, det är saknaden i sina tusende små delar, som här käns, biter och gnager och förtär sitt rof om ej snar hjälp kommer, derifrån all hjälp kom, nu och evigt. Men på denna långa Oktobernatt kom ingen hjälp, ingen tröst, ingen slum-

mer ens öfver den arma öfvergifna unga kvinnan. Hon ropade på sin Johan, hon talade vid honom, men hvem svarade? Jo »klä vitt! klä vitt!» hånade en obarmhertig ugglas. Stina drog täcket öfver hufvudet för att ej höra detta hemska, olycksbådande läte, men då hörde hon lika som en klockringning på långt håll för sina öron, och satte sig häftigt upp, lyssnade förfärad, men, då var allt tyst och mörkt som i grafven. Stackars Stina hade förr aldrig sammantaget under hela sin lefnad gråtit så mycket, hon visste ej att äfven hörseln deraf lider, ty man tycker sig höra susande, brusande, toner lika som från en orgel, och ljud sådana som kyrko-klockor gifva. Stackars Stina! hon fick nu denna dystra erfarenhet, och det är hemskt och synd att lemna henne i denna förfärliga belägenhet, men man måste.

»Hvad här är varmt och skönt och trefligt i afton,» sade Grefvinnan till sina båda små döttrar, lika stora, lika gamla, och så lika för alla andra än modersögat, att blott ett litet svart band om halsen på den så kallade äldsta kunde åtskilja dem. »Hvad människan är svag för ombyte ändå!» fortfor Grefvinnan vänd till Josef, en ung släginge som utgjorde en medlem af den lilla famil-

jen. »Visst har sommaren varit litet regnig, men, det har dock varit sommar, och ehuru kort dess besök är, hinner man likväl att likasom ledsna dervid, ty man njuter verkligen af att se spår af en ny årstid. Denna lilla brasa som smattrar så friskt, detta comfortabelt uppdukade thebord, som lyser mot eldskenet, dessa korgar med mogen och grann frukt, hvars färger, bjerta i sig sjelfva, äfven upphöjas af det muntra skenet från brasan, Mina och Lina som hoppa, äfven i detta sken, på den mjuka mattan, så tyst att man blott ser, men icke skulle höra dem, knäckte de icke då och då en full nöt med sina friska tänder: allt detta är gladt, nytt och roligt och jag säger aldrig som så många andra: lefve sommaren! lefve våren o. s. v. utan lefve hvarje årstid som man fullkomligt rättar sig efter, och in i hvilken man medförer gladt och friskt sinne, hopp och lefnadslust.

Ingen svarade på detta tilltal: barnen hörde ej derpå, utan lekte och smågnabbades med hvarandra, under täta blickar på det omtalade thebordet och de lockande fruktorgarne, som för dem icke hade något behag såsom prydnad och ögonfägnad, utan blott såsom mål för ett ifrigt och säkert hopp. Josef satt tyst och sluten i ett djupt fönster af det stora, prydliga, med alla rikedomens lyxartiklar försedda rummet.

Grefvinnan teg en stund, lagade om bränderne i brasan, gaf barnen hvar sitt päron, och skickade en af dem med korgen bort till Josef, som blott med en böjning på hufvudet uttryckte sin tacksamhet, och att han ej ville hafva päron. Grefvinnan gick till pianot, sjöng en liten glad och liflig sång, som brukade vara Josefs förtjusning, men han yttrade ingenting derom. Hon steg upp från piano't, gick ännu ett par gånger fram och åter i rummet, men sade sedan:

»Kom nu fram till elden, kära Josef! Sitt icke så der trög och ängslig; det förstämmer dig sjelf och allt annat.»

»Jag tackar, jag fryser icke,» genmälte Josef.

»Ack du fryser visst, fast du icke vet det!» skämtade grefvinnan. »Den fryser alltid, som är vid dåligt lynne, som utan orsak, utan rim och reson, »som man säger», är tvär, sluten, mörk i hågen, som stöter ifrån sig sina vänner, och — till råga på allt, ej en gång söker och finner sig sjelf, utan är, om han vill bekänna sanning, ren, oblandad sanning, missnöjdast med sig sjelf.»

Josef teg.

»Huru är det med din häst Josef?» frågade grefvinnan efter en stunds tystnad, i hvilken barnen dock ej voro inbegripna, som af de uppgifna fruktkorgarne blifvit mycket muntra.

»Förträffligt!» svarade Josef.

»Han tycker väl om att stå inne och spisa hö och hafre, och se sin herre och herskare minst tjuge gånger om dagen,» yttrade Grefvinnan glädigt, men då Josef lemnade dessa ord, som mera voro en reflexion än en fråga, obesvarade, tystnade hon åter.

»Jag har icke sett din Mylord på ett par dagar,» återtog grefvinnan efter en paus, »han är väl icke bortsprungen, eller annars något illa med honom?»

»Jo, han har varit borta några dagar!» svarade Josef kort.

»Och hörs inte utaf,» frågade grefvinnan med något häpet och ängsligt i tonen.

»Åh jo,» genmälte Josef, »den gunstig herrn kom hem i eftermiddag, frisk och sund.»

»Så-å!» yttrade grefvinnan, »då är *han* icke orsak till sin herres mulna lynne i afton.»

Brasan var mest utbränd. Grefvinnan skulle draga på klocksträngen för att begära in ljus, hon gick då förbi Josef och lade hastigt sin hand på hans panna och sade mildt:

»Josef, är du sjuk eller ledsen? Säg att du är ettdera, ty det tredje är långt värre. Dåligt lynne är det värsta af allt, för en verklig vän, ty det bevisar att denna ej är *nog*, ej ens *något* i detta ögonblick.»

»Jag är ledsen, goda Mathilda,» svarade Jo-

sef, och tryckte den vänliga handen till sina våta ögon, sina varma läppar.

»Nå, det var godt,» sade Mathilda, och drog andan lättare, »men hvarför är min goda Josef ledsen?» fortfor hon, och tog en plats bredvid ynglingen.

»Ack! jag har sett så mycket elände i dag, och, det värsta, det bittraste af allt, jag är sjelf orsaken dertill, genom mitt förb. tjenstenit.»

»Och hvad har du sett?» frågade grefvinnan med yttersta förundran, ty hon visste ej att Josef varit ur huset på hela dagen.

»O! jag har sett sorgen, den bleka, stumma, förgråtna, intill vansinne gränsande sorgen!»

»Nej, säg snart, bästa Josef! Hvad har du sett? Man skall icke onödigt plåga sina vänner.»

»Jag har sett soldat Bolds unga hustru.»

»Ja, hon är rätt vacker att se på,» sade grefvinnan med någon förundran.

»Ack, inte nu!» genmälte Josef sorgligt. Hennes man var af dem som blefvo kommenderade till Carlsten, och som afgingo i torsdags. Det var visst icke hans tur, men då kapten här-omdagen var i förlägenhet, om hvem han i hast skulle taga, sedan ett par andra sjuknat, föreslog jag ifrigt Bold, emedan jag visste hur ordentlig och nykter och bra han är, och hur han gör heder åt regementet hvar han finns. Jag mins att

kaptén gjorde någon invändning om att han var nyss gift och bosatt, men dertill lyssnade jag knappt, och lofvade dessutom i en viss skämtsamt, men utan att dermed mena hvarken godt eller ondt, nej, rakt *intet*, att jag skulle trösta den unga gräs-enkan, och Bold blef ock kommanderad. Imellertid rann hon mig i hågen i natt, mitt samvete slog mig, och jag föresatte mig åtminstone att se till henne, och fråga efter henne hos rotemästaren, den rika Lars i Nolgården, som bor icke långt härifrån. Nu i skymningen red jag till Nolgården. Larses gumma ruskade på hufvudet, och sade att hon gjort allt hvad *hon* förmådde för att trösta Bolds hustru, men att, då det icke halp, tror hon icke att hjelp står till med henne. Jag ansåg detta, eller rättare, jag *ville* anse detta bara för ett sätt att prata af den bonddryga gumman, men med klappande hjerta, red jag dock in i skogen, för att sjelf förvissa mig om huru det verkligen var. Snart såg jag den ensliga stugan, och ingen rök gick ur dess skorsten, ingen ljusstråle ur dess låga fönster, ehuru den dunkla skogstrakten redan låg nästan insvept i mörker. Förr var det alltid så sopadt och granrisadt utanför Bolds dörr, nu fanns deraf *intet* spår. Jag hoppade utaf hästen med en känsla i hjertat som jag icke ville unna min ovän, om jag hade någon, jag band

hästen i största hast vid det lilla stakett som omgifver deras lilla »rosland», och trädde in i stugan. Intet ljud hördes derinne. När jag öppnade dörren, frågade ingen hvem det är. »Stina,» ropade jag, »är ni inne?» ty det var så mörkt inne i stugan, att jag knappt kunde urskilja något föremål. »Hvem ropar mig?» frågade en matt röst från sängen. Jag sade henne hvem jag var. »Hvad kan löjtnanten vilja mig?» frågade hon. »löjtnanten vet ju att Bold är borta.» Gud! hvad de orden skuro mig in i själen! »Jag skall väl inte gå med bref,» frågade hon vidare, »nu när Bold är borta? Eller kanske jag skall det ändå?» »Nej, kära Stina,» sade jag med den mildaste röst jag kunde, »stig icke upp, ligg stilla! Du skall visst ingenstädes gå. Jag ville blott veta hur det stod till med dig, om du är så klok och snäll, att du gifver dig till freds fast Bold är borta.» — »Huru det står till med mig!» svarade hon med ett visst hänskratt, som i mörkret, och den sinnesstämning jag förut var uti, lät förfärligt för mig. »Hur kan det vara,» fortfor hon, »tag *allt* hvad löjtnanten eger kärt på jorden ifrån honom på en gång, och lemna löjtnanten så här, allena och öfvergifven, så få vi se om löjtnanten är så »klok och snäll och gifver sig till freds.» Under det hon talade dessa ord, hörde jag att hon darerade af köld. Jag fann att det var fruktlöst ens

med ord försöka trösta henne, utan jag gick helt simpelt ut, tog en börda ved som låg ett stycke från stugan, gick in med den, letade så länge tills jag fann elddon, och gjorde upp en treflig eld. Den arma olyckliga sade intet, men då elden fladdrade i spisen, och gaf en viss skymt af treflighet åt den vanligtvis så snygga stugan, men som nu såg något vårdslösad ut, då satte hon sig upp, räckte ut handen till mig, och sade med matt och slocknad röst: »Tack!» — O hvilken tacksägelse! Om hon vetat att det var just *jag*, just *mig*, som hon hade att tacka för hela sin gräsliga sorg! Men *jag*, jag visste det! *Jag* stod som en eländig syndare framför henne. Ack det var ej mer den röda och hvita, glada och fryntliga unga qvinnan, utan en hamn med alldeles likblekt anlete, omkring hvilket det rika mörkbruna håret hängde i långa raka flockar. Jag betraktade henne en stund, sedan gick jag fram till henne, tog hennes iskalla hand, värmden i mina, strök håret ur ansigtet på henne, och bad henne luta sig mot min axel, som emot en god vän, hvilken ville göra *allt* hvad som stod i hans makt för att trösta henne. »Ack det kan inte Löjtnanten,» sade hon sakta och med fallande röst, »det kan blott Gud, men han vill inte.» Trör du det Mathilda! Jag hade ingenting att svara, ej en gång på den påtagliga hädelse, framlockad af den

bittra gnagande smärtan. Man är ibland alldeles ordstum men det är just emedan man då äfven är alldeles ur stånd att tänka. Samvetet slog mig dessutom, och aldrig har man så svårt att trösta, som då man, inom sig, vet sig sjelf just vara orsaken till den sorg man ser, hos en annan. Jag stod således mällös vid hennes sida, och blott betraktade henne. Detta tycktes slutligen plåga henne, och hon vände sig inåt väggen. »Har ni ätit något i dag, kära Stina?» frågade jag ändt-igen. »Nej,» svarade hon kort och tyst; och då, bästa Mathilda, fortfor Josef med denna skygghet, denna lilla förlägenhetsrodnad, som lika så väl anstår ynglingen som den unga flickan, när vissa ämnen komma å bane; då började jag, sade han, föreställa henne att hon, i sin nuvarande belägenhet, vore *nästan skyldig* att förtära något för att stärka och upplifva sig med. Vill du icke hafva en kopp varmt kaffe? Jag skall koka det åt dig,» frågade jag. — »Jag har intet något. Jag kokade de sista bönorna jag egde till Johan, den morgonen han marscherade,» svarade hon med matt röst. — »Vill du att jag skall koka upp mjölk åt dig?» frågade jag ånyo. Nu satte hon sig upp och sade med en viss sorglig vänlighet: »Löjtnanten är så god! men det skall han visst icke hafva besvär med, jag skall väl göra det sjelf.» Hon uppsteg långsamt och vandrade

fram till elden, tog en liten panna och såg noga efter om den var ren, slog litet mjölk deruti, och satte den öfver några kol. Men ack! hvad det låg mycken liknöjdhet i alla dessa företag! Medan mjölken uppkokade, satte hon sig på en liten pall, och lutade hufvudet i sina händer. Nu upprann hos mig en, som jag tyckte, så ljus, så förträfflig idé, ett medel till tröst, som jag i *min*, i *vår* förbildade tro, var öfvertygad att Stina, med uppräckta händer, med glädje i själ och hjerta, skulle antaga. »Kan ni skrifva, kära Stina?» frågade jag med stor inre förnöjelse. »Nej,» svarade hon och ruskade liknöjdt på hufvudet, och såg ungefär med samma känsla på mjölken, om den kokade upp ännu. Jag frågade då om Bold hade något skrifdon här. Hon bejakade det. »Nå väl,» återtog jag, »vill ni inte, kära Stina, att jag skall skrifva till »Johan,» tala om för honom huru mycket ni saknar honom, beskrifva eder sorg och smärta, med ett ord, *tala* till eder Johan. »Och hvad skulle det tjena till?» frågade hon med en ton, på en gång liknöjd och något hånande. »Min sorg och min saknad blef derigenom ej ett solgrand mindre; men för honom skulle det vara en faslig plåga att veta hur dum och enfaldig jag är, som inte kan taga mitt förnuft till fånga på något sätt. Ack nej! han har nog oro och bekymmer för mig ändå, utan att

jag skulle öka på den med mina klagovisor.» Åter stod jag der stum och försagd, fortfor Josef, ty helt tydligt och klart låg det nu framför mig hela skillnaden mellan den obildade, och, om jag så vågar kalla oss, den förbildade människan. När det varma älskande hjertat lider hos den förra, så söker det äfven att undvika, dölja allt som kan oroa och smärta föremålet för sin kärlek. Och vil huru göra vi, Mathilda? dock det hör ej hit.» tillade han, och tycktes likasom bortjaga obehöriga, obudna tankar, »utan för att ännu en gång återkomma till min berättelse,» fortfor han, »måste jag med qvalfull harm medgifva, att jag lemnade den stackars Stina, lika bestormad af sorg och saknad, lika otröstlig som vid min ankomst. Föreställ eder nu, bästa Mathilda, hvilket intryck af ånger och smärta jag skulle få, då jag såg denna himmelskriande skillnad, såg detta varma, glada, ljusa, rika rum, hörde eder prisa den treflighet som rådde, såg eder sväfva fram och åter, lik ställets goda, milda genius, och dessa små ljus-alfver hoppa och dansa omkring likt verkliga affbilder af all den glädje som jorden kan gifva. O då sved det i samvetet! Då kom den hemska jemnförelsen med denna kalla, mörka, tomma stuga, der allt tycktes vara dött utom sorgen och den gnagande saknaden. Och detta allt,

blott genom *ett ord* af mig! O Mathilda! måtte du aldrig få känna hvad jag känner.»

Mathilda lade sin hand öfver ynglingens ögon, de voro våta, och dessa tårar! — o huru ökade de ej den innerliga tillgifvenhet, som hon redan förut egnade Josef. Måhända finns det *intet* som så inskräpper denna känsla, som *egen* anklagelse af *egna* fel, hvilka man på en gång känner, ångrar och bekänner för vännen som är oss vorden ett annat, ja, ett dubbelt samvete. Men sjelfförsvär! ack huru det klingar falskt, huru det kyler och jagar det älskande hjertat långt bort. Det ena tror man så fullt, känner så djupt sanningen utaf, men det andra! det står så theatersmyckadt och grannt, och man vet, man fruktar åtminstone att, hvad som lyser som guld, blott är koppar, demanten blott kattsten och perlorne endast bräckligt glas. Kära qvinna! tro aldrig på hans kärlek, hans löften, hans eder, om han aldrig medgifver några fel, aldrig anklagar sig för någon förbrytelse, ty, ettdera är han blind för sig sjelf, eller ock, bedrager han dig, och är dig således i båda fallen ovärdig, om du NB. sjelf är *god*, och således värd ett rent, fullt hjertas hyllning och förtroende.

Mathilda försökte att skingra det moln som denna händelse lagt öfver Josefs sinne, och hon lyckades till en del. Hon samtalande länge med

honom om skillnaden af de förebråelser man bör göra sig, då man åstadkommit något ondt med vett och vilja, eller af obetänksamhet. Hon medgaf Josef, att en tänkande menniska är redan då brottslig, när hon af tanklöshet begår en handling som hon skall ångra så snart hon gifver eftertankan lof att infinna sig. Hon medgaf Josef att först bör man tänka huru mycket *godt*, och sedan huru mycket *ondt* som kan uppkomma, äfven af den ringaste af våra handlingar, derefter lägga detta *goda* och *onda* i hvar sin vågskål, och väga det på samvetsvigt, något ändå säkrare och tillförlitligare än de subtilaste guldvigter. Mathilda medgaf Josef att i det öfverdrifna, det onödiga nitet för små verldsliga fördelar ofta ligger en hög grad af fäfänga, af egoism och hjertats hårdhet, och att människokärleken, denna dygd som Gud anbefallt redan i andra rummet, deraf oftast åsidosättes. Mathilda medgaf detta, och många flera vattenklara, rena sanningar, men när hon såg att ångern inom Josefs bröst var stor nog för att aflana hans synd, lade hon denna helande hand på såret, som förmår läka just emedan den på en gång är älskad, mild och spegelklart ren. Josef slutade aftonen med att föreläsa Mathilda en af dessa snillets skapelser, som, utan att förblinda menniskan för sina fel, dock gör henne nöjd med sig, med sin ställning i lifvet och med

allt som henne omgifver, som sprider lugn och frid inom både hjerta och själ. Ärad vare dessa skapelser! De finnas, fast de äro tunnsådda, och ofta derföre lemnas af skördaren, hvilken med förakt vandrar förbi de glesa stånden, med de gyldene kornen.

När Mathilda gick till hvila om aftonen, vexlade tvenne tankar hos henne. Den ena lät ungefär så här: »Josef är mig ännu kärare än förut, ty han förtjenar i rikt mått all den tillgifvenhet som hjertat så gerna vill gifva honom.» Och den andra: »Den arma Stina måste tröstas och hjälpas.» Intagen af bilder, som omedelbarligen tillhörde dessa båda ideer, insomnade hon lugnt och ljuft. Och man *kan* somna lugnt och ljuft, när goda föresatser vexla med tillfredsställda önskingar af den renaste och bästa sorten.

»Mina och Lina!» Hvar ären J mina små pullor ropade Mathilda den kommande morgonen till sina båda barn. »Nu är klockan tio, nu är vädret vackert, nu är vägen torr, nu skola vi gå. Mina skall få bära denna lilla korg, Lina kan taga det lilla knytet. Påsen och den stora korgen skall jag taga sjelf. Kommen nu mina små dockor!»

Långt ifrån att göra invändningar, voro de små färdiga vid minsta vink, men tyckte sig hafva alldeles *för litet* att bära, oaktadt hvar och en af dem, utom de af modern anordnade sakerne, äfven hade ett litet knyte eller bylte som de med yttersta sorgfällighet förvarade. Nu hoppade de på hvar sin sida om mamma, de breda stentrapporne utföre, men nedkomna på borggården, började de en viss traf eller kort galopp, hvaraf de snart befunno sig en tjuge famnar framför henne.

»Sakta mina pullor,» ropade hon leende åt dem, »vägen är ganska lång, och hvad J hafven att bära är just icke så lätt heller. Fortfar ni på detta sätt, så tröttnen J båda två, och jag får bära eder, eller lemna eder på vägen.»

Genast voro de vid modrens sida, och under promenaden uppstod följande samtal:

Mina. »Är det en liten gosse eller en liten flicka som Stina skall få, mamma?»

Mathilda. »Det vet man icke. Det bestämmer den gode Guden allt som han tycker sig finna att Stina och hennes man äro passande att uppföda och väl uppfostra en gosse eller en flicka.»

Lina. »Den gode Guden tycker således att mamma mycket väl kan uppfostra små flickor, efter han gaf mamma två på en gång, ty vi äro ju födde på en och samma dag, Mina och jag.»

»Men att mamma alls intet förstod sig på

små gossar,» inföll Mina, innan Mathilda hann svara.

»Så är det troligen,» sade hon, »och *Han* förutsåg dessutom,» tillade hon med en djup, innerlig suck, »att jag skulle blifva allena med det svåra värfvet att uppföda mina barn, och ville derföre icke gifva mig flera deraf, och andra än min förmåga tålde.»

»Mamma menar för att pappa dog ifrån oss,» sade Mina?

»Mins mamma riktigt pappa,» frågade Lina genast?

»Om mina pullor ville vänja sig utaf med att fråga och tala på en och samma gång, sade Mathilda, så skulle ni göra mig en stor glädje, ty det är allt för fult och litet grannlaga. Hvilken skall jag nu svara först?»

»Intet mig,» svarade Mina, »ty jag frågade just icke, utan sade blott hvad jag trodde.»

»Nå väl,» fortfor Mathilda, »det är då Lina jag är skyldig ett svar, som skall för hela din lefnad inpregla i ditt minne att man *aldrig* kan glömma hvad man en gång fullt och verkligt älskat, af hela sin själ och hela sitt hjerta. Och sådan var den kärlek jag kände för eder bortgångne fader. Jag kan känna mig lugn och nöjd, ja, till och med glad och lycklig, och lika fullt står bilden af hvad jag förlorat, oupphörligt

framför mitt minne, och han har lemnat en tom plats i mitt hjerta, som i denna verlden af *ingen* kan fyllas; och det är icke nog att mitt hjerta bibehåller honom i evig hugkomst, alla mina yttre sinnen hafva äfven fullkomligt behållit minnet af honom. Jag *hör*, när jag vill, hans goda, glada, hjertliga röst, jag *ser* oupphörligt hans ädla drag, der ett rent hjerta och en hög själ inristat sin pregel. Ack jag mins och saknar honom hvar stund, äfven i de, då sorgen viker, och en lugn glädje tyckes hugna mig med sin närvaro. Äfven då framtränger den tankan: hur oändligt mycket lyckligare jag ändå kunnat vara, om äfven han vandrat vid min sida.»

Barnen hade så oförmärkt saktat sin gång, och på de små runda, rödblommiga kinderne, tillrade små klara tårar, och löfven hvirflade så Oktober-liket omkring de vandrande, och en höstluft, på en gång angenäm och mjeltsjuk, doftade emot dem, och det började hvina i tallskogen, hvilken de snart voro helt nära, och kråkorne flögo med sitt ängsliga kraksande öfver deras hufvuden. Mathilda gick tyst och tankfull; äfven barnen tycktes intagna af denna ovillkorliga högtidlighet som hösten ingifver.

På den lilla skogsvägen, som förde till soldaten Bolds välkända stuga, mötte de vandrande mor Kajsa. Mathilda, känd och älskad i hela

trakten, helsade henne genast, och stannade för att något litet samspråka med denna hederliga, fast något kärfva och bonddryga grannqvinna. Vi minnas ej så noga om *bonddryg* är ett ord eller icke; men är det ej, så kan det snart blifva, ty att *saken* finns är säkert, och att deruti ligger fullt ut så mycket högmod, stolthet och egoism som i andryghet, det är äfven säkert.

»God morgon mor Kajsa,» tilltalade henne Mathilda, »vi hafva ett vackert väder i dag, för att vara så långt fram på året. Hur står det till, och hvarifrån kommer mor Kajsa så tidigt på dagen?»

»Gud bevare nådig gresfvinnan!» svarade mor Kajsa, »tackar som frågar! Jo, Gud ske lof jag krasslar med'et, och nu kom jag som senast från den stackars *vasen* Bolds Stina, som ingen sker rätt med på något sätt, utan som sörjer sig förderfvad för att man hennes blifvit kommenderad bort på några månader! Har man nånsin hört ett sådant kräk! Jag har talat båd' allvarsamt och förnuftigt med henne, men hon tar ingen reson, hvarken svarar eller äter eller dricker eller soffer, och det är knappt nog att hon *syter om fäet* en gång. Gud vet hvad det skall blifva utaf! Jag berättade henne, jag, om när Lars-gubben min var på riksdagen, som varade långt in på det andra året. Gud bevars, om jag då varit en

sådan toka, så hade det väl stått på hufvudet länge sedan med båd' gårdsbruk och hushåll och barn och tjenstefolk och fä'et och alltihopa. Nej minsan! när husbonden skall ut, får man vara båd' husbonde och matmoder, och ändå icke gifva sig opp.»

»Jo jo,» sade Mathilda mildt, »men något sorgligt, jag vet nog hvad det vill säga. Men hårdt, hjertfrätande är det ändå.»

»Ja visst, ja visst,» återtog den kloka gumman besinnande, ingen kan bättre dömma om den saken, än nådig grefvinnan, och den som kunnat bära så stor sorg, och en sådan förlust med så christeligt sinne och tålmod, och som så ödmjukat sig för försynens vilja, den vet bäst att man ej får duka under för så liten stöt, som att *man' ens* blir kommenderad bort på några månader.»

»Ack ja käraste mor Kajsa,» sade Mathilda, »förhållanderne här i lifvet äro så olika, och sorgen så oberäknelig och oförklarlig för alla, utom för den som gnages deraf.»

»Ja visst, ja visst,» suckade mor Kajsa. »Hennes nåd har mycket rätt deruti, och man gör visst illa i att så der stolsera på sina egna krafter, men hvad skall man taga sig till med en sådan stackare som Bolds Stina? Jag vet visst att jag

aldeles predikat mig hes hos henne, men utan att det gjorde Gudslån.»

»Ja, nu skall jag försöka min lycka,» svarade Mathilda småleende, »kanske går det lika illa för mig.»

»Åh nej,» genmälte mor Kajsa godmodigt, »hon blir så glad bara hon får se grefvinnan och de små Guds englarne, att hon glömmet hela Bold och kommenderingen och alltihopa.»

Och nu togo de båda grannarne ett vänligt afsked af hvarandra, och gingo åt hvar sitt håll, mor Kajsa för att flinkt och raskt rusta i sitt hushåll, Mathilda, för att bjuda den stackars Stina all den tröst, som hennes rika, varma hjerta kunde uppfinna.

Nu krökte skogsvägen allt mer och mer, blef allt smalare och smalare, och nu såg man soldatstugan.

»Der bor Stina!» sade Mathilda, och barnen som redan voro något trötte af den långa färdens, fingo lika som förnyade krafter, och ilade nu helt snabbt stigen framåt. Ingen treflig rök steg nu heller ur den lilla stugans skorsten. Den stackars ko'en stod och råmade med ett ängsligt enahanda läte, likasom ville hon beklaga sig öfver den obetydliga vård och ans hon nu mera fick. De båda grisarne knuffades knotande vid en tom bytta, som de dessutom vändt upp och ned. De

båda fåren gingo och betade dumt och beskedligt, samt bröto tystnaden då och då med ett svagt pinglande i bjellran och ett monotont bråkande. En höna, som vanligtvis brukade gå ute om dagen, och sitta på en pinne under en bänk i stugan, om nätterne, stod nu villrådig på stugans tröskel, och var det enda lefvande som der emottog Mathilda och hennes barn, när de dit inträdde. Mathilda öppnade sakta dörren. Här var tyst som i grafven, och tomt och öde och kallt som i den förskjutnas hjerta. Katten hoppade väl ned från bordet, slog svansen om alla fyra fötterne, och mönstrade misstänksam de inkommande. Mina och Lina sågo misslynta upp på Mathilda, lika som ville de säga, att detta ingalunda var den reception som de väntat sig, hos den glada, fryntliga Stina, hvilken alltid varit en af barnens största favoriter, och som så väl förstått att roa och muntra dem, hvarföre de äfven höllo särdeles mycket utaf henne, och ofta till henne gömde allahanda småsaker, som de trodde kunna göra henne glädje och gagn. De hade nu samlat ihopa åtskilligt smått, och hade i tankarne innerligen gladt sig åt hur förnöjd Stina deröfver skulle blifva. Och nu fanns icke hela denna Stina! Äfven Mathilda kände något trångt och tillbakastötande.

»Stina!» ropade hon mildt och vänligt, »är du här?»

Och nu tittade ut genom sänggardinerne den stackars Stina, med de bleka kinderna och de förgråtna ögonen. Hon stirrade en half sekund på Mathilda och barnen, men sedan stod hon upp i den allra största möjliga hast, och den första känsla af glädje, af lif och lefnadslust som Stina känt, allt sedan hennes Johans affärd, bemäktigade sig henne nu.

»Hvad ser jag!» sade hon, och slog ihopa händerne, under det att blodet strömmade till kinderna, och ögonen återfingo denna glans som så tydligt bevisar att de äro själens spegel. Hvad ser jag! Skall jag tro mina stackars ögon! Nådig grefvinnan sjelf och småfröknarne! De små välsignade Guds englarne! Ack att jag skulle upplefva sådan glädje!»

Och nu började hon se sig om, och känna en grufflig harm, öfver att hennes lilla stuga, annars alltid så fejad och ren, nu skulle vara i en sådan oordning åtminstone.

»Ack så här ser ut!» fortfor hon, »och det just när jag skulle få det allra raraste främmande i världen!»

Under tiden astorkade hon stolarne med sitt förkläde, och framsatte dem på golvet. Mathildas ögon stodo fulla af tårar, barnen sågo litet

förlägna ut öfver den smärta Stinas stora förvandling, och hönan kom in genom den halföppna dörren, som kattens utgång lemnat sådan. Detta senare gjorde en liten diversion för barnen, och när de fingo hönan att beskåda, glömde de för ett ögonblick bort Stina, och vande sig under tiden vid hennes förvandling.

»Hur är det med dig kära Stina?» frågade Mathilda mildt och ömt, och nu brusto Stinas ögon åter i gråt.

»Ack huru skall det vara nådi grefvinna!» sade hon högt snyftande, »Johan är borta! !

»Ja, för tre månader!» smålog halft sorgligt, halft skämtande Mathilda.

Stina torkade bort tårarne med förklädsnibben, och framför hennes inbillning stod med tankans snabbhet, denna älskade matmoders stora förlust, som varit för hela lifvet, då hennes egen blott var för en så kort tid. Stina började litet skämmas för sin stora sorg, såg ned och tänkte sig för första gången huru fort tre månader ofta kunna gå. En tystnad uppstod.

»Att du skall sörja och sakna din make,» sade Mathilda slutligen, »är så naturligt, så förlåtligt, ja, till och med som sig bör, ty annars älskade du honom icke; men att du låter sorgen alldeles nedtrycka dig, att du för sorg icke uppfyller alla de skyldigheter som du ålade dig, när

du blef Johans hustru, att du försummar ditt lilla hus, och gör dig sjelf och ditt barn stor skada med denna sorg, se det är ganska orätt af dig, kära Stina, och det skulle jag icke trott om dig, som alltid var munter och rask, och tog världen med dess små och stora motgångar lätt och gladt. Jag trodde alltid om dig, att du just särdeles väl skulle passa till soldathustru, och därför afrådade jag dig ingalunda, utan tvärtom, gillade och tillstyrkte ditt giftermål, när du derom tillfrågade mig. Menniskorna måste vara förtänksamma, och bereda sig på allt det åtminstone, som de så väl veta skall inträffa den ena eller andra dagen. Ack det är ändå så mycket oförutsedt, (här framstod den döda grefvens bild bjert för Stinas fantasi) som man icke kan vara beredd på, här i denna värld, full af nya, glada och sorgliga företeelser för hvar dag, hvar stund! Men nog visste du att Bold icke alltid skulle få stanna här hemma hos dig, och om du nu ständigt fästat dina tankar vid möjligheten att i dag eller i morgon nödgas sakna honom, och i följd deraf innerligen tackat Gud för hvar dag han unnade dig att få behålla honom, då hade du varit, ej allenast glad i de glada dagarne, utan äfven tålmodig i de sorgliga. Men nu har du måhända gjort ingendera, hvarken med undergifvenhet beredt dig på de onda, eller nog lifligt tackat för

de goda, utan låtit dagar komma, dagar gå, obekymrad om framtiden, bara det närvarande var trefligt och godt. Är det icke så kära Stina,» sade Mathilda mildt och vänligt klappande henne på axeln.

»Jo, så är det, nådig grefvinna!» snyftade Stina ångerfull. »Jag tackade och prisade Gud alldeles för litet, när jag fick hafva min Johan i ro, och därför straffar mig Gud.»

»Ja, men nu måste du,» fortfor Mathilda, »ödmjukt och tacksamt emottaga äfvenväl straffet, ty annars kunde detta blifva ändå hårdare och svårare. Uppfordra nu all din själs och kropps styrka för att företaga alldeles det samma som när Johan var hemma. Tänk på honom, men endast såsom återkommande, icke som bortgående. Detta är nu redan förbi, och om du flitigt och arbetsamt går dagarne framåt, så gå äfvenväl dessa allt fortare och fortare bort för dig. Tänk hvilken sorg för den stackars Johan, om han visste huru här stod till, huru här ser ut. Nu tror han att du, klok och förnuftig, sköter om ditt lilla hus, och sedan syr småkläder till den lilla som du väntar dig. (Stina skämdes gruffligen och såg sig oupphörligt omkring i den ostädade stugan). Detta trodde äfven jag,» fortfor Mathilda, och därför tog jag med mig åtskilliga små saker, dels sydda, dels tillklippta, dels bara tygbitar, för

att du skulle få litet att göra utaf.» — Och nu plockade både Mathilda och barnen fram sina skänker, och Stinas ögon började stråla af glädje vid denna syn.

Mathilda märkte ganska väl att hennes lappar och tygbitar vida mera tröstade och lindrade Stinas sorg, än hennes lilla predikan. Hon smålog inom sig åt detta, och såg häruti naturmeniskan till hvars hjerta och yttre sinnen det långt mera lönar att tala, än till det vidt berömda förnuftet. Mathilda hoppades dock att hennes ord skulle ligga och gro hos Stina, och i andra stunder, när sorgen återkom med hela sin styrka bära frukt.

»Ack hvilka obegripligt vackra och rara lappar jag fått!» sade Stina helt glad. »Detta kan blifva små tröjor, och detta en liten grann mössa, och af dessa fina sockerduksbitar kan jag, om grefvinnan och de små tillåta, göra präktiga nattkappor till Johan, ty det tycker han så mycket om.»

»Gör hvad du vill deraf,» svarade Mathilda leende, och barnen voro högst förtjusta åt att se Stina så glad. De öppnade nu äfven sina andra små korgar och knyten, och drogo fram den ena lilla godbiten efter den andra, hvarpå den stackars utsvultna, men nu litet tröstade, och således äfven hungriga Stina med stor begärlighet blickade.

Som Mathilda väl visste att ej Stina skulle gripa till någon af dessa små läckerheter förr än hon och barnen voro gångna, gjorde hon ett kort slut på sitt besök, sägande:

»Farväl nu, min kära Stina! Låt nu se att du blir kloka och förnuftiga menniskan igen. Jag skall nog tänka på dig när du minst anar det.»

Barnen togo nu äfven farväl af Stina, litet narrade på att ej få se henne äta af det de medfört. Stina grät, kysste grefvinnans händer och kjol, kringklappade henne och barnen, samt skämdes grulligen att ej ens hafva mjölkat sin ko på morgonen, så att hon hade haft en »drick mjölk att bjuda grefvinnan och småfröknarne.» Hon följde de hemåt gående ett långt stycke, men när Mathilda tvang henne att vända om, gjorde hon det med snabba, raska steg. Hemkommen, började hon med att sopa sin stuga, emellanåt knapprande på fint bröd och medvurst, derefter gick hon ut och mjölkade, gaf ko, får och grisar att äta, men detta i största hast, och skyndade sedan in för att åter i ro få betrakta »de granna lapparne.» Deruti låg hennes egentliga tröst: Nu var lifvet icke mera tungt, sedan hon kunde få sy fina, granna, stora, vida nattkappor till Johan. Hon klippte genast till en sådan, allt med sin ullsax, och en liten stund derefter var hon i fullt syende på en vacker hålsöm, något som hon

lärt af »den englagoda grefvinnan,» men som hon aldrig för egen räkning begagnat förr än nu. Hon var verkligen både glad och lycklig, och kände icke för ögonblicket den olidliga tomheten.

Allt detta stod helt lifligt framför Mathildas inbillning, under hemgåendet. Hon hade mycket lefvat ibland människorna, noga observerat dem och kände dem äfven fullkomligt. Att Stina en stund skulle tröstas af dessa småsaker, visste hon nog, men äfven att annan lefvande tröst och sällskap behöfdes, och för att anskaffa detta sednare åt den stackars Stina, tog hon vägen åt byen, der mor Kajsa hade sitt hus och hem, rustande derute med långt mera högfärd, fäfänga och skryt, än den rika och förnäma grefvinnan i sitt.

»Nå hvad ser jag,» sade mor Kajsa, som såg Mathilda och barnen styra vägen till hennes dörr; »hvad ser jag!» och härvid slog hon ihop sina stora grofva händer på den ofantliga magen. »Skulle jag i dag få ett så fasligt rart och förnämt besök!» Och nu förde hon med stor stolt-
het och sjelfförnöjelse, under ett jemnt komplimenterande, in sitt främmande. Sjelf gick hon först i spetsen och visade vägen, sägande:

»Jag kan säga att detta var en stor heder för mig, att nådig grefvinnan och småfröknarne göra sig så gemena och titta in i vår lilla torfliga stuga,» och härmed öppnade hon dörren till

den stora, ljusa, glada, alltid sopade, alltid granrisade stugan, der allt, ifrån och med de bastanta trämöblerna, målade med de grannaste oljefärger, till alla silfverbägarne och tumlarne och det blankskurade tennet, vittnade om husets förmögenhet och välmåga. Här saknades ingenting af den vanliga allra största bondlyxen. Väggarne voro klistrade med brokigt papper, fönsterne voro med stora rutor, och framför dem hängde nättelduksgardiner, försedda med »köpe-fransar», och bortknutna med rosenröda band. Sänggardinerne, af fint blått och hvitt linnetyg, hade äfven sina »köpe-fransar». Slaguret med sin galande gök, och pickande som ett tornur, stod stort och ståtligt som en klockstapel. Spegeln, med guld och blå ram, hängde lutande, och visade en något litet höger afmarcherad fysionomi, för hvem som titade deruti. Soffan, borden, stolarne och skåpen voro ljusblå målade, med eldröda törnrosor och gröna blad. Ofvanpå dessa skåp stodo de omtalade silfverkärlen, riksdagsfrukter, och inuti dessa skåp förvarades allahanda goda saker, hvaribland ett par dussin silfvermatskedar, sittande i små fördjupningar af skåphyllans yttre kant. Blanka tennfat och tallrikar, samt vackra äkta postlins d:o (hvaraf dock några voro kittade) sutto i rader omkring taket. En stor hygglig spinnrock med ett ofantligt linhufvud på stod midt på

golfvet; det var »kära mors» egen, och spånaden jemn men bastant och grof. Borta i hörnet vid köksdörren stod en annan fulare, svartare spinnrock med en ryslig blåntott på. Det var pigans.

När mor Kajsa och hennes främmande inkommit i stugan, drog den förra trenne stolar ett långt stycke fram på golfvet, trugade Mathilda och barnen att sätta sig, och hjälpte sjelf upp de små på de höga stolarne. Pigan rusade ut i köket, men lemnade en liten springa på dörren öppen, genom hvilken hon tittade. Anna-Lisa, en nio-årig, gulhårig, ful flicka, och mor Kajsas yngsta dotter, (de andra voro gifta) stod vid spisen, såg under lugg, satte ut magen och höll fingrarne i mun af blyghet och förlägenhet.

»Kom fram Anna Lisa,» ropade mor Kajsa, »och helsa på nådig grefvinnan och på småfröknarne. »Kors inte ska' du vara blyg, Anna-Lisa! Hör du då! Vill du inte *säta* hvad jag säger, tös! Kom fram i rappet och tag småfröknarne i handen och helsa vackert.»

Men Anna-Lisa förblef, oaktadt alla dessa uppmaningar, dock qvarstående, endast ruskande på sig, och stickande allt flera och flera fingrar in i den stora munnen. För att göra processen kort, sade Mathilda till Mina och Lina:

»Gå ned mina små flickor, och helsa på den lilla flickan, och tag henne i hand.» Mina och

Lina, som med förvåning åsett Anna-Lisas gensträfvighet, efterkommo genast Mathildas tillsägelse, nedstego från sina stolar, gingo fram och togo den blyga flickan i handen, men återgingo genast till sina höga platser, på hvilka de med svårighet uppklänge, samt sutto sedan lika som förstenade med små hängande ben och fötter.

»Nå hvad säger nådig grefvinnan om den stackars Bolds Stina?» frågade mor Kajsa, och sysslade under tiden i sina skåp.

»Jo,» svarade Mathilda, »jag tyckte hon var allt för beklagansvärd, helst för den fasliga ensamheten der borta i djupa skogen, och vi få väl vara betänkta på att skaffa henne någon hjälp på något sätt.»

Mor Kajsa, som trodde och anade att Mathilda ville uppfordra hennes och hennes mans hjälpsamhet, efter den sednare var Bolds rotebonde; mor Kajsa, hederlig och beskedlig, men som ändå långt hellre ville skryta än hjälpa, lät sade ej höra på det örat, utan slamrade med sina tallrikar, skedar m. m., och Mathilda, som märkte hennes obenägenhet att just med någon egen uppoffring göra något för den stackars Stina, samt dessutom såg att här var någon traktat i faggorna, sade, uppstigande från sin stol:

»Vet ni, kära mor Kajsa, jag skall gå ut i byen och se till om jag inte kan få rätt på nå-

gon, som kunde gå till gamla Annika i Lundtorp, eller leta upp henne hvar hon kan finnas, och bedja henne vara beskedlig gå till Stina, samt dröja qvar hos henne till hennes barnsäng är väl förbi.»

»Ja, Gud vet hvem grefvinnan kan få att gå det ärendet, och hvar de skola få rätt på gamla Annika, ty hon vandrar så vida omkring,» sade mor Kajsa, som allt trodde att projektet äfven skulle gälla hennes skinn.

»Åh jo, det går nog för sig,» svarade Mathilda, som insåg detta; »den som går skall få hederliga drickspengar af mig, och Annika skall få det besked, att jag ensam liqviderar henne för hela tiden.»

»Ack hvad den välsignade grefvinnan är gullegod mot alla fattiga stackare!» sade mor Kajsa, och torkade de torra ögonen med halsduks-snibben. »Jag skall säga grefvinnan, att jag tror visst hon kan få Andersa lilla pajk' att springa, och Annika tror jag för säkert är i Stora Hult hos Lassa-Lena, som fick en tös i veckan som var.»

Mathilda smålog inom sig åt den vaknade beredvilligheten och lagade sig till att gå, och mor Kajsa följde henne sjelf ut genom dörren, och bad henne för all del »titta in sedermera.»

»Ja ja men!» svarade Mathilda, »mor Kajsa

lär väl inte vilja behålla mina små töser för arf och eget, dem får jag väl afhemta.»

Mor Kajsa skrattade så att både hakpåse och mage hoppade, ropade efter Mathilda med stor bondbelevfvenhet: »välkommen! välkommen!» och stängde dörren.

Men nu blef det annat utaf i stugan. Mor Kajsa slog upp det grannaste slagbordet, med den största eldröda törnrosen på, bredde deröfver en fin, hvit duk, och tog nu fram, ej allenast ost, smör, fint bröd, äpplen, som upptogos ur ett skrin och lades på en blank tenntallrik, utan äfven bränvinsflaska och silfverbolle.

»Var så god och håll till godo!» sade hon till Mina och Lina, som följt hvarje hennes rörelse med oafvända blickar, och hvilkas aptit af den friska höstluften och den långa promenaden var stegrad till det högsta.

»Var så god!» sade mor Kajsa än en gång, skärande bröd och ost, samt flyttande fram de små till bordet. Derefter svängde hon ut med största hastighet i sitt kök, sägande till pigan:

»Skynda dig, Britta! sno på! sätt i fläng på pannkaksplåten, och lägg bra med goda glöd under, medan jag vispar till.» Och nu tog hon fat och visp, ingick i visthuset, återkom snart högt vispande ägg, mjölk och mjöl, och snart fräste och smattrade den ena pannkakan efter den andra

öfver kolelden. Britta smörjade, slog på och vände flinkt, och mor Kajsa bar sjelf in, så fort som pannkakorna gräddades till de små, hvilka, sedan de låtit truga sig en liten stund, »höllo till godo» med den allra mest klingande aptit i verlden.

Nu återkom Mathilda, och sedan mor Kajsa förgäfves trugat och bedt henne äta »en pannka-ka med stött socker och krösa-mos till,» men Mathilda endast velat taga ett äpple, sägande att hon var långt mera törstig än hungrig, och sedan mor Kajsa i frysprång gått efter en stor silverbägare, bräddfull med söt mjölk, och sagt mångfaldiga gånger: »var så god, var så god! och håll till godo etc.,» sedan allt detta var utträttadt, frågade hon först om utgången af Mathildas expedition.

»Jo, Gud ske lof,» sade Mathilda, »nu är det ombestyrdt. Jag fick Lars Olssons lilla Märtha, som är klok och stadvisande, att gå och leta upp Annika, och skulle denna ej kunna komma genast, så går lilla Märtha bort till Stina, och stannar hos henne till Annika kommer.»

Ännu ett loftal, ännu en ögon-gnuggning höll mor Kajsa öfver Mathildas godhet, försäkrande att »hon sjelf» varit betänkt på allt detta, hvaraf Mathilda fick tro så mycket eller så litet hon ville.

Men nu led tiden långt fram på dagen.

Klockans gök hade, till Minas och Linas yttersta fröjd, galit både tolf och ett. Mathilda sade ett vänligt och tacksamt farväl till mor Kajsa, bad henne icke glömma bort att någon gång komma och dricka en kopp kaffe i »granngården,» tor-kade sedan Mina och Lina om mun och kindben, ty dessa voro flottiga af den feta välfägnaden, och gjorde sig derefter färdig till afmarsch. Mor Kajsa och den något tam vordna Anna-Lisa följde med ett långt stycke, och mor Kajsa ropade till den sednare:

»Skynda dig före, tös, och öppna grinden, drag icke benen efter dig, utan spring som jag säger.»

När Anna-Lisa sedan i grindpengar fick en blank riksdaler af Mathilda, blef ånyo ett fasligt komplimenterande, och mor Kajsa befallde Anna-Lisa att ej allenast kyssa nådig grefvinnan på handen och tacka, utan äfven småfröknarne, men häremot protesterade högeligen både Mathilda, Mina och Lina, och när all denna artighet var väl slut, fortsatte Mathilda och hennes små flickor skyndsamt vägen hemåt, och vi taga ett farväl, troligen för alltid af dem, för att återvända till den arma ensamma Stina.

Dagen hade förflutit temligen sorgfritt för den unga soldat-qvinnan, men när det led till aftonen och hon ej mera såg att sy på sin Johans nattkappa, då infann sig sorgen och saknaden ånyo, och hon nedtyngdes af den tomhet och ensamhet som rådde omkring henne. Derföre kan ingen föreställa sig hennes glädje och tacksamhet mot »den englagoda grefvinnan,» när Annika i sista skymningen anlände, förklarande att hon nu skulle stanna hos Stina, och att grefvinnan skulle förskylla henne för hela tiden. Annika tycktes vara högst belåten med detta, och för Stina blef Annika en stor tröst och resurs. Sådana gummor, som gå ur stuga i stuga, hafva ett outtömligt förråd af berättelser, sqvaller och historier, och Stina lät sig ganska väl behaga detta, afhörde med stor uppmärksamhet allt hvad Annika föredrog, och fann dagarne temligen drägliga sedan hon fått detta sällskap. De rosade och berömde tillsammans »den goda rara grefvinnan,» och förtalade litet smått, tyst och sakta, den annars så allmänt berömda mor Kajsa.

Under en oupphörlig konversation gingo dagar och veckor framåt, drägligt nog för den dock alltid sin Johan saknande Stina, och ingen kan tänka sig hennes obeskrifliga fröjd när Josef en vacker afton kom till henne med en liten paket, som han fått ifrån Carlstens fästning, der Johan,

som vi veta, var kommenderad. Paketet hade först varit adresserat till Josef, men derunder till den öfversälla Stina. Det innehöll ett egenhändigt bref från hennes Johan, och ett annat oändeligen grannt, som han låtit en listids-arrestant skriva. Dessutom fanns i paketen en kam, i stället för den Stina slagit i golvet den der morgonen, en liten sax, eller på Stinas språk, »en sissare,» samt några pepparkakor och tvänne karameller.

Sedan Stina vid skenet af en blossande spinnsticka, som den gapande och nyfikna Annika höll, besett och flera gånger vändt på dessa småsaker, bad hon Josef, som hjälpt henne att uppbyta paketet, vara så god och läsa hennes bref högt för henne, ty Stina var, som vi veta, obetydligt hemma i den ädla skrifkonsten. Josef läste, allt vid samma upplysning, först Johans egenhändiga bref, och det lydde som följer:

»Käraste Stina! min egen älskade hulda maka!

»Jag hoppas du mår väl och har helsan, och att allt står väl till hemma. Jag mår Gud ske lof och tack väl och har helsan och hitmarchen var ej så svår som jag trodde i anseende till den goda väderleken. Mätte ni der hemma hugnats af densamme. Här är just inte roligt, men så går det väl an för den som är nykter och gör sina skyldigheter. Jag har Gud ske lof aldrig

»ett ondt ord af befälet. Gud gifve du nu vore
 »rask i din ställning, och att det vore väl öfver.
 »Du kan låta Lars läsa upp detta för dig. Helsa
 »alla bekanta och Larses och Christian och Lars
 »Olsons och alla. Gud gifve nu att du får ha
 »helsan och må väl, ty din välgång är min fäg-
 »nad och jag är och förblifver in i bleka döden
 »din hulda make,

JOHAN CARLSON BOLD,

N:o 117 vid Kongel. * * * s Regemente.»

På postscriptum skref Johan dessutom:

»Jag skickar dig litet smått, samt ett grann-
 »låtsbref som jag låtit skriva för en tolfskilling
 »och två supar, och så skickar jag dig 2 Rdr
 »i pengar som väl kan behövas till barnsölet om
 »allt går väl. Bed Lars vackert hjelpa dig att
 »skrifva, så jag kan få veta hur det är fatt med
 dig.»

Det så kallade grannlåtsbrevet *) var ett klassiskt stycke. Första sidan bestod af en allegorisk målning med de mest hjerta färger och af de allra besynnerligaste figurer, allt inom en eldröd, fingersbred ram. Allra öfverst satt ett allseende öga, omgifvet af strålar i alla möjliga färger, svart och grönt äfven deribland. Under detta

*) Detta bref är alldeles lika lydande, så till innehåll som utseende, med ett dylikt, verkligen skrifvet af en lifstidsfånge vid Carlstens fästning.

stod en soldat, med alldeles oformligt långa ben, i arméens uniform, och, ansigte mot ansigte med honom, en fruntimmers-figur, röd, gul, grön och blå. Båda höllo de emot hvarandra hvar sin blomma, långt större än deras hufvud. Emellan dem såg man två oformligt stora hjertan, ty de voro öfver hälften så höga som den långbenta soldaten, och mycket tjocka och korpulenta. Dessa hjertan voro lackröda, omgifna af ett gult band med blå kanter (svärdsordensband) på hvilket stod *Kärlek* på ena hjertat och *Trohet* på det andra. Lågorne ur dessa tvänne kolossala hjertan voro alldeles förfärliga, och sågo visst ut, som *les serpens de l'enfer*, om hvilka Victor Hugo talar. Både figurer och hjertan stodo på en grön mark, der stora fasliga blommor växte rakt upp i vädret. Under allt detta stod:

N:o 117 JOHAN BOLD och STINA ANDERSDOTTER.

Under detta åter var textadt med gult och rött:

»Älskade maka! Din ständiga hälsa och välgång är mitt kärleksfulla hjertas varmaste önskan!»

Först på andra sidan börjades det egentliga brevet, allt textadt med åt venster liggande Banko-styl, och lät så här:

»Huldaste vän! Med en trogen makas önmaste känslor tecknar jag dessa rader för att

»meddela dig mitt tillstånd. Jag ankom hit till
»vår bestämmelseort den förste dennes, och jag
»befinner mig någorlunda efter omständigheterna;
»men saknaden af dig, min hulda maka! är redan
»ganska kännbar för mig; men hvad skall man
»säga? En soldat får icke alltid njuta lugn och
»sällhet hemma på roten hos en älskad maka;
»utan ofta slita sig utur kärlekens armar och gå
»mödor och besvär till mötes; men så länge Gud
»förlänar mig hälsan som hittills, så uthärdar jag
»med nöje och tålmod mina pligter mot Konung
»och fosterland, och lifvas af det glada hopp att
»jag efter mödor och besvär får hvila mig vid en
»älskad makas sida, ty här hotar mig visst inga
»faror som för evigt kunna slita mig utur din
»hulda famn. Vi höra icke stridens åskor ljunga
»omkring oss; väl hafva vi här inhemska fiender
»att bevaka, men deras anfall äro icke farliga;
»det enda vi kan hafva att frukta för dem är:
»att de gerna vilja rymma om något tillfälle gafs.
»Goda Stina! var icke förmycket ledsen för min
»långsamma frånvaro, utan haf din förtröstan till
»Gud; och med sorgfällighet sköt vårt lilla bo det
»bästa du kan, och med tålmod afbida återseen-
»dets sälla ögonblick, då vi uti kärlekens ljufva
»sköte får glömma saknadens mörka vintermåna-
»der. Ömma vän! gör icke för mycket långt
»tills du skrifver mig till och låter mig veta huru

»det står till hemma, ty det blir det enda nöje
»jag kan njuta så länge vi äro åtskiljda, då jag
»ifrån dig får emottaga någon rad. En tusen-
»fallt hälsning till släktingar, rusthållare och alla
»goda vänner. Jag innesluter dig uti Guds mil-
»derika beskydd, och framlesöer med de allra öm-
»maste känslor din trogna hulda maka.»

JOHAN BOLD.»

Stina var alldeles utom sig af glädje åt allt detta. Hon både grät och skrattade, samt bjöd Josef af pepparkakorna, men han nåndes visst icke äta upp dem för henne, ehuru de sågo rätt goda ut. Men Annika höll gerna den till godo, som Stina stoppade i henes gamla tandlösa mun.

Efter denna dag var Stina den fordna glada, raska Stina och tänkte med allt mindre sorg på Johans frånvaro, och med allt mer och mer fröjd på hans återkomst. Dessutom fick hon snart en betydlig förströelse, ty efter ett par timmars ve, vaggade hon en stor, präktig, rask pojke, och glädde sig innerligen åt Johans glädje när han skulle få veta att allt var förbi, och att han var »far till en pojke och icke till en tös.» Mor Kajsa for sjelf till Prosten med gossen, som kallades Mathias efter »den englagoda grefvinnan.» Kapteänen hade tittat till Stina alldeles som han lofvat Bold, stod nu fadder åt hans son och gaf hederlig faddergåfva. Mathilda tänkte på Stina med

hjelpsam hand under denna tid, besökte henne sjelf ännu en gång, och gladdes innerligen åt den förändring som hon och hela hennes omgifning undergått.

Ju närmare det led till Johans hemkomst, dess högre slog Stinas hjerta af fröjd, och man skulle fåfängt försöka att skildra hennes nästan vansinniga glädje när, på sjelfva Julaftonen, på denna underbara stund då hjertat ovillkorligt öppnar sig för salig fröjd, likt himmelen för Bethlehemitiska herdarnes blickar, på denna högtidliga afton, sedan gröten redan var kokad och Jul-ljusen (en skänk af Mathilda) redan voro antända, Johan plötsligt i full mundering stod innanförestugans låga dörr, snart tryckande i sin manliga famn maka och barn, och kännande sig lyckligare och sällare än han någonsin varit det förut, än det förunnas *dem*, som ej hafva lika rent hjerta, lika friskt sinne, lika skön, fast obildad själ, som Johan, soldaten.

Fyndet.

SKYMNINGSBERÄTTELSE.

»Jag har ett fel,» sade berätterskan, »och det är att vara nyfiken; jag har ännu ett, och det är att ej vara det ringaste konsequent i denna min nyfikenhet, ty, om tvenne personer stå eller sitta med sammanlutade hufvuden, hemlighetsfull uppsyn och tala sakta med hväsande hviskning, ja, om jag än i detta samtal händelsevis hörde mitt eget namn framsusa, så är och förblir jag dock likgiltig, kan icke förmå mig att lyssna, utan aflägsnar mig så långt jag kan; om en besynnerlig historia är i omlopp, och en af dessa *vetande* varelser anmäler sig som *hafva* reda, och *vilja gifva* reda i saken, så kan det ofta hända att jag med yttersta liknöjdhet afhör redogörelsen, tänkande på helt annat; om någon kommer och säger sig skola berätta en stor nyhet, och ber

mig gissa dertill, så får jag verkligen ondt, men alls icke af nyfikenhet, utan af förtret öfver att man kan vilja besvåra mig att gissa, som är det lumpnaste göromål jag vet, och af ängslan att jag i den »stora nyheten» skall få veta något obehagligt, ty ingen kan dömma om hvad effekt en nyhet kan göra på någon annan, emedan hvad som kan vara högst angenämt för en person, kan vara odrägligt för en annan; vidare, om ett halfskrifvet bref eller ett uppbrutet bref ligger rakt midt för mina blickar, vore dessa bref än från mina bästa vänner, eller mina värsta fiender, så affordra de mig dock icke ett enda ögonkast. Men deremot, kommer jag in i ett rum, och ser några böcker, ligga de än aldrig så undangömda, jag *måste* dock se hvad det är; stå musikalier uppsatta vid ett piano, jag *måste* kika i dem; står eller ligger ett arbete öfverbredt med en fin näsduk; jag *måste* ovillkorligt lyfta derpå, är den än tillfästad med ett helt nålbref; hänger en taffla med en grön tafts-gardin framför; jag får ondt om någon skulle hindra mig att undandraga gardinen, och betrakta denna taffla, och står en dörr halföppen till ett rum som är mig obekant, så är det mig nästan omöjligt att icke titta ditin, och detta är händelsen mer än någonsin om jag befinner mig i ett gammalt hus, byggt i den grå forntiden, ty ju äldre detta är, ju mera det

talar om fordom, dess större, dess lifligare blir min nyfikenhet. Jag måste visitera det från takås till källare, och finns det en dörr som icke är läst med bom och regel, jag öppnar henne, vore det än på bekostnad af mina stackars veka fingrar, hvilka jag då anlitar mera än kanske någons annars. Huru mörkt, huru hemskt det ser ut, jag måste dock stiga in och se mig om, ryste jag än aldrig så ovillkorligt; och reser jag förbi en kyrka, så har jag den största båg att se in genom dess dörrar, om de äro öppna, eller klättra upp till dess fönster, för att få titta ditin, och i mina barnaår har jag genom detta begär, som sattes i verkställighet, hållit på att slå ihjäl mig en gång. Nedfällda gardiner framför fönster, som i en stad ligga midt emot mina, locka ofta min nyfikenhet till sig, och äro då ljus antända innanför dessa gardiner, sväfva då skuggor af personer fram och tillbaka der bakom framskymtande, likt »ombres chinoises», så har jag ofta kunnat dröja hela halfva timmar i fönstret, i hopp att kunna upptäcka något af hvad som tilldrager sig der innanför. Denna min inkonsequenta nyfikenhet i allmänhet har ofta gjort mig förtret och harm, ty i likhet med hvarje annan liflig passion, öfverväldigar den oss stundom och drifver oss till handlingar, för hvilka vi ofta kunna få rodna, åtminstone för oss sjelfva, och till åtgärder, som vi

bittert kunna få ångra. Stundom, äfven i likhet med alla andra passioner, kan den dock gifva en otrolig tillfredsställelse, en liflig om än ganska ephemerisk fröjd, och ibland en verklig varaktig förnöjelse. Jag har ofta erfarit detta, och sällan till högre grad, än när jag en gång, för några år tillbaka, under en resa genom de södra provinserne, helsade på en gammal tant till mina föräldrar, som jag icke sett sedan min späda barn-dom. Hon var sjelf mycket ålderstigen, och be-bodde en af dessa gamla 4 à 500-åriga *manoirs*, om hvilka *écho* med fullt skäl kan ropa »*noir, noirs!*» ty deraf bära de hufvudfärgen, blandad med grått i alla nyanser. Jag vill icke beskrifva detta gamla näste, blott den hemsklufva känsla som intog mig, när jag, under det mest dofva buller körde in genom hvalfvet och inkom på en liten stenlagd borggård, der fint grönt gräs mel-lan hvarenda sten bevittnade att dessa stenar nu-mera voro obetydligt trampade af människofötter, och att denna gråstens-massa, som lodrätt höjde sig på alla fyra sidor omkring mig, och hvars ojemna små och svarta fönster hade någon lik-het med en trollpackas små grå ögon, att denna gamla feodal-borg, der troligen fordom så mån-gen sång, så månet jagthorn, så mycket buller, både i godo och ondo hördes, att den nu stod nästan öde och tom. Jag vill icke heller beskrifva

min reception hos detta gamla fruntimmer, som, i likhet med hela sitt hus, hela sin omgifning, tycktes alldeles öfverlevvat den tid naturen ämnat henne. Jag vill icke tala om utseendet och möbleringen i dessa stora, mörka, dystra parad-rum, om hvilka min tant sade, att när de häromdagen vädrades och luftades, så gick en flik af den gamla gobelinstapeten upp, och man fann i muren etc. etc.; men när vi började räkna efter detta *häromdagen*, så var det för fjorton år sedan. I denna skala var *allt*, ty här hade några tiotal af år utträttat intet, förändrat intet, blott något litet mera upptorkat min tant, och ökat stoftet i hennes gamla hus, och kommit en och annan sten att med doft buller och, likasom af osynliga händer lösgjord, göra sig fri från den lilla återstoden af förvittradt murbruk, och i saktamak rulla ned, för att aldrig, så länge världen står, komma dit upp mera. Jag vill icke ingå i alla de detaljer och beskrifningar som kanske väl kunde roa och intressera mig, lika som hvarje lifligt minne, men trötta eder andra, utan jag vill genast skrida till den stund, då min tant om aftonen, efter den rätt märkvärdiga supéen, förde mig genom en mängd koridorer, trappor och salar in i mitt tillämnade sofrum, inqvarterade mig der och önskade mig en rolig natt.

När hon och hennes gamla kammartjenare,

som med en hög silfverarmstake föreläst oss, voro gångna, och dörren var stängd, tittade jag mig omkring under min kammarjungfrus ideliga utrop om huru rysligt, hemskt, förfärligt och spöklikt hon fann allt här. »Tyst kära Anna» sade jag slutligen, »i dessa gamla hus äro ofta så kallade språkrör, och genom ett sådant kan kanske den gamla baronessan, fast än hon bor i en helt annan del af slottet, höra allt hvad du sagt om henne och hennes hus, och derföre i natt släppa ut alla sina andar och spöken för att straffa dig.»

»Barmhertige Gud!» sade Anna, som väl förstod att jag skämtade med henne, men som ändå blef stum och tyst, som hade hon fått gröt i munnen.

Vid sidan om min skyhöga säng var en liten mörk dörr, så väl anbragt i den gamla tapeten, att jag endast af en händelse kom att märka den. Med största oro öfver att den måhända kunde vara läst, uppletade jag låset, och fann till min innerliga förnöjelse, att ehuru nyckeln väl länge sedan var förrostad och borta, dörren gaf vika för min tryckning, och uppgick utåt. Anna, ehuru skälfvande i hvar led, måste dock lysa mig. Hon frågade mig med darrande röst, om det icke vore bättre att jag öfvergaf alla undersökningar, utan i det stället lade mig och försökte att somna ifrån *alltsammans*. Detta »all-

sammans» sade hon med en röst som kom mina hår att resa sig på hufvudet. »Nej tack kära du!» svarade jag, »jag måste se hvart denna dörr bär; jag måste litet veta till mitt grannskap, och om här skulle vara någon vidare utgång, så måste vi uppbjuda alla krafter för att bomma till den.»

Men den lilla mörka trolldörren förde blott till ett kontor eller skrub, ty de nakna förfallna väggarne och tomheten bevittnade, att den brukades till alldeles ingenting, en händelse som ofta inträffar i dessa gamla, i så stor skala tilltagna hus, som nu mera ofta nog bebos af dessa enkor och enklingar efter den gamla tiden, med sin gamla murkna, för hvart år sammansmältande betjening. Och här fanns ingen vidare utgång, åtminstone icke nu mera, fast ett par små otäcka trappsteg ledde upp till en igenmurad niche, utvisande att här fordom, eller som min tant troligen sagt, »för en liten tid sedan,» d. v. s. en sjuttio, åttio år sedan, varit någon löntappa, som blifvit, af skäl dem jag väl velat veta, igenmurad.

I detta lilla rum eller skrub funnos blott lemningar af några gamla besynnerliga stolar och ett benbrutet bord, samt en gammal, till utseendet alldeles murken dragkista, hvars öfversta låda saknade lås, hvars andra låda hade lås men stod öppen, och hvars understa låda både hade lås, och var, till min gruffliga harm och alldeles för

långt uppdrifna nyfikenhet, hårdt igenläst. I den öfra lådan lågo några affallna bitar af de möbler med gammalmodigt filigransarbete som funnos i mitt sofrum, några gamla pappersstycken som luk-tade förfärligt mögel, en vante hvilken jag mön-strade, hållande den med en eldtång som var två alnar lång och minst vägande ett pund; ytterligare fanns der de svarta skinpermarne efter en länge-sedan multnad psalmbok eller katekes och spår af rottor öfver allt, ty lådan stod halföppen. I den andra lådan, hvilken jag och Anna med yttersta besvär fingo ut ett litet stycke, det fanns, gissa hvad! Jo, alldeles ingenting, men icke dessmin-dre bad jag Anna göra som jag, anstränga sina sista krafter att rycka ut hela lådan, så att vi på detta sätt åtminstone måtte kunna få kunskap om *hvad* som fanns, eller *om* något fanns i denna understa, lästa, mig gruffligen frestande låda. Se-dan vi ryckt och ryckt, dragit lådan sned och åter rätt, väl sina tjuge gånger, lyckades det ändt-ligen att genom ett samfäldt tag, när jag ropade ett-tu-tre! draga ut den, och det med en sådan fart, att den så när, med sin förfärliga fuktiga tyngd, krossat våra arma fötter. Men mina vackra tofflor, de blefvo alldeles öfverhöljda med stoft, mögel och dam, och Anna ropade bekymrad: »Ack, mina rena strumpor!» Detta förtog för ett

ögonblick förtjusningen af att se att vårt heroiska företag lyckas, men snart återkom aptiten på »understa lådan» med all sin kraft, och jag räckte in handen, icke utan en viss motvilja, som jag dock anade vara större hos Anna, öfver det ganska breda mellanbrädet, ned i detta mörka gömställe, dit kanske hvarken människohänder eller människoblickar trängt på en »liten tid», en femtio år, »*tout au plus*», som min tant skulle utlåt sig. En tanka på rottbo och ormbö, ödlor och dylikt, föll mig i hast in, och jag drog med så stor skyndsamhet ut armen, att Anna hade så när släppt ljuset och sprungit sin väg, om jag icke med andra handen hållit henne kvar. »Jesus Christus! hvad kände hennes nåd?» uropade hon, och något småflat måste jag svara: »ingenting,» ty det var verkligen händelsen, visst icke för att ej lådan kunde innehålla mycket goda saker, men emedan jag sannerligen ej haft mod att dit nedsticka arm och hand.

»Jag menar vi lemna alltihop och skjuta in den tunga besten, som vi dragit ut,» sade Anna, något uppledsen vid allt detta.

»Nej, långt derifrån, min bästa Anna,» svarade jag skrattande, för att äfven muntra henne, »men gå efter mina handskar, ty jag tycker betydligt om att sticka ned bara handen i det svarta hålet.»

»Nej, det må den gode Guden veta, att jag ej undrar på! Jag ville ej försöka det med tu par handskar en gång,» puttrade Anna, medan hon uppletade ett par åt mig inne i sofrummet, bland mina effekter.

»Gif mig de tjockaste du ser,» ropade jag hastigt, och råkade dervid att blåsa ut ljuset som jag höll midt för mun.

»Milde Gud! hvem blåste ut ljuset!» sade Anna i verklig dödsångest, ty hon var redan i dörren, då jag gaf henne anmaningen om de tjocka handskarne.

»Kors det gjorde jag ju sjelf, ditt stackars harhertade kräk,» genmälte jag, »men tag nu hit det andra, att jag får se mig litet för.»

»Ja,» svarade Anna, och räddhågan gaf hennes ton något verkligen befallande öfver mig. »Ja, hennes nåd skall få det, men *alls inte* förr än jag fått antända ännu ett, och vår nattlampa dessutom, ty blåste hennes nåd en gång till ut äfven detta ljuset, så förklarar jag uppriktigt, att jag ej törs gå i mörkret genom allä dessa fanders gångar och kringelikrokar, för att få det åter tändt, hennes nåd får bli ond eller god på mig.»

Annas uppsyn var så hemsk, och hon var så likblek när hon med darrande hand tände ljuset och lampan, att jag tyckte verkligen det var synd om henne, och sade därför, gömmande min

plan för mig själf: »Vet du Anna, jag bryr mig inte om alltsammans. I morgon vid dager kunna vi skjuta in lådan,» och nu följde jag Anna, som i glädjen öfver detta mitt beslut, glömde all servil artighet och sprang förut in genom den lilla smala svarta dörren, hvilken hon sedan ämnade barrikadera med allt hvad som fanns flyttbart i rummet, och det var ej mycket, utom våra egna koffertar, ty möblerne voro af förra århundradets allra bastantaste sort: men då jag af mina egna skäl föreställde henne, att dörren gick *utåt*, att derute i kontoret eller lilla rummet ej fanns någon utgång, så öfvergif hon barrikaderingssystemet, hjälpte mig med stor skyndsamhet att aftaga min resklädning m. m., samt frågade mig två eller tre gånger: om jag *icke ändå ville* att hon skulle taga sin bädd och lägga på en *schäslong* i samma rum, i stället att ligga i rummet utanför. »Åh nej,» svarade jag för hvar gång, »du snusar i sömn, och då kan jag icke sofva, men dörren kan du få sätta på glänt.» Dörren förblef vidöppen, och jag hörde länge huru Anna vred sig fram och åter, men sluteligen och ändteligen hörde jag henne snusa, och nu skulle jag verkställa min plan, ingenting kunde afhålla mig derifrån. Tyst som ett af dessa spöken, hvilka dock oupphörligt, man må vara så klok, så litet vidskeplig, så mycket fördomsfri, så upplyst man vill, vid dylika

tillfällen sväfva för inbillningen, smög jag mig åter in genom den lilla svarta dörren, som till min fröjd gick upp alldeles ohörbart, något nästan underbart i dessa gamla echo-rika hus. Nu var jag åter inne i den ruskiga skrubben, der ett omärkligt luftdrag ånyo hotade ljuset och kom mig att tro, att detta, och icke mitt hastiga utrop, släckt det första gången. Med handen höll jag för ljuset och placerade det så, att det stod i skygd för luftdraget, men då lemnades likvisst hela det gapande hålet af den gamla trollaktiga dragkistan alldeles i skuggan. »Hvad betyder det,» sade jag till mig sjelf för att trösta mig öfver detta mitt missöde, och för att gifva mig mod, »min hand har ju i alla fall ingen förmåga att se, blott att känna,» och med ett: »allons! courage!» stack jag hastigt in handen och armen så lång den var, vred den i en sned, obeqväm ställning och famlade på djupet af den förborgade lådan. Var den tom? Tron J väl att jag så länge uppehållit eder med denna långa inledning och beskrifning för att nu gäcka hela eder nyfikenhet med detta infama ord: »lådan var tom!» Jag medgifver att detta kunnat hända någon af de stora mästarena, Washington Irving, Scott och till och med vår Almqvist, men jag, för min del, är en hatare af attraper som äro tomma. De må få innehålla hvad de behaga, men tomma få de icke vara

Jag blir då så harmsen, så illa till mods, så verkligen förtretad, äfven på dessa stora mästare, och hvad skulle ni då icke blifvit det på mig, om jag, efter alla dessa försök och motgångar, blott utropat: »och lådan befanns tom!» Nej, nej, hon var ingalunda tom, utan tvärtom, uppfylld med så många heterogena saker, att jag måste taga hvad jag först fick fatt uti, för att vid ljuset bese hvad det kunde vara, emedan handsken hindrade mig att rätt noga känna, och emedan jag icke hade någon egentlig håg att nu öfva mina bara fingerspetsar med denna fina känslighet, som man har i dem, och hvaraf de blinda så väl yeta att begagna sig. Det första jag drog ur lådan var något hårdt, aflångt, besynnerligt. Vid nogare skärskådande var det ett gammalt murket fodral, fordom betäckt med sammet, hvaraf dock endast en och annan liten lapp, lemnad af rottorne som gnagt undan den för att komma till det delikata sekelsgamla klistret, voro öfriga. Till hvad för en pièce detta federal begagnats, var icke möjligt att se; troligen till någon toilettsprydnad nu mera alldeles försvunnen ur minne och bruk. Det andra jag framdrog, var sista lemningarne af en alnslång solfjäder af ben eller horn, allt för besynnerlig. Det tredje, och tron J väl, mina vänner, härmed slutades hela min undersökning, ty just som jag tog det, tyckte jag mig känna nå-

göting som sprang öfver armen, men jag hade dock nog sinnesnärvaro, att ej i den hastiga vändningen med armen och handen släppa mitt fynd, utan nu drog jag ut, ja gissa hvad, ty det lönar verkligen att gissa på. Jo, ingenting mer och ingenting mindre, än en hel bunt af skrifna papper, gula som vax, och bläcket rödbrunt och nästan utplånadt på många ställen, alltsammans sorgfälligt ombundet med en segelgarnsstump, som dock brast så snart jag tog i den. Detta var ett märkligt tecken att dessa skrifter legat rätt länge orörda på detta ställe, ty de många, hårdt åtdragna knutarne bevisade, att snodden varit ganska stark när den bundits om de åldriga papperen, men att den multnat på en »liten tid», en femtio år minst kanske, ty det vill det väl till för att ett så bastant segelgarn, som detta tycktes varit, skulle alldeles multna ofvan jord. Från golvet fick jag samla ihop alla papperen, hvilka voro många och lösa, samt luktade horribelt illa af mögel, fukt och gammal igenläst kyrka. Jag måste lägga dem på kakelugnen en lång stund innan jag kunde taga i dem, sedan slog jag dem sakta mot hvarandra, men dels uppsteg då ett det allra obehagligaste stoft i min näsa och mina ögon, dels gingo de sönder vid denna manöver, och dels hade jag icke hjerta att väcka den stackars Anna åter till alla sina, ändteligen för sömn

och trötthet efter resan vikande, spöktankar och gastkramnings-föreställningar. Med en handduk torkade jag således dessa papper, som jag i detta ögonblick ej velat sälja för något pris, ty klockan var ännu ej mer än litet öfver elfva, höstnatten visste jag skulle blifva lång, och ehuru jag väl icke hade Annas spökrädsla, hade jag dock ingen egentlig sömnlust, och kände i förhand, att jag icke skulle finna någon sådan uppe i den höga bädden, till hvilken jag klättrade från en stol till en kommod o. s. v., för att sedan nedsjunka på ett nästan hemskt sätt, i dessa falskt pösande eiderdunsbolstrar, allt med mitt manuskript i handen, hvilket jag oupphörligt höjde upp i luften, att icke mitt fynd skulle sjunka lika som jag sjelf. Men snart hunno vi båda så fast botten man kan finna på eiderdun, jag drog det styfva, kanske 200-åriga sidentäcket öfver axlarne, och den tunga silfverstaken med sitt gammalmodiga, gula, oformligt tjocka vaxljus, så nära det kunde komma, utan fara för de gamla sextyffvers-tjocka, mörkröda damast-sänggardinerne, som tunga och bebrämade med massiva, lurfviga guldfransar, hängde rundt omkring den oformligt stora sängen, i hvilken min tant försäkrat mig att Högsalig H. M. Konung Aolf Fredrik och likaledes H. M. Drottning Lovisa Ulrika, sofvit excellent, allt intill sena morgonen, när de, »för flera år tillbaka», besökte hennes föräldrar

När jag kommit i en beqväm och trefflig ställning samt rangerat alla min tants öfverflödiga dunkuddar så, att de passade mig, drog jag ändteligen fram mitt fynd, och började läsa, samt läste med största uppmärksamhet, yttersta förvåning och ett stigande intresse följande: — — — Dock, med denna läsning uppskjuta vi tills en annan gång. Allt nog, mina vänner, att J nu verkligen veten *huruledes* i mina händer och min ego är kommet: *Det brungula manuskriptet*, hvarom vidare framdeles, om J hafven tålmod att vänta derpå.

Enkans Son.

»Bästa hustru lilla, har du något läskande att gifva mig till att dricka? jag är så varm och så törstig,» sade Walter, när han trött och svettig inkom från sitt vaggande, böljande, gyldene råggårde, der skördarens lia afmejade de fullmogna axen med samma frossande ifver, som dödens de halfmogna människornas lif.

»Ja, det skall du gerna och genast få,» svarade Elfrida, kastande ifrån sig den fina skjortan, om hvilken hon just nu med konstfärdig hand stickade den sirligt afrundade kragen. Hon ilade skyndsamt bort till den prydliga nyckelkorgen, tog en blank nyckel derutur, torkade i förbifarten med sin näsduk bort några svettddroppar på den älskade makens panna, fick en varm men hastig kyss på den lena handen, och hastade ut.

»Märtha!» sade hon till den gamla trogna husjungfrun, den enda af hela tjänstfolkspersona-

len, som rågskörden lemnat inom hus, »tag denna karafin, skölj den väl, skynda sedan ned till springkällan, och hemta upp friskt vatten till Löjtnanten.»

Under tiden sprang fru Elfrida sjelf ned i källaren, tog der en butelj hallonättika, Wallers älsklingsdryck, och kom snart sjelf in med en liten bricka, på hvilken den nyss uppdragna buteljen, den sig af friskhet och kyla inmande och perlande vatten-karafinen, och ett par stora, slipade dricksglas småvänligt klingade mot hvarandra. En härlig musik för en törstande!

Medan Elfrida hastigt bestyrt om detta, hade Waller pustande aflagt sin rock, och i skortärmarna kastat sig, halft sittande, halft lig-gande, på den beqväma soffan, och den sjuårige sonen hade klättrat upp på faderns knä, och fadern hade kysst honom och låtit honom sitta kvar, ehuru tung och varm han var. Men kärleken är starkare än sjelfva eldens mest rasande lågor, än hela jordens millioner centners tyngd.

»Pappa, jag är äfven törstig!» sade Adrian.

»Gosse, då skall du äfven få att dricka!»

svarade fadern; och nu kom Elfrida med den klingande, efterlängtade brickan. Den rent af menskliga naturen, ett brinnande begär, lyste i Wallers öga när han tog buteljen, först hällde litet deraf i glaset, och sedan fyllde det med det

frestande, krystallklara och iskalla vattnet. I ett enda drag tömde han det stora, öfverfulla glaset.

»Du dricker för mycket och för häftigt,» sade ömt bekymrad Elfrida, när Waller ånyo, utan mellanrast, tillagade ännu ett fullt glas. Waller svarade intet, slog blott sin arm om den älskade makans smärta lif, och fasthöll henne med bricka och allt, tills han tömt i botten äfven det andra glaset.

»Ah! det var skönt!» sade han, »och endast en kyss af dig kan vara skönare, du älskeliga qvinna!»

Och nu fick han den, och nu sjönk Elfrida ned vid hans sida, och nu bildade fader, moder och son en grupp så skön, så herrlig, att äfven den lefnadströtte som ilar mot grafven, äfven af-färsmannen som med brådskande steg skyndar förbi för att göra en stor mäster-kupp, äfven den rättssökande som fruktar att fatalietimman i hvar ögonblick skall slå, äfven älskaren som ilar till den älskades möte, äfven fjeskaren som alltid har brådtom, och den öfver öronen skuldsatte som flyr för sina björnar, skulle stadnat ett ögonblick, och kastat en blick på denna tjusande taffla. Men nu såg dem hvarken den ena eller andra af alla dessa, nu såg dem intet menskligt öga, utan blott

en stråle från det himmelska ögat, från all kärleks urkälla, föll på dem och genomträngde dem.

»Du är grufligen svettig, du arbetar själf, och för häftigt,» sade Elfrida, med mildt förebrående ton, och torkade bort de framperlande svettdroparne på mannens vackra, öppna panna och den solbrynta kinden.

»Ja visst gör jag så,» svarade Waller, »men det är så friskt och så roligt att bruka sina manliga krafter. Det är så ledsamt att stå stilla och se på, när armar och skyndsamhet behöfvas öfver allt, och lätt och muntert och lustigt går allt arbete nu, då det åter fordom gick tungt och svårmodigt.»

»Ja, så är det!» sade Elfrida och smög ändå närmare till makens bröst. »Allt går nu så lätt och så roligt. »Allt är så behagligt, så angenämt. Vi vakna och vi somna ej numera i bekymmer, och mörka utsigter för framtiden och själfva den gryende morgondagen. Jag känner mig nu alltid glad, alltid lycklig, aldrig trött och uppgifven, hungrig och utvakad, som det väl i fordna dagar någon gång kunde hända.»

»Ja, du må tro,» sade Waller, »att det var en syn som mången gång, de första åren af vårt äktenskap, höll på att slita hjertat ur bröstet på mig, när jag såg dig, du sybaritiskt uppfödda varelse, du fina späda orangeriblomma, som med

dina små silkesfingrar förut aldrig vidrört annat än piano's elfenbens claviatur, gitarrens strängar, penseln och den subtilaste synål, att se dessa samma små händer förrätta grofva, hårda värf, att se dig i dessa förnöta dina dertill aldeles opassande lätta fina kläder, och icke hafva den ringaste utsigt att kunna skaffa dig nya, att se dig sträfva hela dagen och ofta fukta din hufvudgård om natten med en tår, som du förgäflves försökte dölja för mig, för *mig* som ändå såg den, och, hvad värre, *kände* den bränna på mitt samvete, ty detta anlagade mig mången gång, att jag omvärfst dig med min kärlek och mitt armod.

»Ack, så du talar!» sade Elfrida. »Och hvad du misstog dig, om du den tiden verkligen kunde tro, att mina tårar flöto för mig, för min egen skull. Nej, nej, ur samma källa derifrån all den lycka flöt, som vi dock i rågadtt mått egde, oakadt all brist och fattigdom, allt saknande af hvad vi fordom varit vanda vid, ur samma källa flöto äfven mina tårar, ty de voro endast af kärlek. O! hvad jag led när jag såg dig, icke halfuthvilad, lemna din bädd vid första tuppgal hvar enda morgon, när jag såg dig icke halfmått lemna den dåliga måltiden, när jag såg huru du aktade dina fina kläder, din uniform, och hur de sletos och förnöttes ändå slutligen, hur du nekade dig hvarje lifvets beqvämlighet och njutning, och hur du själf

marterades af att ej kunna bjuda dem till mig; när jag hörde hur du suckade då posten ankom och blott medförde bref, som påminde om pengar, pengar och alltid pengar, eller bref som qvitterade sådana, och icke *en enda* tidning till dig, som ändå hade detta, den bildade och i världen uppfödda mannens hehof att följa sin tid och dess tilldragelser; att se dig, som alltid törstat efter vetande och själaspis, sakna alla böcker, all möjlig tillgång på dessa snillets utgjutelser, som för mången har makt att ersätta bristen af allt annat, och när dina kamrater kommo till oss, när dessa bättre lottade sågo sig omkring, och du märkte att deras blickar blott möttes af vårt armod, och du så väl visste hvad de skulle tänka! O hvad jag led! jag ville gerna sjelf hafva vakat, hungrat och törstat, kunde jag bara dermed afhjelpat *en enda* af de tusende bristerne; men huru jag än sträfvade, så tjenade det blott negativt, eller till afböjande af ett ondt, men aldrig till förskaffande af något godt.»

»O det skall du icke säga,» svarade henne Waller. »Just din styrka, ditt mod, din kraft att bära tyngden af vårt armod, gäfvo äfven mig mod och krafter att arbeta för oss. Om du dukat under för vårt oblida öde, så hade jag måhända äfven gjort det. Således gagnade ditt hurtiga sträfvynde mera än du tror, och mitt hopp

på framtiden växte alltid af ditt förtroende till min förmåga. Men nu skola vi ej mera tala om de mulna dagar, utan om de ljusare som gry. Vet du, hustru lilla! just i dag under middagsrasten räknade jag efter, att om jag i några år till, och det bör jag med skäl kunna hoppas, får så god skörd som dessa sista trenne åren, sedan allt kommit i ordning, cirkulationen, ladugården m. m., så är äfven denna lilla egendom, hvaraf jag icke egde en lapp när jag hade köpt och tillträdt den, så är den betalt och — *min!* Ser du, hustru lilla, den tankan är ändå ljufligare än synen af all den lilla comfert, som vi efter hand skapat omkring oss vid växande tillgångar, ty i denna öfvertygelse ligger *säkerheten*, att det goda ej allenast kan bestå, utan äfven dagligen öka sig, och att vår Adrian en gång framdeles ej skall behöfva kämpa mot nöd och bekymmer för sin utkomst, så som vi det gjorde, i denna tid då kärleken vill vara allrådande och ej tål att störas af för mycken, för låg prosa.»

»Ja, men oakadt de onda dagarnes prosa,» sade Elfrida leende, »så stannade dock ett oändligt haf af ren poesi kvar i vår kärlek, eller huru, min älskade Adelbert?»

Mannen tryckte henne blott, i stället för hörbart svar, till sitt hjerta, och de båda lyckliga makarne fortsatte långt inpå den sköna, månbe-

lysta Augusti-aftonen sina ljuftva, förtroliga, innerliga meddelanden om minnen från ett fordom och förhoppningar på en kommande tid, och förnöjelsen öfver den som var, hvilket dock är kronan på allt godt.

»Så inslumrade de, dessa lyckliga, utan att se spöket som stod hotande öfver dem, med bilan skarpslipad, endast hängande på ett hårstrå, och detta brast, ty nio dygn efter denna dagen och denna natten hade Elfrida vakat i nio dagar och nio nätter, och stod nu, tröslös, mållös, kraftlös, men o ve! långt ifrån hjertlös, ty hjertat var brustet, men slog dock af oändeligt qual ännu i det arma bröstet, vid den bädd der den älskade maken, den enda vännen, det enda stödet, hennes lifs lif och själs afgud, låg blek och kall, med ett för evigt afstannadt hjerta, ett för evigt tillslutet öga. »O! de två iskalla vattenglasen!» suckade nu Elfrida med för sen ormstingande ånger.

Hade ej den högt gråtande sonen stått vid hennes sida och ropat henne kvar i lifvet, så hade hon säkert kastat sig öfver det dyra stoftet, och der utandats detta lif, som numera icke egde ringaste värde för henne. Men nu fick hon det icke, och hennes första rediga tanka blef: O du barn! som så nära kostat mig lifvet vid din födsel, du kostar mig nu saligheten att få dö vid hans sida, och ändå, ändå älskar jag dig, är du

mig outsägligt kär, och jag vill lefva för dig.

Så tänkte Elfrida, och hon lefde äfven, ty sorgen, den hjertfrätande och stora, den verkar ofta på menniskan hvad den barbariska seden att afhugga det lummiga trädets löfrika krona verkar på stammen. Trädet står der icke mera och njuter af sitt eget sköna lif, men stammen står naken och allöfvad, lefvande blott i telningarne som skjuta.

Men *tiden*, den ohejdbare, han stod ej stilla vid detta ett ögonblick, han såg Elfridas oändeliga lidande, fasade kanske, ty allt hvad som rör sig och har ett lif, måste äfven hafva ett hjerta, men flydde allt jemt och förde i sitt spår, först den rena, *kolsvarta* obemängda hjertesorgen, och så den *askgrå*, med sina tusen små och stora bekymmer uppblandade, och slutligen den der brokiga och mångfärgade, som så fort svingar sig förbi blicken, hvart den än må vända sig, att ett oändeligt haf af hvit, enahanda svepningsfärg tyckes vara bredd öfver verlden och alla de föremål som der fordom hade ett värde, ett intresse, men som nu ligga der så fullkomligt likgiltiga och liknöjda, både i subjektif och objektif mening.

Dock, det dröjde länge innan Elfrida hann ända *dit*. Under den der askgrå, hjertat sönderplockande sorgen, såg hon på en gång *alla* sina förhoppningar på en lugn och oberoende framtid

uppgå i rök och nedläggas i aska. Egendomen försåldes till underpris. Fordringsägarna fingo *sitt*, stoppade det med glädje i fickan, och gingo sina färde, utan att ens vända sig tillbaka, utan att kasta en blick på enkan, som fick intet. Lösöreboet försåldes äfven, ty endast af detta hade modern och barnet att vänta de fyrkar, hvaraf de hädanefter skulle lefva. Elfrida var glad att icke så mycket hänga fast vid jorden och dess småsaker, att hon ej med en blick af denna liknöjdhet som tankarnes högre lyftning lyckligt inalstrar, kunde se ned på alla dessa välkända kära ting, som i de ljulva förgångna dagarne varit stumma vittnen till hennes stora skyhöga lycka, och småtums höga sorger, ty *så* föreföllo de nu, sedan de alla voro bakom tiden. Dock framträdde äfven här mången gång den menckliga svagheten, och Elfrida tryckte mången kär sak först till sitt hjerta, så till sina läppar och sist till de våta ögonen, innan hon lemnade den i auktionistens hand, för att sedan höra den under skratt och skämt, speord och begabberi, utjudas och påjudas, bortslås för halfva värdet, och bortbäras af villfrämde händer. Hvad hjertat och känslan under sådana stunder lida, det skulle de skämmas att redogöra för, men icke så lågt står det, på lidandets mångtonade, högt, högt uppgående skala.

Elfrida flyttade nu till närmaste gymnasie-stad, med spillrorne af all sin husliga och hjertliga lycka. Här hyrde hon några simpla rum långt borta på en bakgata, och som staden var en af de större provinsstäderna, lefde hon der alldeles obemärkt med sin son, och sin oafvikelige sorg, och sin gamla trogna Märtha.

Men nu ville det oblida ödet, att hon icke kunde lefva af den knappa ränta, som det försälda lösöreboet gaf. Kanske hade hon väl kunnat lefva i ordets inskränktaste bemärkelse, ty hennes tillgångar hade måhända räckt till mat, dricka, hyra och tarfliga kläder åt henne och den lilla Adrian, men nu ville hon gifva gossen den värdade uppfostran, som hon sjelf och den begrätne maken egt. Hon ville att sonen åtminstone skulle få ärfva faderns upphöjda sinne och bildade förstånd, efter han ej kunde få något annat af denna verdens myckna goda. Elfrida måste således *arbeta*, men med hvad?

Brodera, det gjorde ju så många andra, var ett så själlöst, odrägligt göromål, gick så långsamt och inbringade så litet.

Sätta upp hattar och mössor efter sednaste parisermodet, med sorg i hjertat och tårar i ögat, nej det var omöjligt.

Öfversätta, nej det göres nu på dagsverke af herrar förläggares statorpare.

Skrifva romaner, item. Dessutom hade hon ingen ingifvelse, ingen kallelse dertill. Hennes egen var ju slut, och hon vämjdes vid tankan att börja med någon annans, nu isynnerhet, när sådana tillverkas fabriksmessigt på maschin.

Skrifva tragedier, hon hade blott sinne för sin egen.

Skrifva barnböcker, och låta trycka till Jul. Ack! trycksvärtan räcker ej till för hvad som ändå skrives, och visst icke barn för att läsa det.

Nej, men *undervisa barn!* Se der ett göromål, som räcker till så länge världen står.

I staden var mycket barn och få lärare. Elfrida var ovanligt kunnig i de flesta, till ett såkalladt bildadt fruntimmers uppfostran hörande stycken. Hon spelade fortepiano, målade blommor, kände grammatikaliskt flera språk. Elfrida fick inom kort flera små elever, som med fyra piskor i peruken, mamelucker och klockformiga kjolar gingo till och från henne, med boken i hand och sykorgen öfver armen.

Det gick, ty allt går, som man vill skall gå, men när de små stadsdockorne voro hemgångna, så hände ofta att Elfrida, genomtrött och utmatad, kastade sig på sin bädd, fuktade den med heta, strida tårar, och vågade hvarken tänka framför sig, eller bakom sig, ty mörker var öfver allt, och nuet var förfärligt, äfven jemfördt med

de svåraste, de tungaste dagar af hennes första torftiga äktenskapstid. Hon sträfvade icke allena *då* som nu! Hon vågade således ej återvända och blädra i minnets herbarium. Icke heller i det kommande. Om hon blef sjuklig, om hon dog ifrån, sin Adrian, huru skulle det väl då gå med honom. Framtiden kunde således blifva ännu hemskare än nu'et. Hon vågade ej titta dit.

Men när rödblommiga, glada, lefnadsfriska gossen kom hurtigt springande från skolan, när hon kysste först kinden, så pannan och sist de friska läpparne, och i barnets drag letade efter faderns, och trodde sig finna hvad hon sökte i det stora, klara mörkblå ögat, då vaknade åter litet »lefnadslust och mod och hopp,» och hon tyckte sig någon gång se en sort lycka hägra vid horisonten af framtidens ljusaste blå; hon kände någon gång en mildrande aning om en tid, då sonen skulle gälda modern allt hvad hon nu till själ och lekamen arbetade och led för honom. Adrian talade dessutom beständigt om denna tid. »När jag blir stor,» började han hvar annan mening med, och derefter följde uppgradningen af alla de storverk han då ämnade göra för sig, för världen och mamma. Elfrida log, men i gossens många skyhöga och barnsliga planer och förespeglingar låg dock ofta en gnista, den enda, af tröst och hopp.

Så flöt tiden fram, den der grå-hvita som vi talade om i början. Rosorna på Elfridas kinder voro bleknade, groparne der voro försvunna, ögats eld var dränkt i tårar, på den släta hvita pannan hade nu tid och sorg tryckt sitt insegel, och i de mörkbruna lockarne kunde man möjligtvis upptäcka ett silfverhvitt hår, som framglänste, sorgligt mötande blicken och ingifvande samma vemodiga mjeltsjuka ängsliga känsla, som de första i luften flygande snöflingorne, en, annars mellan dimmor och solsken kämpande Oktoberdag. Handen var lika liten, lika fin och genomskinlig, kanske allt detta mera än någonsin, ty den var mager, så att man tyckte sig kunna se hela ben-systemets mekanik deruti.

Men Adrian deremot! Han växte uppför, och lifvets blomningstid nalkades ynglingen med stora steg. Han hade varit berömd i skolan för qvickhet, flit och arbetsamhet. Han var nu en välbeställd gymnasist, omtyckt af alla, och den arma moderns allt mer växande glädje och hopp.

Stunden nalkades när han skulle besöka akademien, men för att något kunna bidra att dertill anskaffa medel, antog Adrian en kondition på landet, några mil från staden. Nu blefvo fru Elfridas dagar långa, och aldrig solbeglänsta en enda stund. När hennes eviga, tio à tolfåriga pensionärer, ty sådana bortgingo och tillväxte nya

oupphörligt, när dessa numera gingo sina färde, »med boken i handen och sykorgen öfver armen,» så tittade ej modern mera utåt gatan för att se om den efterlängtade sonen skulle komma. Hon tillagade icke mera allt det bästa hennes lilla hus kunde förmå åt honom, hon såg icke mera efter att det var städadt, varmt och trefligt i hans rum, ty der var tomt och öde, tomt och öde som i Elfridas hjerta. Mången skymning som hon förr bortsnackat med den unga lefnadsglada gossen, satt hon nu allena och lät de gamla kända gästerne, de objudna och omotliga, de heta, bittra, eller de kalla intetsmakande tårar, obehindradt falla utför färad kind. Hon tyckte då att världen var tom, men hon hade redan förlorat så mycket, hon visste att hon kunde ännu förlora mera, hon tänkte sig stundom det qvalet att äfven se sonen blekna bort under dödens hårda hand. Då flöto hennes tårar med den rena svarta sorgens fulla fart, och då först började hon tänka, att ehuru tom världen nu för henne tycktes vara, kunde den ändå blifva det långt mera. Hon trodde sig i dessa stunder hafva i inbillningen upplefvat rågan af all jordisk sorg och ödslig tombet. Hon förmådde då icke ana, att ännu ett superlatif deraf kunde på jorden finnas, att hjertat kunde blifva så tomt, så fattigt att det icke ens begrep sin egen sorg, att det kunde finnas en bila som afhögg

det ljufvaste, det käraste band och ändå icke vara dödens, utan något hårdare, skarpare, ännu långt mera och förfärligare förgiftadt i äggen än denna. Den arma anade det lyckligtvis icke, ty äfven af sublunariska ting finnas mycket som är så oerhördt, som kommer så oväntadt, så blixtnabbt öfver oss, att aningarnes och förutseendets längsta och skarpaste blick, ej förmår att ens få det inom sin synkrets.

Vid helgerne infann sig stundom sonen för att helsa på modern, och en hel termin, den sista före afresan till akademien, skulle han tillbringa hos henne, emedan hans disciplar äfven måste bivista skolan. Hvem var då lyckligare än Elfrida. Hon uppbjöd nu alla sina krafter, hela sin förmåga för att göra det trefligt och beqvämt för den älskade sonen, som var blifven henne dyrbarare än någonsin, dels för att han verkligen var en god och älskvärd yngling, med innerlig sonlig kärlek och tacksamhet för henne, dels för att Elfrida redan hade känt bitterheten af att sakna och umbära honom, dels för att hon med smärta tänkte på den långa tid då hon skulle göra detta i dubbelt mått, d. v. s. då Adrian snart lemnade henne för att, flera tiotal af milar derifrån, söka vishet vid akademien under hela långa år kanske. Denna skiljsmessas stund nalkades nu med stora steg allt närmare

och närmare, och kärleken mellan moder och son växte allt som den skred fram emot dem.

Mången gång när Adrian sof denna djupa, ljufva ungdomssömn, som förr störes af lifliga, luftiga, fantastiska drömbilder, än af hvad som i verkligheten timar omkring den sofvande, då smög sig Elfrida in till honom, betraktade den sköna ynglingen, som äfven under sömnen visade detta sprittande lif, denna klart brinnande eld som bekymmer och lifvets prosa ännu icke öfveröst med sin kalla regndouche. Långa stunder stod hon då fördjupad i hans åskådande, och mången gång lutade hon sig sakta ned öfver honom, kysste den snöhvita rena pannan, de tillslutna ögonen med sina långa täta och mörka silkesfransar, den ännu så släta och friska kinden, de purprade läppar omkring hvilka ett lätt fjun började tala skämtsamma små ord om den blifvande mannen. Han vaknade sällan af detta, och vaknade han, så slog han armen om mammas hals och lönade hennes tusende kyssar med en, på den bleka, fina men färade kinden.

O! de voro ljufva dessa stunder! Men ingenting under solen är helt och fullt; äfven under dessa själens och hjertats högtids-stunder kände Elfrida något som gnagde på båda. Hon tänkte med aldrig svikande saknad på den fader som Adrian ej mera hade, och som han så väl

behöft just vid detta första inträdande i det egentliga verksamma lifvet; hon tänkte med en viss, hos alla mödrar så förlätlig afund, på den varelse, som en gång, ung och blomstrande, men icke med en tusendel af moderns kärlek för sonen i sitt hjerta, dock skulle sticka ut den arma modern i sonens hjerta, gifva henne en underordnad plats der, och vid alla tillfällen ställa sig emellan tvenne hjertan som *nu* skiljdes af intet. Båda dessa tankar aflockade Elfrida ofta en qvalfull suck, just när sonens närvaro någon gång, och för något ögonblick drog det askgrå täcket af tiden, och visade den i lätt ljusgrön och rosenröd mantel.

Trenne ting hade Elfrida ryckt undan när auktionistens härjande klubba en gång höjde sig öfver hennes lilla, i kärlek och samdrägt församlade ho, och dessa trenne ting hade alla omedelbarligen tillhört hennes make, och egde derföre och i sig sjelfva genom de minnen de väckte, ett högt värde för Elfrida. Hittills hade hon sorgfälligt gömt dessa kära reliquer för sonens blickar och vetskap, för att en gång öfverraska honom med gåfvan deraf, ty dertill voro de från början bestämda, just emedan de voro Elfrida så kära. Den stunden då Adrian skulle lemna henne för att resa till akademien, hade hon i många och

jånga tider beståmdt såsom den epok, då detta kåra arf skulle genom hennes hand, gå från den förklarade fadern till den kåra, ålskade sonen, och, härmande i oåndligt smått, den store skal- den som beskref den våldige vikingens rika arf efter sin fader, vilja vi åfven framlågga dessa trenne ting, ehuru de nästan förhålla sig till *Elida*, *svårdet* och *armringen*, som vi till Tegner!

Det första, och för Elfridas hjerta kåraste, var, skratta icke du skrattlystne, ljumme genom- ögnare, det var, *en pels!* Icke en af dyrbar so- bel, som kostat många hundradetal af ryska rub- lar, nej en simpel, icke så litet brukad och nött kalmuuskappa eller »*trubbb*,» som de kallas när de hångra på gubbar, öfverklädd med mer än halflitit blått klåde af ordinår finhet, alltsammans i likgiltig hand kanske vårdt en 30 å 40 riks- daler, men ovårderlig för Elfridas hjerta. Redan i hennes unga sorglösa jungfrudagar, i allra första tiden af sin bekantskap med Waller, och medan hon ånnu var, i det glada, trefliga, ån icke på obestånd komma föråldrahemmet, hade Waller kårt henne på slåda; hon hade frusit och utan besinnande beklagat sig deröfver, och Waller hade åfven utan allt besinnande, kastat utaf sig den omtalade pelskappan, för att svepa den omkring Elfrida, och sedan fortsatt resan i en tunn rock. Detta hade varit det första tecken af den kårlek

som sedan lågade så högt, så klart, så rent i den ädles bröst, och Elfrida kunde sedan aldrig se detta kära plagg, utan att minnas dessa stunder, då hon i Wallers handling läste hans hjertas tillstånd, och sitt eget hjerta, i den gruffliga fruktan hon kände, att Waller skulle få lida något sjelf för sitt ädelmod. Pelsen hade hon sorgfälligt gömt, och mången gång öfverhöljt med kyssar och öfversköljt med tårar. Den skulle nu Adrian hafva till sin Upsalafärd.

Det andra var en enkel värja som Elfrida gifvit sin make till julgåfva det andra året af deras förening, och på hvilken *hans* namn var etsadt med stora, i ögonen fallande, anglosaxiska bokstäfver, och *hennes* i mindre och omärkligare, bland slängarne försvinnande. Elfrida hade sett att hennes Adalbert hade en ful värja, gammal och oansenlig, att han, när han skulle resa till regementsmötet, suckade och såg på den, sägande, med detta bittra, svidande, hänfulla skratt som man ofta nog brukar åt sitt eget armod: »Ett herrligt försvars-instrument minsan! passande till allt utom att *draga*, ty dertill duger det icke.»

Elfridas ögon hade fuktats af tårar vid denna syn, men hon hade tegat och låtsat sig icke märka Wallers harm öfver sin usla värja. Men när han var afrest till mötet, se då kommo de små fingrarne i full gång, och Elfrida arbetade

långt in på de ljusa sommarnätterne för att brodera åtskilliga besynnerliga, brokiga och befängda figurer på halsdukar och förkläden, åt pigor och småherrsskap på landsbygden, och detta lät hon en gumma gå ut och försälja, tills hon samlat sig en så stor summa som en ny, enkel men vacker värja kunde kosta. Denna anskaffade hon, och af allt hvad Waller fordom egt, hade denna, *hans* Angurvadel varit honom kärast. Mången gång hade Elfrida nu tagit svärdet från sitt gömställe, dragit det ut, och med namnlös smärta läst det kära namnet, som alldeles öfverskuggade hennes eget. Nu skulle sonen hafva det.

Det tredje och sista var en signetring som Waller alltid bar, och der hans namn var gravradt; och dessa initialbokstäfver A. och W. voro ju de samma som sonens; hvad naturligare då, än att han skulle hafva äfven denna.

Den arma modern gjorde sig i tankarna en vemodig fest, af den stund då allt detta skulle öfverlemnas åt sonen. Hon föreställde sig hans förvåning, hans glädje, hans stora öfverraskning och innerliga fröjd att få något som på en gång var honom så nyttigt, så oväntadt och så kärt.

Elfrida hade utsett hans nittonde födelsedag, hvilken timade några veckor förr än hans tilltänkta Upsalafärd, till denna lilla högtid. Dagen var nu snart inne. Elfrida hade så omärkligt

bakat och stökat, och gjort sitt lilla förmak helt festligt, till detta ändamål, och hade icke utan förnöjelse sett att sonen var borta hela den dagen då detta företogs. Nu var det färdigt, nu var klockan sju på aftonen. Nu satte sig Elfrida, trött och nöjd, afvaktande tåligt Adrians hemkomst, ty icke denna, utan den kommande dagen var hans födelsedag, och genast på morgonen deraf, skulle denlänge förberedda öfverraskningen ega rum.

Medan nu Adrian är borta, vi veta ej hvar, och medan fru Elfrida sitter halflutad mot en sofkudde och halfslumrande, lugnare och gladare stämd än förut på många långliga tider, vilja vi berätta en *helt annan* händelse, i en *helt annan* tonfärg, utan hopp att dermed behaga *någon*, och minst oss sjelfva.

Vid pass tjugo år, kanske något mindre, före denna afton då Elfrida i ljufva drömmar inslumrade mot sin sofkudde, begaf det sig att en af våra rikaste, äldste, förnämaste, och således, enligt den tidens principer, med de största värdigheter beklädda magnater, lemnade hufvudstaden och sitt rådgifvarekall, samt företog en resa till sina i landsorterne långt aflägsna gods, för att der reglera diverse saker med arrenden och dylikt.

En af dessa possessioner låg egor om egor med den lilla egendomen som Waller, utan en skilning på fickan, köpte ungefär vid samma tid, men som han genast tillträdde och dit han äfven flyttade strax efter sin förening med Elfrida.

Den högmögne grefven hade nödgats tillbringa nära fjorton dagar på detta sitt gods, i och för diverse affärers uppgörande. Han hade dock haft många, både sysslolösa och långtråkiga stunder under dessa dagar, och han försmådde ej en vacker trädgårdsmästaredotters sällskap som förmådde att något litet förkorta tiden för den, till sina dagliga värf och sin vanliga omgivning i hufvudstaden, återlängtande magnaten. När grefven afreste från sitt gods, gaf han den vackra Lena en rund summa, och lofvade henne mera om hon var och förblef tystlåten, ehvad händelser som kunde hända. Detta fick hon snart, och grefven glömde ännu snarare allt sammans. Vid den tiden, detta passerade, hade han ännu en yngre broder, gift och med stor familj, lika som han sjelf, men åren förgingo och härjade förfärligt i den grefveliga släkten. Brodern dog, dennes äldsta son omkom på vådligt sätt, och den yngre strök med i en barnsjukdom. Den äldre grefven hade nästan samma sorg, ty han förlorade sin ena son i choleran, och hade den smärtan att se den andra vanskäpad och mindre vetande. Den

djupt sårade faderliga känslan blandade sig nu äfven med den förlåtliga sorgen hos sista ättlingen af en gammal aktad slägt, som ser den ovillkorligt med sig sjelf dö ut. Grefven ville gerna gifvit sitt eget, nu mera föga afundsvärda lif, för att kunna förvandla en af sina döttrar till en son, och af alla hans öfriga jordiska önskningar fanns ingen starkare än den att hafva en sådan. Denna önskan växte för hvar dag, och alla sina rikedomar som han så älskat, hade han nu gerna skänkt efter, blott för denna lycka. Men han var hopplös, ty han nalkades nu sina sjuttio år, och hans gamla maka drogs med en tärande lungsot, som för hvarje dag ryckte henne närmare grafven. Grefven vred sina händer, och önskade nu mera blott att kunna jaga ifrån sig och glömma denna oupphörligt spökande tanka, denna fruktlösa önskan. Han blef tungsint och svårmodig, och började ångra många af sin utsväfvande ungdoms datter, öfvertygad att han, just af den sorg som gnagde honom, derföre straffades och näpstes. Hans inre tankar, om han rätt velat redogöra för dem, skulle kanske varit det bästa motgift för mången ung mans törst efter dessa nöjen och förströelser, som lemna intet annat än ånger och förhärjelse efter sig. Men grefven teg med sina många bittra tankar, och man visste blott, att större glädje skulle han aldrig kunna få nu mera,

än om en son i hast uppenbarat sig. Men derpå var ju icke ens att tänka, utan man pratade, skrattade, beklagade och hånade, förstod och förstod icke, kommenterade på mångfaldiga sätt, allt efter hvars och ens olika åsichter, den gamla mannens svärmod, och orsaken dertill. Den gamla grefvinnan dog ändteligen, och grefven företog en sommarresa för att litet förströ sig efter denna sista förlust, hvilken han kände så mycket bittrare, som hans maka var den enda hvilken deltog i hans saknad af en manlig afkomling. För ro skull, eller af ett besynnerligt *fatum* begaf han sig äfven till detta sitt gods, der han för nära tjugo år sedan, tog farväl af den vackra Lena, utbedjande sig som hennes sista gunst, att han aldrig mera skulle få höra talas om henne, hända hvad som hända kunde.

Med förvåning återsåg han sitt gods. Det var liksom han sjelf, en fullkomlig ruin af hvad det hade varit. Huset höll på att falla ned, skogarne voro nedhuggna och uppbrända i konstbrännerier och på ångfartyg, trädgården var alldeles vanvårdad, ty der hade man blott odlat potatis till det förfärliga och förhärjande bränvinet, och Lena, den vackra Lena, hon var nu en välbeställd bondskomakar-enka, fet och frodig i stället för fin och smärt, pratsam och högljudd i stället för blyg och tyst, men hon såg ännu rätt bra

ut, och så fort grefven fick ögonen på henne. igenkände han henne genast. Hon, å sin sida, log oförfärad åt sina ungdomshändelser, och en dag som grefven händelsevis träffade henne allena, började de båda språka derom.

»Han dog således genast?» sade grefven djupt suckande, när Lena slutat en berättelse till hvilken man väl kan ana.

»Åh ja,» svarade hon, äfven något litet suckande, »han dog när han var några veckor, och ingen mer än far-min och prosten visste hvems han var.»

»Ja, så är det!» sade den gamle mannen betryckt, mera talande för sig sjelf än just till Lena, »så är det! Hårt är mitt öde, och döden har mot mig varit fiendtligare än mot alla andra. Den bistra mannen har ryckt all jordisk glädje ifrån mig, och dröjer att äfven skörda mig, blott för att plåga och martera mig så mycket längre. Ett ögonblick gäckades jag åter med en förhoppning, men, slut är den, död är äfven den, och om han lefvat! ja om han ändå lefvat, så skulle jag gifvit till, allt hvad en menniska kan gifva, här på denna jorden.»

»Lena, en slug och förslagen qvinna, hade icke mycket hört på början af den gamle grefvens tal, men de sista orden slogo henne med en viss aningsfull förvåning.

»Är det pojken min, som nådig grefven så gerna ville haft lif uti?» frågade hon oförskräckt men förundrad.

»Ja visst, ja vist,» svarade den gamle.

»Och hvad skulle det vara godt för?» frågade Lena ytterligare, och med stigande intresse.

»Jo, ser du, genmälte grefven i en drömlig, både tankfull och tanklös fallande ton, om han nu lefvat, och du kunde hafva bevisat att han var min son, så skulle jag hafva låtit viga mig vid dig, och adopterat gossen, hurudan han hade varit.»

»Herr grefve! Låt mig få tala vid eder, der vi kunna få vara ostörda och i ro,» sade Lena, ömsom bleknande, ömsom rodnande. Grefven lät af henne föra sig långt bort i en liten aflägsen skogsdunge, och dit ankomna, började Lena en lång berättelse, som vi icke redogöra för.

Hvarken sorgen eller glädjen sofver länge. Intagen af en af dessa känslor, kan man nog inslumra, men man vaknar snart. Så ock Elfrida. Hon hade hört klockan i närmaste kyrktorn slå sju innan hon insomnade mot sin soffkudde, aftonen före den länge efterlängtade födelsedagen, och nu slog den åtta sedan hon redan var vaken, men ännu hördes ingen Adrian utaf. Än en

gång genomgick Elfrida i sin inbillning den glada stunden, då hon den kommande morgonen skulle få införa sonen i det lilla, med blommor och kransar och dylikt, utsirade förmaket, der hon, äfven med en viss högtidlighet ämnade öfverlemna det enda arf hon egde åt honom, efter den ädle fadern.

Ett litet kaffebord för moder och son stod äfven uppdukadt med allahanda, i detta torftiga hus ganska sällsynta, små läckerheter. Till midnatten ämnade fru Elfrida sedan bjuda ett par af hans käraste jemnåriga skolkamrater, och till aftonen några af hennes litet uppvuxna pensionärer och sjelf skulle hon på fortepianot spela upp till en liten dans för dessa unga människor, och innerligen fröjda sig åt deras glädje och gamman. Hon hade förberedt allt till dessa särskilda små öfverraskningar åt sin älskade Adrian, ty allt skulle komma *par surprise*, emedan fru Elfrida väl erfarit under sitt långa lif, att då verka både sorg och glädje ändå mångdubbelt. Hon gladde sig i tankarna åt allt detta, och tackade Gud att hon *än en gång* förmådde glädja sig åt någonting, tackade Gud för sin Adrian som *allena* härtill var orsaken, tänkte på allt hvad hon gjort och ville göra för honom, och föresatte sig att när Adrian reste till Upsala, skulle hon för sin egen räkning, spara, alldeles intill det otroliga,

dels för att hushålla in den lilla för handen varande festen, dels för att kunna lemna den älskade sonen allt hvad som var möjligt under hans vistande vid akademien.

»Ack, han lönar mig nog allt detta en gång!» suckade hon med glad förtröstan på sin Adrians kärlek.

Men nu slog ju klockan nio, och Adrian hördes ej utaf. Elfrida började blifva orolig, och hennes oro och ängslan växte betydligt då klockan äfven slog tio, ty så länge hade Adrian ännu aldrig dröjt, utom någon gång när han bivit en och annan bal i staden, der den vackra ynglingen med den raka förnäma hållningen, och det bildade prydliga språket, alltid, till moderns stolthet och enda fåfängliga glädje, var ganska eftersökt och välkommen. Men ingen bal var nu för handen, och om Adrian annars blifvit bortbjuden, hvarföre hade han ej nu som alltid, sprungit hem och berättat det för den väntande modern. Hon förlorade sig i gissningar, och tårarne runno utför kinden, men hon satt tyst och stilla, ty erfarenheten hade ristat en sorglig runa i hennes minne, som sade att det lönar ej löpa emot sina vidriga öden, de komma nog sjelfva och leta upp oss, bara vi vänta, och Elfrida väntade.

Äfvenledes elfva slog klockan i kyrktornet, och Elfrida tyckte att slaget var så doft och

hemskt, men när äfven tofslaget ljöd, då suckade hon: »Nu är det jemnt nitton år sedan jag höll på att dö ifrån dem, de kära, de älskade!» och minnet af dessa plågfulla stunder, förblandade sig med oron af den närvarande, och fru Elfrida väckte förskräckt till, när hon i en hast fick höra Adrians steg, tyngre, ojemnare, olika mot vanligt, men ändå Adrians steg, ty dem kunde hon urskilja ifrån alla andra.

Hon putsade hastigt lampan, och då Adrian inträdde, såg hon vid dess sken att ynglingen var blek, att läpparne darrade, och att något besynnerligt måste inträffat.

»Evige Gud! min Adrian,» sade hon, »huru är det med dig? Är du sjuk?»

»Nej,»

»Har du varit i något krakel med lärpojkar, gesäller eller dylikt?»

»Nej.»

»Har du haft någon förtret af Lektorerne eller någon annan?»

»Nej.»

»Har du — druckit?» — Elfrida höll på att ej komma ut med ordet.

»Åh nej, kära mamma! Åh nej,» stammade Adrian, ingen ting af allt det der. Något annat, något som mamma ej kan gissa, som kan blifva en förmån för mamma kanske, en glädje, eller

Gud vet, något så besynnerligt. Jag vet ej hvar jag skall börja. Mamma kan aldrig tro hvad som händt mig! En lycka tror jag! Men mamma blir kanske ledsen, gråter kanske! Och det är för underligt, det är för — — —

»Himmelske Gud!» föll honom Elfrida i tallet, och vred sina händer, »tala redigt och kort om du kan. Hvad har händt? Jag kan nu höra *allt*, när jag ser dig frisk och färdig stå framför mig. Säg nu fort, hvad har händt dig?»

»Ack, jag kan ickel!» svarade Adrian, och satte händerne för ögonen, ty dessa utbrusto i tårar.

»O! du har gjort något vanhederligt, som du ej vill tala om, jag förstår det nu! sade den arma modern, och slog sig med förtviflan för bröstet.

»Åh nej, kära, käraste mamma,» svarade Adrian, »tvärtom.»

»Nå så säg det fort, om jag någonsin var dig kär,» bad Elfrida med sammanknäppta händer, »ty jag plågas nästan lika mycket, som när jag i denna stund för nitton år sedan, födde dig till världen.»

»Ack goda mamma,» suckade Adrian, *du har aldrig framfödt mig, du.*»

»Är du vansinnig gosse!» ropade Elfrida, och såg på Adrian med en ny art af förtviflan.

»Åh nej, åh nej, käraste, goda, jag är nog klok, men du, du min goda, bästa, du är icke, min moder!»

»O! han yrar, är sjuk, är vansinnig,» jemrade sig Elfrida, och kastade sig i den nära stående soffan.

»Ack mamma lilla, käraste mamma, sansa dig!» bad Adrian, »jag är icke sjuk, jag är icke vansinnig, jag yrar icke, lät mig blott få berätta och hör på mig, så skall mamma snart få veta hvad som hänt.»

»Jag hör,» svarade Elfrida med till ytterlighet spänd uppmärksamhet. »*Jag hör,*» sade hon, men ack! hur gerna hade icke hon en kort stund der- efter sagt »jag dör,» ty när Adrian talat ut, så fanns i verlden icke en önskan för Elfrida, mer än döden, den kalla döden, ty den var dock icke hälften så grym, som det jernhårda, barbariska ödet. Döden klippte blott utaf kärleksbandet för en kort tid, den *slet* icke bort det, brände upp det, trampade det under fötterna, förintade det, visade icke hänskrattande att det aldrig funnits, att det blott varit en synvilla, en hägring, en dröm från hvilken man vaknat, en af lifvets största, skönaste illusioner, som för evigt flytt, och för hvilka man velat gifva hela sitt usla lif om den kunde blifvit till verklighet igen, ja, om villan blott än en gång kunnat dåra.

Elfrida *hörde*, ty man både ser och hör och känner, sedan hjertat ligger dödt och kallt i bröstet. Elfrida *hörde* och Adrian *förtäljde*:

»I eftermiddags, när jag slutat lektionerne, och ämnade mig hem, möter jag en karl, eller rättare sagdt en gammal gubbe, i hvilken jag tyckte mig igenkänna en trädgårdsmästare från någon af de närliggande egendomarne, som brukade sända in bär och frukt till staden, samt hålla på torget. Han kom alldeles emot mig, och när jag gick undan för att låta honom passera, helsade han på mig, och frågade mig med en besynnerlig uppsyn om jag ej vore herr Adrian Waller, och när jag jakat dertill, bad han mig vara så allt för god och följa honom bort till stora värdshuset, emedan der var en resande som önskade tala med mig. Både förundrad och nyfiken följde jag min ledsagare, hvilken just besvärade mig med sina skarpa, oafvändt på mig häftade blickar. Jag frågade honom under vägen hvem den resande kunde vara, säker att han skulle nämna någon af mina bekanta som redan lemnat skolan, men som nu af en händelse passerade staden; men jag kan ej neka att min nyfikenhet högt stegrades, när min ledsagare ej ville säga mig namnet på den som önskade tala med mig, utan blott svarade med en besynnerlig,

menande och skelande, slugt leende blick: »Åh, min unga herre får nog se sjelf.»

Ankomna till värdshuset såg jag med likgiltighet en stor, pryddig resvagn som stod på gården, och bredvid hvilken ett par rikt klädda livrébetjenter svängde sig i stora sysslolösa cirklar. »Med det der har jag intet att göra, tänkte jag, och väntade att min ledare skulle föra mig upp i tredje våningens gästkamrar, der jag förmodade finna den hemlighetsfulle resande. Men stor blef min förvåning, då den gamla trädgårdsmästaren öppnade dörren till källarmästarens paradrum, som blott lemnas åt de allra förnämsta resande, och dit införde mig. Jag gick först genom stora danssalen, derefter genom ett förmak och slutligen inkom jag i det innersta rummet, nästan förmodande något upptåg af någon af mina kamrater. Men nu mötte mig något så förvånande, att jag trodde mig drömma, eller, lika som mamma, jag trodde mig yra, eller se i syne, ty en mycket gammal herre, som såg grusligt förnäm ut, med en stjärna om halsen och en stor crachan på bröstet, kom hastigt emot mig, och skrek genast till: »Det är rätt! Det är han! lik min salig Axel som ett bär!» Och derefter tog han mig i båda armarne, förde mig fram till fönstret, beskådade mig ömsom, och ömsom tryckte mig till sitt bröst, blott utsägende halfva, för mig obegripliga me-

ningar, hvaribland äfven den: »Du är min son, du är min verkliga, äkta son!» Han bekikade äfven mina öron, och då han fick se det der lilla hålet, som så ofta förundrat dig, käraste mamma, skrek han till: »Och se der familjemärket! hålet vid högra öronbrusket! Det är han! det är han!» Och nu kom en medelålders qvinna fram, som jag tycker mig sett i min barndom någon gång, och hon tvang mig att aftaga rocken och uppdraga skjortärmarne, och visade att det stod ett litet omärkligt H. af svartblå punkter vid axeln (mamma vet att jag har ett sådant märke). »Se der,» sade hon, der står ett H., det har jag sjelf ditsatt ty han är döpt till Hans, och det var det endaste jag tordes, att jag kallade upp honom efter nådig grefven, efter det i alla fall var ett vanligt bondnamn och ingen skulle undra derpå, helst morfar min äfven hete Hans. Ja ja, bläng intet på mig så stort, min unga musjö!» fortfor hon, »för han är just min pojke och intet fru Wallers, för hennes gosse var så ömkelig och sjuk, och han dog straxt, och då tyckte jag att de hade ändå bättre råd att hafva en pojke än jag, stackare, och så sade jag att det var min pojke som dog, och deras som lefde, och frun var så sjuk att de tog ingen reda på'et.»

»Ack mamma,» fortfor Adrian, »hon talade så mycket, denna qvinna, som påstår sig vara

min moder, och jag begrep ej ett ord, i början, men ack! slutligen begrep jag, och det lär väl så vara ändå, att jag icke är min lilla goda, kära, söta mammas son, utan att hon, den der andra, som kom hem, då mamma var så sjuk, för att amma mig någon liten tid, och som hade sitt barn med sig, att hon då bytt, och att jag — —»

»O nej! Det är icke sant!» utropade Elfrida i förtviflan och tryckte Adrian till sitt bröst.
»O nej! *Du*, du min afgud, du skulle ej vara af mitt kött och mitt blod! *Du*, skulle ej vara min Adalberts barn! Omöjligt! Om halfva verlden steg upp och sade det, och den andra hälften bevitnade det, så sade jag ändå att det är omöjligt, ty jag, jag känner att du är min, min, min, och ingen, ingen annans!»

Och här dignade den arma afdånad till jorden.
Adrian hade aldrig sett någon dåna. Han trodde att hon i en hast tog afsked af lifvet, och mången gång framdeles önskade han att det så varit. Men nu kom Märtha, den trogna, tillgifna tjenarinnan, som följt Elfrida allt sedan de första lyckliga åren, och sedan genom alla de sorgliga och bekymmerfulla. Hon tröstade snart Adrian, men råkade sjelf i yttersta förvåning när hennes matmoder ändteligen återfick en sort sans, men då talade, i hennes tanka, så vansinniga oförnuftiga ord, att hon trodde den goda kära frun blif-

vit rubbad till sina sinnen. Men nu var det Adrian som tröstade henne.

»Åh nej, kära Märta,» sade ynglingen, hon har allt rätt. Jag lär icke vara hennes son, utan bortbytt med en annan, och detta är, det må Gud veta, en stor sorg, både för mig och henne. Men, mycken lycka kan kanske äfven komma deraf, bara mamma vänjt sig vid den tankan, och jag äfven.»

Adrian fortfor länge att så tala för Märtha, men Märtha stod stum och med halföppen mun. Hon var qvinna, och dessa hafva icke alltid samma förmåga att tänka djupt och redigt som mannen, men fortare tänka de, det är otvifvelaktigt, och om eftertänka är mannens attribut, så är förtanken säkert qvinnans.

»O!» sade Märtha, med öfver hufvudet höjda händer, när Adrian slutat att tala. »O kära Adrian! tala icke om *lyckan* af denna upptäckt! Lifvet eller förståndet sätter hon till på detta. Tro mig, jag känner bäst hur hon höll af er.»

På denna hårda förutsägelse trodde visst icke Adrian, utan han sade blott: »Så du kan taga till!» och hjälpte Märtha att flytta in Elfrida i sin sängkammare, icke ens märkande allt det festlika i förmaket, som han passerade, så förbryllad var han af aftonens alla händelser.

Dessa blommor, dessa kransar, dessa trenne

så kära och så länge gömda gåfvor, de voro nu egnade den djupaste af all förnedring, de syntes ej, de märktes ej, ingen tänkte på dem, ingen gaf ringaste akt på dem, och de voro dock icke gömda, utan stodo der som multnade trädkors på glömda grafvar.

När Elfrida kommit i sin säng, ryckte hon till sig Adrians hand och höll den fast med denna qvinnans jättekraft, som har sin källa ur hvilken den forsar, i botten af hjertat.

»Nej, nej,» ropade den krossade, »jag släpper dig icke! Du är min! min son, mitt barn, mitt kött, mitt blod, mina inellvor! Jag känner det, jag ville svärja derpå, stod jag än ansigte mot ansigte framför Gud Fader i himmelen, Sonnen, Anden, och englarne alla. Men menniskorne, de ljuga! De vilja stjäla och rövva dig från mig, arma, som icke hade mera. Den rike vill taga den fattiges enda lam, icke nöjd med hela sin egen hjord. Och jag! jag skulle blifva så fattig, fattigare än alla dem som jorden ännu sett födas. Fattigast af alla, ty jag hade egt och förlorat allt hvad lifvet ger skönast och dyrbarast, och förlorat det sista jag egde kvar, så alldeles, så fullkomligt, så för detta som för ett annat bättre lif; ty om du icke vore mitt barn så kom jag ju barnlös en gång till din fader, och han skulle fordra redogörelse för sitt barn, vårt barn, min Adalberts

och mitt barn! *vår* Adrian, vårt lif, vårt hopp, vår enda ljuspunkt när himlen var mulen, vårt enda mål, då den började klarna. Hiskeliga lögn! Adrian, en annans barn! Jag har ju känsla uti honom! Jag känner ju om han fryser, om han hungrar, törstar, lider! Du *lider* ju nu, min Adrian af allt detta? Säg, gör du icke det? Jo, jag visste det väl! Ditt hjerta blöder lika som mitt af blotta tankan, blotta tomma inbildningsfostret, att du, du min Adrian skulle vara född af en annan qvinna. O! jag hatade aldrig, men *hon*, hon som det kan påstå, *hennes* känner jag att jag kunde hata, tog hon ej genast igen sitt afgrundsord, sin helfvetiska lögn, ty *sådan* är den, ty den kniper mitt hjerta med eldröda tänger, och kastar min själ ibland eldbränder och lågor, och förtär mitt förnuft och min tro på Gud och hans barmhertighet, och allt heligt!»

Och hon hade rätt! Hennes tankar, icke mera följande förnuftets Ariadne-tråd, började sväfvra och irra hit och dit, lössläppta i den oändliga rymden, som är tankans egendomliga gebit, och slutligen sade hon:

»Märtha! Märtha! Gif mig det der svärdet, du vet, med båda namnen på. Jag vill genomborra först mitt och så Adrians hjerta, att menniskorna, de gruffliga, de grymma, de blodtörstiga, ej må kunna skilja vårt blod, utan dricka det på

en gång, att vi på jorden och i himmelen ej må varda skiljda.»

Märtha gaf Elfrida vatten och stillande droppar, och slutligen opium; och mot morgonen lyckades det henne att få sin matmoder i en sort konstgjord slummer, ty själen arbetade lika rastlöst, dess öga blickade lika skarpt på det gräsliga kval som man beredt henne, fast de lekamliga ögonen voro slutna, och handen slutligen släppte Adrians ... för att aldrig, aldrig mera fatta den, ty Adrian var icke Adrian mera, han var vällusingsens son, han var frukten af den uslaste känsla — han var Hans, Grefve v. Fr.

Hade hon ändå fått slumra så — den arma — tills döden tagit hand om henne! men hon skulle vakna! Vakna! Förfärliga marter när hjertat är itu!

Så snart den kommande morgonen grydde, stod der, inom Elfridas, hittills så fridsfulla, om än torftiga och sorgliga, boning — der stod nu — den gamle grefven med sin sataniska glädje, ty den var oförtjent och brottets lön; der stod den själlösa, den fräcka, olidliga Lena; der stod den skelande — på vinning och goda dagar lurande och spekulerande — trädgårdsmästaren; der stod presten som döpt barnet, — underdånig och nollvärd, der stod ännu en gammal qvinna — som

förlöst Lena, och som åsett huru denna med en nål och kimrök inristat detta förrådiska H. på gossens arm. De stodo der alla, och bevisade och vittnade, och vittnade och bevisade — så klart, så tydligt, så ovedersägligt, så ögonskenligt att . . . Elfrida var barnlös, och således armare än den armaste, och med ett hjerta öfverfyldt af sorg, som hittills varit det af kärlek. Hon teg och stirrade framför sig under hela tiden. Icke en enda tår kom ur hennes slocknande öga, icke ett ord från hennes dödsbleka läppar. Hon såg blott då och då upp till Adrian, lika som ville hon med sin tysta blick anropa hans bistånd, bedja honom protestera, bedja honom skjuta ifrån sig den påträngande fadren, den vidriga modern, och förklara att han ej *vore*, ej *ville* vara deras barn, utan hennes, — hennes som bad, som tiggde, som besvor honom med sina stumma blickar, som sammanknäppte sina händer och gerna velat falla på knä för sin Adrian, om hon det förmått, allt för att bedja honom föra hennes, föra sin egen talan mot alla dessa röfvere, hjertats och själens mördare, dessa Elfridas bödlar, ty så föreföllo de henne.

Den unga Grefve-sonen stod der — förvillad, förbryllad, kämpande mellan sorg och glädje, mellan tvåfaldiga pligter, dragen åt två så olika håll, och det med så lika styrka, att han förblef

orörlig, med sänkta blickar, icke mötande hvarken den enas eller andras.

I förtviflan öfver att hennes Adrian icke såg på henne, gjorde Elfrida slutligen det yttersta våld på sin förlamade tunga. Sammanknäppande sina händer och höjande dem på samma gång som hon framför ynglingen böjde sina skälvande knän, utropade hon blott: »O Adrian!» troende att hela hennes bön låg klar i detta enda ord. Men — när Adrian blott såg på henne, blott med ett vanmäktigt tag försökte uppresa henne, och alldeles icke hörsammade denna hennes högtidliga bön då . . . då sprang den sista minan man lagt för hennes förnuft, och med den sista ansträngningen ilade hon förtviflad ifrån alla de kringstående in i sitt ensliga sofrum, fattade en stor tjock shawl, lindade den flerfaldiga hvarf om hufvud, ögon, öron och mun, samt kastade sig ned på den bädd, der hon gråtit så mången ljuf och smärftfull tår, — och der är sannerligen så godt att lemna henne och göra ett väldigt språng fram i tiden som kom.

»Nej kära jungfru Märtha, derpå är icke att hoppas. Den som i ett och ett halft år legat så der själlös, utan allt tecken till annat än ett full-

komligt passift lif, ett negatift, ett hvarken subjektift eller objektift; ja, ja hon förstår ej allt det der, jungfru Märtha, men säkert är att aldrig hennes matmoder mera kan komma till sans och förnuft, det säger jag henne, det kan hon vara lika öfvertygad om, som att två gånger två är fyra.

Så talade en af dessa undergörande resenärer, adepter i Eskulapii mysterier, som på de sednare åren skocktals uppenbarat sig i vårt kära, lättrogna fädernesland, påstående sig kunna *bota* för allt — bara man betalar väl; korteligen sagdt: en af dessa äkta charlataner, hvilka äro så himmelsvidt olika, icke ens hafva det ringaste *tycke* af den verkliga, sanna läkaren som förmår skåda lika djupt och klart in i människans själ och hjerta, som i dess kropp, och som sätter konsten och mennisko-kärleken i första rummet, ryktet först i det andra, och vinningen i det allra sista, och hvilken alltid framstår lik en half-gud, lindrande, tröstande och hugsvalande, hvar helst han visar sig. Typen därför känna *vi*. Så snart den Fransk-Tysk-Engelska Professorn deremot utsagt sitt *exempli gratia* om »två gånger två» som hålles för att utgöra fyra, tog han sin hatt för att gå sina färde och lemna åt sitt öde den patient, hvilken han reguliert besökte hvar tredje dag, utan att någonsin säga något annat än dessa — ofvan anförda ord.

»Jo, säger jag,» utropade Märtha, som i dag mindre än någonsin ville sätta tro till undergörarens hårda och liknöjda dom. »Jo, hon blir endera dagen klok, klokare än vi båda — jag och professorn — det vill jag slå mig i backen på! Tre gånger har jag nu kommit in och tydligt sett, ehuru skumt det är i rummet, att hon dragit undan shawlen för ögonen, fast hon åter hastigt dragit den tillbaka, då jag kommit in. En gång häromdagen, då jag råkade spilla buljong på hennes hand, när jag hällade uti henne deraf, tog hon upp handen och astorkade den på täcket, och i går aftons hörde jag tydligt att hon sade »tack» då jag slutade att läsa detta Fader vår, som jag nu i halfannat år, för döfva öron — som alla det trott och jag med understundom, — men ändå alltid läst, tänkande att bönen är god, äfven för det öra som ej hör den.»

»Nå.» sade professorn, läggande hatten ifrån sig, fingret på näsan, och dragande den ena foten, som redan stod på språng, tillbaka, lika som anande att här ändå slutligen kunde blifva någon stråle att förvärfva, som ej illa skulle passa i hans medicinska ryktes gloria, utan lysa förträffligt der. »Nå hvad mera? ty allt det der är väl icke något bevis på förnuft! Sådant, tänker jag, har händt ofta, fast högtärade jungfrun ej märkt det förr. Huru kunde man väl fått henne på ång-

fartyget, fått henne hit upp till Stockholm, om hon allt jemt varit så alldeles passive, så alldeles själlös som jungfrun alltid sagt.»

»*Passiv* — vet jag inte hvad det är, och själlös har jag *aldrig* sagt att hon varit!» genmälte Märtha, kort och bestämdt, »jag säger blott att hon ända hittills varit alldeles maktlös, kraftlös, känslolös för allt som kom utifrån, ja nästan liflös — om herrn så vill — men kanske med båd' själ och hjerta och klart förstånd, så mycket som hos oss båda ihopa, ty det hade hon alltid fordom i stort mått, i sina både ljusa och mörka dagar — den engla frun!»

»Ack så hon pratar! värdaste jungfru,» sade professorn, »skulle hon blifvit frisk och fått sitt förnuft igen, hvarföre har då icke allt detta redan inträffat, när min konst, när alla mina bemödanden»

»Ack, kära herre,» inföll Märtha med obetydlig artighet, »kära herre *tala* inte om sin *konst* och sina *bemödanden*, och all mensklig konst, och *alla* menskliga bemödanden, ty hvad förslå de väl emot Guds? Och min tro är att *Han*, den store och allseende, fann att hon behöfde en sort dvala, efter *Han* ej fann för godt att hon genast skulle få gå till en bättre verld; men nu väcker han henne ur denna dvala, och vill visa henne att jorden är grön och himmelen är blå, än en gång

innan hon lemnar detta lifvet. Så är min tro, ty aldrig än trodde jag på herrns många burkar och flaskor.»

Professorn var hardt nära att blifva ond, men hur kunde en så lärd, så vidt beryktad man blifva ond på ett så lågt och olärdt hjon! Han log blott, och det med detta förakt som hög mensklig vishet — alldeles ouppblandad med all gudomlig ödmjukhet — tror sig vara befogad att känna och visa understundom. Men professorn hade nu fått ett visst intresse för saken, ett intresse som var — *det egna*, och det är en ångkraft, stark som millioner hästars. Han började nu först *spörja*, förut hade han blott *ordinerat*.

»Hon har väl alltid — eder matmoder — varit ganska kinkig och retlig till lynne och sinne? hennes temperament har väl alltid varit en blandning af koleriskt-melankoliskt — eller huru, min kära jungfru?» frågade han.

»Hon retlig! ... Hon kinkig!...» svarade Märtha, med lika mycket förakt öfver professorns ovetande, som han öfver hennes. »Hon retlig och kinkig! — ty allt det andra kramaget bryr jag mig inte med, och Cholera'n hade hon aldrig en endaste släng utaf! — Nej visst icke! En Guds engel, saktmodig, from, god och förödmjukande sig för allt, tålig och undergifven — se sådan var hon alltid, i med- och motgång, tills den satans

dagen grydde, då de tog sonen eller hjertebarnet ifrån henne. Då snodde hon tjocka shawlen om hufvudet, och illskrek om någon vågade röra den, och det var med yttersta våld nästan, som jag i början fick uti henne någon föda, men sedan detta kom litet i gång, så gick det, och sedan vi lemnade henne att fritt få hafva sin shawl så att hon hvarken kunde höra eller se, sedan förblef hon stilla, och så snart vi fått sälja det lilla som fanns, skaffade unga greffen en hytt på ångbåten, och en qväll bars hon dit, tyst som en död, och der låg hon — *då* som *nu*, och *nu* som *då*, och sedan vet professorn ju att hon blef hitburen, och sedan har hon aldrig sett hvarken himmeln, Guds dager, eller professorn, eller unga greffen, eller mig: och inga andra hafva sett henne. Men nu — nu säger jag att hon börjar vilja åter lefva upp. Jag *ser* det, och jag *känner* det på mig. Jag drömmer ofta att»

»Jo jo! konst och bemödanden skola väl slutligen något uträtta och förmå!» inföll professorn, som ingen håg hade att höra Märthas drömmar. »Konst och bemödanden, nattvak och begrundanden,» öfverläste han halfhögt, ty det var just med dessa ord han ämnade börja tala om sin patient, ute i staden; såg han blott att Märthas ord i minsta mån bekräftade sig, ty endast till Märtha yttrade han sitt tvifvel, just för att

Märtha allena kunde veta att hans åtgärder här verkat — mindre än intet. Men nu gick han sina färde, och när han kom till Excellencen F. hvars *botare* han äfven var, sade han:

»Få se om ej slutligen min konst och mina bemödanden lyckas, med den der stackars frun från landet, som lefver af Hans Excellens's och dess herr sons stora nåd. Få se om hon ej med ihärdiga bemödanden åter kan bringas till sans och förnuft. Det skulle vara intressant nog, och en triumf för konsten. Jag skulle sedan derom utgifva en afhandling, som»

»Ja, det vore rätt godt och bra, det der — min bästa vän,» sade grefven med yttersta liknöjdhet, »men hvad skall jag göra med min högra stortå? Hon värker alldeles Guds förb. — stundtals.»

Men ingen lär vara nyfiken veta hvad professorn gjorde vid stortån.

»Huru är det med . . . din fru, kära Märtha?» sade unga grefve Hans — en af de ståtligaste, älskvärdaste, mest lofvande och hoppfullaste ynglingar som *la plus haute volée* i detta ögonblick

hade att skryta med. »Huru är det? Tyckes det icke vara någon förändring ännu?»

»Åh! mycket kan hinna att ske, mellan hvar gång nådig grefven besöker oss!» svarade Märtha med en icke ringa släng af förebräelse i tonen, och med den myndighet som en sköterska från barndomen alltid tycker sig hafva rätt till öfver den hon skött, åtminstone så länge denne ännu är ung, han må då vara så förnäm som helst.

Grefve Hans såg ned. Han kände förebräelsens bitterhet, och erkände kanske inom sig rättvisan deraf. Hans hjerta var ännu icke rätt stelnadt och förkyldt, som så många annans det kanske redan varit, ty i medgångens solsken upp-torkar och hårdnar hjertat, då det åter blir mjukt och vekt i motgångarnes fuktiga natt.

»Ja, hvad nytta kan jag väl göra här, kära-ste, gamla, goda Märtha!» sade ynglingen vekt och sorgligt. Hon vill icke ens se upp, eller någonsin höra hvad jag kunde säga henne; och för mig är åsynen af henne så svår, så sönderslitande, att jag gerna undviker den, om jag kan.»

»Ja ja,» sade Märtha, »så är det här i denna värld! Jag har lärt mig det. Hvar och en tänker blott på sig, och kallas derföre förnuftiga och kloka och resonabla; men om någon tänker på en annan mera än på sig sjelf, har en annan kärare än sig sjelf, och icke mäktar se sig förskjuten och undan-

trängd i *dens* hjerta som låg djupare ned i bröstet än det egna ... då är den galen, vansinnig och — »mera ett djur än en människa», såsom den usla professorn stundom behagar yttra sig.»

»Ack, käraste Märtha,» sade Grefve Hans, ängslig och uppledsen, »kommer du nu åter med dina gamla, tråkiga och ledsamma funderingar. Huru kan du väl tro och förmoda — du som är en så klok människa — att en annan klok människa skulle ligga så öfver år och dag, utan att vilja se upp, eller höra, eller något förnimma. Det vore alldeles oerhördt och onaturligt, och kunde aldrig förklaras, ty nog finns det många som haft större sorg än nu ... den goda, kära — mamma.»

»Åh, det vet Gud!» svarade Märtha. »Ingen kan gå ned i en annans sorg, och mäta och väga den, och dömma derom; och fick jag — för min del — sätta törnekronan på den jag trodde haft största sorgen här i lifvet, så vete Gud om det ej blef på — hans fordna mamma, min kära »Adrian» hade hon så när sagt, men Märtha var noggrann om formerne »min kära grefve!» — sade hon derföre.

»Alltid skall Märtha göra mig ledsen,» sade grefve Hans och rynkade de mörka, bågiga ögonbrynen, »och det är icke beskedligt af Märtha, som jag så gerna vill göra glad och till viljes.»

»Ja, Gud löne honom därför!» svarade Märtha och torkade en tår ur ögat, ty *nu först* runno hennes tankar på henne sjelf, och på allt det goda hennes . . . äfven *hennes* förlorade — Adrian slösade på dem båda, frun och tjenarinnan; hon mindes nu först allt det kaffe, socker, silkesdukar och andra hyggliga kläder och saker, som beständigt kom till henne från »unga greffen».

Men om sin tro hvad Elfridas återställande beträffade, det nämnde hon icke ett ord, af en besynnerlig instinkt, alldeles motsatt den hon hade att dermed reta och förtreta professorn, ty förtretad såg han alltid ut, hvar gång Märtha försäkrade honom att »frun blir snart som annat folk», emedan Märtha — och Märtha allena — kunde han aldrig förmå öfvertyga, att detta »tillfrisknande och vederfående» vore en frukt af hans »konst och bemödanden», ty han anade icke utan rätt giltiga och logiska skäl, att icke hälften, icke sjerdedelen en gång, af de *portioner* som han — stor gynnare af Apothekaren på Björnen — ordinerat, kommit i Elfridas mun, utan långt förr i Märthas diskbalja.

Men nu gick ynglingen sina färde, mörk i hågen en liten stund, men icke rätt länge; och Märtha smög sakta in till sin älskade matmoder.

Hon låg der så blek, och till utseendet liflös. Rummet, prydligt och vackert, var dunkelt

upplyst af blott en enda liten stråle af dagen från fönstret, hvilken Märtha lemnat att obehindrad intränga, för att hon skulle kunna se att vägleda sig i sängkammaren. Vid denna matta upplysning märkte hon dock, sedan hon något litet vant sitt öga vid den skumma dagern i rummet, att Elfrida bortdragit halsduken, (ty Märtha hade så småningom utbytt den tjocka shawlen, mot allt tunnare sådana, och slutligen endast virat en halsduk om Elfridas hufvud,) eller snarare att denna halsduk var betydligt uppskjuten, så att mun och näsa voro alldeles synliga; och genom en rörelse med handen, hvilken lika som tog efter en blomma på det rosiga sidentäcket, trodde Märtha sig kunna begripa att Elfrida såg upp och förmådde skönja, fast duken dolde sjelfva ögat. Märtha gick åter sakta ut, och inkom snart med ett helt glas af nyss utspruckna pingst-liljor, ty det var deras tid just nu, och lukten af narcissor hade alltid i fornda dagar varit hennes matmoders äsklingsdoft, hvarföre Märtha hoppades att detta skulle behaga denna kära fru, gaf hon än icke med ringaste tecken tillkänna sin tillfredsställelse. Men huru förvånad och glad blef ej Märtha, när hon tydligt såg, och äfven hörde att Elfrida likasom drog till sig lukten af blommorna. Märtha tog då en af dem, lade den så sakta att det aldrig för mennisko-öron kunde höras, på Elfridas sängtäcke, och

efter en liten stund hade Märtha den otroliga förnøjelsen att se Elfridas hand utsträckas efter blomman, taga den och föra den först till sin mun och derefter hålla den under näsan, samt i långa drag insupa dess angenäma doft. Märtha drog sig dock undan och förblef ande-tyst, men med blicken oafvändt häftad på Elfrida. Efter en lång, lång tystnad och orörlighet, och när Elfrida förmodligen trodde sig vara allena, drog hon ändteligen alldeles upp duken, lade först handen öfver ögonen, men tog den sedan bort, och tyckte — så mycket hon i mörkret det kunde — betrakta den sköna yppiga blomman som Märtha gifvit henne. Slutligen hörde Märtha tydligt hur hon sade följande ord:

»Sköna hvita lilja! ... Bud från Gud, som jag så länge i tysthet anropat! ... Bud från min Adalbert! ... Herrliga blomma! skön och hög och ungdomsfrisk som han var, — min»
men nu dog ett ord på hennes läppar; hon neddrog duken för ögonen, och förblef åter tyst och orörlig.

Så här fortgingo flera dagar och veckor. Var Märtha tillstädes, så var Elfrida åter den stumma, döfva, blinda, och för hela den yttre världen — stendöda; men trodde hon sig allena, så såg hon sig omkring och rörde läpparne till ord, hvilka Märtha dock hvarken kunde höra eller fatta.

Märthas tålmod började nu svika. Hon hade hoppats att hennes matmoders tillfrisknande och återvåkande till lif och verksamhet skulle gå med stora steg, men — det stod på samma ställe, och som Elfrida, hvar gång professorn besökte henne, var att förlikna vid en *sten*, återtog han snart sin förra tro om sin patients obotlighet, och brydde sig således icke mycket om henne, när ej hennes tillfrisknande kunde fläta ett nytt friskt löf i den krans han redan skördat, för sin stora konst som läkare.

Märtha motsade honom ej, ty de simpla, obildade människorna företaga sällan något som är alldeles hvad engelsmännen kalla »*good for nothing*» *).

Unga Grefve Hans frågade väl då och då efter Elfrida, men han hade ju så mycket dessutom att tänka på. Verlden gick sin gång, och ingen lofvande varelse tänkte uteslutande på Elfrida, mer än gamla Märtha. Det är icke mycket lockande att återuppvakna till ett sådant lif, men Elfrida skulle det, *ville* det ändteligen.

En morgon i Augusti månad läste Märtha såsom vanligt sitt Fadervår, halfhögt i sin matmoders rum. »Amen!» sade hon med en djup suck. »Amen!» — sade Elfrida ljudeligt.

*) Godt till intet.

»O! du store allsmäktige Gud! gif henne åter helsa, syn, hörsel och förstånd!» bad Märtha med innerlig andakt.

»Din bön är hörd, kära Märtha!» svarade Elfrida och tog bort duken från ögonen.

Märtha blef så glad, att hon kastade sig ned på knä vid Elfridas säng och utgöt floder af glädjetårar, samt utfor i fröjderop öfver att hennes *högsta önskan i lifvet* blifvit uppfylld. En sådan har hvarje menniska, som den vurmar och envisas med. Märthas hade hitintills varit sin matmoders tillfrisknande, utan att dock göra sig rätt reda för den lycka som detta skulle medföra. Och hurudan såg väl denna lycka ut? . . . Vi få väl se.

»Tack, tack, — goda, kära, gamla, Märtha!» sade Elfrida när den förra något litet sansat sig. »Tack för din stora glädje, tack för din skötsel, tack för allt hvad du gjort, lidit, utstått, tänkt och sörjt för min skull. Jag *vet* och *känner* det allt, men jag vet ingenting mera; jag vet icke ens hvar jag är.»

Och nu satte Märtha sig ned att berätta huruledes Elfridas vansinne i början yttrade sig, huru hon endast gaf sig tillfreds när hon slapp att höra och se, hur »unga grefven» sörjde för allt detta, men var glad för så mycket annat, hur »gamla Grefven eller Excellencen» lät viga sig vid Lena, och gaf henne godset — der hon förut

varit som underhafvande i all sin tid — att rusta med till död-dagar; hur Lena nu således var »en Grefvinna på sitt eget vis», uppblåst och högfärdig. och som blott hade en vurm, en ära, en glädje i lifvet, och det var icke . . . sin son, utan att dricka kaffe, hafva många pigor, och väcka Länsmanskans afund; vidare: hur unga grefven låtit sälja allt öfverslödigt och flytta upp Elfrida till Stockholm, för att sjelf kunna tillse att hon blef väl skött; huru detta allt tillgätt; och nu visste Märtha icke mera att förtälja.

»Huru länge har jag legat så här?» frågade Elfrida, sedan hon under fullkomlig tystnad afhört Märtha, äfven när denna talade om hennes »vansinne.»

»Nitton månader och några dagar!» svarade Märtha.

»Månader!» utropade Elfrida, »år . . . vill du väl säga.»

»Nej, nej!» vidhöll Märtha, och Elfrida sade:

»O! jag hade hoppats det! Jag har så mycket lidit, jag har så mycket känt och tänkt, stridt och dukat under, stridt och behållit segern, och under allt detta har tiden dock stått stilla! Förfärligt! . . . Nitton månader! Ett år och ett halft! Han är då ännu en gosse, och jag! . . . icke sjuttio år . . . icke sextio, icke ens fyratio! . . . Och ändå har jag lefvat öfver ett sekel, ty

jag har öfverlevvat förlusten af *allt* ... allt utom minnet, det tomma, det ödsliga, i hvilket verkligheter dansa om med fantomer, så att jag knappt förmår skilja dem.»

»Ack, hon vurmar litet ännu!» — tänkte Märtha.)

»Hvar är min pels?» frågade plötsligt Elfrida, efter en kort men djup tystnad.

»Pelsen!» sade Märtha, »den bruna bombasins-kappan med gråverk under, menar nådig frun?»

»Nej pelsen .. pelskappan .. tulubben .. den blå med det svarta foderverket!»

»Ja så den! Jo den såldes och gick till trettisex riksdaler och sjutton skillingar — det var ju galant?»

Elfrida drog en af de millioner dödssuckar som föregå den allra sista.

»Hvar är ringen då?» frågade hon ånyo, efter en stunds tystnad.

»Den röda, som salig löjtnanten alltid bar, men som var alldeles för stor åt nådig frun?»

»Ja just den!»

»Jo, den köpte garfvarn Wallgren, för han heter Anders, som nådig frun vet — och då passade A. W. så bra.»

»O!» sade Elfrida. »Nå än värjan då?»

»Den har visst unga grefven sjelf.»

Elfrida sade intet; — suckade litet lättare kanske.

»Honom måste nådig frun se!» pratade Märtha, som ville förströ sin matmoder, »han är nu mångfaldiga gånger vackrare än förr, och så grann, så grann!» — Märtha hade redan vant sig vid det oerhörda. — »Han skall blifva så glad, så glad att få se nådig frun så här pass. Han är ofta här och frågar, men han har på länge ej velat gå in, men nu vill han det säkert!»

»O nej! nej!» ropade Elfrida häftigt, »icke ännu!»

»Nej bevars!» genmälte Märtha lugnande, »icke förr än frun orkar stiga upp och kläda på sig, och vi få städa och pynta som sig bör.»

»Ja, jag skall ... jag skall ... jag skall se honom! Jag har ju lofvat dig det! ... O min gode Gud! ... lofvat dig att bruka allt det förnuft du gifvit mig, och som du ej velat återtaga. Jag skall åter taga det till ledare ... fast det kostar dyrt, fast det skulle smaka mångfaldiga gånger bättre att få kyla kroppen i strida strömmen, och få svinga på hvita vingar ditupp, dit upp ... till Adalbert och till Gud. Men hvem vet om jag komme genom strömmen till dem! Kanske bar det *nedföre*, kanske *dit*, *der nere* der de kanske sade: »han var aldrig din make! äfven det var

blott en dröm, en villa!» och se dessa ord . . . de skulle bränna mera än alla helfvetets lågor!»

»Ack, hon yurmar ännu!» tänkte Märtha suckande, och klädde under tiden på sin fru, som stigit upp, matt af det långa liggandet, men lika som föryngrad till utseendet. Kroppen hade hvilat under denna tid som själen allena lefvat, simmat i ett haf af oändliga tankar, känt och lidit mera än tusende andra kunna känna och lida tillsammans, ty de hafva icke — som hon — egt, och vid sitt hjerta uppdragit ett barn, och sedan blifvit öfvertygade att de aldrig egt ett sådant. Det var alldeles för mycket *intet* i Elfridas sorg. Om det ändå hade varit *något* — hurudant som helst. En vanartig, brottslig, förstörd, i kedjor och bojor sluten son — hade dock varit *en son*, och hoppet hade haft något att haka sig fast vid. Nu halkade det oupphörligt, rastlöst nedför . . . *intet* . . . för att stadna i *intet*. Det var detta tomma, förfärliga *intet*, som lagt sig med blytyngd öfver Elfridas sinne, som krossat detta och hjertat alldeles på samma gång, ty krossade voro de, fast det icke såg så alldeles ut.

Huru beskäftig var icke den beskedliga Märtha nu! Huru fjeskade hon ej vid denna Elfridas första toilett. Märtha var så glad att hon visste knappt hvad hon gjorde, och ändå försökte hon att aldeles återgå till ett fordom, att göra

precist såsom då, likasom hade ej någon mellan-tid varit, som hade Elfrida blott sofvit en enda natt, i stället för nitton olidliga månader.

Alla Elfridas kläder och saker hade Märtha haft instädade på gammalt, vanligt manér, allt sedan de kommit till Stockholm, och nu tog hon fram deraf, det ena efter det andra, allt som hon behöfde det, för att dermed betjena och kläda sin matmoder. Elfrida lät henne göra alldeles som hon ville.

»Befaller nådig frun den grå rocken?» frågade slutligen Märtha, alldeles med samma ton som fordom.

»Nej, nej!» svarade Elfrida, och satte händerna för ögonen, »det var ju den jag hade, då när »

»Nå, den svarta då?» afbröt henne Märtha, — och den svarta blef det.

Märtha gick omkring sin matmoder, just som den unga flickan omkring väninnan, hvilken hon nyss klädt till brud, när Elfrida ändteligen åter stod der i nystärkt och väl pipad krage, håret sirligt deladt och nedfallande i tvenne breda, mörka flätor på hvar sin sida om det fina, etheriska anlettet, en lätt mössa, knuten under hakan, och den omtalade svarta sidenrocken — ett paradplagg i fordna dagar. Elfrida lät Märtha göra alldeles som hon ville.

»Nu skall väl nådig frun se rummen och köket, och hur galant vi ha' allt!» sade Märtha efter fullbordad toilett, och sedan hon gifvit sin fru det dråpligaste kaffe hon kunde koka. — Elfrida följde henne mekaniskt.

Allt var så förträffligt, snyggt, ordentligt och väl tillståndt, och öfver allt syntes, om icke just öfverflöd, dock fullkomligt välstånd. Men ack! allt var *ordnad*t af den goda Märtha, och icke af ännu kärare händer, det kunde man dock se. Elfrida såg det för väl, suckade tyst — men teg.

»Och här är handkammaren, och kryddskåpet och ljuslådan, och mjölbingen, och se här är théskrinet och flaskfodret,» sade Märtha beskrifvande och visande, »och här är korgen med alla nycklarne, som nådig frun väl nu är så god och tar sjelf!»

»Och hvarföre?» frågade Elfrida med en skugga af ett leende.

»Kors! för att handhafva och hushålla med alltsammans, nu när nådig frun är frisk!» sade Märtha förvånad.

»Och för hvem?» frågade åter Elfrida, icke just Märtha, men *lifvet*, det likgiltiga *lifvet* som hon nu återgått till. O! det är förfärligt när denna skänk som man aldrig bad om, när detta *lif* som man fått, med förbehåll att icke gifva det bort — när det blir en *föresats* och icke mera ett *behof*.

Föresatsen vill så ofta försjunka, försmälta, förinna. Alla hårda föresatser äro af is, och den menckliga naturens element är eld, och eld och is förstöra hvarandra.

Med korslagda armar, och mot bröstet sänkt hufvud, satt Elfrida i sitt lilla förmak. Detta var solbeglänst och gladt, det låg ut åt gatan, och på denna kördes raskt och muntert. Gladlynta fotgängare ilade med snabba steg fram och åter i det ljusliga sommarvädret, gatpojkar sprungo med hårdt klampande steg, och sjöngo stumpar ur Lucie och andra operor, bryggarkärror slamrade, och man hörde de förklingande tonerna af ett positif, på hvilka den skällande hunden just kanske skällde. — Men Elfrida hörde intet, såg intet af allt detta; nickade likvisst så klokt och fullt af sin föresats, när Märtha stack in hufvudet och frågade om hon ville hafva lamfrikasé, kersberssoppa och pannkakor till middagen. Kort der- efter kom någon med tunga steg upp för trappan. Det var karl-steg. Elfrida for tillsammans. Hon urskiljde icke nu mera som förr. Men hastigt hörde hon den betofflade Märthas små snabba steg, som skyndsamt nalkades förmaket.

»Nädig frun! nädig frun!» halfviskade Märtha med häpenhet, »professorn (den skräen) är här. Hvad skall ja säga'n?»

»Hvad du vill, bara jag slipper honom!»
genmälte Elfrida.

»Högtärade Jungfru! Hur är det med hennes fru i dag?» frågade professorn, som ej varit hos Elfrida på åtta dagar, men som fruktade att förlora en god mjölkande ko, ty greve Hans betalade honom rundeligen.

»Alldeles som i går!» svarade Märtha.

»Ja, jag minns icke huru det var i går, eller om jag ens var här då, eller om det var i förgår,» genmälte undergöraren.

»Hon är som hon har varit!» sade Märtha, som icke ville ljuga, icke ville tala sanning, men som gerna ville blifva utaf med professorn.

»Ja så, ja så,» talade professorn, och satte hatten på, »sade jag icke det? Har jag icke alltid sagt det? Det lär henne att icke vara sjelfvis och sjelfklok en annan gång — jungfru Märtha!» och nu gick professorn, pustande — ty det var varm luft, och suckande — ty här blef då ingen stråle till glorian att förtjena.

»Det är alldeles som vanligt!» svarade han unga greve Hans, som mötte honom på gatan, ridande sin sköna, snöhvita *Frid* och hållande in henne en smula, för att kasta en frågande blick på professorn, som han såg komma från fru Waller.

Men greve Hans glömde snart frågan, professorn och svaret. Han var ju nu på Drottning-

gatan, och just midt under fröken Olgas fönster, . . . Olga, den unga, den sköna, den tjusande — som unga grefve Hans, dertill enträget uppmanad af sin höga fader, utvalt till sin brud. Deras bröllop skulle firas ännu denna samma höst, bara grefve Hans fyllt sina tjuogoett år. Excellencen var otålig att se nya, friska gröna skott på den gamla — så när förtorkade stammen.

»Nej, nej, nej! jag *kan* icke, jag *vill* icke, jag förmår icke *ännu* att se honom!» sade Elfrida, och satte händerna för ögonen, men Adrian låg redan vid hennes fötter. Ja just Adrian, ty den hastiga oförmodade glädjen, som Märthas fröjdepöst gifvit honom, hade för ett ögonblick gjort honom till Elfridas Adrian.

»O, mamma! se upp, se på din son! din glada, lyckliga son, som kysser dina knän, dina händer, dina fötter, som det nu icke fattas något af all lycka på jorden. Se nu på honom!» bad ynglingen.

Men Elfrida såg icke upp. *Än en gång* — den allra *sista* — dårade henne yttersta randen af hoppets för alltid nedgående sol. Hon tänkte, ty qvinnan kan i en sekund tänka sig det omät-

liga hon tänkte: »O om han kom fattig, trasig, förskjuten, sägande: »Det var allt en dröm, ett misstag, ett hugskott. Jag är åter din son, din Adrian! Arbeta nu åter för mig! vaka, fasta!» ... O! hon tyckte sig på en gång kunna få jettekrafter. Hon såg framför sig hundradetals med små tolfäriga flickor, hon hörde dem babbla och läsa, spela och klinka, draga upp och draga ned tråden på bågen och pappers-mönstret. Ett helt lif vaknade ånyo framför henne.

»Kanske! det vore ju möjligt!» hviskade hoppet just när det tog »god natt» — och Elfrida såg upp.

Men det var unga grefve Hans som nu reste sig från sin knäböjande ställning. Adriansparoxysmen var öfver. Skön som en sommardag, som en ung ek, en blomstrande rosenbuske och en blixtrande juvel, nej skönare än allt detta, — skön som en ung man det blott kan vara, stod grefve Hans framför Elfridas blickar. Hon sänkte dem, hon utsträckte sina armar mot honom, men lät dem åter falla. En hastig men lätt rodnad flög öfver den bleka, infallna kinden. Den tanken: »Det är en ung man, det är icke din son», flög för första gången förbi hennes själ, och brände henne, ty tanken var af eld.

Några månader svunno i tidens haf. Elfrida *lefde*, ty hon hade ju föresatt sig att lefva, och qvinnan kan nästan allt hvad hon verkliggen föresätter sig, till och med lefva. Märtha var öfversäll, bestyrde om allt, men frågade ändå om allt. Professorn förklarades som ett ljus i vetenskapen, och hans lof gick från den ena landsändan till den andra, och man reste långa vägar för att söka hans hjelp, och alla som hade vansinniga släktningar, som de ej skulle ärfva, rådfrågade honom; och han tog ej allenast »sex styfver tittet», som gubben med skåpet, utan en dukat för frågan och två för svaret. Olga slätade på sin brudkrans, och unga grefve Hans sprang dagen igenom från Dufvander till Forsman, från honom till Dumrath, från denne till Jacobson, derifrån till sin nya våning som med full fart iordningsattes, och från allt detta till sin tillkommande brud. Hastigt och lustigt, hvar tredje, fjerde dag kom unga grefve Hans och frågade hur Elfrida mädde. Elfrida mädde *alltid* bra.

Snöflingor flögo i luften. Alla kritade fönster aftvättades och de dubbla insattes. Rullgardinerne uppdrogos, dörrarne öppnades, visitlädorne uthängdes. Folket som bo en trappa upp voro återkomna från landet, gatorne började blifva smutsiga och hvimla af menniskor. Concerterne började blifva otaliga, och på Munkbron fanns ej

mera några kålhufvuden, morötter, palsternackor och silleri. Det var slut det var djupa hösten.

Elfrida hade *aldrig* varit utom sin dörr, Olga hade *aldrig* varit inom Elfridas, Elfrida hade aldrig sett Olga, Olga tänkte aldrig på Elfrida.

På stora, breda, förnäma, af börds- och penning-aristokrati sig yfvande, Drottninggatan, der var det, en afton i November, lika som en enda ljuspunkt, fördunklande alla andra, ty, icke nog att hvart enda fönster af Grefve X:s stora, höga hus var rikt ekläreradt, på gatan hväste äfven och smattrade marschaller, och kastade detta mörka, hemska, snart utblossade sken, som prunkande, bullrande nöjen kasta i själen. Vagn vid vagn stadnade vid den så upplysta hus-porten. Herrar och damer stego derutur, och huru granna de voro, kan man få se i en och annan *beskrifning* ur Dagligt Allehandas etterfina »pennritningar utan figurer»; äfven kan man der gerna läsa om trängseln på gatan och allt sådant der, ty det är sig likt öfver allt och ledsamt att »Skizzera».

I ett fönster stod bruden, skön som en vårmorgon, som en hvit lilja, som en nyutsprucken törnrosknopp, ... nej, »skönare än allt detta!» —

skulle en man det säga — »skön som en sexton-årig flicka det blott kan vara.» Och så schön var Olga, och brud åt unga grefve Hans var hon äfven, och unga grefve Hans drack med förtjusning, i långa drag, den ljufva tillfredsställelsen att se henne beundras af alla, både de bjudna gästerne, och de objudna som »ville se bruden», och folket som stod skockadt på gatan.

Andra dagen stod det i Dagbladet: »Vid trängseln utanför det Grefliga X:iska huset vid Drottninggatan, i anledning af det prunkande bröllop som der firades i går aftons, timade den olyckshändelsen att ett bättre klädt fruntimmer blef ihjälklämdt, eller ihjältrampadt, man kan ej rätt säga hvilketdera, ty ingen skada eller blånad syntes, och intet nödrop hade försports, men fruntimret befanns emot morgonen ligga död på gatan, och redan aldeles genomfrusen samt med båda händerna för ögonen.»

Så talade Dagbladet, endast framställande den mörka, hemska nattsidan af en händelse, der likvisst intetdera af dessa ohyggliga sätt att dö egentligen egt rum. Men Dagbladet är visst icke att klandra, ty icke kunde det ana att *Dödsengeln*, så länge väntad, anropad och efterlängtd, just *då* skulle komma och förbarma sig öfver en lefnads-trött och lidande varelse, just i denna *sista stund*, medan hjertat *ännu* hade förmåga att känna ren-

oblandad fröjd öfver älsklingens lycka, medan detta hjerta *ännu* aldrig gifvit rum för en gnista af hat eller afund, medan det skumma ögat *ännu* kunde blicka frimodigt upp till engeln med de hvita omhuldade vingar, engeln — som Gud skickat, och som han i sin milda barmhertighet gifvit den aldrig glömda, evigt saknade makens drag, — engeln som vinkade och pekade dit upp öfver molnen till det lilla englahufvud som derifrån så vänligt nickade, log och lockade, allt med Adrians välkända barndomsdrag.

Frid vare med de tre!

»Ack så ledsamt!» sade den unga, åtta dagar gamla grefvinnan Olga v. F. till sin tjuguetåriga make. »Så ledsamt att du skall vara hindrad följa mig på Prume's konsert, för den tråkiga begrafningens skull. Men skynda dig dermed; kanske kan du hinna båda delarne; aftonen är lång!»

»Omöjligt!» svarade grefve Hans, och Adrian torkade omärkligt bort den sista sonliga tåren ur ögat. »Omöjligt min älskade! Far allena för denna enda, sista gången! bad den unga äkta mannen, och kysste Olga på pannan.

I sista skymningen af November-aftonen tågade en likvagn genom gatorna. Den följdes af ännu en vagn, och dermed var det slut. Presten hade brådtom, skulle nödvändigt på Prume's konsert, och läste således skenfort och otydligt ur handboken, och tillade *intet*. Tre skofflar mullkastades på kistlocket, och dessa tre dofva slag var det enda som bröt tystnaden, men, lyckligtvis! — de uppväckte ej den som slumrade derunder.

Nu var det färdigt. Nu var det bara Märtha som var otröstlig, men hon fick lof att bo kvar i »den lilla nätta våningen» till döddagar, och att få hålla en piga under sig; och nu torkade Märtha bort tårarne, försökte att tacka och le mot »den goda unga grefven», men springa och fjeska — det gjorde hon aldrig mera, och hushållade illa med kaffe.

Broderlig uppriktighet *)

Herr Stenson var en gammal man med stubbig peruk, ty han frös om hufvudet; med oformligt lång väst, emedan han frös om magen, och stöflarna dragna utanpå pantalongerne, emedan han frös om benen. Herr Stenson var dessutom bruksförvaltare på ett af de större jernbruken i Wermland. Han hade blifvit det vid trettio års ålder, och vid några och sextio var han — ännu denne samme bruksförvaltare, med samma måttliga lön och ringa förmåner, beboende samma oförändrade lokal, och hade aldrig under dessa några och trettio år hvarken begärt eller fått någon påökning i sina vilkor, eller ens sett ut så som man ser ut, när man önskar att en sådan

*) Några oförgripliga tankar om *små* ingifvelser och *stora* utgifvelser, kvinno-skrifveri och romanförfatteri i allmänhet; ett litet skämt, egnadt oss bläcksysstrar, alla i gemen och ingen i synnerhet.

skall hjudas en. Herr Stenson var ganska *egen* — en term som hvardagsfolket mycket brukar, och som det således äfven måste mycket väl förstå, men som ungefär lär betyda att hvardagsfolket *icke* förstår sig på den som de så der kalla »mycket egen». Mot folk i allmänhet var herr Stenson ganska litet förekommande, mycket butter, sur och tvär, och mängden både trodde och sade att han hade ett stenhårt hjerta; men klappade den verkliga sorgen, den verkliga nöden derpå, så hade det korta men underbara ord till tröst och hugsvalelse för den förra, och öppnade en liten omärklig lucka för den sednare, genom hvilken tyst och sakta utkastades en gyldene slant, väl inlindad i grå-papper så att det verkliga värdet icke måtte förnimmas, mer än af den som fick den. Skolstudier hade herr Stenson obetydliga, och de studier han hade, dem hade han för det mesta själf förvärfvat sig genom innanläsning, och de voro ej att förakta, ty de hade på rätta vägen fört ett naturligt, sundt och godt förstånd, samt deruti bildat ett likalydande omdöme, och gifvit riktning åt den lefnads-filosofi och de metaphysiska och psykologiska åsigter som voro herr Stensons, och som troligen heller ej varit att förakta, hade man bara *kämnt* dem, men det gjorde ingen, ty herr Stenson meddelade sig till ingen. Herr Stensons nöjen voro ganska få och små: att en vac-

ker sommardag vandra fram och åter, med händerna på ryggen, och i dem — en rakt utstående käpp, lika som ville han säga: »för hvad jag ser kan jag utan vapen värja mig; för hvad som kommer öfver mig bakifrån, måste försigtighets-måtten tagas»; vidare: att på klingande slädföre åka ut efter vägen eller ut åt sjön på en simpel vedsläda, och då låta den feta bruks-kampen trafva ut något så när, samt att vid hemkomsten sjelf antända sig en högt sprakande brasa, det vore nästan en fullständig förteckning på herr Stensons enda så kallade *nöjen*, och hans enda »onödiga selsättning», såsom han sjelf kallade det för att skilja det från hans trägna och nödvändiga göromål, det var den förut omtalade innanläsningen, ty herr Stensons enda »onödiga utgift» var att köpa allt hvad som pressarne bestå på svenska — det enda tungomål som herr Stenson tillegnat sig. Herr Stenson hade trenne sätt att bedömma och handhafva en bok, men aldrig ett fjerde. Roade boken honom, höll den honom vaken, kände han sig glad, nöjd, tillfredsställd och andeligt otörstig när han slutat den, så skickade han den, genast efter genomläsandet, in till närmaste stad, lät binda den i halffranskt band och satte den i ett litet betsadt skåp med glasdörrar, der ännu var plats för mycket mera, och till hvilket han sjelf bar nyckeln på den quarters-långa stål-urkedja, i

hvilken hans silfver-byxsäcks ur var fästadt, och på hvilken en mängd andra små nyttiga saker äfven hängde, som pinglade och ringde när han gick, och sålunda oftast förkunnade hans ankomst. Var boken åter af den sorten att han nätt opp icke somnade ifrån den, fast han gäspade så att ögonen runno, och så att det hördes ned på gatan, och att han andeligen kände sig såsom när man lekamligen äter kräftor eller släpärtor, d. v. s. beständigt hungrig, fast man beständigt äter, men ändå läste boken till slut, och *någon gång* nickade bifall, fast han *mången gång* ruskade hufvudet åt andra leden, tills peruken for på sned, så lade han dock ordentligt ihop boken efter slutad läsning, vek ned alla tillkomna hundöron och uppsatte den i en snygg, temligen fullsatt, omålad hylla. Men . . . fick han en bok vid hvilken han genast somnade, eller hvarvid han hade känningar, sådana man dem har, när man efter ett visst, förrädiskt pulfver dricker ljumt vatten, då utsade han ett kraftigt, föga fint eller vackert, men allt innefattande anathema, kastade boken i väggen, och lät den ligga hvar helst den fallit, och hur den fallit, tills han skulle antända sin eld i kakelugnen, då han förbrukade den i stället för stickor.

Herr Stenson behöfde aldrig skaffa sig stickor.

Herr Stenson höll sig äfvenledes med de flesta utkommande tidningar, både de små »hjärtans goda», och de stora »satans onda», och till båda nickade han stundom ett tyst, men betydningfullt bifall, och på båda spottade han ibland litet grand, ty herr Stenson var, som vi sett, och ännu mera får se, ingen särdeles fin eller poliserad karl. Var det åter någon artikel i dessa tidningar — lika godt i hvilken — som särdeles mycket behagade herr Stenson, så sade han »Skönt!» och klippte ut artikeln, eller nätt och jemt så mycket som deraf fallit honom på läppen. (men aldrig en bokstaf mer,) med den stora kontors-pappers-saxen, och lade dessa lappar i hög på den understa tomma hyllan i sitt lästa glasskåp, der de sedan för profana ögon figurerade, något så när likt tilltänkta papillotter, eller fruntimmers kragmönster.

Slägtningar och anhöriga hade herr Stenson inga, utom en syster, tjugo år yngre än han, men ändå — som man får se — en bedagad enka med trenne barn, som lefde i en liten stad af en liten ränta och en liten pension, allt smått och knappt. För henne och hennes barn var herr Stenson förmyndare, och till henne flöt nu mången sparpenning, men så inväfd i sura, bäska moraler om hushållning, idoghet och flit, att enkan nästan alltid såg sig befriad från all *tacksägelse*, något som herr Stenson knappast tälde, än

mindre äskade, och detta just emedan herr Stenson satte så högt värde på *tacksamhet*.

Till denna syster valfärdade herr Stenson ungefär hvarannat år, uti en liten pinn-karet med en häst och en liten kappsäck, som han alltid helt beqvämt tog under armen, vid ut- och instigande i åkdonet.

Till enkan var han en så der lagom välkommen gäst. Hon hade stor respekt för denne sin broder och förmyndare, var mycket måhn att visa honom huru väl hon hushållat sedan sist, huru hon flitat och arbetat samt gjort flera ekonomiska experimenter, och finansiela företag, allt till förbättrande af sina knappa vilkor. Sålunda hade hon än om höstarne köpt potatis, rifvit och torkat dem till gryn och mjöl; än köpt äpplen, skalat och torkat dem; än köpt lingon, kokat och syltat dem, samt sedan försålt dessa produkter, och alltid tyckt sig derpå hafva stor vinning. Men när herr Stenson, med griffel på tafla, började kalkylera — och att kalkylera var just en af herr Stensons på en gång starka och svaga sidor — så visade han den stackars enkan att när man afdragit ved, hjälp, besvär och försummande af annat, så återstod oftast ingenting. Då ruskade herr Stenson på hufvudet, med fara för peruken, och frun såg litet, men inte mycket, ledsen ut,

hvaråt herr Stenson äfven ruskat på hufvudet, om han det bemärkt.

Det lilla som barnen kunnat förkofra sig uti, sedan sist, var enkan äfven vid hvar nytt besök af herr Stenson ganska måhn om att visa och framställa i en rätt förmånlig och ljus dager. Men hvad hon aldrig visade, eller vid dessa tillfällen framlade i någon dager, utan tvärtom — gömde i byråldornas mörkaste vinklar, dit herr Stensons forskande blickar icke kunde nå, det var den uppsjö af romaner, bättre och sämre, som hon från alla håll skaffade sig, och som hon — utom under herr Stensons besök — så väl sysselsatte sig med under skötandet af sitt hus, uppfostrandet af sina barn, som under potatis-rifningen, äpple-skalningen och lingon-rensningen. Äfven dolde hon nogsamnt för sin gamle broder den romaneska sväng hvari hennes sinne råkat, hvilken för hvar dag blef allt större och större, bildade allt vidare och vidare kretsar.

Under dessa herr Stensons besök utdelade han ofta behöfliga skrapor till hvar och en särskildt, och alla i gemen, i sin systers hus; gaf åt de båda pojkarne hvar och en sina, oändeligt väl förtjenta och nyttiga klatschar, och åt den lilla flickan stundom en moral-pankaka, stundom en seg pepparkaka, sådan man köper dem af ma-

damer, som dermed gå — i stora korgar — i små städer.

När herr Stenson slutligen reste sina färde, gaf han sin syster alldeles samma råd och föreskrifter, förmaningar och uppmaningar, som vid ankomsten; och när han redan satt i sin pinnkaret, sade han alltid: »Farväl min syster! håll efter dina pojkar, de slynglarne, annars blifva de galgfoglar, och sköt väl om ditt hus, annars blifven j tiggare allesammans. Gud vare med eder!» ... Och så skramlade den lilla vagnen utaf utåt gatan, och så andades frun lika som litet lättare, sprang trapporne uppför, drog fram en af sina älskade, gömda romaner, eller lagade sig till att göra ett af de kaffe-besök i staden, som alla blifvit inhiberade under herr Stensons vistelse hos henne, och hvilka hon, som nöjen betraktade, satte i bredd med sina romaner, men som herr Stenson troligen hade fördömt, äfven i bredd med romanerne, om han anat till det ena eller andra, eller båda delarne.

Herr Stensons förmåga att inifrån betrakta och skärskåda tingen, hade hos hans qvinliga syster tagit en fullkomligt motsatt riktning. Ingenting af hvad som passerade utomkring denna fru, undföll henne; hon såg allt, bemärkte allt, kom ihåg allt, men kunde bedöma eller rätt begripa ingenting. Hon hade en upprepande spegelnatur,

bakom hvars folium var — intet. Att menniskorne kommo och reste, föddes, lefde, älskade, hatade, giftes, dogo och begrafdes, se allt det bemärkte hon och lade på minnet, men driffjädarne dertill voro och förblefvo alltid dolda för henne. Denna fru var bland de menniskor som med sina tankar aldrig äro der de lekamligen äro eller skola vara. Klädde hon sina barn, skötte hon sitt hushåll, stickade, spann eller sydde hon, så drömde hon sig alltid borta på kaffe-kalas, eller i annat angenämt sällskap, och råkade hon verkligen på något sådant, så tänkte hon sig ändå något *annat*, något ännu roligare och mera tillfredsställande. Endast när hon skenade igenom en roman, utan att dervid bemärka andemeningens och stylens större eller mindre lyftning, blott tänkande på »huru det skulle gå» endast *då* var hon närvarande hos sig sjelf, men hon sjelf var med lif och själ — i romanen. Hon hade således en art af inbillning, men dennas flygt var ganska låg och stakot. Det var icke näktergalens, som väl heller ej flyger så högt, men som äfven i den låga busken, dold för hela världen, slår herrliga, i själ och hjerta ingripande, slag. Icke heller var den dufvans, som pilsnabbt med sina sköna vinggar, klyfver luften, aktande ingen fara, för att ila till den älskandes möte. Icke lärkans, som svingar sig upp i ethern för att der glädjas, sjunga

och drilla. Ej en gång skatans, som hoppar på marken, men som äfven förmår skratta från högsta trädtopp. Och ännu mindre var det örnens, som, trotsande molnen, stiger långt derutöfver, och kan blicka *dit upp*, der inga dimmor skymma, der allt hvad som till jorden och jordlifvet hör, redan är förbi. Nej, hennes inbillningsflykt liknade ingen af dessa foglars, utan fastmera kalkonhönans, som blott förmår lyfta sina tunga lemmar på tvenne oviga sopvingar, så pass att hon nätt och jemnt kan komma öfver ett vanligt stakett, ettdera för att fly någon hotande fara, eller för att ernå någon på andra sidan om stakettet stående läckerhet.

Men denna inbillning, ehuru kort den än flög, gjorde dock mången glad stund åt sin egarinna. Mången gång då behofvet tvang henne att långt inpå natten sy och arbeta åt sig och barnen, och då ingen tryckt roman var till hands, för att litet förströ henne emellanåt, så drömde hon sig in i en sådan, der *hon sjelf* spelade hufvudrollen, ty allt sedan hennes femtonde år hade »kärleken den skalken,» »kärleken, den allsmäktiga, ööfvervinneliga kärleken,» spökat rysligt i hennes hjärna och der gjort mera buller och bång än Kung Carl i Bender, än en broms i en sprucken burk, för att bruka en stor och en liten methaphore. Men som herr Stensons syster städse va-

rit mindre både vacker och behaglig, för att ej rent af säga ful och obehaglig, så hade sällan, ja nästan aldrig hennes ömma känslor varit besvårade. Huru ljufligt då att i sin egen lilla inbillningsverld röna denna salighet. Således drömde hon sig till exempel att vara en ung skön flicka, hennes barn voro hennes yngre syskon, hon befann sig i samma torftiga omständigheter, då som nu, sträfvande för sig och dessa syskon, ett mål för allmän beundran och — ingens hjälp. Men hastigt, alldeles som ifrån skyarne, kommo till den lilla staden, ett underverk: en grefve, ung, skön, ädel, rik som Cræsus, med ett ord en gud, i husaruniform, ty mustacher och pipskägg hade han framför allt. Han var på en gång ett *helgon*, ty han hade alla dygder sammanlagda i en hög, en *hjelte*, ty han hade flera gånger stridt tappert och manneliga för sitt fädernesland och dess frihet, (*hvar* och *när* kom ej så noga i fråga) en *konstberidare*, ty han kunde styra äfven den kollarigaste af alla kollerlottor, vidare en operadansör, en sångare utan all like, med sex oktafver i halsen, en målare, en poet, m. m. Med ett ord, han var *fullkomlig*, och denna fogel Phænix, han *kom*, han *såg* och han *älskade*, och föremålet var *hon sjelf!*

Den arma frun darrade af fröjd vid blotta inbillningen, ty denne, den ädlaste af alla ädla

grefvar, han icke allenast älskade henne, utan öfverhopade henne med välgörningar och skänker, till hela den lilla stadens ytterliga förvåning och afund. Sålunda såg hon framför sig, på en gång, och lika som af ett trollslag ditsändt: hela högar med treor b:ko, stora påsar med kaffe, långa rader med sockertoppar, läckerheter af alla sorter, sitsklädningar, tibetsklädningar, sidenklädningar, ett helt roman-bibliotek, hattar och negligéer, samt hela utredningen för hennes stackars barn, ty äfven i sin egen lyckas roman, glömde sig dock icke modershjertat.

För att dock denna hennes roman skulle få något tragi-romantiskt, så, fanns det deruti äfven en ung, skön, rik grefvinna, som äfvenledes öfver allt annat älskade den äldste bland de ädla grefvar, hvilken likväl, midt i sin ädelhet öfvergaf henne, så att hon blef sprittgalen, alldeles bindfärdig, och måste föras på hospitalet. Vår romanhjeltinna ville då spela *den ädelmodiga*, försaka, uppoffra sig m. m. dylikt, men den älskade, älskade henne blott så mycket mera härutaf, ville dessutom ej binda sitt öde vid ett hospitalshjon, utan förmälde sig med vår hjeltinna, förde henne ut i stora verlden, upp i de allra förnämsta kretsar, der hon lyste som en sol af bara snille och behag. Hon blef *intimt lierad* med furstar och furstinnor, stora män och stora qvinnfolk, och

var, med ett ord, lycklig öfver all möjlig tänkbar beskrifning. Hon var alldeles förtjust åt blotta inbillningen; hade väl under tiden af distraktion sytt ihop båda armhålen på sin sons skjorta, och äfven sytt ihop den nedtill, så att den nu var en oåtkomlig påse, men hvad gjorde det! Hon sprätade snart upp det, och om en eller annan liten tråd brast, och ett litet hål formerade sig, som sedan växte för hvar tvätt, det märkte ej den hänförda enkan.

En annan gång drömde hon på en annan fason: Då var det idealet af alla prester som bortförde henne som sin trolofvade brud. Hon blef ock erkebiskopinna i drömmarnes verld, just vid den tiden då vår enka, i den magra verkligheten, sydde ihopa ett annat armhål, eller stic-kade en häl midt på vaden af en strumpa etc.

På detta sätt lefde hon, om icke just i denna »magra verkligheten,» så åtminstone i sin kortväxta inbillning, ofta nog ett temmeligen roligt lif. Läger man nu härtill den glädjen hon hade af att afhöra och meddela sig med andra kaffesystrar, om hela staden och dess omgifnings görande och låtande, resande och kommande, förlofningar, begrafningar, bröllopp m. m. m. m., så finna vi att hon var smålycklig nog i sina knappa omständigheter.

Någon gång hade hon uppsnappat ett annat

snillrikt fruntimmers utlåtande, hvilket sagt att: »om qvinnan läser romaner mellan femton och tjugo år, spelar dem mellan tjugo och tretti, så har hon ej bättre att göra än skriva dem mellan tretti och fyratio, för att ändå få lefva i sin älskade romanverld. Denna sats spökade ofta nog i enkans hjerna, och en gång, hemkommen från ett kaffekalas, berusad af kaffe och prat samt af romanläsning och egen inbillning, fattade hon en penna, skrapade dammen utaf den med sprättknifven, slog litet vatten i det förtorkade bläckhornet, skickade pigan ut och köpte för 6 sk. conceptpapper, samt, i stället för att stoppa barnens håliga strumpor till tvätten, skref hon ihopa på qvällsqvisten ett godt stycke af en roman. Ett godt stycke! Menas dermed ett förträffligt stycke, eller lika som man säger ett godt stycke väg? Vi veta det icke, ty vi läste aldrig vår enkas opus, vi veta blott att hon den kommande dagen uppläste det för en vän, och att denna blef *förtjust* samt längtade efter fortsättning och slut, som efter kaffe på bit. Frun blef animerad, och inom några dagar låg der en roman, med hjelte och hjeltinna fullkomligare och felfriare än englarne sjelfva. För resten med händelser utan all ända, elaka tanter, ädla onklar som varit förkomna i sin ungdom men som nu kommo blockrika från både Vest- och Ostindien, löjtnanter

som voro spränglärda i allt och kunde bibeln utantill, andra dito som voro verkliga odjur, gamla snåla prester, och unga gudomliga dito. För resten litet afundsjuka, litet sqvaller, oändligt med svartsjuka, mycken dygd och ofantligt mycket pengar.

I staden transpirerade snart att enkan skrivit en roman, och Gud vet huru det kommer till, men medelmåttan, ja, till och med det som ej hunnit dit upp, finner ofta all den medgång, allt det biträde som det verkliga snillet, döljande sig inom sitt snäckskal, och sökande ingendera, merändels måste sakna. Inom kort tid fann enkan förläggare för sitt första försök, fick ett rätt vackert honorarium, (ty bättre än någon annan, känner en förläggare publikens smak), var utom sig af glädje, hvarken stickade eller stoppade mera sina barns strumpor, utan köpte och betalade tills den lilla summan var slut, och skref under tiden på en ny roman.

Imedlertid trycktes hennes första verk, och hvad mer, det lästes, och hvad allra mest, det befanns vara »rätt roligt», af en mängd folk, eller rättare af mängden. Härtill bidrog väl äfven långa och breda recensioner, som ungefär sade hvad sådana oftast pläga säga, fast i ett något kromatiskt språk, icke rätt uppfattliga, nemligen att: »arbetet *dugde* till alldeles ingenting, men

var deremot alldeles icke *odugligt*, tvärtom, lofvande för framtiden, ehuru man fruktade att ingen verklig inre kallelse fanns för handen, men rådde till studium och arbete etc.»

Frun, uppblåst af egenkärlek och munteligt beröm, märkte ej ett ord af den *första* meningen i recensionen, och om hon märkte något deraf, så hade man redan sökt bibringa henne den falska och farliga öfvertygelsen att hvarje resencent är en mer eller mindre misslyckad författare, och således mer eller mindre besatt af den leda frestaren afundsjuka. Men af den *andra* meningen deremot såg hon all den honung der fanns, ja långt mera än der fanns, ty hon tyckte sig finna sådan i ord som betydde 0 (noll), ja till och med i dem som betydde mindre än 0 0 (noll noll).

Nästan i en paroxysm af förtjusning skref hon sin andra roman, men om hon skrifvit den första för nöjets skull, alldeles *con amore*, utan att det ringaste tänka på hvad den kunde inbringa eller icke, så hade hon nu, för hvar mening hon skref, i tankarne att göra den så lång och ordrik som möjligt, göra händelserne så många och så utdragna som möjligt, beskrifva ända intill dammet bakom kakelugnen, och stoftet på golvet, allt i tankan på detta förvillande och olycksaliga honorarium, som stått likt ett förrädiskt irrbloss för mer än en författare, långt större än enkan.

Men nu måste vi titta litet till vår gamle bekante herr Stenson.

Han satt en höstafton trött efter dagens mödor, i sitt lilla gemak, smuttande på sitt the, hans älsklingsdryck, och väntande med en viss lugn otålighet postens ankomst. Ändteligen kom den, och ett bref från sin kära syster lade herr Stenson, nöjd att veta hennes lefvande, åt sidan för att först titta litet i tidningarne. Detta gjorde han helt lugnt och stilla en lång stund, men i en hast for han upp, som hade han blifvit besatt, kastade tidningsbladet i väggen, och utropade sin värsta, eller snarare sagdt enda ed, som var »fy tunnor tusan!» och derefter tillade han spottande: »fy att en sådan skam skulle drabba mig! Broder till en skriblerska! Kors en sådan markatta! Och allt detta på eget bevåg, utan att förfråga sig hos mig!»

Nu var händelsen den att enkans andra opus sett dagen, och att i en recension deröfver hade man funnit för godt att, oaktadt intet författarnamn var utsatt, ditplantera enkans fulla namn, med ett frågtecken bakefter, något som man i det hyfsade Frankrike, der det skickliga och passande åtminstone fått sina bestämda gränser, skulle *minst* kalla impertinent, ty anonymiteten är en egande rätt som borde hållas i helgd lika med all annan.

»Fy tunnor tusan!» utropade herr Stenson ännu en gång: »Med N:o ett af den smörjan har jag då länge sedan eldat, och N:o två ligger half-uppskuren der borta vid kakelugnen! Och detta allt af mitt eget kött och blod! Men hon skall af mig få veta hvad värde hennes fuskeri har, och jag skall lofva henne att draga min hand ifrån henne och de arma ungarne, om hon söljar med bläck en gång till. Hvad kan hon väl skriva i sitt bref, den slynan! En uppriktig syndabekännelse och löfte att aldrig göra så mera, hoppas jag.»

Och nu bröt han sigillet och läste med stigande harm, ty i detta bref underrättade honom hans fru syster, att hon nu vore en »frejdad författarinna» med oändeligen många vänner och gynnare, att hon nu mera ej behöfde hvarken skala äplen, eller rifva potatis eller rensa lingon etc., göromål som alltid *burit henne emot*, och lika som varit *under* henne, ehuru hon ej förr än nu känt sin dolda förmåga, hvilken på en gång frambrutit »som en krystallklar källåder ur hälleberget», vidare, att hon nu snart skulle komma i de allra bästa omständigheter, hvarföre hon lydt flera vänners och gynnares råd, att med sina barn flytta upp till Stockholm, der hon sjelf långt mera kunde uppsnappa hvad som »gouterades» i

en roman, och der hennes barn kunde få en »vårdad och bildad nutids uppfostran.» Till den ändan hade hon redan försålt sitt lilla bo, skaffat sig en våning i Stockholm, och när herr Stenson rätt såg på poststämpeln, så stod der verkligen något, som möjligtvis kunde tydas till »Stockholm.»

Detta bref var dock icke författadt i denna simpla enkla anda och styl, som detta korta sammandrag affattar, utan i en svulstig romanstyl, som mera än allt annat förargade herr Stenson. När han slutat dess läsning, ref han det midt i tu, och kastade en del åt hvar sida, och sade: »Tvi sju hundra tunnor tusan!» (Dessa »sjuhundra» hade herr Stenson än aldrig tillagt de vanliga »tunnor tusan» och »fy» utbyttes blott i högsta nödfall mot »tvi.») Herr Stenson var så ond och missnöjd som han kunde det blifva, och kolskrifvarne och bokhållrarne, som sågo honom buttrare och surare än någonsin, sade sins emellan: »I dag har gamla Gråsten vaknat alldeles på tvären, i dag är det bäst att akta sig för allt skämt, alla försummelser och slarf.»

Dock ingen fick veta och ingen kunde utlura hvad som egentligen gick åt »gamla Gråsten», såsom han allmänt kallades på bruket; men högst förvånade blefvo något hvar, när en vacker dag, sedan en hop göromål voro slutade, med hvilka

han särdeles skyndat, när, säger man, herr Stensons lilla pinn-karet en vacker dag stod framför porten, och herr Stenson sjelf i porten, med sin lilla kappsäck under armen, och påpelsad i sin grå kavaj. Aldrig än hade herr Stenson gjort några lustresor annat än under den vackraste högsommaren, och nu var det kulna hösten, och ingen fick ens en aning om *hvarthän* det skulle bära, ty herr Stenson sade vid afresan endast »farväl! om fredag är jag åter.»

I trenne runda dagar skakades herr Stenson på dåliga vägar, innan han en eftermiddag, när det led mot skymningen, körde in genom norrtull i vår stolta hufvudstad, som för första gången träffades af hans blickar. Men han såg sig icke mycket om. De höga husen, den långa gatan, den temligen lifliga rörelsen, allt det der förvånade alldeles icke herr Stenson, ty han visste så väl att sådant skulle det vara, och ju mera man läst, och ju rikare inbillning man har, dess mindre gapar man, och herr Stenson gapade aldrig.

Men deremot hade han under den långa vägen besinnat att han ej det ringaste visste, hvar hans kära syster var belägen, i den stora villosamma staden. Han hade dock längesedan tagit sitt parti, och nu anropade han, saktande gången af sin skramlande karet, ett par förbigående, och

frågade dem hvar polisen sig befann. Ett skratt eller ock en total tystnad var allt det svar han fick, men herr Stenson var ej den som lät nedslå sig af så liten motgång, utan, lemnande tömmarne till skjutsbonden, öppnade han sitt flaggduksskärp och sin kavaj, framtog den gamla svartbruna sedelboken och uppletade der en temligen hel 24 sk., höll den sedan i mund medan han reparerade oordningen i sin påpelsning, och sade sedan till den första trasiga gatpojke han såg: »Hör du, min vän, vet du hvar polisen är belägen, och vill du visa mig dit, så hör denna dig till,» och nu flaggade han med den brungula 24 skillingen. »Ja vasserra, ta' hit!» sade pojken och räckte fram handen, men herr Stenson var ej en vanlig god och lättrogen landtjunkare. »Nå, nej min vän,« svarade han, »tjensten först och lönen sedan;» och nu sprang gossen före, och nu körde herr Stenson friskt på de ömsom jemna, ömsom ojemna gatustenarne, och höll ej in sin skjutskamp förr än han vikit utaf vid gamla norrebro, och befann sig vid ett hus midt emot det kongliga stallet. Äfven här hade herr Stenson den försigtigheten att fråga om detta verkligen vore »Polisen» innan han gaf gossen sin betalning, och fick till svar att det hade sin rigtighet.

Herr Stenson var icke god att narra, som man ser, och alldeles icke af de »resande från

landet,» som genast vid sin ankomst till Stockholm icke hafva något angelägnare än att låta stjåla och narra ifrån sig, eller tappa bortt och glömma sina rebus, för att sedan lysa och spana i alla tidningar efter dem, och sist sörja den fruktlösa intimations-kostnaden.

Utän särdeles svårigheter fick herr Stenson uppe i polisen reda på sin systers boning, men hade under tiden den rena förargelsen att höra en liten uppnäst herre i glasögon, som stod bredvid när han frågade efter enkan, säga med ett försmädligt leende: »Aha! romanförfattarinnan!» »Fy tusan!» mumlade herr Stenson, och ilade ned till sitt åkdon, besteg det åter och lät kampen trafva ut.

Hans under vägen slumrande vrede vaknade nu åter, och farten i kareten på stengatan var verkligen af den sorten, som kunnat väcka mindre väckbara känslor än vrede, så att ingen må undra om herr Stenson utan all beundran såg de ömsom väl och illa upplysta gatorne, de vid elds-ljuset grannt skimrande salubodarne, de ståtliga vagnarne som foro till operan, de trippande herrar och damer, och Gud vet ej hvad, ty öberäkneligt är, hvad man allt kan få se på gatorne af en stor stad, utan att han vid utstigande ur åkdonet, framför den port inom hvilken hans författande syster nedslagit sina bopålar, ännu en

gång för sig sjelf utropade, tänkande på hennes romaner: »Fy tunnor tusan, ett sådant eländigt fusk, en sådan radikal smörja!»

Herr Stenson mötte i porten en person som han tillfrågade om enkan bodde här, och på dess jakande svar började han arbeta sig upp för de tvenné trapporne. I den andra trappan möttes han af två pojkar, som, rusande emot honom, så när som på ett hår slagit omkull honom. I sjelfva kolmörkret igenkände han sina herrar systersöner, och i stället att ramla baklänges, hvilket väl kanske varit ungherrarnes plan, tog han dem i hvar sin arm och höll dem så kraftigt, att de båda ropade »aj! aj!»

»Vänd om edra lymlar,» röt herr Stenson, »och visa mig vägen till eder moder.»

Nu igenkände pojkarne både rösten, benämningen, pinglandet af »morbrors berlocker,» och det kraftiga taget i armen. »Tysta som Egyptens prester» konvojerade de sin morbröderliga frände upp för trapporna och öppnade dörren till ett rätt hyggligt rum, der den lilla flickan satt allena, sysselsatt att ordna en hop bandstumpar, fjädrar och glitter i sitt lilla lockiga hufvud, allt framför en spegel, och med ljusen så vådligt ställda, att de i hvart ögonblick hotade att antända barnets hår, eller hennes grannlåter, eller den nära bredvid svajande fönstergardinen.

Af hela familjen, ja kanske i hela världen finns ej mer än ett enda föremål, som herr Stenson godvilligt insläppte i sitt hjerta, och det var just hans lilla ljuslockiga, alltid glada och vänliga systerdotter.

Nu vaknade en ny art af vrede vid att se just denna lilla favorit, så alldeles öfverlemnad åt sig sjelf, och sväfvande i en verklig ögonskenlig fara, vid minsta luftdrag. Detta luftdrag infann sig just vid dörrens öppnande, och innan herr Stenson hann ordna sin förargelse, måste han börja med att släcka elden i en af de små blonda lockarne, taga den lilla förfärade flickan i sina armar, och med de mildaste ord herr Stenson egde i sitt hela våld trösta och lugna det lilla stackars barnet. Derefter flyttade han undan ljusen, och detta väl uträttadt, vände han sig om till sina systersöner, som han, till sin största förvåning och harm, förmärkte stå, alldeles på samma ställe, grinande och flinande, så som osediga pojkar det brukar, när de bakom ryggen på gammalt folk göra narr af dem, och utan att hafva rört sig för att tillsäga sin moder att deras morbroder var anländ. I trappan hade han frågat dem om modern var hemma, och då de detta bejakat, kunde han på intet sätt förklara deras stillastående.

»Nå, edra slynglar,» sade han och visade

med handen åt en stängd dörr, »hvarför ha' ni ej sagt till mor-eder, att jag är här? Fort!»

»Nej, vi få ej gå in till mamma,» svarade den yngsta, pöttande på den äldsta som ej kunde tala för skratt.

»Hvad är det för snack!» genmålde herr Stenson. »Fort! som jag säger, in till mor-din, jag har intet tid att stå här och vänta.»

»Vi få aldrig störa henne när hon skrifver, för då få vi så mycket bannor,» svarade den äldsta, som ändteligen kommit sig för.

Herr Stenson stod stum af harm och förgelse.

»Ja, och hon skrifver hela långa dagen, och qvällen med,» sade suckande den lilla flickan.

Herr Stenson förblef stum, med stigande vrede.

»Ja, utom när någon af herrarne komma,» anmärkte den yngsta gossen.

»Herrarne,» sade herr Stenson med en ny sort af förvåning och harm. »Herrarne! Hvad för herrar?»

»Mammas litterära vänner,» svarade den äldsta gossen med en viss stolthet och säkerhet i tonen.

»Jag ger dig och mammas litterära vänner,» höll herr Stenson på att säga, men hans stränga rättskänsla förbjöd honom att med ett enda ord

lägga barnen till last hvad han kunde hafva att förebrå modern, eller yttra detta sednare till barnen, utan han höll inne med hvad han velat gifva de »litterära vännerna,» och sade i det stället, men med en ton som gossarne af gammalt väl visste, att dermed menades det skarpaste allvar.

»Gå genast,» som jag sagt, »in till eder mor, och säg henne att jag nu i ögonblicket vill tala med henne, och att det är långt angelägnare än allt skribleri. Gå fort, eller skolen J ångra eder.»

Båda gossarne trängde sig på en gång ut genom dörren, och herr Stenson tog åter den lilla systerdottern på sina knän.

»Sitter mamma så här för sig sjelf hela aftnarne?» frågade han flickan.

»Ack ja,» svarade den lilla, »och hela dagen äfven, och gossarne de springa ut på gatorna, och jag sitter ensam.»

»Nå men eder piga, hon måste väl se om dig, mitt lilla barn,» sade herr Stenson nästan rörd.

»Nej hon «går till och från,» suckade den lilla. Af tidningarne hade herr Stenson lärt sig denna klassiska pig-term, och sade således förundrad:

»Och hvem kokar maten åt eder då?»

»Den hemtas från värdshuset.»

Herre Gud ett sådant hus! tänkte herr Sten-

son, och ännu kom ingen enka. Sedan han en liten stund samtalat med den lilla flickan, och ingen hördes utaf från de inre rummen, sade han vänligt, fast sorgligt:

»Gå, mitt lilla barn, in till din mamma och bed henne, att jag genast får tala med henne, ty säg, att annars reser jag på stund.»

Flickan gick, och inom några ögonblick stod enkan framför sin förtörnade broder, som vid hennes anblick blef alldeles stum af harm och ovilja. Hon var nemligen, icke som förr, tarfligt, torftigt, men temligen ordentligt klädd, utan nu bar hon vårdslöst en halföppen sidenrock, en på sned hängande temligen dyrbar shawl och en hygglig mössa, fast den satt på tre quart. Mössa, shawl och rock voro nedstänkta med bläck, fingrarne nedsuddade dermed, och bakom örat satt en drypande penna.

Kanske ingen tror att herr Stenson såg och anmärkte detta? Jo, derom hade herrar kolskrifvare och mästersmeder vid bruket kunnat öfvertyga hvem som tviflade, ty dessa, icke bekanta med den Grekiska mythen om Argus och hans fem tjog ögon, sade deremot alltid: »att gamla Gråsten har så många ögon, som det finns prickar på en gråsten.»

Frun började samtalet i en ny, läspande,

släpande, lånad theatralisk accent, som hon förgäfvets försökte att göra Stockholmsk.

»Tusen gånger välkommen, min enda, älskade, ärade, äktade och vördade broder! Det var den mest angenäma, glädjerika och öfverraskande surpris att få se dig här uppe i vår Stockholmsverld. Är det blott din broderliga kärlek till mig och mina, för mitt hjerta, så dyrbara telningar, eller är det affä — — — — —

Men längre hann ej enkan, utan nu tog herr Stenson ordet med sträf och butter stämma:

»Ja, just af välvilja för dig och dina barn är jag kommen, ty jag kan ej med kall blod se att du kastar dig och dessa rakt in i förderfvet, med dina dumma, obetänksamma upptåg.»

»Hvad säger du!» sade enkan förvånad. »Har min högt älskade broder ej fått mitt bref? Har han ej läst mina arbeten? Har du ej sett, min bästa bror, de förmånliga recensioner som dessa fått i alla blad? Har du ej hört huru de lofordas? Vet du ej att mina villkor, för att hålla mig vid det pekuniera och prosaiska af saken, med hvar dag skola förbättras, vet du kanske inte att flera litteratörer och lärda — — —»

»Ack jag har läst och vet mer än jag vill af allt det der,» inföll herr Stenson, «och det är just i följd af hvad jag läst, hvad jag vet, sett och hört i mina dagar, som jag nu kommer för

att bedja dig, ja nästan befalla dig att sluta med denna dårskap, detta usla skribleri, hvaraf du och jag och dina barn hafva skam och harm, ty uselhet förblifver uselhet, och dumheter äro ej mindre dumma, för att det finns ändå dummare som beundra dem. Sluta nu genast; låt se att om du låtit förleda dig till stora dårskaper, du äfven, som en klok och förnuftig qvinna, kan återvända till hvad som är en sådan passande och tillbörligt, och det *har* aldrig varit, och *blir* aldrig, så länge världen står, att suddla sina fingrar i bläck, och med dessa kråla fusk och smörja. Och *sådant* är det, och *så* bedömmar det hvar enda klok och förnuftig varelse, och så skall snart hvar oklok och oförnuftig äfven säga, ty det odugliga kan väl understundom väcka sympathier, men aldrig länge bibehålla dem.»

»Ack min bästa broder,» sade enkan med litet myndigare, litet mindre ödmjuk ton än hon alltid hitintills brukat mot den äldre brodern, »min bästa broder, jag märker nu mer än väl att du hör till gamla världen, icke till vår unga nya liberala nutid, och att du visst vill komma fram med salig fru Lenngrens gamla utnötta prat om en lärd i stubb etc.»

«En lärd i stubb!» upprepade herr Stenson förbittrad. »Nej, vare detta långt från mig att så kalla dig, ty om du har *stubb* eller ej, det vet

jag icke, och bryr mig inte om, men att du icke är *lärd*, att du tvärtom är okunnigare och olärdare än en gås, se det vet jag och vill gifva dig bref derpå när du behagar. Ja, om jag icke vetat det förut, så hade jag tillräckligt sett det af din romansmörja, eller det lilla deraf som jag ögnade igenom innan jag stoppade den i spisen. *Lärd!* Nej det må den gode allvetande Guden veta att du icke är! Vore du det ändå! ty då vore du kanske nog klok att inse din dårskap. Nej, olärd, obildad, okunnig är du, och det framlyser på hvarje sida af ditt fusk. I en roman eller novell bör lärdomen och det högre vetandet väl icke simma ofvanuppå, men de böra dock framskymta som genom ett tätt flor. Lika som ett lätt trädhus dock alltid måste vara uppfördt på en säker, fast, men osynlig stengrund, så bör den lätta litteraturen dock alltid hvila på det solida vetandet, om den ej skall ramla.»

»En bra liknelse! en bra bild!» sade enkan halfhögt, »den skall jag anteckna.»

»Åt fanders heller!» röt herr Stenson, »anteckna i din själ mina ord, och icke mina bilder och liknelser, och lägg på minnet hvad jag nu säger dig, och det är (falska vänner må säga motsatsen, för att drifva spe med dig, bäst de vilja) det är: att aldrig någon är mindre skapad till romanförfattare än du, och detta vill jag be-

visa på tusende sätt, hvaraf du ej skall förmå jäfva ett enda. Först och främst, ve öfver hvarje qvinna som brukar pennan till annat än nödvändiga och vänskapliga meddelanden, ekonomiska uppsattser och redogörelser, och skulle någonsin en sådan vara ursäktelig, så är det när medfödt snille, naturanlag, kunskaper, vetande, bildning och verldskänedom på en gång förena sig hos en qvinna som är oberoende, d. v. s. aldrig behöfver tänka på den pekuniera vinningen af sin förmåga, som tvärtom, är förmögen, utan man, barn eller hus; ty har hon blott *något* af detta, så gör hon dock allra bäst att kasta pennan för tusan, och sköta det som henne ålagdt är, säker att dermed följa både Guds och naturens vilja; ty hvad finnes väl mera onaturligt, vämjeligt och motbjudande än »ett författande fruntimmer,» helst när hon deraf förer skylten framför sig, stoltserar deröfver, talar deröm, fordrar smicker och beröm, förargar sig öfver tadel och ogillande, bittra anmärkningar, lika litet inseende det tomma och haltlösa af det förra, som det rättvisa och välförtjenta af de sednare. *Ett* enda sådant undantag, som jag nyss beskref, hafva vi här i vårt land, och jag har också låtit prydligt binda hennes »Teckningar» och satt dem i glasskåpet, sedan jag genomläst dem med nöje. Äfven i Frankrike lär för närvarande finnas en qvinna med ett snille,

en urskillning, en skarpsinnighet och ett vetande, som skulle hedra hvarje man. Hon skrifer ock som en sådan, men är likväl storligen att klandra, ty hon har på en gång afsagt sig all kvinnlighet, och all den hyllning som man gerna gifver den verkliga qvinnan. Hon tyckes dessutom försvara falska satser, högst otillbörliga och stridande mot moral och religion. Men lemnom henne, du skulle hvarken förstå eller uppfatta allt det myckna som vidare kunde vara att orda om henne, utan låtom oss återgå till våra inhemska författarinnor, af hvilka jag måste *medgifva* att jag satt den älskeliga *Euphrosyne*, mellan Lenngrenskan och Tecknerskan, i glasskåpet, och *ibland* hvilka man väl måste lemna all den rättvisa de förtjena åt både den produktiva Flygerskan, och den redan allt för tidigt bortgångna nybörjerskan från Skåne, för deras moraliska och sedliga, goda vilja, samt för den förras stora konst att spinna och väfva in sina händelser, och den senares från hjertat och till hjertat gående språk. Äfven lilla Mina måste hafva *stort* beröm för sina *små* versstumpar; men, men, men alla dessa fruar, mamseller och fröknar förmå dock icke att försona mig med en qvinna, som i en tryckt bok vill tala högt och ljudeligt till en hel allmänhet, i stället att hennes röst aldrig borde höras eller förnimmas utom gränserna af hennes eget hus, utan endast *der*

klinga ljuft och mildt, likt tonerne från Eols-harpan, och jag kommer *ändå*, att i alla mina dagar hata qvinnoförfattare, helst när det, såsom of-tast händer, är odugligt och kärnlöst, just sådant som ditt fusk, min kära syster, ty hvad i all verld tror du det kan finnas för värde i dessa dina själlösa berättelser om: huru fruar och herrar *ditt und datt*, med namn som stundom äro så orimligt befängda, och i hvilka hela din okunnighet ofta genast framlyser, helst när de äro sammansatta af hälften svenska och hälften hvad som icke är svenska, såsom t. exemp. Örnheim och Ekenschütz etc., eller af dessa vanliga och triviala namn sådana som Lindström och Lundström och Lindberg och Lundberg, ty hvem finns väl som icke har en vän eller gynnare, en skräddare eller skomakare med detta namn, eller, hvad värre är, heter så sjelf, och då är det odrägligt att i dikten och romanen återfinna dessa namn, som oftast framför inbillningen ställa en högst opassande och förvillande verklighet; — huru dessa fruar, herrar, fröknar och mamseller, säger jag, resa fram och åter, blifva förälskade i hvarandra, hata och förguda hvarandra ömsom, hålla tal, onaturligare och orimligare det ena än det andra, och dessemellan ej företaga annat än hvad hvar och en dagligen och stundeligen ser omkring sig, det vill säga *lefva, dö* eller *giftas*, ty dessa tvänne

sednare chancer skola gifvet och bestämdt öfverflöda på de sista sidorne, så, att de som ej stoppas i grafven, skola åtminstone sammanvigas, att ingen må blifva öfverlopps, skulle än begräfningarne blifva tulletre, och bröllopen fyra, fem, ja ofta halfva dussinet fullt. Och hvad intresse ligger egentligen i allt detta prat? Ville jag höra något sådant, så kunde jag ju skicka efter en af kolskrifvarne eller en af smederna, som alla äro från östan och vestan, och bedja dem förtälja sina egna, och deras lefnadsbeskrifningar som omgifvit dem, och jag får då åtminstone ett gran sanning här och der, och det friska och naiva som alltid tillhör sanningen, om den än är aldrig så enkel; och jag slipper då med mina tankar följa en annans platta, fadda, till ingen möjlig tänkbar uppbyggelse tjenande fantasi-foster, der fantasien krälar nere på jorden och ej visar mig annat än hvad jag sett millioner gånger skönare, lifligare och intressefullare i verkligheten.

Och hvad menar *du*, och alla skriblerande qvinnor, med den eviga, odrägliga allt öfversvämmande *kärleken*, man och qvinna emellan, som ofta väckes af: »en enda blick! ett enda ögonkast,» och sedan varar år ut, år in, för att ofta förderfva både den förälskade mannen och den förälskade qvinnan, hela deras slägt, alla deras bekanta och vänner; hvad menen J med detta? Veten J icke att af alla käns-

lor på jorden, är just denna sort kärlek som J med så granna och mångfaldiga färger utpynten, och med så högtrafvande och svulstiga ord utbaseren, att denna känsla är den flygtigaste af alla och den minst lönande att tala om; att den, tvärt om, borde döljas i hvarje menskligt bröst, om den är opassande och otillåten, samt på sin höjd meddelas föremålet därför, om den är enligt pligt, förnuft och religion, men visst aldrig *skrikas* och *pratas* om, ty deruti ligger något nästan vämjeligt och anstötligt för oss äldre folk och något förledande, otillbörligt och skadligt för det unga folket. Och dessutom äro edra *målningar* af kärleken lika onaturliga och osanna som alla edra andra *målningar*, (ty endast edra *beskrifningar* äro någon gång sanningsenliga, hvilket just tyckes bevisa att J aldrig borden öfverstiga *beskrifningarnes* område). Hvem förälskar sig af en blick, ett ögonkast? Ingen förnuftig, sansad och med religion och goda, rena seder huggnad person åtminstone, den må då än vara aldrig så ung och oerfaren, ty den som förälskar sig i en *blick*, älskar blott ett materielt öga, som lika så väl kunde sitta på en kalf, en häst, ett får, som på en människa. Nej för tusan! en gång under hela mitt långa lif, råkade jag blifva förälskad, men det varade ej mer än åtta runda dagar, och litet på den nionde. Men, så hade

jag ock gått och sett föremålet för min tillgifvenhet,» tillade herr Stenson med en qväfd halfsuck, och en röst som han nästan förgäfves försökte göra lika barsk, ja icke en hårsman vekare än förut, »jag hade sett henne öfver år och dag framgå som ett mönster af dygd och alla förträffliga egenskaper som man kan vilja söka hos en fullkomlig qvinna. Hon skref minsan inga romaner, hon! hvarken dem som kunde vara något godt uti, och än mindre dem som låg ingenting uti. Dertill hade hon hållit sig allt för god. Hon skötte sitt hus, sina små barn, sin hederliga man, och tänkte på intet annat i världen, och jag hade måst skämas mina ögon ur mig, om hon blott en enda sekund kunnat ana, att jag, med den lidelsefulla kärlekens otillbörliga blickar betraktade hennes älskeliga väsende, ty utom allt annat godt var hon äfven en dejlig och med yttre behag rikt begåfvad qvinna. Nej, jag brottades med kärlekguden och ryckte med våld hans pil ur mitt hjerta, jag kastade mig hufvudstupa ned i förnuftets friska, kalla flod, och samm der med raska hurtiga tag, tills jag kände mig sval och hård som en sten för all *sådan* kärlek, så att jag vet bestämdt hvad en bra karl, och således äfven en bra qvinna förmår, ty i den vägen har Herren begåfvat qvinnan i lika rikt mått, om ej kanske till och med mera än oss män, fast vi

i det mesta andra, och särdeles i hvad en högre förnufts-odling, en större förmåga till konster och vetenskaper beträffar, hafva fått en rikelig broderslott. Och utom denna välsignade kärleken, som spökar på hvar sida, kan du väl säga mig hvad som finns i ditt usla fusk? Finns der en enda idé, en enda sats eller princip genomförd, försvarad eller disputerad? Nej, intet ditåt, och den tankan har väl kanske aldrig fallit dig in, att hvarje roman, ja hvarje försök med pennan, som man ämnar framlägga för en allmänhet, bör vara genomträngd af någon sådan, och att en sådan idé eller princip lika som bör utgöra det tema öfver hvilket alla detaljerne blott äro variationer, i hvilka temat dock alltid bör förnimmas, åtminstone af öron som förmå att något förnimma.

Och i hvad är det, som dina beskedliga och medgörliga resencenter se all sin beprisade *sedlighet* och *moral*? Är en bok *sedlig* derföre att författare lika som *kört in* sina personers passioner, så att dessa gå enbet och tvåbet för hjuldon och släda, för schäs och kalesch, hvilket som behagas, just emedan samma författare ej haft hvarken förmåga, pensel eller färger att måla en stark, åt sig sjelf lössläppt lidelse, som frambrusar fraggande och otämd, lik en forsande ström från fjällen, utan hejd, utan rast, utan bojor och band. Och *moralen*! Hurudan är

den? Består den kanske deruti att du och andra, alldeles som i barnsagorne, låta de *goda, fromma* och *beskedliga* blifva så utsägeligen lyckliga, och lyckas så väl i alla sina företag, då de *stygg*a och *elaka* deremot jemnt hafva motgångar, drabbas af beständiga olyckor, sorg och bedröfvelse. Detta är dock hvarken verdens lopp, sannings-enligt, moraliskt eller christeligt, ty merändels mötas de bästa, de upphöjdaste, de mest renhertade och storsinnade, af föga medgång och lycka, utan hafva sin största lycksalighet i hjertats tysta kamrar, i samvetets stilla lugn, i själens fullkomliga frid, då åter, i motsats dertill, den världsliga storheten och lyckans alla rika häfvor under tusende former oftast regna ned öfver den lastfulle, den brottslige, den deraf allra minst förtjente. Begrep du ett enda ord deraf, så skulle jag deröfver anföra en herrlig tanka af en herrlig sång-svan, som redan länge slumrat under griften,» och herr Stenson frammulade med half röst, och mera för sig sjelf än för sin syster, Stagnelii ord:

»Se ekens strid mot stormarne på fjällen,
 Hör suckarne af lundens näktergal,
 Då mossan växer, lugn och kall, på hällen,
 Och snäckan sofver i sitt gyllne skal.
 Ju högre lif, ju större qual du röner,
 Ett kors är denna verd för ljustets alla söner.»

— — — och han tillade sedan: »men du har hvarken hört talas om denna svan, ej heller skulle du förmå uppfatta en enda af hans skyhöga tankar, derföre — — —»

Men här föll enkan honom i talet med en viss fänig och hönsaktig satisfaktion och sjelfbelåtenhet:

»Ack min bästa bror,» sade hon, »hvad du alltid tror mig om litet! Skulle jag icke hafva hört talas om Statsrådet Schwan, den förträffliga mannen! Han bodde på Skeppsbron, och hans barn äro gifta, en med baron — — —»

»Nej, håll! håll!» sade herr Stenson tvärt, »låt mig slippa ditt snack. Ditt svar bevisar, bättre än allt annat, att du ej *begriper* mig, hvarken nu eller någonsin. Men åtminstone måste du *begripa* när jag säger dig att jag är hitkommen för att broderligen bedja dig sluta ditt skribleri, flytta ned till din ort igen, låta gossarne gå i skola såsom hittills, sköta ditt hus, och åter blifva en aktningvärd qvinna i stället för en lumpen romanförfattarinna. Hvad du genom detta återsteg kan förlora i den pekuniera vägen, det vill jag försöka att efter hand ersätta dig, och nu, medan du sofver på saken, funderar och öfverlägger med dig sjelf derom, så gif mig hit lilla flickan; jag vet nog hvar jag skall sätta henne, der hon skall må som perla i guld. Tag nu blott hit

shawl, pels och hufva eller babytt, hvad det heter, att hon ej må frysa på mitt knä, under den långa resan; resten skall jag sörja för sjelf.»

Frun efterkom mekaniskt sin broders sista befallning: den lilla lät gärna och villigt pelsa in sig, och myste godt när morbrodern, sedan han tillknutit sitt skärp, tog henne på armen, och, utgående genom dörren, blott sade:

»Farväl! kom ihåg hvad jag sagt!»

Han skyndade nu ned för de tvänne mörka trapporne. Vagnen stod ännu för dörren. Skjutsbonden hade fått lof på hederliga drickspengar om han väntade, samt åter körde till Barkarby, der herr Stenson för den lillas skull ämnade taga sitt första nattqvarter på hemresan.

»Nu får du köra sjelf,» sade han till bonden, »ty jag har fått annat att göra!»

Och nu bar det åter utaf med pinn-kareten, och nu hade herr Stenson sett nog af vår »Stockholmsverld,» och läsaren måhända af honom och hans lilla pupill, *tills vidare*, en gång, när denna vuxit upp och utvecklats sig.

»Nå men huru gick det med ekan?» hör jag någon läsare fråga, »efterkom hon sin broders önskan eller fortsatte hon sitt författarskap?»

— Vi vete det icke, vi hafva ej minsta humderom. Vi veta blott att herr Stenson aldrig behöfde skaffa sig stickor att tända elden i kaminen med, och att någon tid efter alla dessa tilldragelser gingo »Nya Stånds-paralleler» af stapeln ut i öppna sjön. Det är det enda vi med säkerhet veta.

RÄTTELSER I SEDNARE DELEN.

Sid.	5 r.	1 n.	står: bakugnen	läs: bakningen	—
—	45 r.	12 u.	— Rusthållare	— Rothållare	—
—	16 r.	7 u.	— kunna fläta	— kunna hinna fläta.	—
—	31 r.	10 u.	— öga	— öra	—
—	55 r.	4 n.	— fallande	— lallande	—
—	61 r.	2 u.	— ärad	— ärade	—
—	75 r.	14 u.	— derute	— deruti	—
—	115 r.	11 u.	— lyckligt inalstrar	— lyckligtvis alstrar	—
—	125 r.	5 u.	— hjerta	— hjertas	—
—	159 r.	9 n.	— portion	— potion	—
—	186 r.	11 u.	— kommo	— kommer	—
—	191 r.	15 n.	— såg	— sög.	—
—	199 r.	2 u.	— finns	— fanns.	—

Reverend
to the
of the
of the
of the

